

Gids voor goede praktijken over het gebruik van videoverbinding onder het bewijsverdrag

Gepubliceerd door
de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht – HcCH
Permanent Bureau
Churchillplein 6b
2517 JW Den Haag
Nederland

 +31 70 363 3303

 +31 70 360 4867

secretariat@hcch.net
www.hcch.net

VOORWOORD

Ik ben zeer verheugd om namens het Permanent Bureau van de HcCH deze *Gids voor goede praktijken over het gebruik van videoverbinding onder het Verdrag van 18 maart 1970 inzake de verkrijging van bewijs in het buitenland in burgerlijke of in handelszaken (bewijsverdrag)* te mogen presenteren.

De opstellers van het verdrag zijn zo verstandig geweest om een benadering te volgen die volledig technologie-neutraal is — een benadering die, zoals deze gids aantoont, de tand des tijds heeft doorstaan. Dankzij de inzet van technologie ter bevordering van de werking van het verdrag, heeft het gelijke tred kunnen houden met de ontwikkelingen in onze snel veranderende wereld. Zelfs nu het vijftigjarig bestaan van het bewijsverdrag nadert, zijn er nog altijd nieuwe verdragsluitende partijen van over de hele wereld die zich hierbij aansluiten.

Sinds de publicatie in 2016 van de derde editie van het *Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention* (praktisch handboek over de werking van het bewijsverdrag), heeft het toenemend gebruik van videoverbindings- en videoconferentietechnologie ervoor gezorgd dat er verder uitgewerkte en meer toegespitste richtsnoeren op dit gebied moesten komen.

De gids is gebaseerd op de besprekingen van de deskundigengroep over het gebruik van videoverbinding en andere moderne technologieën bij de verkrijging van bewijs in het buitenland, voorgezeten door opperrechter James Allsop van het federale gerechtshof van Australië. De werkzaamheden van de deskundigengroep werden in opdracht van de Raad voor algemene zaken en beleid van de HcCH uitgevoerd, op aanbeveling van de Bijzondere Commissie voor de praktische werking van het bewijsverdrag. Het bevat ook verwijzingen naar antwoorden van de instanties van de verdragsluitende partijen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering en de dagelijkse werking van het verdrag.

Binnen het Permanent Bureau werden de belangrijkste redactionele en voorbereidende werkzaamheden verricht door mevrouw Mayela Celis (voormalig hoofdadviser juridische zaken) en de heer Brody Warren (juridisch medewerker). Daarnaast wil ik de heer Keith Loken (adviseur op het gebied van detachering bij het Permanent Bureau en voormalig assistent juridisch adviseur voor internationaal privaatrecht bij het Department of State van de Verenigde Staten van Amerika) bedanken voor zijn bijdragen aan de voorbereiding van de ontwerp-gids. Ook ben ik de leden van de deskundigengroep dankbaar voor hun inzichten en opmerkingen. Tot slot een speciale dankbetuiging aan dr. Gérardine Goh Escolar (eerste secretaris), mevrouw Rym Laoufi (voormalig juridisch medewerker) en mevrouw Lydie De Loof (publicatieverantwoordelijke) voor hun werk bij het afronden van de gids, evenals de vele stagiair(e)s van het Permanent Bureau die bij dit project waren betrokken. Hoewel het er te veel zijn om hier één voor één te vermelden, wil ik wel mijn erkentelijkheid betuigen voor hun bijdragen.

Deze gids is bijgewerkt tot november 2019. Voor aanvullende praktische informatie en updates over het verdrag raad ik lezers aan om de website van de HcCH te raadplegen.

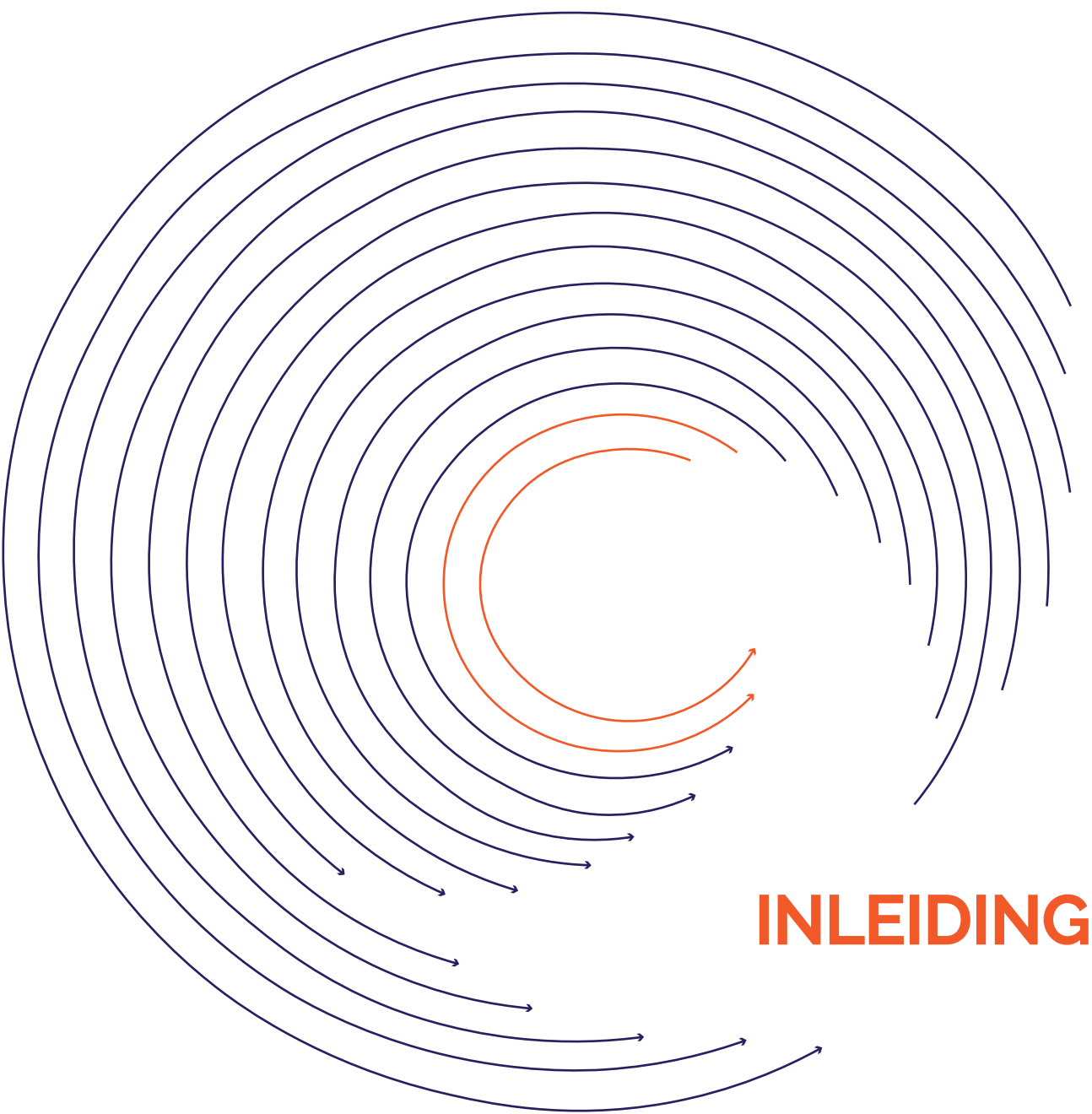
Het handboek bewijsverzekrijging wordt nog altijd veelvuldig gebruikt en aangehaald, en ik ben er dan ook van overtuigd dat deze aanvulling op het handboek even waardevol zal blijken voor de gebruikers van het verdrag.

Christophe Bernasconi | Secretaris-generaal

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3
INLEIDING	7
WAT WORDT VERSTAAN ONDER VIDEOVERBINDING?	13
OVER DEZE GIDS	17
VERKLARENDE WOORDENLIJST	25
DEEL A INLEIDING TOT HET GEBRUIK VAN VIDEOVERBINDING	35
A1 INLEIDENDE OVERWEGINGEN	37
A1.1 Rechtsgrondslagen	38
a. Het gebruik van videoverbinding onder nationale wetgeving	39
b. Het gebruik van videoverbinding onder andere instrumenten	42
c. Het gebruik van videoverbinding onder het bewijsverdrag	44
A1.2 Rechtstreekse tegenover indirecte bewijsverkrijging	47
A1.3 Wettelijke beperkingen op de handeling tot het verkrijgen van bewijs	51
A2 HET GEBRUIK VAN VIDEOVERBINDING ONDER HOOFDSTUK I	53
A2.1 Rogatoire commissies	53
A2.2 Inhoud, vorm en verzending van de rogatoire commissie	55
A2.3 Antwoord op een rogatoire commissie	56
A2.4 In kennis stellen en oproepen van de getuige/deskundige en andere actoren	57
A2.5 Aanwezigheid bij en deelname aan de uitvoering van de rogatoire commissie	59
a. Aanwezigheid van partijen en/of hun vertegenwoordigers (artikel 7)	59
b. Aanwezigheid van rechterlijke ambtenaren (artikel 8)	60
A2.6 Dwangmaatregelen en dwang	62
A2.7 Eed/belofte	63
A2.8 Identificatie van de getuige/deskundige en andere actoren	64
A2.9 Strafrechtelijke bepalingen	65
A2.10 Voorrechten en andere waarborgen	67
A2.11 Kosten	68
A3 HET GEBRUIK VAN VIDEOVERBINDING ONDER HOOFDSTUK II	70
A3.1 Consuls en commissarissen	70
A3.2 Toestemming nodig van de uitvoerende staat	72
A3.3 Kennisgeving aan de getuige	74
A3.4 Opkomst, aanwezigheid, deelname van de partijen, hun vertegenwoordigers en/of rechterlijke ambtenaren	75
A3.5 Dwangmaatregelen en dwang	76
A3.6 Eed/belofte	77
A3.7 Identificatie van de getuige/deskundige en andere actoren	78
A3.8 Strafrechtelijke bepalingen	79
A3.9 Voorrechten en andere waarborgen	81
A3.10 Kosten	83
DEEL B HET VOORBEREIDEN EN HOUDEN VAN HOORZITTINGEN VIA VIDEOVERBINDING	85
B1 Aandacht voor mogelijke praktische belemmeringen	89
B2 Plannen en testen	92
B3 Technische ondersteuning en opleiding	94
B4 Boeken van geschikte faciliteiten	96
B4.1 Gebruik van documenten en bewijsstukken	97

B4.2	Privécommunicatie.....	98
B4.3	Bijzondere gevallen	99
B5	Inzet van vertolkingsdiensten	100
B6	Opname, verslaglegging en beoordeling	102
B7	Omgeving, opstelling en protocollen.....	105
B7.1	Bediening van camera's/geluidsapparatuur.....	107
B7.2	Spreekprotocol.....	108
B7.3	Protocol bij het wegvallen van de communicatie	109
DEEL C	TECHNISCHE EN BEVEILIGINGSASPECTEN	111
C1	Geschiktheid van apparatuur	114
C1.1	Gebruik van licentiesoftware	115
C1.2	Gebruik van commerciële aanbieders.....	116
C2	Technische minimumnormen.....	118
C2.1	Codec.....	120
C2.2	Netwerken.....	121
C2.3	Bandbreedte.....	123
C2.4	Versleuteling	124
C2.5	Audio (microfoons en speakers).....	125
C2.6	Video (camera's en beeldschermen)	126
BIJLAGEN		129
BIJLAGE I	- Compilatie van goede praktijken.....	131
BIJLAGE II	- Toelichtingen in grafiekvorm	145
BIJLAGE III	- Praktische voorbeelden	149
BIJLAGE IV	- Optioneel formulier voor videoverbinding.....	159
BIJLAGE V	- De tekst van het verdrag.....	167
BIJLAGE VI	- Relevante conclusies en aanbevelingen van de Bijzondere Commissie	179
	Lijst van aangehaalde rechtspraak	185
	Bibliografie	187

INLEIDING

“In een wereld die zich dankzij snelle technologische vooruitgang steeds verder uitbreidt, kunnen met specifieke innovaties enkele van ‘s werelds oudste tradities worden aangepast en vergemakkelijkt.”¹

1. In deze gids wordt het gebruik behandeld van videoverbindingstechnologie² bij grensoverschrijdende bewijsverkrijging onder het *Verdrag van 18 maart 1970 inzake de verkrijging van bewijs in het buitenland in burgerlijke en in handelszaken* (bewijsverdrag).
2. Ondanks dat het bewijsverdrag werd gesloten in een tijd dat de moderne technologieën van nu nog niet op grote schaal werden gebruikt, is dankzij het technologie-neutrale taalgebruik van de opstellers het gebruik van deze technologieën toch mogelijk. De Bijzondere Commissie voor de praktische werking van het bewijsverdrag heeft herhaaldelijk bevestigd dat, net als voor de andere verdragen inzake juridische samenwerking, het bewijsverdrag noch inhoudelijk, noch formeel een belemmering vormt voor het gebruik van nieuwe technologieën en dat de werking van het verdrag hier juist baat bij kan hebben. De Bijzondere Commissie heeft tevens opgemerkt dat het gebruik van videoverbinding en vergelijkbare technologieën ter ondersteuning van de handeling tot het verkrijgen van bewijs in overeenstemming is met het huidige kader van het verdrag³.
3. Veel van de inmiddels meer dan 60 verdragsluitende partijen bij het bewijsverdrag zijn van mening dat er geen juridische belemmeringen zijn voor het gebruik van videoverbindingen om de handeling tot het verkrijgen van bewijs onder het verdrag te vergemakkelijken.⁴ Van deze verdragsluitende partijen zijn sommige er volledig op uitgerust om gebruik te maken van videoverbindingstechnologie, terwijl andere momenteel niet over de faciliteiten daarvoor beschikken. Zo blijft het gebruik van videoverbinding binnen de context van de Europese Unie, ondanks de mate van integratie in de regio en de krachtige steun voor een toenemend gebruik van videoverbinding, “inconsequent” tussen de lidstaten.⁵ Om het volledige potentieel van de

¹ R. A. Williams, “Videoconferencing: Not a foreign language to international courts”, *Oklahoma Journal of Law and Technology*, deel 7, nr. 1, 2011, blz. 1.

² In deze gids wordt “videoverbinding” gebruikt als een overkoepelende term waaronder de verschillende technologieën vallen die worden ingezet om videoconferenties, aanwezigheid op afstand of elke andere vorm van aanwezigheid via video mogelijk te maken. Voor meer informatie over deze term, zie hieronder de afdeling getiteld “Wat wordt verstaan onder videoverbinding?”.

³ C&A nr. 4 van de 2003 SC; C&A nr. 55 van de 2009 SC; C&A nr. 20 van de 2014 SC. Zie ook “Conclusies en aanbevelingen (of “C&A”)” in de verklarende woordenlijst.

⁴ Zie “Synopsis of Responses to the Country Profile Questionnaire on the Taking of Evidence by Video-link under the *Hague Convention of 18 March 1970 on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters* (Evidence Convention)”, beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HcCH-website onder “Taking of evidence by video-link”, deel V, v. a); deel VI, v. a); deel VII, v. i) en q) [hierna “Synopsis of Responses” (Samenvatting van de antwoorden) genoemd].

⁵ Europees justitieel netwerk in burgerlijke en handelszaken, *Using videoconferencing to obtain evidence in civil and commercial matters under Council Regulation (EC) No 1206/2001 of 28 May 2001: A practical guide*, Brussel, Europese Commissie, 2009, blz. 6, beschikbaar op het volgende adres: < https://e-justice.europa.eu/content_ejn_s_publications-287-en.do?clang=nl > [laatste raadpleging op 4 maart 2020]. Zie ook de recente inspanningen die zijn geleverd in het kader van het “Handshake”-project (2014-2017) van de Raad van de Europese Unie, zoals uiteengezet in de verklarende woordenlijst en waarnaar verwezen wordt in deze gids.

technologie te benutten en het gebruik ervan in de bredere internationale context van het bewijsverdrag aan te moedigen, is er nog steeds behoefte aan verdere richtsnoeren om de problemen op dit relatief onbekende terrein op te lossen.

4. Tegen deze achtergrond heeft de Bijzondere Commissie tijdens haar bijeenkomst van mei 2014, in reactie op een voorstel van Australië, aanbevolen dat de Raad voor algemene zaken en beleid van de HccH een deskundigengroep zou oprichten de problemen te onderzoeken die zich kunnen voordoen bij het gebruik van videoverbinding en andere moderne technologieën bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs in het buitenland⁶.
5. Toen de Raad voor algemene zaken en beleid (CGAP) in maart 2015 weer bijeenkwam, besloot deze, op aanbeveling van de Bijzondere Commissie, de deskundigengroep op te richten, waarvan het mandaat voornamelijk bestond uit het onderzoeken van mogelijke manieren om de problemen aan te pakken die kunnen ontstaan door het gebruik van videoverbinding en andere moderne technologieën bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs onder het bewijsverdrag, of het nu gaat om juridische, praktische of technische kwesties. De deskundigengroep kreeg ook de opdracht om de wenselijkheid en haalbaarheid van de verschillende beschikbare opties te beoordelen, rekening houdend met de huidige praktijk in en tussen staten, en met bestaande regionale en internationale instrumenten⁷.
6. De deskundigengroep⁸ kwam vervolgens in december 2015 bijeen en stelde vast dat de hoofdzakelijk praktische kwesties die zich voordoen, het best kunnen worden aangepakt aan de hand van een gids voor goede praktijken. Deze worden aangevuld met uitvoerige en uniform opgestelde landenprofielen voor elke afzonderlijke verdragsluitende partij, waarvoor de informatie zou worden verzameld door een vragenlijst rond te sturen. De groep besloot dat de gids uitgebreide toelichting moest geven op het gebruik van videoverbinding en andere moderne technologieën bij de werking van het verdrag, en voornamelijk zou zijn gebaseerd op de relevante artikelen en een praktische benadering zou volgen om aan gebruikers te laten zien hoe deze technologieën kunnen en moeten worden gebruikt onder zowel hoofdstuk I als hoofdstuk II van het verdrag⁹. De deskundigengroep heeft verder aanbevolen om een kleine subgroep op te richten voor het opstellen van de gids.

⁶ C&A nr. 21 van de 2014 SC.

⁷ C&A nr. 9 van de 2015 CGAP.

⁸ De volgende deskundigen waren bij alle of delen van de stadia van de werkzaamheden van de deskundigengroep betrokken, waaronder bij het opstellen van deze gids en de landenprofielvragenlijst: **Andorra:** Sara DIÉGUEZ; **Australië:** James ALLSOP (voorzitter); **China (Volksrepubliek):** Haibo GOU, Tailong WANG, Tanshuo XU, Yong ZHOU; **Colombia:** Maria José MONTAÑA CORREA, Lucia Teresa SOLANO RAMIREZ; **Tsjechische Republiek:** Jana VEDRALOVÁ; **Europese Unie:** Jacek GARSTKA (Europese Commissie), Jaana POHJANMÄKI (Raad van de Europese Unie), Xavier THOREAU (Raad van de Europese Unie), Susana Fonte (Eurojust), Csaba Sandberg (Eurojust); **Finland:** Anna-Lena HALTTUNEN; **Frankrijk:** Camille BLANCO, Nicolas CASTELL, Marie VAUTRAVERS; **Duitsland:** Thomas KLIPPSTEIN, Stefanie PLÖTZGEN-KAMRADT, Nils SCHRÖDER, Dana TILLICH; **India:** Kajal BHAT; **Japan:** Masayoshi FURUYA; **Zuid-Korea:** Ha-Kyung JUNG, Jongsun KANG; **Letland:** Voldemārs KIZINO, Viktors MAKUCEVIČS, Madara RIEKSTA; **Litouwen:** Gintarė BUSTAEVIENĖ, Vaida PETRAVIČIENĖ; **Mexico:** Alejandro León VARGAS; **Noorwegen:** Catherine WESTBYE-WIESE; **Nederland:** Willem T. WASLANDER; **Polen:** Paweł KOSMULSKI, Anna SALWA; **Portugal:** Carlos GANDAREZ, Claudia Alexandra KONG, Nuno LÁZARO FONSECA; **Rusland:** Ivan MELNIKOV; **Slovenië:** Judita DOLŽAN; **Spanje:** Alegría BORRÁS; **Zweden:** Freddy LARSSON, Mari-Ann ROOS; **Zwitserland:** Silvia MADARASZ-GAROLLA; **Turkije:** Kansu KARA; **Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland:** David COOK, Nic TURNER; **Verenigde Staten van Amerika:** Ada E. BOSQUE, Daniel KLIMOW, Katerina OSSENOVA.

⁹ Zie "Report of the Experts' Group on the Use of Video-link and Other Modern Technologies in the Taking of Evidence Abroad", voorbereidend document nr. 8 van december 2015 ter attentie van de CGAP, blz. 3 (beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HccH-website).

7. In maart 2016 verleende de CGAP zijn goedkeuring aan de oprichting van de kleinere subgroep van de deskundigengroep, die verantwoordelijk is voor de ontwikkeling en opstelling van deze gids, evenals voor de uitvoerige landenprofielen als aanvulling hierop¹⁰.
8. Kort daarna ving de subgroep aan met haar werkzaamheden, in samenwerking met het Permanent Bureau. Teneinde passende aandacht te kunnen schenken aan de geografische en juridische diversiteit, en op grond van de aanbevelingen van de deskundigengroep, heeft het Permanent Bureau tijdens dit proces externe partijen geraadpleegd, namelijk de Raad van de balies van de Europese Unie (CCBE), Eurojust, het Iberisch-Amerikaanse netwerk voor internationale justitiële samenwerking (IberRed) en de International Bar Association (IBA, internationale vereniging van ordes van advocaten). Deze aanvullende raadpleging zorgde voor input vanuit veel verschillende regio's en rechtstradities, waaronder enkele die niet binnen de subgroep waren vertegenwoordigd.
9. In februari 2017 werd de landenprofielvragenlijst verspreid onder de nationale en contactorganen van de leden¹¹ en onder de verdragsluitende partijen die geen lid zijn bij het bewijsverdrag, en werd de inhoud van de afzonderlijke landenprofielen geüpload naar de HcCH-website op het moment dat de antwoorden werden ontvangen.¹² In 2017 en begin 2018 werkte het Permanent Bureau verder aan het onderzoek naar en de opstelling van de gids, en na meerdere ontwerp- en raadplegingsronden met de subgroep in 2018 werd de ontwerp-gids in november 2018 door de volledige deskundigengroep goedgekeurd. De gids werd vervolgens ingediend bij de CGAP en in juni 2019 definitief goedgekeurd¹³.

¹⁰ C&A nr. 20 van de 2016 CGAP.

¹¹ Volgens artikel 7, lid 1, van het Statuut van de HcCH, is elke lidstaat verplicht een nationaal orgaan aan te wijzen en elke aangesloten organisatie een contactorgaan dat fungeert als het eerste contactpunt met het Permanent Bureau.

¹² Toen de landenprofielvragenlijst aanvankelijk werd verspreid, werden 35 antwoorden ontvangen van 33 verdragsluitende partijen: Australië, Belarus, Bosnië en Herzegovina, Brazilië, Bulgarije, China (SAR Hongkong en SAR Macau), Kroatië, Cyprus, Tsjechische Republiek, Estland, Finland, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Hongarije, Israël, Zuid-Korea, Letland, Litouwen, Malta, Mexico, Noorwegen, Polen, Portugal, Roemenië, Singapore, Slovenië, Zuid-Afrika, Zweden, Zwitserland, Verenigd Koninkrijk (Engeland, Wales en Noord-Ierland), Verenigde Staten, Venezuela. Op het moment van schrijven stond dit ongeveer gelijk aan 53 % van de verdragsluitende partijen bij het bewijsverdrag. De ontvangen reacties zijn beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HcCH-website (zie de koppeling in voetnoot 4).

¹³ C&A nr. 38 van de 2019 CGAP.

**WAT WORDT
VERSTAAN
ONDER
VIDEOVERBIN
DING?**

10. “Videoverbinding” verwijst naar de technologie die uitwisseling mogelijk maakt tussen twee of meer locaties middels gelijktijdige tweewegsvideo- en audiotransmissies, waardoor de communicatie en persoonlijke interactie tussen deze locaties wordt vergemakkelijkt. Aangezien deze praktijk geleidelijk is ingevoerd in het procesrecht en in grensoverschrijdende juridische samenwerkingsmechanismen, zijn er verschillende juridische definities ontwikkeld. Andere termen die vaak worden gebruikt om deze praktijk te beschrijven, dus in het kader van de verkrijging van bewijs, zijn onder meer “videoconferenties”, “aanwezigheid op afstand” of “aanwezigheid via video”.¹⁴
11. Aangezien videoverbinding niet is gebonden aan traditionele grenzen, kunnen de partijen, hun vertegenwoordigers en/of een getuige in het kader van gerechtelijke procedures voor een rechtbank verschijnen en/of getuigen vanaf een andere locatie binnen hetzelfde grondgebied als de rechtbank, vanuit een andere territoriale eenheid van dezelfde staat, of vanuit het buitenland.
12. Doordat de afstand tussen de rechtbank, de partijen, hun vertegenwoordigers en eventuele getuigen wordt opgeheven, neemt videoverbinding minder tijd in beslag en leidt het tot minder kosten, ongemak en milieugevolgen vanwege het reizen naar de rechtbank¹⁵, maar biedt het ook een oplossing voor het geval dat één of meerdere personen niet aanwezig kunnen zijn bij de procedure. Dit is met name een voordeel in het geval van getuige-deskundigen, wier gebrek aan beschikbaarheid vaak tot vertragingen in de planning kan leiden.¹⁶ In sommige gevallen kan het gebruik van videoverbinding er zelfs toe leiden dat veel minder belang wordt gehecht aan de beschikbaarheid van getuigen als een van de factoren die worden overwogen bij het bepalen of een rechtbank in een bepaalde zaak bevoegd is¹⁷. Het gebruik van videoverbinding kan bovendien zorgen voor meer flexibiliteit bij het plannen van procedures en bij het opvangen van getuigen met bepaalde fysieke of mentale aandoeningen, of getuigen die bij persoonlijke aanwezigheid in de rechtbank zouden worden geïntimideerd, hetgeen de toegang tot de rechter bevordert. Al deze factoren bij elkaar kunnen bijdragen tot een beter geïnformeerde besluitvorming en efficiëntere gerechtelijke procedures.
13. Aangezien het gebruik van videoverbinding mogelijk niet in alle omstandigheden geschikt is wanneer een persoon moet verschijnen en/of getuigen voor een rechtbank, wordt het nog altijd beschouwd als een aanvulling op (en niet als vervanging van) traditionele methoden om bewijs te verkrijgen (d.w.z. persoonlijke aanwezigheid in de rechtszaal). Dit is voornamelijk te wijten

¹⁴ Afhankelijk van de context en de bron kunnen er nuanceverschillen bestaan tussen de definities die aan deze en analoge termen worden toegekend. Zie bijvoorbeeld de bespreking van het verschil tussen videoconferentie en tele-aanwezigheid in M. E. Gruen and C. R. Williams, *Handbook on Best Practices for Using Video Teleconferencing in Adjudicatory Hearings*, Administratieve Conferentie van de Verenigde Staten, 2015, blz. 9 en 10, beschikbaar op het volgende adres: < <https://www.acus.gov/report/handbook-best-practices-using-video-teleconferencing-adjudicatory-hearings> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020].

¹⁵ Zie bijvoorbeeld Raad van de Europese Unie, “D1a: Judicial use cases with high benefits from cross-border videoconferencing”, *Multi-aspect initiative to improve cross-border videoconferencing (“Handshake”-project; zie voor nadere informatie over dit project de verklarende woordenlijst)*, 2017, blz. 2; M. Davies, “Bypassing the Hague Evidence Convention: Private International Law Implications of the Use of Video and Audio Conferencing Technology in Transnational Litigation”, *American Journal of Comparative Law*, deel 55 (2), 2007, blz. 206; Federale rechtbank van Australië, *Guide to Videoconferencing*, 2016, blz. 2, beschikbaar op het volgende adres: < <http://www.fedcourt.gov.au/services/videoconferencing-guide> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020].

¹⁶ Raad van de Europese Unie, “The availability of expert witnesses has been identified as one cause of delays”, *Guide on videoconferencing in cross-border proceedings*, Luxemburg, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2013, blz. 6 [hierna “Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures” genoemd], beschikbaar op het volgende adres: < <https://www.consilium.europa.eu/nl/documents-publications/publications/guide-videoconferencing-cross-border-proceedings/> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020].

¹⁷ M. Davies (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 236.

aan het gegeven dat de mate van persoonlijke interactie met de getuige onvermijdelijk lager is dan wanneer de getuige fysiek aanwezig is in de rechtszaal¹⁸. Een videoverbinding kan als zodanig afbreuk doen aan het beoordelingsvermogen van deelnemers wat betreft het gedrag en de geloofwaardigheid van de getuige¹⁹, met name wanneer de technologie en het gebrek aan nabijheid de taal- of cultuurverschillen vergroten, hetgeen leidt tot een verlies aan nuancering. Uit een onderzoek bij verschillende beroepsinstanties van een verdragsluitende partij (Verenigde Staten) kwam bijvoorbeeld naar voren dat sommige rechters van mening waren dat ze minder vragen stelden bij het verhoren van een getuige via een videoverbinding en dat ze minder snel waren geneigd een argument te onderbreken.²⁰ In sommige gevallen kan de grote afstand waarop de getuige zich bevindt, ook het vermogen van de rechtbank aantasten om controle uit te oefenen over de getuige. Een ander punt van zorg betreft mogelijke technische problemen. Daarom moeten de verantwoordelijken zorgen voor de beschikbaarheid van geschikte faciliteiten, apparatuur en ondersteuning op alle deelnemende locaties. Elk van de mogelijke problemen in verband met het gebruik van videoverbinding kan afbreuk doen aan fundamentele aspecten van de procedure als het “recht op een eerlijk proces” of het “onmiddellijkheidsbeginsel”, naast dat het de toegang tot de rechter belemmert of beperkt²¹. Rechtbanken moeten dan ook verder kijken dan alleen het gemak om te bepalen of het gebruik van videoverbinding onder de omstandigheden van het specifieke geval per saldo gunstig is voor de algehele eerlijke en efficiënte rechtsbedeling²².

14. Deze gids bevat dan ook beste praktijken voor het gebruik van videoverbindingen waarbij mogelijk enkele van deze uitdagingen worden besproken. Deze praktijken zijn bedoeld om gebruikers van het bewijsverdrag in staat te stellen optimaal gebruik te maken van de momenteel beschikbare technologie. Verwacht wordt dat verdere technologische vooruitgang het proces mettertijd zal verbeteren en uiteindelijk de voordelen van het gebruik van videoverbindingstechnologie bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs in het buitenland zal maximaliseren.

¹⁸ “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 26.

¹⁹ R. A. Williams (*op. cit.* voetnoot 1), blz. 21. Voor een bespreking van het effect van videoverbindingstechnologie bij het beoordelen van de geloofwaardigheid van een getuige, zie ook voetnoot 42.

²⁰ M. Dunn en R. Norwick, *Report of a Survey of Videoconferencing in the Courts of Appeals*, Federal Judicial Center, 2006, blz. 13, beschikbaar op het onderstaande adres: < <https://www.fjc.gov/sites/default/files/2012/VidConCA.pdf> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020].

²¹ “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 26 en 27. Het begrip onmiddellijkheid is een algemeen procesrechtelijk beginsel in een aantal staten, met name in Europa, en omvat het idee dat bewijsmateriaal in zijn oorspronkelijke en niet-afgeleide vorm moet worden gehoord (d.w.z. “onmiddellijk” zowel in temporeel als in fysiek opzicht). Voor een meer uitvoerige bespreking van het onmiddellijkheidsbeginsel en het verband ervan met het gebruik van videoverbinding, zie bijvoorbeeld T. Ivanc, “Theoretical Background of Using Information Technology in Evidence Taking”, in V. Rijavec *et al.* (eds), *Dimensions of Evidence in European Civil Procedure*, Nederland, Kluwer Law International, 2016, blz. 265 tot en met 300; V. Harsági, “Evidence, Information Technology and Principles of Civil Procedure – The Hungarian Perspective”, in C.H. van Rhee en A. Uzelac (eds), *Evidence in Contemporary Civil Procedure*, Cambridge, Intersentia, 2015, blz. 137 tot en met 154.

²² Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 2.

**OVER DEZE
GIDS**

15. In deze gids wordt hoofdzakelijk aandacht besteed aan het gebruik van videoverbindingstechnologie onder het bewijsverdrag. Daarnaast worden in de gids ervaringen beschreven die zijn opgedaan met algemene nationale en internationale ontwikkelingen op dit gebied, met inbegrip van verwijzingen naar nationale wetgeving en andere internationale overeenkomsten, indien van toepassing.
16. Het toepassingsgebied van deze gids is hoofdzakelijk beperkt tot het gebruik van videoverbinding bij de verkrijging van door getuigen gestaafd bewijsmateriaal, aangezien dit type bewijs het meest geschikt is om via videoverbindingstechnologie te worden verkregen en vaker door rechtsgebieden wordt gebruikt/gevraagd. Afhankelijk van de toepasselijke wetgeving kan videoverbinding ook worden gebruikt om ander bewijs dan getuigenissen te verkrijgen, maar het gebruik ervan voor dat doel lijkt beperkter²³.
17. Er moet ook worden opgemerkt dat sommige rapporterende staten melding deden van wettelijke bepalingen die de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding beperken tot het verkrijgen van een getuigenis van een getuige of een partij²⁴. Andere rapporterende landen hebben hun bezorgdheid geuit over de moeilijkheden die gepaard gaan met het verkrijgen van bewijsstukken via videoverbinding²⁵. Daarom zal het verkrijgen van grensoverschrijdende getuigenissen of getuigenverklaringen van deskundigen centraal blijven staan in deze gids²⁶.
18. Bovendien strekt de werkingssfeer van het bewijsverdrag zich alleen uit tot “burgerlijke en handelszaken” (zie de verklarende woordenlijst voor meer informatie over deze term), hoewel bepaalde logistieke aspecten en praktische overwegingen in deze gids in meer algemene zin ook van toepassing kunnen zijn op het gebruik van videoverbindingstechnologie. Bovendien is in Europees verband waargenomen dat “grensoverschrijdend gebruik [van videoverbinding] hoofdzakelijk plaatsvindt in het kader van burgerlijke en handelszaken, voor getuigenverklaringen en andere vormen van bewijsverkrijging”²⁷. Deze gids beperkt zich dan ook tot de context van burgerlijke en handelszaken en gaat niet uitvoeriger in op grensoverschrijdende bewijsverkrijging in strafprocedures.
19. De gids is als volgt opgebouwd:

Deel A gaat in op het opstarten van het gebruik van videoverbinding, met inbegrip van inleidende overwegingen, en hierin worden de manieren uiteengezet waarop videoverbinding kan worden gebruikt onder het verdrag, waarbij de nadruk vooral ligt op de juridische aspecten.

²³ Voor sommige staten gelden geen beperkingen voor het type bewijs dat via videoverbinding kan worden verkregen en zij kunnen de technologie dan ook als zodanig gebruiken om bewijsstukken of ander bewijs te verkrijgen. Zie bijvoorbeeld Synopsis of Responses (*op. cit.* voetnoot 4), deel IV, v. b) en d).

²⁴ Zie bijvoorbeeld het antwoord van Frankrijk op deel IV, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

²⁵ Zie bijvoorbeeld het antwoord van Kroatië op deel IV, v. d) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

²⁶ Zoals vermeld in de verklarende woordenlijst, wordt in het kader van de toepassing van deze gids de term “getuige” geacht zowel de partijen in de procedure te omvatten als derden van wie een getuigenverklaring moet worden afgenomen. Er moet echter worden opgemerkt dat in sommige verdragsluitende partijen, zoals de Verenigde Staten, “[r]echtbanken een grotere terughoudendheid hebben getoond om het afleggen van getuigenissen via [videoverbinding][...] toe te staan wanneer de getuige op afstand ook partij is bij het proces”: M. Davies (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 211.

²⁷ De resultaten van het “Handshake”-project van de Europese Raad tonen aan dat dit overgrote deel wel 80-90 % van alle gevallen waarin gebruikgemaakt wordt van videoverbinding, kan bedragen: “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 15.

Deel B gaat in op het voorbereiden en houden van hoorzittingen waarin videoverbinding wordt gebruikt, met inbegrip van zowel juridische als praktische overwegingen.

Deel C behandelt technische en beveiligingsaspecten.

Waar van toepassing wordt elke afdeling voorafgegaan door de voorgestelde **goede praktijken** die relevant zijn voor die specifieke afdeling of subafdeling. Deze goede praktijken worden weergegeven in gekleurde vakken en volgen een andere nummering dan de alinea's. Daarnaast zijn ze opgenomen in **bijlage I**. **Bijlage II** bevat toelichtingen in grafiekvorm die aangeven hoe videoverbinding kan worden gebruikt onder het verdrag (zowel bij indirecte als rechtstreekse bewijsverkrijging), en **bijlage III** bevat een reeks illustratieve contextuele voorbeelden.

De overige **bijlagen** bevatten andere belangrijke informatie, zoals een nieuw optioneel formulier dat specifiek betrekking heeft op aangelegenheden betreffende videoverbinding, dat moet worden toegevoegd aan het aanbevolen standaardformulier voor rogatoire commissies (**bijlage IV**), de integrale tekst van het bewijsverdrag (**bijlage V**) en relevante conclusies en aanbevelingen van de Bijzondere Commissie (**bijlage VI**).

20. In deze gids zijn verwijzingen naar de afzonderlijke **landenprofielen** van elke verdragsluitende partij opgenomen. Vanwege de verschillen in wetten, praktijken en procedures tussen de verdragsluitende partijen met betrekking tot het gebruik van videoverbinding bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs²⁸, heeft de deskundigengroep vastgesteld dat dergelijke landenprofielen nodig waren om richtsnoeren te bieden die gemakkelijker kunnen worden bijgewerkt en gericht zijn. De landenprofielen bevatten daarom aanvullende informatie, uniek voor elke verdragsluitende partij, met betrekking tot het gebruik van videoverbinding onder het bewijsverdrag, met inbegrip van relevante wetgeving, regels of voorschriften, nuttige links en contactgegevens. Deze kunnen worden geraadpleegd op de pagina Evidence Section van de HcCH-website.
21. Deze gids is bedoeld als aanvulling op de 3^e editie van het **Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention** (praktisch handboek over de werking van het bewijsverdrag; hierna "handboek bewijsverkrijging" genoemd)²⁹, dat een bijlage bevat over het gebruik van videoverbinding (bijlage 6). Het handboek bewijsverkrijging is een uitgebreide gids met informatie over de werking van het verdrag in bredere zin, met inbegrip van rechtspraak en commentaar met betrekking tot het verdrag als geheel, niet alleen het gebruik van videoverbindingstechnologie. Meer informatie over de aanschaf van exemplaren van het handboek bewijsverkrijging is beschikbaar op de pagina's Evidence Section en Publications Section van de HcCH-website: < www.hcch.net >.

²⁸ *Ibid.*, blz. 20.

²⁹ Permanent Bureau van de HcCH, *Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention*, 3^e ed., Den Haag, 2016. Zie ook de verklarende woordenlijst.

AFKORTINGEN

ADSL	Asymmetric Digital Subscriber Line
AES	Advanced Encryption Standard
AIR	All India Reporter (India)
ATR	Australasian Tax Reports (Australië)
Bankr. E.D.N.Y.	U.S. Bankruptcy Court for the Eastern District of New York (Verenigde Staten)
BCSC	Supreme Court of British Columbia (Canada)
C&A (HcCH)	Conclusions & Recommendations (Conclusies en aanbevelingen)
CCBE van Europa)	Council of Bars and Law Societies of Europe (Raad van de balies)
CGAP en beleid) (HcCH)	Council on General Affairs and Policy (Raad voor algemene zaken)
Codec	Coder-decoder
<i>Comput. Netw.</i>	<i>Computernetwerken</i>
D. Conn.	U.S. District Court for the District of Connecticut (Verenigde Staten)
D.D.C.	U.S. District Court for the District of Columbia (Verenigde Staten)
EC	Europese Commissie
EU	Europese Unie
EWHC (Ch)	High Court of England and Wales (Chancery Division) (Verenigd Koninkrijk)
EWHC (QB)	High Court of England and Wales (Queen's Bench Division) (Verenigd Koninkrijk)
FCA	Federal Court of Australia
FCR	Federal Court Reports (Australië)
Fed. R. Civ. P.	Federal Rules on Civil Procedure (federale regels inzake burgerlijke rechtsvordering van de Verenigde Staten)
Fed. R. Evid. Serv.	Federal Rules of Evidence Service (federale regels inzake bewijsverzekrijging van de Verenigde Staten)
HD	High Definition
HKEC	Hong Kong Electronic Citation (Volksrepubliek China)
HKLRD	Hong Kong Law Reports and Digest (Volksrepubliek China)
SAR Hongkong	Speciale Administratieve Regio Hongkong (Volksrepubliek China)
IberRed	Iberisch-Amerikaans netwerk voor internationale justitiële samenwerking
IBA van advocaten)	International Bar Association (internationale vereniging van ordes)
ID	Legitimatiebewijs (Identity Document)
IP	Internetprotocol

ISDN	Digitaal netwerk voor geïntegreerde diensten (ISDN)
ITU-T	Internationale Telecommunicatie-unie
LawAsia	Law Association for Asia and the Pacific
Macao SAR	Speciale Administratieve Regio Macau (Volksrepubliek China)
MCU	Multi-point Control Unit (MCU)
ONSC	Supreme Court of Ontario (Canada)
ONCJ	Ontario Court of Justice (Canada)
Res/D/N/DC	Voorbehouden/verklaringen/kennisgevingen/mededelingen door de depositaris (Reservations/Declarations/Notifications/Depositary Communications)
SC	Special Commission (Bijzondere Commissie) (HccH)
SIP	Session Initiation Protocol
SD	Standaarddefinitie
S.D.N.Y.	U.S. District Court for the Southern District of New York (Verenigde Staten)
U.S.	United States (Verenigde Staten van Amerika)
W.D. Tenn.	U.S. District Court for the Western District of Tennessee (Verenigde Staten)
WXGA	Wide Extended Graphics Array

VERKLARENDE WOORDENLIJST

Centrale instantie

De instantie die door een verdragsluitende partij is aangewezen overeenkomstig artikel 2, lid 1.

Hoofdstuk I

De bepalingen van het verdrag die betrekking hebben op het systeem van rogatoire commissies. Hoofdstuk I omvat de artikelen 1 tot en met 14 van het verdrag.

Hoofdstuk II

De bepalingen van het verdrag die betrekking hebben op de handeling tot het verkrijgen van bewijs door consuls en commissarissen. Hoofdstuk II bevat de artikelen 15 tot en met 22 van het verdrag. Krachtens artikel 33 van het verdrag kan een verdragsluitende partij de toepassing van hoofdstuk II geheel of gedeeltelijk uitsluiten. Om de verklaringen of voorbehouden van een bepaalde verdragsluitende partij te bekijken, zie de **statustabel** voor het bewijsverdrag in de kolom “Res/D/N/DC”.

Burgerlijke of handelszaken

Een term die wordt gebruikt om de materiële werkingssfeer van het verdrag af te bakenen. De term “burgerlijke of handelszaken” wordt *ruim* en op een *autonome* wijze geïnterpreteerd, en consequent toegepast in zowel de Bewijs- als Betekeningsverdragen.

Codec

Een codec (verkorte versie van “coder-decoder”) is een apparaat dat de audio- en videosignalen op de ene locatie comprimeert tot een digitaal signaal dat naar de andere locatie wordt verstuurd, voordat het weer wordt omgezet in een leesbaar audio- en videoformaat.³⁰

Commissaris

In het kader van de toepassing van hoofdstuk II is een “Commissaris” een persoon die is aangesteld om bewijs te verkrijgen (zie met name artikel 17).

Conclusies en aanbevelingen (of “C&A”)

De Conclusies en aanbevelingen van verschillende HcCH-bijeenkomsten. In deze gids zijn de meeste verwijzingen naar de C&A van de Bijzondere Commissie over de praktische werking van het bewijsverdrag, in combinatie met het jaar van de betreffende bijeenkomst (bv. “C&A van de SC 2014” verwijst naar de conclusies en aanbevelingen aangenomen tijdens de bijeenkomst in 2014 van de Bijzondere Commissie). Alle relevante conclusies en aanbevelingen van de Bijzondere Commissie zijn opgenomen in **bijlage VI** en tevens beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HcCH-website: < www.hcch.net >. De gids bevat tevens verwijzingen naar de C&A van andere HcCH-bijeenkomsten, zoals de jaarlijkse bijeenkomst van de Raad voor algemene zaken en beleid.

³⁰ M. Dunn and R. Norwick (*op. cit.* voetnoot 20), blz. 2; M. E. Gruen and C. R. Williams (*op. cit.* voetnoot 14), blz. 5.

Consul

In het kader van de toepassing van Hoofdstuk II is “Consul” een term die wordt gebruikt ter aanduiding van consulaire ambtenaren en diplomatieke ambtenaren.

Consulaire ambtenaren

Voor de toepassing van hoofdstuk II is een “Consulair ambtenaar” een persoon die is aangesteld om bewijs te verkrijgen (zie met name de artikelen 15 en 16). Gemakshalve wordt de term “Consul” in deze gids gebruikt om consulair ambtenaren en diplomatieke ambtenaren aan te duiden.

Landenprofiel

Een antwoord op de in 2017 door het Permanent Bureau aan de verdragsluitende partijen toegestuurde *landenprofielvragenlijst*, opgesteld ter aanvulling op de meer algemene informatie in deze gids. Elk afzonderlijk “landenprofiel” en de compilatie van alle reacties (“Synopsis of Responses”) zijn beschikbaar op de pagina Evidence Section van de Hcch-website: < www.hcch.net >. Verwijzingen naar “v.” in deze gids hebben betrekking op de vragen in de landenprofielvragenlijst.

Rechtstreekse bewijsverkrijging

De procedure voor de handeling tot het verkrijgen van bewijs, waarbij de instantie in de verzoekende staat waarbij de procedures aanhangig zijn gemaakt, het verhoor van de getuige/deskundige rechtstreeks uitvoert. Zie ook: “*Indirecte bewijsverkrijging*”; *het onderscheid tussen rechtstreekse en indirecte bewijsverkrijging wordt besproken in A1.2; In bijlage II zijn toelichtingen in grafiekvorm opgenomen.*

EU-Bewijsverordening

Een verordening die van kracht is tussen de lidstaten van de Europese Unie (EU) (met uitzondering van Denemarken)³¹ over de verkrijging van bewijs in burgerlijke en handelszaken. De volledige titel van de EU-Bewijsverordening is: *Verordening (EG) nr. 1206/2001 van de Raad van 28 mei 2001 betreffende de samenwerking tussen de gerechten van de lidstaten op het gebied van bewijsverkrijging in burgerlijke en handelszaken.*³²

Bewijsverdrag (of verdrag)

Een internationaal verdrag ontwikkeld en aangenomen onder auspiciën van de Hcch, waarvan de volledige titel luidt het *Verdrag van 18 maart 1970 inzake de verkrijging van bewijs in het buitenland in burgerlijke en in handelszaken*. De volledige tekst van het verdrag is opgenomen in **bijlage V** en tevens beschikbaar op de pagina Evidence Section van de Hcch-website: < www.hcch.net >.

³¹ Het Verenigd Koninkrijk blijft tot 31 december 2020 gebonden aan de EU-Bewijsverordening, overeenkomstig het terugtrekkingsakkoord dat is ondertekend tussen het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie en dat op 1 februari 2020 in werking is getreden.

³² De volledige tekst van de verordening is toegankelijk via de EUR-Lex-databank, beschikbaar op het volgende adres: < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32001R1206> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020].

Handboek bewijsverkrijging

Een publicatie van de Hcch, waarvan de volledige titel luidt *Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention*. In het handboek bewijsverkrijging worden in detail de verschillende aspecten van de algemene werking van het bewijsverdrag uitgelegd, evenals gezaghebbende commentaren op de belangrijkste kwesties die in de praktijk aan de orde komen. Deze gids moet dus worden gezien als een aanvulling op het handboek bewijsverkrijging. Tenzij anders vermeld, hebben verwijzingen in deze gids naar het “handboek bewijsverkrijging” betrekking op de 3^e editie van het in 2016 gepubliceerde handboek. Informatie over het aanschaffen van het handboek is beschikbaar op de pagina Evidence Section van de Hcch-website: < www.hcch.net >.

Evidence Section

Een onderdeel van de website van de Hcch dat gewijd is aan het bewijsverdrag. De pagina Evidence Section is toegankelijk via een koppeling op de startpagina van de Hcch-website < www.hcch.net >.

Toelichtend verslag

Het door de heer Philip W. Amram opgestelde verslag waarin de achtergrond en voorbereidende werkzaamheden van het bewijsverdrag staan beschreven, en dat voorziet in een bespreking van de artikelen van de tekst. De volledige tekst van het toelichtend verslag is weergegeven in bijlage 3 bij het **handboek bewijsverkrijging** en tevens beschikbaar op de pagina Evidence Section van de Hcch-website: < www.hcch.net >. De toelichting werd oorspronkelijk gepubliceerd in *Actes et documents de la Onzième session (Proceedings of the Eleventh Session) (1968)*, Tome IV, *Obtention des preuves à l'étranger* (blz. 202 tot en met 216).

“Handshake”-project

Een project dat tussen 2014 en 2017 werd uitgevoerd door de deskundigengroep voor videoconferenties van de Groep e-recht (e-justitie) binnen de Raad van de Europese Unie, waarvan de volledige naam was *Initiatief waarin meerdere aspecten worden bekeken van de verbetering van grensoverschrijdende videoconferenties*³³. Het doel van het project was “om het praktische gebruik van videoconferenties te propageren en beste praktijken en expertise over de organisatorische, technische en juridische aspecten op het gebied van grensoverschrijdende videoconferenties uit te wisselen om het algehele functioneren van e-justitiesystemen in de lidstaten en op Europees niveau te helpen verbeteren”³⁴.

De resultaten en aanbevelingen van het project hebben de basis gevormd voor het ontwerpproces van deze gids, in het bijzonder met betrekking tot de praktische en technische aspecten. Dit was grotendeels te danken aan de uitvoerige praktische videoverbindingstests die tussen verschillende lidstaten van de Europese Unie werden uitgevoerd.

Hoorzitting

In het kader van de toepassing van deze gids wordt de term “hoorzitting” gebruikt om te verwijzen

³³ De documentatie en de resultaten van het project (.zip-bestand) *“Initiatief waarin meerdere aspecten worden bekeken van de verbetering van grensoverschrijdende videoconferenties”* zijn beschikbaar op: < https://beta.e-justice.europa.eu/69/NL/general_information > [laatste raadpleging op 4 maart 2020].

³⁴ “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 2.

naar elke vorm van verhoor van een getuige van wie bewijs moet worden verkregen, of dit nu plaatsvindt als onderdeel van een procedure in een rechtbank of buiten de rechtbank. *Zie ook, “getuige”, “consul” en “commissaris”.*

Indirecte bewijsverkrijging

De procedure voor de handeling tot het verkrijgen van bewijs, waarbij een instantie in de aangezochte staat op wiens grondgebied de getuige/deskundige zich bevindt, het verhoor van de getuige/deskundige uitvoert. *Zie ook: “Rechtstreekse bewijsverkrijging”; het onderscheid tussen rechtstreekse en indirecte bewijsverkrijging wordt besproken in A1.2; In bijlage II zijn toelichtingen in grafiekvorm opgenomen.*

Digitaal netwerk voor geïntegreerde diensten (ISDN)

Een ISDN wordt door de Internationale Telecommunicatie-unie gedefinieerd als een type “[netwerk dat een reeks verschillende telecommunicatiediensten levert of ondersteunt] die zorgt voor digitale verbindingen tussen gebruikersnetwerkinterfaces”³⁵.

Sector normalisatie van de telecommunicatie van de Internationale Telecommunicatie-unie (ITU-T)

Een sector van de Internationale Telecommunicatie-unie die verantwoordelijk is voor het “[bijeenbrengen] van deskundigen van over de hele wereld om internationale normen te ontwikkelen, bekend als ITU-T-aanbevelingen, die een essentiële rol spelen in de wereldwijde infrastructuur van informatie- en communicatietechnologieën”³⁶.

Internetprotocol (IP)-netwerk

Een IP-netwerk wordt door de Internationale Telecommunicatie-unie gedefinieerd als een type “netwerk waarbij IP wordt gebruikt als een laagprotocol”³⁷.

Rechterlijke instantie

De term “rechterlijke instantie” wordt in het verdrag gebruikt om het volgende te omschrijven: a) de instantie die rogatoire commissies instelt (artikel 1, lid 1), en b) de instantie die rogatoire commissies uitvoert (artikel 9, lid 1).

Rogatoire commissie

In het kader van de toepassing van hoofdstuk I, een instrument dat wordt gebruikt om te verzoeken

³⁵ Internationale Telecommunicatie-unie, “I.112: Vocabulary of terms for ISDNs”, 1993, blz. 6, beschikbaar op: < <https://www.itu.int/rec/T-REC-I.112-199303-I> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020]. Zie ook voetnoot 36 hieronder voor nadere informatie over de ITU-T.

³⁶ Voor nadere informatie over de ITU-T, zie: < <https://www.itu.int/en/ITU-T/about/Pages/default.aspx> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020].

³⁷ Internationale Telecommunicatie-unie, “Y.1001: IP framework – A framework for convergence of telecommunications network and IP network technologies”, 2000, blz. 3, beschikbaar via: < <https://www.itu.int/rec/T-REC-Y.1001-200011-I> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020].

over te gaan tot bewijsverkrijging of tot uitvoering van een andere gerechtelijke handeling. In deze gids verwijst “rogatoire commissie” (zonder hoofdletters) naar de inrichting onder andere instrumenten (bv. het HcCH-verdrag inzake burgerlijke rechtsvordering uit 1954) of de nationale wetgeving voor de handeling tot het verkrijgen van bewijs of de uitvoering van een andere gerechtelijke handeling.

Modelformulier

Het door de Bijzondere Commissie aanbevolen modelformulier voor rogatoire commissie. In te vullen versies van het modelformulier in zowel het Engels als het Frans zijn beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HcCH-website: < www.hcch.net >. Een kopie van het modelformulier met instructies voor het invullen is ook opgenomen in bijlage 4 bij het handboek bewijsverkrijging.

Schematisch overzicht met praktische informatie

Het schematische overzicht voor elke afzonderlijke verdragsluitende partij, beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HcCH-website (< www.hcch.net >) onder “Central and other Authorities”, bevat informatie over de praktische werking van het verdrag voor die specifieke verdragsluitende partij.

Aangezochte instantie

In het kader van de toepassing van hoofdstuk I, de instantie die de rogatoire commissie verricht. Het verdrag bepaalt dat een aangezochte instantie een rechterlijke instantie van de aangezochte staat is die bevoegd is om op grond van haar nationale recht rogatoire commissies te verrichten.

Aangezochte staat

In het kader van de toepassing van hoofdstuk I, de verdragsluitende partij waaraan een rogatoire commissie is of zal worden gericht.

Verzoekende instantie

In het kader van de toepassing van hoofdstuk I, de instantie die een rogatoire commissie indient. Het verdrag bepaalt dat de verzoekende instantie een rechterlijke instantie van de verzoekende staat is die bevoegd is om op grond van haar nationale recht rogatoire commissies in te dienen.

Verzoekende staat

In het kader van de toepassing van hoofdstuk I, de verdragsluitende partij die een rogatoire commissie indient.

Rapporterende staat

Een verdragsluitende partij bij het verdrag die een antwoord heeft ingediend op de *landenprofielvragenlijst* die in 2017 door het Permanent Bureau is verspreid. Elk afzonderlijk antwoord (“Country Profile”) en de compilatie van alle reacties (“Synopsis of Responses”) zijn beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HcCH-website: < www.hcch.net >.

Uitzendende staat

In deze gids wordt deze term uitsluitend gebruikt in de context van de betekenis ervan in het kader van het *Verdrag van Wenen van 24 april 1963 inzake consulaire betrekkingen* (hierna het “verdrag van Wenen inzake consulaire betrekkingen” genoemd), verwijzend naar de staat die een diplomatieke of consulaire ambtenaar uitzendt om zijn belangen in het buitenland te behartigen.

Bijzondere Commissie (Special Commission — SC)

Bijzondere Commissies worden ingesteld door de HcCH en bijeengeroepen door haar secretaris-generaal om nieuwe HcCH-verdragen op te stellen en erover te onderhandelen, of om de praktische werking van bestaande HcCH-verdragen te toetsen. In deze gids verwijst “Bijzondere Commissie” (of “SC”) naar de Bijzondere Commissie die periodiek bijeenkomt om de praktische werking van het bewijsverdrag te beoordelen.

Uitvoerende staat

In het kader van de toepassing van hoofdstuk II, de verdragsluitende partij op het grondgebied waar bewijs wordt of zal worden verkregen.

Staat van herkomst

In het kader van de toepassing van hoofdstuk II, de verdragsluitende partij op het grondgebied waar procedures worden ingesteld en ten behoeve waarvan bewijs wordt of zal worden verkregen. Indien bewijs wordt verkregen door een consul, is de staat van herkomst ook de staat die de consul vertegenwoordigt. *Zie ook: “Uitzendende staat”.*

Statustabel

Een bijgewerkte lijst van verdragsluitende partijen die wordt bijgehouden door het Permanent Bureau op basis van informatie die is ontvangen van de depositaris. De statustabel is beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HcCH-website (< www.hcch.net >), samen met toelichtingen over hoe deze tabel moet worden afgelezen of geïnterpreteerd.

De statustabel bevat belangrijke informatie met betrekking tot elke verdragsluitende partij, waaronder:

- a) de datum van inwerkingtreding van het verdrag voor die verdragsluitende partij;
- b) de wijze waarop de verdragsluitende partij tot het verdrag is toegetreden (bv. ondertekening/bekrachtiging, toetreding of opvolging);
- c) voor verdragsluitende partijen die toetreden middels toetreding, of de toetreding door andere verdragsluitende partijen is aanvaard;
- d) eventuele uitbreidingen van de toepassing van het verdrag;
- e) de instanties die het krachtens het verdrag heeft aangewezen (bv. centrale instanties); en
- f) alle voorbehouden, kennisgevingen of andere verklaringen die het ingevolge het verdrag heeft gemaakt.

Voor nadere informatie over de bovenstaande aspecten, zie het handboek bewijsverkrijging.³⁸

Videoverbindingstechnologie (ook wel videoconferentietechnologie genaamd)

Technologie die uitwisseling mogelijk maakt tussen twee of meer locaties middels simultane tweewegsvideo- en audiotransmissies. Houd er rekening mee dat voor de toepassing van deze gids de uitdrukking “videoverbinding” de verschillende technologieën omvat die worden gebruikt om videoconferenties, aanwezigheid op afstand of elke andere vorm van videopresentatie mogelijk te maken.

Voor nadere informatie over de term “videoverbinding”, zie hierboven de afdeling “Wat wordt verstaan onder videoverbinding?”.

Videoconferentie-bridge (ook wel multipoint-besturingseenheid (MCU) of “toegangspoort” genoemd)

Een combinatie van software en hardware die een virtuele vergaderruimte creëert en als een “bridge” fungeert door de locaties met elkaar te verbinden en waar nodig conversies uit te voeren (bv. het omzetten van het netwerksignaal, de codec-protocollen of de audio-/videodefinitie).

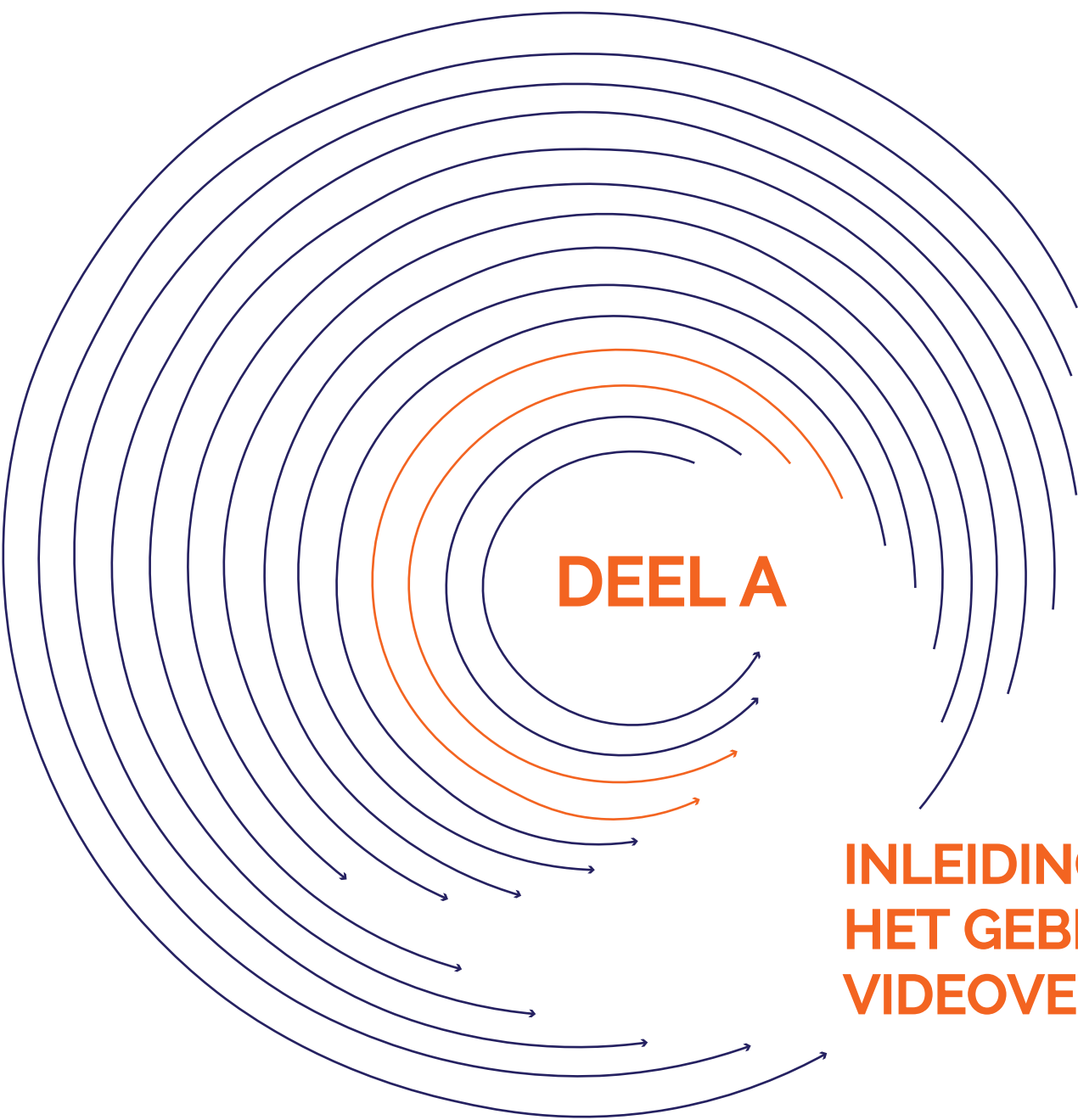

Voor nadere informatie over de term “videoconferentie-bridge”, zie ook C2.

Getuige

In het kader van de toepassing van deze gids omvat de term “getuige” zowel de partijen in de procedure als derden van wie een getuigenverklaring moet worden afgenomen.

³⁸ Op. cit. voetnoot 29.

DEEL A

**INLEIDING TOT
HET GEBRUIK VAN
VIDEOOVERBINDING**

- A1 INLEIDENDE OVERWEGINGEN
- A2 HET GEBRUIK VAN VIDEOVERBINDING ONDER HOOFDSTUK I
- A3 HET GEBRUIK VAN VIDEOVERBINDING ONDER HOOFDSTUK II

A1 INLEIDENDE OVERWEGINGEN

22. Hoewel het bewijsverdrag geen specifieke verwijzingen naar moderne technologieën zoals videoverbinding bevat, is, zoals uiteengezet in de inleiding, al langer aangetoond dat het gebruik van technologie ter ondersteuning van de doeltreffende werking van het verdrag is toegestaan en dit zelfs wordt aangemoedigd.³⁹ Het gebruik van een videoverbinding is zowel bij de uitvoering van een rogatoire commissie op grond van hoofdstuk I als bij de uitvoering van een verzoek op grond van hoofdstuk II van het verdrag toegestaan. In het bijzonder kan videoverbinding worden gebruikt:

- om de aanwezigheid en/of deelname van de partijen bij de procedure, hun vertegenwoordigers en justitieel personeel bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs te vergemakkelijken; of
- om de feitelijke handeling tot het verkrijgen van bewijs te vergemakkelijken (zowel rechtstreekse als indirecte bewijsverkrijging).

Zie **A2** (hoofdstuk I) en **A3** (hoofdstuk II) hieronder voor nadere uitleg over de specifieke manieren waarop videoverbinding kan worden gebruikt in het kader van elk hoofdstuk van het verdrag.

23. Het hoofddoel van elk gebruik van videoverbinding moet altijd zijn ervoor te zorgen dat het verhoor kan worden voortgezet op een manier die zo dicht mogelijk ligt bij hoe dit in een fysieke rechtszaal zou plaatsvinden.⁴⁰ Om dit te bereiken, kan het gebruik van videoverbinding in een specifiek geval daarom onderworpen zijn aan overwegingen van rechtvaardigheid⁴¹, zoals bepaald door de rechtbank, alsook aan praktische en technische overwegingen.

24. Overwegingen van rechtvaardigheid kunnen betrekking hebben op een beoordeling van het effect van videoverbinding op de geloofwaardigheid van de getuige⁴², vanwege het verminderde

³⁹ Zie C&A nr. 4 van de 2003 SC, C&A nr. 55 van de 2009 SC en C&A nr. 20 van de 2014 SC.

⁴⁰ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 15 en 17; Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 9; N. Vilela Ferreira *et al.*, *Council Regulation (EC) no 1206/2001: Article 17° and the video conferencing as a way of obtaining direct evidence in civil and commercial matters*, Lissabon, Centrum voor gerechtelijke studies (*Centro de Estudos Judiciários*), 2010, blz. 14.

⁴¹ Het belang van een goede rechtsbedeling is een leidend beginsel voor rechtbanken bij het bepalen of het gebruik van videoverbindingen bij het verkrijgen van bewijsmateriaal al dan niet is toegestaan. Rechtbanken in het Verenigd Koninkrijk hebben bijvoorbeeld het concept omarmd dat videoverbinding kan helpen bij het nastreven van de “prioritaire doelstelling” in burgerlijke procedures voor rechtbanken om maatregelen te nemen om tot een goede rechtsbedeling te komen. Zie bijvoorbeeld de High Court of Justice Queens Bench Division in *Rowland/Bock* [2002] EWHC 692 (QB).

⁴² In hoeverre een beoordeling van de geloofwaardigheid van getuigen kan worden belemmerd door videoverbinding, staat niet vast in de jurisprudentie. Het blijft dan ook een relevante overweging voor rechtbanken en voor degenen die zich op de technologie willen beroepen. De rechtbanken van een aantal staten zijn van mening dat videoverbinding geen significante invloed heeft op de beoordeling van de geloofwaardigheid. Zie bijvoorbeeld *In re Rand International Leisure Products, LLC*, nr. 10-71497-ast, 2010 WL 2507634, bij *4 (Bankr. E.D.N.Y. 16 juni 2010) (Bankruptcy Court Eastern District of New York, Verenigde Staten), waarin slechts een beperkte waarneembare impact van videoverbindingstechnologie wordt vastgesteld op het vermogen om de houding van een

vermogen van de onderzoeker om de houding van de getuige te beoordelen, of van diens besef van de ernst die door fysieke aanwezigheid in de rechtszaal kan worden vastgesteld. Maar zoals hierboven besproken, kunnen deze bezwaren met de tijd worden weggenomen of teruggedrongen door technologische vooruitgang en door meer gebruik te maken van apparatuur waardoor het gebruik ervan steeds vertrouwder wordt⁴³. De bewijskracht van de getuigenis zelf kan ook als minder sterk worden beschouwd wanneer een videoverbinding wordt gebruikt, afhankelijk van het feit of de relevante strafbepalingen (bv. met betrekking tot meened of minachting) afdwingbaar zijn op de plaats waar de getuige het bewijs levert⁴⁴. Praktische overwegingen kunnen het regelen van toegang tot videoverbindingsapparatuur of de kosten voor het huren en gebruiken van videoverbindingsapparatuur zijn. Technische overwegingen kunnen variëren van specifieke operationele aspecten van de verbinding, zoals het zorgen voor voldoende bandbreedte en geschikte netwerkinstellingen, tot de feitelijke kwaliteit van de video en audio die worden verzonden.

25. Niettemin kunnen geen van deze overwegingen los van elkaar worden gezien. Voor een succesvol gebruik van videoverbinding is een holistische benadering nodig die de complementariteit van de juridische, praktische en technische overwegingen waarborgt.⁴⁵ Veronderstellen dat traditionele gerechtelijke praktijken en procedures per definitie op dezelfde manier kunnen worden toegepast in procedures waarbij sprake is van videoverbinding, is een fundamentele onderschatting van de huidige beperkingen van de technologie⁴⁶. Er zullen, zij het grote of kleine, aanpassingen moeten worden gedaan “om in te spelen op de beperkingen die met de gebruikte technologie gepaard gaan, en op de veranderde omgeving die door die technologie is gecreëerd en de geografische scheiding van deelnemers”⁴⁷. De juridische, praktische en technische overwegingen worden in deze gids dan ook uitvoerig behandeld.

A1.1 Rechtsgrondslagen

26. Allereerst is het belangrijk op te merken dat er in het algemeen drie rechtsgrondslagen zijn op

getuige te observeren en om kruisverhoren af te nemen; *Skyrun Light Industry (Hong Kong) Co Ltd/Swift Resources Ltd* [2017] HKEC 1239 (Rechtbank van eerste aanleg, SAR Hongkong), waarin wordt gewezen op het feit dat, hoewel er sprake kan zijn van enige beperking, er in beginsel niets oneerlijk is aan het gebruik van videoverbinding om een getuige te ondervragen; *State of Maharashtra/dr. Praful B Desai* AIR 2003 SC 2053 (Hooggerechtshof van India), waarin wordt geoordeeld dat wanneer de technologie doeltreffend werkt, de geloofwaardigheid adequaat kan worden beoordeeld. Een vergelijkbaar standpunt is ook ingenomen door rechtbanken van niet-verdragsluitende partijen bij het bewijsverdrag, zoals Canada: zie bijvoorbeeld het Hooggerechtshof van British Columbia in *Slaughter/Sluys* 2010 BCSC 1576 en het Hooggerechtshof van Ontario in *Chandra/Canadian Broadcasting Corporation* 2016 ONSC 5385; *Paiva/Corpening* [2012] ONCJ 88; *Davies/Clarrington* 2011 ONSC 4540. Desalniettemin blijft de impact van videoverbindingstechnologie op de beoordeling van de geloofwaardigheid van getuigen een lastige kwestie en zijn rechtbanken in andere staten terughoudender geweest met hun lof. Zie in dit verband voetnoot 55.

⁴³ Enkele commentatoren hebben gesuggereerd dat het probleem van “minder persoonlijke interacties” aanzienlijk kleiner kan worden als gebruikers en deelnemers “vertrouwd zijn geraakt met deze vorm van interactie”: M. Dunn en R. Norwick (*op. cit.* voetnoot 20), blz. 16 en 17, N. Vilela Ferreira *et al.* (*op. cit.* voetnoot 40), blz. 17 en 18.

⁴⁴ M. Davies (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 225. Zie ook **A2.9** (hoofdstuk I) en **A3.8** (hoofdstuk II).

⁴⁵ E. Rowden *et al.*, *Gateways to Justice: Design and Operational Guidelines for Remote Participation in Court Proceedings*, University of Western Sydney, 2013, blz. 6, 10 en 19. In dit verslag staan de bevindingen en aanbevelingen beschreven van een driejarig koppelingsproject van de Australische onderzoeksraad: “Gateways to Justice: improving video-mediated communication for justice participants”. Het project omvatte een uitgebreid overzicht van de literatuur en wetgeving, effectieve bezoeken ter plaatse en semi-gestructureerde interviews in gecontroleerde omgevingen om verschillende factoren en invloeden te beoordelen.

⁴⁶ Zie Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 8.

⁴⁷ *Ibid.*, blz. 7, punt 3.15.

grond waarvan om een handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding kan worden gevraagd/verzocht:

- Op grond van nationaal recht, zie de paragrafen 27 e.v.
- Op grond van andere instrumenten, zie de paragrafen 31 e.v.
- Op grond van het bewijsverdrag, zie de paragrafen 34 e.v.

a. Het gebruik van videoverbinding onder nationale wetgeving

- 1 Krachtens artikel 27 belet het verdrag de toepassing van nationaal recht niet om onder minder beperkende voorwaarden via videoverbinding bewijs te verkrijgen.
- 2 Ten eerste moeten de instanties nagaan of de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding is toegestaan volgens het nationale recht van de plaats waar de procedure aanhangig is.
- 3 Ten tweede moeten de instanties nagaan of de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding niet in strijd is met het nationale recht van de plaats waar het bewijs moet worden verkregen, met inbegrip van bestaande “blokkeringsverordeningen”⁴⁸ of het strafrecht.

Zie het **landenprofiel** van de betreffende verdragsluitende partij.

27. Tussen staten die videoverbinding gebruiken voor grensoverschrijdende getuigenverklaringen, kunnen de rechtsgrondslagen voor dergelijk gebruik onder het nationale recht variëren. Sommige staten hebben hun wetten gewijzigd om de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding in binnenlandse en/of internationale zaken mogelijk te maken.⁴⁹ Hoewel

⁴⁸ Blokkeringsverordeningen leggen een sanctie op voor het zoeken naar en/communiceren van bewijs zonder voorafgaande toestemming van de verdragsluitende partij waar het bewijs zich bevindt. Het verzamelen van bewijsmateriaal via de apparaten uit hoofde van het bewijsverdrag of een ander toepasselijk instrument wordt op deze manier in banen geleid. Sancties voor het overtreden van deze bepalingen lopen uiteen van boeten tot gevangenisstraf. Zie voor een uitvoerige uiteenzetting over het gebruik van blokkeringsverordeningen het handboek bewijsverkrijging (*op. cit.* voetnoot 29), punt 26 e.v.

⁴⁹ Zie bijvoorbeeld de antwoorden op deel II, v. a) en b) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12), de antwoorden van Australië (waaronder bijvoorbeeld *Evidence (Audio and Audio Visual Links) Act 1998* (NSW), die de handeling tot het verkrijgen van bewijs en het indienen van opmerkingen vergemakkelijkt door middel van audioverbindingen en audiovisuele verbindingen met betrekking tot procedures voor een rechtbank in de staat New South Wales); Brazilië (Resolutie nr. 105/2010 van de Nationale Raad voor Justitie stelt regels vast voor het houden en documenteren van hoorzittingen via videoverbinding; Wet 11.419/2006 betreffende de elektronische gerechtelijke procedure; De artikelen 236, 385, 453, 461 en 937 van het nieuwe wetboek van burgerlijke rechtsvordering voorzien in het gebruik van videoconferenties); China (SAR Hongkong) (Orders 39 en 70 van de

andere staten in dit verband geen specifieke bepalingen hebben, kan de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding worden toegestaan op grond van algemene regels voor de handeling tot het verkrijgen van bewijs of ander nationaal recht, zij het meestal voor binnenlandse zaken⁵⁰.

28. Eén verdragsluitende partij heeft wetgeving aangenomen om rechtstreekse bewijsverkrijging via videoverbinding toe te staan overeenkomstig hoofdstuk I van het bewijsverdrag, aangezien het van mening is dat het verdrag niet in deze mogelijkheid voorziet.⁵¹

Rules of the High Court (procesreglement van het hooggerechtshof) (hoofdstuk 4A) en deel VIII van de Bewijsverordening (hoofdstuk 8) voorzien in het afnemen van getuigenverklaringen door middel van een “live televisieverbinding”; Tsjechische Republiek (binnenkort wordt een nieuwe wijziging van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering van kracht, op grond waarvan nieuwe specifieke regels voor videoverbinding worden ingevoerd); Estland (afdeling 350, punt 2, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering); Finland (wetboek van rechtsvordering 4/1734 voorziet in de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding in binnenlandse zaken); Duitsland (afdeling 128, onder a), van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering over het verhoor van partijen, getuigen en deskundigen met behulp van beeld- en geluidstransmissie); Hongarije (Wet III van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering en Besluit nr. 3/2016 (II.22) van de minister van Justitie betreffende het gebruik van een gesloten telecommunicatienetwerk in burgerlijke procedures met het oog op berechting en verhoor van personen); Israël (artikel 13 van de Bewijsverordening 1971 staat een rechtbank toe te bevelen dat een getuigenverhoor buiten Israël wordt afgenomen ten behoeve van de rechtspleging; Zuid-Korea (artikelen 327-2, 339-3, 340 en 341 van de *Wet betreffende het burgerlijk procesrecht* en artikelen 95-2 en 103-2 van de *Gedwongen tenuitvoerlegging van de wet betreffende het burgerlijk procesrecht*, die voorzien in de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding als een rechtbank dit gepast acht; en de *Wet inzake bijzondere gevallen met betrekking tot videorechtzaken* (Wet nr. 5004 van 6 december 1995)); Letland (artikel 703 van de *Wet betreffende het burgerlijk procesrecht* en de nationale regels nr. 1-2/14 die zijn uitgevaardigd door het ministerie van Justitie voor het boeken van videoconferentieapparatuur en de procedures voor het gebruik in gerechtelijke procedures voorzien in de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding en in regels betreffende de interpretatie en identificatie van de betrokken personen); Polen (artikelen 235-2, 1131-6 en 1135(2)-4 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, verordening van de minister van Justitie betreffende de apparaten en technische hulpmiddelen die de handeling tot het verkrijgen van bewijs op afstand in civielrechtelijke procedures mogelijk maken, en de verordening van de minister van Justitie betreffende de gedetailleerde maatregelen van rechtbanken in zaken die vallen onder de internationale civiel- en strafrechtelijke procedures in internationale betrekkingen); Portugal (artikelen 456, 486, 502 en 520 van het *wetboek van burgerlijke rechtsvordering* regelen het verzamelen van bewijsmateriaal via videoconferentie door deskundigen, getuigen en partijen); Singapore (afdeling 4, punt 1, van de *Bewijswet (civielrechtelijke procedures in andere jurisdicties)*, hoofdstuk 98, herziene wetgeving van Singapore, die het hooggerechtshof in staat stellen om te bevelen over te gaan tot het verkrijgen van bewijs in Singapore, zoals het passend acht, waaronder via het gebruik van videoverbinding); Slovenië (artikel 114, onder a), van het *wetboek van burgerlijke rechtsvordering* voorziet in de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoconferentie indien de partijen daarmee instemmen); Verenigde Staten (28 U.S. Code, punt 1782, onder a), bepaalt dat een Amerikaanse arrondissementsrechtbank een getuige kan bevelen om een getuigenverklaring af te leggen ter ondersteuning van een buitenlandse procedure, hoewel het onwaarschijnlijk is dat een Amerikaanse rechtbank een getuige zal dwingen om rechtstreeks via videoverbinding bewijs te leveren aan een buitenlandse rechtbank; deze bepaling belet een vrijwillige getuige die zich in de Verenigde Staten bevindt, niet om rechtstreeks via videoverbinding bewijs te leveren aan een buitenlandse rechtbank (zie 28 U.S. Code, punt 1782, onder b)). Zie voor nadere informatie de Synopsis of Responses (*op. cit.* voetnoot 4), deel II, v. a). Daarnaast hebben de volgende staten gerechtelijke reglementen aangenomen betreffende het gebruik van videoverbinding in zowel binnenlandse als internationale zaken: Argentinië (Acordada 20/13 van 2 juli 2013 – Docket nr. 2267/13 van het Hooggerechtshof, waarin het gebruik van videoverbinding wordt toegestaan wanneer het niet gepast zou zijn dat de getuige of de getuige-deskundige de hoorzitting bijwoont of wanneer zij dit niet kunnen, en regels worden vastgesteld voor het gebruik van videoverbinding); Uruguay (in Acordada 7784 van 10 december 2013 van het Hooggerechtshof wordt het belang van het gebruik van videoverbinding erkend en worden specifieke regels vastgesteld voor de handeling tot het verkrijgen van bewijs met dergelijke middelen).

⁵⁰ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Bulgarije, China (SAR Macau), Kroatië, Noorwegen en Venezuela op deel II, v. a) en b) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

⁵¹ Frankrijk (met wetsbesluit nr. 2017-892 van 6 mei 2017 wordt de mogelijkheid ingevoerd om rechtstreeks via videoverbinding rogatoire commissies uit te voeren op grond van hoofdstuk I van het bewijsverdrag, mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan).

Zie voor nadere informatie over het verschil tussen rechtstreekse en indirecte bewijsverzekrijging **A1.2** en **bijlage II**.

29. Ondanks een toenemend gebruik van videoverbinding in gerechtelijke procedures wereldwijd, kan de verdragsluitende partij op wiens grondgebied de getuige zich bevindt, toch zorgen hebben over haar soevereiniteit, aangezien de getuigenis feitelijk op haar grondgebied wordt afgelegd ten behoeve van buitenlandse gerechtelijke procedures⁵². In sommige gevallen kan dan ook de toestemming van de betrokken verdragsluitende partij zijn vereist om het verhoor via videoverbinding te laten plaatsvinden, een proces dat kan worden vergemakkelijkt door de werking van gerechtelijke samenwerkingsverdragen⁵³. Sommige verdragsluitende partijen hebben echter geen bezwaar tegen het gebruik van videoverbinding om een getuige op hun grondgebied te horen, en achten dit toegestaan op grond van artikel 27 van het verdrag⁵⁴.
30. Ongeacht of toestemming vereist is, kunnen er specifiek voor het gebruik van videoverbinding aanvullende beperkingen gelden en is het daarom belangrijk om rekening te houden met relevante wetgeving, jurisprudentie, voorschriften of protocollen die van kracht zijn voor de betrokken verdragsluitende partijen.⁵⁵ Er kan bijvoorbeeld een gerechtelijk bevel nodig zijn om

⁵² Zie ook punt 66 hieronder.

⁵³ Het is belangrijk op te merken dat zelfs wanneer videoverbinding niet wordt gebruikt tijdens een verhoor, toestemming van de betrokken sta(a)t(en) vereist kan zijn, zoals het geval is op grond van hoofdstuk II van het bewijsverdrag (zie **A3.2**).

⁵⁴ Zie bijvoorbeeld de antwoorden op deel II, v. a) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12), antwoorden van de Verenigde Staten (28 U.S. Code, punt 1782, onder b), zie voetnoot 49 hierboven) en het Verenigd Koninkrijk (*Bewijswet (civielrechtelijke procedures in andere jurisdicties) 1975*, afdelingen 1 en 2 met betrekking tot een verzoek om bijstand, met inbegrip van het verhoor van een getuige, gelezen in samenhang met voorschrift 32.3 van het burgerlijk procesrecht, dat het gebruik van videoverbinding toestaat).

⁵⁵ Ondanks alle voordelen van de technologie, lopen de verschillende benaderingen met betrekking tot het gebruik van videoverbinding sterk uiteen tussen de verdragsluitende partijen (en soms zelfs tussen de rechtsgebieden van een en dezelfde verdragsluitende partij). Zo heeft het Hof van beroep in China (SAR Hongkong) in de zaak *Raj Kumar Mahajan/HCL Technologies (Hong Kong) Ltd* 5 HKLRD 119 bijvoorbeeld verklaard dat bewijsverzekrijging via videoverbinding “eerder uitzondering dan regel” is. In de Verenigde Staten staat Fed. R. Civ. P. 43(a) het afnemen van live getuigenverklaringen via videoverbinding in openbare rechtbanken toe onder voorbehoud van “goede redenen onder dwingende omstandigheden” bij binnenlandse geschillen. Amerikaanse rechtbanken hebben vastgesteld dat in enkele verschillende gevallen aan dit voorbehoud is voldaan. Zie bijvoorbeeld de District Court of Tennessee in *DynaSteel Corp./Durr Systems, Inc.*, nr. 2:08-cv-02091-V, 2009 WL 10664458, bij *1 (W.D. Tenn. 26 juni 2009) (stelde vast dat er sprake was van een “goede reden” omdat de getuige van de niet-verdragsluitende partij buiten de bevoegdheid van de rechtbank viel in een proces zonder jury); de District Court of the District of Colombia in *U.S./Philip Morris USA, Inc.*, nr. CIV.A. 99-2496 (GK), 2004 WL 3253681, bij *1 (D.D.C. 30 augustus 2004) (staat videoverbinding toe vanwege logistieke problemen om de getuigen met hun advocaten vanuit Australië naar de Verenigde Staten te brengen); de District Court of Connecticut in *Sawant/Ramsey*, nr. 3:07-cv-980 (VLB), 2012 WL 1605450, bij *3 (D. Conn. 8 mei 2012) (stelde vast dat het onvermogen van de getuige om te reizen vanwege gezondheidsredenen “een goede reden” en “dwingende omstandigheden” zijn). Bovendien mogen getuigenverklaringen via videoverbinding alleen worden toegestaan als er passende voorzorgsmaatregelen zijn genomen. Dit houdt bijvoorbeeld in dat de rechtbank en de raadsman van beide partijen de mogelijkheid moeten hebben om de getuige via videoverbinding te ondervragen en verhoren, en dat een geschikte ambtenaar de eed moet afnemen. Zie bijvoorbeeld *DynaSteel Corporation/Durr Systems, Inc.* en *Sawant/Ramsey* (reeds aangehaald); *In re Rand International Leisure Products, LLC*, (*op. cit.* voetnoot 42) (de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding afstemmen op verschillende praktische en technische vereisten). Dit verschilt van een verklaring van een vrijwillige getuige via videoverbinding voor gebruik in buitenlandse geschillen, aangezien een dergelijke verklaring een buitengerechtelijke getuigenis is. Dergelijke verklaringen zijn correct en niet in strijd met de Amerikaanse wet, en kunnen dan ook onderhands worden geregeld door de buitenlandse autoriteiten en de vrijwillige getuige in de Verenigde Staten (zie het Bureau

gebruik te maken van videoverbinding bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs⁵⁶. Voor sommige verdragsluitende partijen is de mogelijkheid om videoverbinding te gebruiken afhankelijk van de wederzijdse instemming van de partijen bij de procedure⁵⁷.

b. Het gebruik van videoverbinding onder andere instrumenten

4

Aangezien het verdrag niet afwijkt van andere instrumenten (artikel 32), moeten instanties nagaan of in het specifieke geval andere bilaterale of multilaterale instrumenten kunnen prevaleren.

Zie het **landenprofiel** en/of het **schematisch overzicht met praktische informatie** van de betreffende verdragsluitende partij.

31. Een aantal instrumenten op bilateraal, regionaal en multilateraal niveau voorziet uitdrukkelijk in het gebruik van videoverbinding bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs in zaken waarbij sprake is van justitiële samenwerking (d.w.z. wanneer de instanties in de plaats waar de procedure plaatsvindt, de instanties op de plaats waar de getuige zich bevindt, verzoeken om hulp bij het verkrijgen van dat bewijs).
32. Bekende voorbeelden van dergelijke instrumenten zijn onder meer:

internationale rechtshulp van het Amerikaanse ministerie van Justitie, *OIA Evidence and Service Guidance* (11 juni 2018), beschikbaar op het volgende adres: < <https://www.justice.gov/civil/evidence-requests> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020]. Rechtbanken in Australië hebben twee verschillende benaderingen gevolgd bij de vraag of zij toestemming moeten verlenen voor het gebruik van videoverbinding om getuigenverklaringen te verkrijgen, en uiteindelijk “wat de rechtsbedeling het beste zal dienen ... [terwijl] ... gerechtigheid tussen de partijen wordt gehandhaafd”: *Kirby/Centro Properties* [2012] FCA 60. De eerste benadering heeft zich ontwikkeld omdat veel rechters de videoverbindingstechnologie vanwege het gemak ervan hebben omarmd, zodat videoverbinding zal worden toegestaan, tenzij een dwingend argument wordt aangevoerd die de weigering ervan rechtvaardigt. In de zaak *Tetra Pak Marketing Pty Ltd/Musashi Pty Ltd* [2000] FCA 1261, werd een getuigedeskundige die wetenschappelijk en mogelijk controversieel bewijs leverde, toestemming verleend om via videoverbinding te verschijnen omdat het Hof van oordeel was dat videoverbinding moet worden toegestaan “bij gebrek aan een aanzienlijke belemmering om het gebruik ervan in een specifiek geval tegen te gaan”. In andere gevallen is daarentegen een voorzichtigere aanpak gevolgd en de verantwoordelijkheid bij de aanvrager gelegd om actief aan te tonen dat er een goede reden is voor het gebruik van videoverbinding. In de zaak *Campaign Master (UK)/Forty Two International Pty Ltd (No. 3)* (2009) 181 FCR 152, weigerde het gerecht toestemming te geven voor videoverbinding omdat de getuige geen reden gaf voor diens afwezigheid en het bewijs een sleutelkwestie vormde. Toestemming werd ook geweigerd in de zaak *Stuke/ROST Capital Group Pty Ltd* [2012] FCA 1097, omdat het bewijs van de getuige zeer controversieel was en vertolking nodig was. De wettelijke beperkingen op het gebruik van videoverbinding kunnen ook worden uitgebreid om het gebruik van videoverbinding uit te sluiten indien de beschikbare faciliteiten niet voldoen aan de vereiste technische specificaties: zie bijvoorbeeld Australië, *Bewijswet (diverse bepalingen) 1958* (Vic) s 42G, waarin de minimale technische vereisten worden vastgesteld waaraan moet worden voldaan voordat een rechtbank kan bepalen dat een getuige via videoverbinding moet getuigen. Zie voor nadere technische en beveiligingsaspecten **deel C**.

⁵⁶ Zie Synopsis of Responses (op. cit. voetnoot 4), deel II, v. a) en b).

⁵⁷ *Ibid.*, deel IV, v. e): slechts een klein aantal rapporterende staten heeft om de toestemming van de partijen gevraagd om videoverbinding voor bewijsverzekering te gebruiken.

- de *Verordening (EG) nr. 1206/2001 van de Raad van 28 mei 2001 betreffende de samenwerking tussen de gerechten van de lidstaten op het gebied van bewijsverkrijging in burgerlijke en handelszaken* (EU-Bewijsverordening)⁵⁸;
 - het *Iberisch-Amerikaanse Verdrag van 2010 inzake het gebruik van videoconferenties bij internationale samenwerking tussen justitiële systemen en het aanvullend protocol van 2010 betreffende kosten, het gebruik van talen en de verzending van verzoeken*⁵⁹;
 - de *Overeenkomst van 2008 tussen de regering van Australië en de regering van Nieuw-Zeeland inzake trans-Tasmaanse gerechtelijke procedures en regelgevende handhaving*.⁶⁰
33. Bij dergelijke instrumenten wordt het gebruik van videoverbinding doorgaans ofwel eenvoudigweg erkend als een mogelijk middel om bewijs te verkrijgen⁶¹ of in meer dwingende bewoordingen geformuleerd⁶². Zoals hierboven opgemerkt, is het belangrijk dat het bewijsverdrag op grond van artikel 32 niet afwijkt van andere verdragen die tussen verdragsluitende partijen van toepassing zijn⁶³.

⁵⁸ Artikel 10, lid 4, en artikel 17, lid 4. De EU-Bewijsverordening is van toepassing tussen alle EU-landen (met uitzondering van Denemarken). Voor een ander Europees voorbeeld van een verwijzing naar het gebruik van videoverbinding bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs, zie het in de context van een beperktere reikwijdte van het onderwerp, zie bijvoorbeeld: *Verordening (EG) nr. 861/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007 tot vaststelling van een Europese procedure voor geringe vorderingen*, artikel 9, lid 1.

⁵⁹ Artikel 3, lid 1 (hierna “2010 Iberisch-Amerikaanse Verdrag inzake het gebruik van videoconferenties” genoemd). Op het moment van schrijven waren dit Verdrag en het bijbehorende aanvullende protocol van toepassing tussen Costa Rica, de Dominicaanse Republiek, Ecuador, Mexico, Panama, Paraguay en Spanje.

⁶⁰ Artikel 11 (hierna “trans-Tasmaanse overeenkomst van 2008” genoemd), de volledige tekst is beschikbaar op het volgende adres: < <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/ATS/2013/32.html> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020]. Beide staten hebben hun eigen uitvoeringswetgeving vastgesteld, respectievelijk: *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Cth) (Australië); *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Nieuw-Zeeland).

⁶¹ Zie bijvoorbeeld artikel 3, lid 1, van het Iberisch-Amerikaanse Verdrag inzake het gebruik van videoconferentie en artikel 11, lid 1, van de trans-Tasmaanse overeenkomst van 2008.

⁶² Artikel 17, lid 4, van de EU-Bewijsverordening.

⁶³ Met betrekking tot de EU-Bewijsverordening, en zoals opgemerkt in het handboek bewijsverkrijging (*op. cit.* voetnoot 29), punt 435, “[s]trikt genomen, valt de verordening niet onder de ‘voorrangsregel’ van artikel 32 van het bewijsverdrag. Volgens het EU-recht prevaleert de verordening echter boven het bewijsverdrag in de betrekkingen tussen EU-lidstaten die partij zijn bij het Verdrag [waarbij ook wordt opgemerkt dat niet alle EU-lidstaten partij zijn bij het Verdrag], maar alleen met betrekking tot aangelegenheden waarbij de verordening van toepassing is (artikel 21, lid 1, van de verordening)”.

c. Het gebruik van videoverbinding onder het bewijsverdrag

- 5 Het verdrag vormt noch inhoudelijk, noch formeel een belemmering voor het gebruik van nieuwe technologieën, en de werking van het verdrag kan baat hebben bij het gebruik ervan⁶⁴.
- 6 De verdragsluitende partijen blijven verdeeld over de vraag of het verdrag een dwingend karakter heeft (d.w.z. of het verdrag moet worden toegepast wanneer bewijsmateriaal in het buitenland moet worden verkregen, hetzij in persoon, hetzij via videoverbinding). Ondanks deze meningsverschillen heeft de Bijzondere Commissie de verdragsluitende partijen aanbevolen voorrang te geven aan het verdrag wanneer in het buitenland naar bewijs wordt gezocht (beginsel van eerste middel tot beroep)⁶⁵.
- 7 Het gebruik van het verdrag of andere toepasselijke verdragen is in het algemeen in overeenstemming met de bepalingen van blokkeringsverordeningen⁶⁶.

34. Bewijsverkrijging in het buitenland via videoverbinding werd door de Bijzondere Commissie tijdens haar bijeenkomsten in 2009 en 2014 besproken. De Bijzondere Commissie concludeerde dat videoverbinding zou kunnen worden gebruikt om te helpen bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs onder het verdrag, zoals hieronder uiteengezet:

⁶⁴ Zie C&A nr. 4 van de 2003 SC. Zie bijvoorbeeld ook C&A nr. 55 van de 2009 SC en C&A nr. 20 van de 2014 SC.

⁶⁵ Zie voor een uitvoerige bespreking van dit beginsel en de historie ervan het handboek bewijsverkrijging (*op. cit.* voetnoot 29), punten 19 tot en met 25.

⁶⁶ Zie ook voetnoot 48 hierboven. Sommige verdragsluitende partijen hebben blokkeringsverordeningen uitgevaardigd om te voorkomen dat op hun grondgebied bewijs wordt verkregen voor gebruik in buitenlandse procedures anders dan op grond van het bewijsverdrag (of een ander toepasselijk verdrag). Een recent voorbeeld is wellicht Verordening (EU) nr. 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming), zie met name artikel 48, waarin staat dat "[e]lke rechterlijke uitspraak en elk besluit van een administratieve autoriteit van een derde land op grond waarvan een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker persoonsgegevens moet doorgeven of verstrekken, alleen op enigerlei wijze [mag] worden erkend of afdwingbaar [mag] zijn indien zij gebaseerd zijn op een internationale overeenkomst, zoals een verdrag inzake wederzijdse rechtsbijstand, tussen het verzoekende derde landen en de Unie of een lidstaat [...]".

	Situatie	Artikelen van het verdrag
Hoofdstuk I	Aanwezigheid bij en deelname aan de uitvoering van de rogatoire commissie Indien de partijen bij de procedure, hun vertegenwoordigers en/of justitieel personeel van de verzoekende instantie zich in de verzoekende staat bevinden en via videoverbinding aanwezig willen zijn bij het afnemen van een getuigenverklaring en/of willen deelnemen aan het verhoor van een getuige Videoverbinding tot stand gebracht tussen: • de locatie in de verzoekende staat (bv. gebouwen van de verzoekende instantie); en • de locatie waar de rogatoire commissie wordt uitgevoerd (bv. rechtszaal in de aangezochte staat). De bevoegde instantie in de aangezochte staat (d.w.z. de aangezochte instantie) voert het verhoor uit volgens de methoden en procedure krachtens de wetgeving van de aangezochte staat, met inachtneming van eventuele speciale methoden of procedures waar de verzoekende instantie om verzoekt⁶⁷. <i>Zie A2.1 voor nadere informatie over de uitvoering van een rogatoire commissie waarbij gebruik wordt gemaakt van videoverbinding. Zie A2.5. voor nadere informatie over de aanwezigheid (en mogelijke deelname) via videoverbinding onder hoofdstuk I van de partijen, hun vertegenwoordigers en/of justitieel personeel in het bijzonder.</i>	Hoofdstuk I (artikelen 7, 8 en 9)

67

Tijdens de bijeenkomst van de Bijzondere Commissie in 2014 over de praktische werking van de HcCH-verdragen inzake dienstverlening, bewijsvoering en toegang tot de rechter werd niet specifiek gesproken over de rechtstreekse bewijsverkrijging op grond van hoofdstuk I van het bewijsverdrag, d.w.z. wanneer de verzoekende instantie verzoekt dat het verhoor in de vorm van een bijzondere procedure door een rechter van de verzoekende staat wordt uitgevoerd. Dit verschilt van de rechter die het verhoor als een aangewezen commissaris overeenkomstig hoofdstuk II uitvoert.

	Situatie	Artikelen van het verdrag
Hoofdstuk II	Door consul of commissaris afgenomen getuigenverklaring⁶⁸ Wanneer de consul die de staat van herkomst vertegenwoordigt, zijn of haar functies in de uitvoerende staat uitoefent, of een naar behoren aangestelde commissaris videoverbinding gebruikt om een getuigenverklaring af te nemen van een persoon die zich in de uitvoerende staat bevindt. Videoverbinding tot stand gebracht tussen: • de locatie waar de consul is gestationeerd (bv. ambassade of consulaat in de uitvoerende staat) of waar de commissaris actief is (bv. rechtszaal in de staat van herkomst); en • de locatie van de getuige in de uitvoerende staat (bv. kantoor of rechtszaal). De consul of commissaris voert het verhoor uit in overeenstemming met zijn eigen wetgeving en procedures, tenzij dat verboden is door de wetgeving van de uitvoerende staat. Een rechterlijke ambtenaar van het gerecht van herkomst (of een andere naar behoren aangestelde persoon) die optreedt als commissaris overeenkomstig artikel 17, en zich in een verdragsluitende partij bevindt, mag een persoon in een andere verdragsluitende partij via videoverbinding verhoren. <i>Zie A3.1 e.v. voor nadere informatie over de uitvoering van een verzoek als bedoeld in hoofdstuk II waarbij gebruik wordt gemaakt van videoverbinding. Zie A3.4. voor nadere informatie over de aanwezigheid (en mogelijke deelname) via videoverbinding overeenkomstig hoofdstuk II van de partijen, hun vertegenwoordigers en/of justitieel personeel in het bijzonder.</i>	Hoofdstuk II (artikelen 15, 16, 17 en 21)
Andere verdragen of nationale wetgeving of praktijk	Andere methoden voor het verkrijgen van bewijs (zie A1.1) Een verdragsluitende partij kan op grond van de nationale wetgeving of praktijk andere methoden voor het verkrijgen van bewijs toestaan dan die waarin het bewijsverdrag voorziet. Het bewijsverdrag wijkt niet af van andere verdragen die bepalingen bevatten over de handeling tot het verkrijgen van bewijs in het buitenland.	Artikel 27, onder c), en artikel 32

68

Krachtens artikel 33 van het Verdrag kan een verdragsluitende partij de toepassing van hoofdstuk II geheel of gedeeltelijk uitsluiten. Om de verklaringen of voorbehouden van een bepaalde verdragsluitende partij te bekijken, zie de statustabel voor het bewijsverdrag in de kolom "Res/D/N/DC".

35. Zoals hierboven besproken, beoogt het verdrag harmonieus samen te werken met andere instrumenten en nationale wetgeving die gunstigere en minder beperkende regels bieden voor internationale justitiële samenwerking bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs, waaronder het gebruik van videoverbinding om getuigen in het buitenland te horen. Als gevolg hiervan wijkt het verdrag niet af van het gebruik van bilaterale, regionale of multilaterale instrumenten (artikel 32), zoals de EU-Bewijsverordening, het Iberisch-Amerikaanse verdrag van 2010 inzake het gebruik van videoconferenties en het bijbehorende aanvullende protocol, of de trans-Tasmaanse overeenkomst van 2008, noch belet het een overeenkomstsluitende partij om op haar grondgebied via videoverbinding bewijs te vergaren volgens haar nationale wetgeving of praktijk (artikel 27, onder c)).

A1.2 Rechtstreekse tegenover indirecte bewijsverkrijging

8

De meningen van de verdragsluitende partijen over de vraag of rechtstreekse bewijsverkrijging is toegestaan op grond van hoofdstuk I van het verdrag, zijn verdeeld. Instanties moeten nagaan of rechtstreekse bewijsverkrijging is toegestaan op de plaats waar het bewijs zich bevindt, voordat zij te dien einde een rogatoire commissie instellen.

Zie het **landenprofiel** van de betreffende verdragsluitende partij.

9

Krachtens hoofdstuk II van het verdrag mag de commissaris bewijs verkrijgen in de staat van herkomst of in de uitvoerende staat, onder de voorwaarden die in de verleende toestemming zijn gespecificeerd. Instanties moeten nagaan of de uitvoerende staat een voorbehoud heeft gemaakt op grond van artikel 18 van het verdrag.

Om de verklaringen of voorbehouden van een specifieke verdragsluitende partij te bekijken, zie de **statustabel** van het bewijsverdrag, in de kolom "Res/D/N/DC".

10

Krachtens hoofdstuk II van het verdrag mag de consul via videoverbinding bewijs verkrijgen van getuigen/deskundigen die zich op een locatie op afstand in de uitvoerende staat bevinden, onder de voorwaarden die in de verleende toestemming zijn gespecificeerd. Instanties moeten nagaan of dit mogelijk is in het land van de betreffende verdragsluitende partij.

11

Ongeacht of het bewijs rechtstreeks of indirect wordt verkregen, kunnen de partijen en vertegenwoordigers via videoverbinding aanwezig zijn

36. Met het toenemende gebruik van videoverbinding en het gemak waarmee bewijs over grenzen heen kan worden gebracht, zijn er twee verschillende praktijken ontstaan met betrekking tot de handeling tot het verkrijgen van bewijs in het buitenland. Bewijs kan “rechtstreeks” of “indirect” worden verkregen, afhankelijk van de instantie die het bewijs verkrijgt.⁶⁹ Dit is niet slechts een semantisch onderscheid, maar een onderscheid met grote gevolgen in de praktijk.
37. In het algemeen voorzien de bestaande instrumenten in het gebruik van videoverbinding om getuigen in het buitenland op twee manieren te horen: “rechtstreeks” en “indirect”:
- a. de instantie waarbij de procedure aanhangig is (of een rechterlijke ambtenaar van die instantie of een vertegenwoordiger), voert het getuigenverhoor via videoverbinding uit met de toestemming en ondersteuning van een instantie van de staat op wiens grondgebied de getuige zich bevindt — in dit geval wordt het bewijs “rechtstreeks” via videoverbinding verkregen;⁷⁰ en
 - b. een instantie van de staat op wiens grondgebied de getuige zich bevindt, neemt het getuigenverhoor af en staat het verzoekende gerecht (evenals de partijen en/of hun vertegenwoordigers) toe om “aanwezig” te zijn bij en/of deel te nemen aan het verhoor (maar dit niet te leiden) via videoverbinding — in dit geval wordt het bewijs “indirect” verkregen via videoverbinding.⁷¹
38. Zoals hierboven vermeld, maakt het bewijsverdrag begrijpelijkerwijs geen melding van videoverbinding of van de mogelijkheid van rechtstreekse bewijsverkrijging uit hoofde van hoofdstuk I, aangezien het verdrag is opgesteld in een tijd waarin computertechnologie en wereldwijde vlieguren zich in een vroegere ontwikkelingsfase bevonden, en indirecte bewijsverkrijging de norm was. Bovendien hadden de opstellers niet kunnen voorzien dat op grond van hoofdstuk II het bewijs uiteindelijk zou worden verkregen via commissarissen die zich fysiek in de staat van herkomst bevinden en gebruikmaken van een videoverbinding.
39. In dit verband rijst de vraag of het bewijsverdrag rechtstreekse bewijsverkrijging toestaat op grond van hoofdstuk I. Hoewel rechtstreekse bewijsverkrijging is toegestaan op grond van hoofdstuk II, is het de vraag of dit is toegestaan op grond van hoofdstuk I van het verdrag. Uit een strikte lezing van artikel 1 van het bewijsverdrag lijkt hoofdstuk I rechtstreekse bewijsverkrijging niet toe te staan, aangezien het een specifieke verwijzing bevat naar het verzoek om bewijs te verkrijgen van een rechterlijke instantie van een verdragsluitende partij aan de bevoegde instantie van een andere verdragsluitende partij. Hoewel sommige verdragsluitende partijen rechtstreekse bewijsverkrijging toestaan op grond van hoofdstuk I, kunnen andere van mening zijn dat de bepalingen ervan een juridische belemmering vormen en dat rechtstreekse bewijsverkrijging daarom buiten de werkingssfeer van hoofdstuk I van het verdrag valt.
40. Uit de landenprofielen blijkt dat de rapporterende staten bijna gelijk verdeeld zijn over de vraag of bewijs rechtstreeks via videoverbinding mag worden verkregen op grond van hoofdstuk I van het verdrag. In dit opzicht is er geen sprake van een duidelijke tendens. Het is echter vermeldenswaard dat veel Europese staten, evenals Zuid-Afrika en Israël, van mening zijn dat rechtstreekse bewijsverkrijging via videoverbinding mogelijk is op grond van hoofdstuk I, terwijl

⁶⁹ Zie voor een nadere bespreking van het onderscheid tussen rechtstreekse en indirecte bewijsverkrijging in het kader van andere instrumenten, de Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 6, 9 en 10.

⁷⁰ Deze benadering is overgenomen in het Iberisch-Amerikaanse Verdrag inzake het gebruik van videoconferentie (met name artikel 5 en artikel 17, lid 4, van de EU-Bewijsverordening).

⁷¹ EU-Bewijsverordening, artikelen 10 tot en met 12.

de meeste Latijns-Amerikaanse en Aziatische staten, evenals de Verenigde Staten, de tegengestelde mening zijn toegedaan⁷².

41. Zoals hierboven vermeld in A1.1, onder b), over het gebruik van videoverbinding onder nationaal recht, heeft één verdragsluitende partij wetgeving aangenomen om rechtstreekse bewijsverkrijging via videoverbinding toe te staan overeenkomstig hoofdstuk I van het bewijsverdrag, aangezien het van mening is dat het verdrag niet in deze mogelijkheid voorziet⁷³.
42. Overeenkomstig hoofdstuk II verricht de door de staat van herkomst benoemde commissaris het getuigen-/deskundigenverhoor. In dergelijke gevallen wordt aangenomen dat het bewijs “rechtstreeks” wordt verkregen. Zoals hierboven aangegeven, heeft de Bijzondere Commissie ermee ingestemd dat een commissaris bewijs kan vergaren via videoverbinding, hetzij vanuit de staat van herkomst of vanuit de uitvoerende staat.
43. Daarnaast kunnen er met betrekking tot diplomatieke of consulaire missies gevallen zijn (bv. in het geval van geografisch omvangrijke gebieden) waarin een consul gebruik zou kunnen maken van videoverbinding om een getuige te horen die zich op een locatie (op afstand) bevindt die desalniettemin nog binnen de uitvoerende staat valt.
44. Ter illustratie geeft onderstaande tabel de mogelijkheden weer met betrekking tot het verkrijgen van bewijs op grond van het bewijsverdrag.

	Praktische uitvoering	Artikelen van het verdrag
Hoofdstuk I	Indirecte bewijsverkrijging (Rechtstreekse bewijsverkrijging op grond van artikel 9, lid 2, uitsluitend beschikbaar in landen van enkele verdragsluitende partijen)	Hoofdstuk I (artikel 9, leden 1 en 2)
Hoofdstuk II	Rechtstreekse bewijsverkrijging Commissarissen kunnen bewijs vergaren via videoverbinding, hetzij vanuit de staat van herkomst of vanuit de uitvoerende staat. Consuls zullen zich, door de aard van hun functie, vermoedelijk in de uitvoerende staat bevinden, van waaruit zij via videoverbinding bewijs zullen verkrijgen.	Hoofdstuk II (artikelen 15, 16 en 17)
Nationale wetgeving en praktijk	Rechtstreekse en indirecte bewijsverkrijging	Artikel 27, onder b) en c), en artikel 32

⁷² Zie de antwoorden op deel V, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12). Rapporterende staten die van mening zijn dat rechtstreekse bewijsverkrijging op grond van hoofdstuk I van het Verdrag via videoverbinding kan plaatsvinden, zijn: China (SAR Hongkong), Cyprus, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Israël, Malta, Polen, Portugal, Roemenië, Singapore, Slovenië, Zuid-Afrika, Zweden, Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales).

Rapporterende staten die van mening zijn dat rechtstreekse bewijsverkrijging niet op grond van hoofdstuk I van het Verdrag via videoverbinding kan plaatsvinden, zijn: Belarus, Brazilië, China (SAR Macau), Kroatië, Tsjechische Republiek, Duitsland, Hongarije, Letland, Litouwen, Mexico, Zuid-Korea, Zwitserland, Verenigde Staten, Venezuela.

⁷³ Frankrijk (Wetsbesluit nr. 2017-892 van 6 mei 2017) (*op. cit.* voetnoot 51).

45. Hoewel zoals hierboven aangegeven hoofdstuk I van het bewijsverdrag rechtstreekse bewijsverkrijging niet lijkt toe te staan, is de huidige tendens met betrekking tot bestaande instrumenten voor videoverbinding om dit onder vergelijkbare bepalingen als in hoofdstuk I wel toe te staan (waarschijnlijk vanwege meer efficiëntie), mits er aan specifieke *juridische waarborgen* is voldaan. Dergelijke juridische waarborgen omvatten, maar zijn niet beperkt tot⁷⁴:
- Het verzoek wordt schriftelijk ingediend, bevat alle benodigde informatie en wordt door de bevoegde instantie aanvaard;
 - Het verzoek valt binnen de werkingssfeer van het betreffende verdrag;
 - Het verzoek is technisch uitvoerbaar;
 - Het verzoek is niet in strijd met de nationale wetgeving of fundamentele rechtsbeginselen van de betrokken verdragsluitende partijen;
 - De handeling tot het verkrijgen van bewijs wordt vrijwillig en zonder dwangmaatregelen uitgevoerd.
46. Bovendien heeft de Europese Unie herhaaldelijk bevestigd dat videoconferentietechnologie de “meest efficiënte”⁷⁵ methode is om rechtstreeks bewijs te verkrijgen, althans tussen de lidstaten. Daarnaast gaf een rapporterende staat in zijn landenprofiel aan dat in de praktijk rechtstreekse bewijsverkrijging via videoverbinding zeer gebruikelijk en zelfs de norm is voor zowel binnenlandse als internationale zaken⁷⁶. Het is echter niet bekend hoe vaak rechtstreekse bewijsverkrijging in andere verdragsluitende partijen daadwerkelijk in de praktijk wordt gebruikt, op grond van een van de hoofdstukken van het bewijsverdrag⁷⁷.

⁷⁴ Artikel 3 van het Iberisch-Amerikaanse Verdrag inzake het gebruik van videoconferentie en artikel 17, leden 2 en 5, van de EU-Bewijsverordening.

⁷⁵ Europees justitieel netwerk in burgerlijke en handelszaken (*op. cit.* voetnoot 5), blz. 6.

⁷⁶ Zie de antwoorden van Portugal op deel II, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

⁷⁷ Zie Synopsis of Responses (*op. cit.* voetnoot 4), deel V, v. b); deel VI, v. e).

A1.3 Wettelijke beperkingen op de handeling tot het verkrijgen van bewijs

- 12 Handelingen tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding zijn meestal beperkt tot getuigen-/deskundigenverhoor.
- 13 Dezelfde wettelijke beperkingen zijn doorgaans van toepassing op een getuigenverhoor via videoverbinding, als werd het bewijs in persona verkregen. Instanties moeten de nationale wetgeving van de desbetreffende verdragsluitende partij raadplegen om na te gaan of er aanvullende beperkingen worden opgelegd.
- 14 Instanties worden aangemoedigd om informatie te verstrekken over de beperkingen in hun nationale wetgeving met betrekking tot het gebruik van videoverbindingen voor bewijsverkrijging (bv. door dergelijke bepalingen in hun landenprofiel te vermelden).

Zie het **landenprofiel** van de betreffende verdragsluitende partij.

- 47. Er kunnen verschillende wettelijke beperkingen van toepassing zijn op de handeling tot het verkrijgen van bewijs onder het bewijsverdrag:
 - Op grond van hoofdstuk I moet aan een verzoek om een speciale methode of procedure (zoals het gebruik van videoverbinding) worden voldaan, tenzij dit onverenigbaar is met het nationale recht van de aangezochte staat of het qua handeling niet mogelijk is. Bovendien kan voorafgaande toestemming vereist zijn om de aanwezigheid van justitieel personeel van de verzoekende staat toe te staan, of het nu gaat om fysieke aanwezigheid of via videoverbinding.
 - Op grond van hoofdstuk II kan toestemming vereist zijn om bewijs te verkrijgen via een consul of commissaris, ongeacht of de bewijsverkrijging al dan niet via een videoverbinding zal plaatsvinden.
- 48. Het verdrag voorziet weliswaar in duidelijke richtlijnen over het gebruik van dwangmaatregelen en dwang (besproken onder **A2** en **A3** voor respectievelijk hoofdstuk I en hoofdstuk II), maar voor sommige verdragsluitende partijen kan het bovendien zo zijn dat deze dwangmaatregelen zich alleen uitstrekken tot het verplichten van een getuige om een verklaring af te leggen, niet om die getuige te verplichten om specifiek via videoverbinding te getuigen.
- 49. Indien dit soort beperkingen zijn gemeld, zijn deze te vinden in het landenprofiel van de betreffende verdragsluitende partij. Enkele specifieke voorbeelden zijn onder meer andere instrumenten of overeenkomsten die afwijken van het bewijsverdrag met betrekking tot het gebruik van videoverbinding (zie ook de artikelen 28 en 32), eventuele termijnen of kennisgevingseisen die van toepassing zijn op het gebruik van videoverbinding, en eventuele beperkingen op de handeling tot het verkrijgen van bewijs wanneer een videoverbinding wordt

gebruikt⁷⁸.

50. Rapporterende staten passen op de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding doorgaans dezelfde beperkingen toe als wanneer zij bewijs in persona zouden verkrijgen. De personen die via videoverbinding kunnen worden verhoord, zijn meestal beperkt tot getuigen (d.w.z. de term getuige in de ruimste zin opgevat, zie de verklarende woordenlijst). Andere beperkingen zijn onder meer: leeftijd (persoon is jonger dan 18 jaar), mensen met een handicap, familieleden tot de derde graad, echtgenoten of partners, de bevoegdheid van de getuige om namens een organisatie of orgaan te spreken, enz.⁷⁹
51. Met betrekking tot de locatie waar bewijs via videoverbinding kan worden verkregen, moet worden opgemerkt dat in de meeste rapporterende staten de locatie een rechtszaal of het gebouw van een ambassade of consulaat is, afhankelijk van het hoofdstuk van het verdrag dat wordt ingeroepen⁸⁰. Bovendien, zoals opgemerkt in **B1** en **B4**, gaven veel rapporterende staten in de landenprofielen aan dat de locatie een verhoorkamer binnen een gerechtshof moet zijn⁸¹, en in sommige gevallen kan dit zelfs een specifiek aangewezen kamer binnen het gerechtshof zijn⁸².

Zie **A2** (hoofdstuk I), **A3** (hoofdstuk II) en **B4** hieronder voor nadere informatie over deze aangelegenheden.

⁷⁸ Deze beperkingen kunnen betrekking hebben op het soort bewijs dat via videoverbinding kan worden verkregen, de personen die via videoverbinding kunnen worden verhoord, locaties waar bewijs kan worden verkregen wanneer videoverbinding wordt gebruikt, of hoe met bewijs moet worden omgegaan dat via videoverbinding is verkregen. Zie bijvoorbeeld Synopsis of Responses (*ibid.*), deel IV, v. b) en d).

⁷⁹ Zie Synopsis of Responses (*ibid.*), deel IV, v. d).

⁸⁰ Zie Synopsis of Response (*ibid.*), deel IV, v. f).

⁸¹ Zie de antwoorden van Australië (de meeste staten), Belarus, Bulgarije, Cyprus, Finland, Frankrijk, Griekenland, Singapore (de verhoorkamer mag zich (uitsluitend) in een rechtszaal van het Hooggerechtshof bevinden als een gerechtshof uit Singapore helpt bij het verkrijgen van het bewijs), Zuid-Afrika op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

⁸² Zie bijvoorbeeld de antwoorden van China (SAR Hongkong — de technologierechtszaal in het hooggerechtshof) en Malta (videoverbinding kan echter ook in de meeste gerechtshoven tot stand worden gebracht met behulp van draagbare videoverbindingssystemen) op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

A2 HET GEBRUIK VAN VIDEOVERBINDING ONDER HOOFDSTUK I

A2.1 Rogatoire commissies

- 15 Rogatoire commissies kunnen worden uitgevoerd via videoverbinding overeenkomstig artikel 9, lid 1, of artikel 9, lid 2, van het verdrag.
- 16 In artikel 9, lid 1, wordt de standaardmethode of -procedure beschreven om bewijs te verkrijgen, bijvoorbeeld van een getuige/deskundige die zich op een locatie (op afstand) op het eigen grondgebied van de aangezochte instantie bevindt.
- 17 De keuze voor het verkrijgen van bewijs via videoverbinding als een speciale methode of procedure op grond van artikel 9, lid 2, kan gevolgen hebben voor de kosten, onder meer met betrekking tot de mogelijkheid om vergoeding te vragen.

Zie **A2.11** (hoofdstuk I) en **A3.10** (hoofdstuk II) voor nadere informatie over kosten.

52. Krachtens hoofdstuk I verzoekt een rechterlijke instantie van de verzoekende staat de centrale instantie van de aangezochte staat een rogatoire commissie in te stellen om bewijs te verkrijgen via de juiste rechterlijke instantie, d.w.z. “indirecte” bewijsverkrijging.
53. De bevoegde rechterlijke instantie in de aangezochte staat (d.w.z. de aangezochte instantie) verricht vervolgens het verhoor volgens de methoden en procedure op grond van de wetgeving van de aangezochte staat (die het gebruik van videoverbinding kunnen omvatten), overeenkomstig artikel 9, lid 1, van het verdrag. Als alternatief kan de verzoekende instantie vragen om de videoverbinding als een speciale methode of procedure tot stand te brengen (artikel 9, lid 2). De aangezochte instantie moet daar dus aan voldoen, tenzij het tot stand brengen van de videoverbinding onverenigbaar is met de nationale wetgeving van de aangezochte staat of onmogelijk kan worden uitgevoerd vanwege haar nationale praktijk en procedure of vanwege praktische moeilijkheden⁸³.

⁸³ Zie met betrekking tot kosten artikel 14, leden 1 en 2, van het bewijsverdrag:

“(1) De uitvoering van de rogatoire commissie kan niet leiden tot terugbetaling van rechten of kosten van welke aard ook.

(2) Evenwel heeft de aangezochte Staat het recht van de verzoekende Staat de terugbetaling te verlangen van vergoedingen welke zijn betaald aan deskundigen en tolken, alsmede van de kosten welke zijn veroorzaakt door de toepassing van een bijzondere vorm welke door de verzoekende Staat verzocht is overeenkomstig het tweede lid van artikel 9 [...]”.

Met betrekking tot praktische moeilijkheden is geconstateerd dat artikel 10, lid 4, van de EU-Bewijsverordening de betrokken gerechten toestaat om tot overeenstemming te komen wat betreft de verstrekking van de nodige technische uitrusting als het aangezochte gerecht dat alleen niet kan. Zie: M. Torres, “Cross-Border Litigation: ‘Video-taking’ of evidence within EU Member States”, *Dispute Resolution International*, deel 12(1), 2018, blz. 76.

54. Een videoverbindingsverzoek overeenkomstig hoofdstuk I zou dus doorgaans plaatsvinden wanneer de partijen in een procedure, hun vertegenwoordigers en/of justitieel personeel van de verzoekende instantie in de verzoekende staat via een videoverbinding aanwezig willen zijn tijdens het afnemen van een getuigenis. De videoverbinding zou vervolgens tot stand worden gebracht tussen een locatie in de verzoekende staat (bv. gebouwen van de verzoekende instantie) en de locatie waar de rogatoire commissie wordt verricht (bv. een rechtszaal in de aangezochte staat), of, als alternatief, beide locaties zouden via een virtuele conferentiezaal zijn verbonden. Voor het tot stand brengen van de videoverbinding is de toestemming van de aangezochte instantie vereist, evenals de beschikbaarheid van apparatuur en technische ondersteuning.
55. Hoewel minder gebruikelijk, kan er een alternatief scenario ontstaan waarbij (bv. in het geval van geografisch omvangrijke gebieden) de getuige/deskundige zich in de aangezochte staat bevindt maar op een andere locatie (op afstand) dan de rechterlijke instantie die belast is met het verkrijgen van het bewijs. Het kan zijn dat de bevoegde instantie in de aangezochte staat het verhoor van de getuige/deskundige via videoverbinding willen laten plaatsvinden in overeenstemming met haar eigen nationale wetgeving. Als dit niet als optie wordt overwogen, kan de verzoekende instantie als alternatief ook om videoverbinding als een speciale methode of procedure verzoeken, teneinde de handeling tot het verkrijgen van bewijs te vergemakkelijken en de kosten die de aangezochte staat bij de uitvoering van een rogatoire commissie maakt, tot een minimum te beperken. Indien de partijen in de procedures, hun vertegenwoordigers en/of justitieel personeel van de verzoekende instantie ook aanwezig willen zijn, kan het nodig zijn dat een derde locatie wordt opgenomen in een multipoint-videoverbinding (gelijktijdige verbinding tussen meer dan twee locaties), waarvoor de bovenstaande vereisten gelden.
56. De mogelijkheid om rechtstreeks bewijs te verkrijgen via videoverbinding op grond van hoofdstuk I (bv. door gebruik te maken van artikel 9, lid 2, van het verdrag als een mechanisme om dit te doen), is controversieel, aangezien sommige verdragsluitende partijen deze vorm van bewijsverkrijging toestaan en andere weigeren om dat te doen. In elk geval is er op het moment van schrijven vrijwel geen sprake van deze praktijk onder de verdragsluitende partijen bij het verdrag.

Zie **A1.2** en **bijlage II** voor nadere informatie over het verschil tussen rechtstreekse en indirecte bewijsverkrijging.

Voor nadere informatie over de verschillende situaties die zich in de praktijk kunnen voordoen, zie de **Praktische voorbeelden** in **bijlage III**.

57. In het licht van het bovenstaande lijkt het erop dat videoverbindingstechnologie voornamelijk wordt gebruikt in het kader van hoofdstuk I om de aanwezigheid en deelname van de partijen in de procedures, hun vertegenwoordigers en/of justitieel personeel bij de uitvoering van de rogatoire commissie mogelijk te maken. Hoewel minder gebruikelijk, kan videoverbindingstechnologie ook worden ingezet voor indirecte bewijsverkrijging wanneer de getuige of deskundige zich op een locatie op afstand in de aangezochte staat bevindt.

A2.2 Inhoud, vorm en verzending van de rogatoire commissie

- 18 Om toestemming voor het tot stand brengen van een videoverbinding kan in de rogatoire commissie zelf worden verzocht of via informele communicatiemiddelen. Het verdient echter aanbeveling om dit in de rogatoire commissie te vermelden. Het wordt ook aanbevolen om contact op te nemen met de centrale instantie van de aangezochte staat voordat de rogatoire commissie formeel wordt ingediend, om na te gaan of het gebruik van videoverbinding mogelijk is.

- 19 Instanties worden aangemoedigd om het modelformulier voor rogatoire commissies te gebruiken en, waar mogelijk en gepast, gebruik te maken van elektronische middelen om de verzending van rogatoire commissies en/of vragen te versnellen⁸⁴.

58. Het is belangrijk om in gedachten te houden dat videoverbinding zelf simpelweg een middel is aan de hand waarvan de rogatoire commissie kan worden uitgevoerd. Bijgevolg moet eerst aan de formele eisen van de rogatoire commissie worden voldaan voordat enig aspect van het verzoek om videoverbinding te gebruiken, kan worden gerealiseerd.
59. De verzoekende instantie wordt aangemoedigd om het modelformulier voor rogatoire commissies te gebruiken, dat beschikbaar is op de pagina Evidence Section van de HccH-website. Naast de standaardgegevens over de zaak en het gezochte bewijs, moet de rogatoire commissie de vereisten voor de videoverbinding bevatten, waaronder of er aanvullende ondersteuning, apparatuur of faciliteiten beschikbaar en/of vereist zijn (bv. een documentcamera om de overdracht van documenten “in realtime” tussen locaties te vergemakkelijken), samen met de relevante technische details, indien van toepassing.
60. De rogatoire commissie kan het verzoek bevatten om een speciale methode of procedure te volgen (artikel 9, lid 2, van het verdrag). Indien wordt verzocht om videoverbinding als een speciale methode of procedure te gebruiken, moet op het modelformulier onder punt 13 informatie met betrekking tot het gebruik van videoverbinding worden opgenomen.
61. Daarnaast moet onder de punten 14 en 15 van het modelformulier de relevante informatie worden opgenomen als de partijen in de procedures, hun vertegenwoordigers en/of justitieel personeel van de verzoekende instantie in de verzoekende staat (in persona of via een videoverbinding) aanwezig willen zijn tijdens het afnemen van een getuigenis. Dit is des te belangrijker als ze van plan zijn om via videoverbinding aanwezig te zijn; zie **A2.5**.
62. Ongeacht of er wordt verzocht om een speciale methode of procedure, wordt aanbevolen dat

⁸⁴ Voor nadere informatie over de vorm van de rogatoire commissie, met inbegrip van het modelformulier, zie het handboek bewijsverkrijging (*op. cit.* voetnoot 29), punt 142 e.v.

de verzoekende instanties bij het modelformulier een optioneel, voor videoverbinding specifiek formulier opnemen om de afhandeling van videoverbindingsverzoeken te versnellen en technische problemen te vermijden. Dit optionele formulier is in **bijlage IV** van deze gids opgenomen en bevat de volgende informatie:

- Technische parameters van de videoverbindingsapparatuur: merk, type endpoint- of multipoint-besturingseenheid, netwerktype, adres en/of hostnaam, type gebruikte versleuteling (zie ook **deel C**);
- Volledige contactgegevens van de technicus/technici (zie **deel B3**).

*Voor nadere informatie over de in aanmerking te nemen aspecten bij het voorbereiden op en het houden van hoorzittingen via videoverbinding, zie **deel B**.*

63. De rogatoire commissie moet zijn opgesteld in de taal van de instantie die wordt verzocht om de uitvoering ervan (of vergezeld gaan van een vertaling in die taal), of in het Engels of Frans (tenzij de aangezochte staat een voorbehoud heeft gemaakt op grond van artikel 33 van het verdrag).
64. De Bijzondere Commissie heeft tijdens haar bijeenkomst in 2014 de instanties aangemoedigd om verzoeken langs elektronische weg te verzenden en te ontvangen, teneinde de uitvoering ervan vlot te laten verlopen, zoals vereist door artikel 9, lid 3, van het verdrag⁸⁵.

A2.3 Antwoord op een rogatoire commissie

20

Centrale instanties moeten de ontvangst van rogatoire commissies onverwijld bevestigen en moeten op vragen (waaronder over het gebruik van videoverbindingen) van verzoekende instanties en/of belanghebbenden reageren.

65. Hoewel er geen modelformulier is om de ontvangst van rogatoire commissies te bevestigen, heeft de Bijzondere Commissie praktijken toegejuicht waarbij centrale instanties de ontvangst van rogatoire commissies onverwijld bevestigen en onmiddellijk reageren op vragen over de status van de uitvoering, naast het onderhouden van goede communicatie, waaronder per e-mail⁸⁶.
66. Het onverwijld bevestigen van de ontvangst en het reageren op vragen over de status zijn natuurlijk slechts twee voorbeelden van goede communicatiepraktijken. Efficiënte en, waar mogelijk, directe communicatie tussen de verzoekende instantie en de betreffende instantie in de aangezochte staat (doorgaans de centrale instantie) moet ook worden aangemoedigd,

⁸⁵ C&A nr. 39 van de 2014 SC.

⁸⁶ *Ibid.*, C&A nrs. 9 en 10.

aangezien dit het uitvoeringsproces kan vergemakkelijken en in veel gevallen kan bespoedigen wanneer verduidelijking nodig is vanwege verschillen in juridische terminologie en wettelijke gebruiken tussen rechtsgebieden.⁸⁷

67. Ongeacht de uitkomst worden de instanties van de aangezochte staat aangemoedigd om zo snel mogelijk beslissingen te nemen met betrekking tot inkomende rogatoire commissies.⁸⁸
68. Bij het beantwoorden van een rogatoire commissie met betrekking tot het gebruik van videoverbinding, is het aan de aangezochte instantie om de tijd en plaats te bepalen en om de relevante voorwaarden voor de videoverbinding te specificeren. Deze moeten waar mogelijk in overleg met de verzoekende instantie worden vastgesteld en, op het moment dat ze definitief zijn, tijdig aan de verzoekende instantie worden meegedeeld.

Voor nadere informatie over de in aanmerking te nemen aspecten bij het voorbereiden op en het houden van hoorzittingen via videoverbinding, zie deel B.

A2.4 In kennis stellen en oproepen van de getuige/deskundige en andere actoren

- 21 De procedure voor het in kennis stellen van of oproepen van de getuige kan variëren naargelang het bewijs rechtstreeks of indirect wordt verkregen. Voor procedures op grond van hoofdstuk I is het doorgaans de aangezochte staat die betekening of kennisgeving verricht of de getuige/deskundige oproept.
- 22 Als en wanneer om rechtstreekse bewijsverkrijging wordt verzocht, wordt aanbevolen dat de verzoekende instanties ervoor zorgen dat de getuige bereid is om via videoverbinding te getuigen voordat een rogatoire commissie wordt ingediend.

69. Voor procedures in het kader van hoofdstuk I waarbij gebruik wordt gemaakt van videoverbindingen, overeenkomstig artikel 9, is de aangezochte instantie verantwoordelijk voor het oproepen van de getuige/deskundige in overeenstemming met haar eigen recht en procedures.

⁸⁷ C&A nr. 44 van de 2009 SC en C&A nr. 9 van de 2014 SC. Zie ook in Europees verband, "Handshake"-project, "D1b Recommended step-by-step protocol for cross-border videoconferencing in judicial use-cases", blz. 16 en 17.

⁸⁸ Hoewel het bewijsverdrag geen termijn oplegt, adviseert de Europese Unie in het kader van de EU-Bewijsverordening een ideale termijn van 1 tot 2 weken om een beslissing te nemen (met een maximum van 30 dagen). Zie "Handshake"-project (*ibid.*), blz. 14 en 16.

70. Uit de landenprofielen blijkt dat er in de meerderheid van de rapporterende staten geen speciale regels gelden voor gevallen waarin de getuige/deskundige in kennis wordt gesteld of wordt opgeroepen om te getuigen via videoverbinding, in plaats van in persona te getuigen⁸⁹. Dit is doorgaans het geval wanneer bewijs indirect wordt verkregen, d.w.z. wanneer de aangezochte staat de handeling tot het verkrijgen van bewijs verricht.
71. Dat gezegd hebbende, vereist een verdragsluitende partij dat de getuige toestemming geeft om via videoverbinding te getuigen, een vereiste die is opgenomen in het gerechtelijk bevel dat aan de getuige wordt betekend⁹⁰. In het land van een andere verdragsluitende partij wordt de getuige of deskundige bij gewone brief opgeroepen, tenzij het aangezochte gerecht bepaalt dat een specifieke betekening moet worden gebruikt⁹¹.
72. Het is vermeldenswaard dat binnen de verdragsluitende partijen waar *rechtstreekse* bewijsverkrijging op grond van hoofdstuk I is toegestaan, verschillende regels kunnen gelden. In deze gevallen is de verzoekende staat (en niet de aangezochte staat) verantwoordelijk voor de betekening of kennisgeving van de dagvaarding⁹². Bovendien hebben andere rapporterende staten opgemerkt dat een getuige niet door diens rechtbanken kan worden gedwongen om rechtstreeks via videoverbinding voor een buitenlandse rechtbank te getuigen (zie ook **A2.6** hieronder over dwangmaatregelen en dwang)⁹³.

⁸⁹ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Belarus, Bulgarije, Kroatië, Cyprus, Tsjechische Republiek, Estland, Finland, Hongarije, Israël, Letland, Litouwen, Malta, Noorwegen, Polen, Roemenië, Singapore, Slovenië, Zuid-Afrika, Zweden op deel IV, v. h) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

⁹⁰ Zie de antwoorden van het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel IV, v. h) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

⁹¹ Zie de antwoorden van Duitsland op deel IV, v. h) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

⁹² Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Frankrijk op deel IV, v. h) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

⁹³ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Australië (één staat), Zwitserland en de Verenigde Staten op deel IV, v. h) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

A2.5 Aanwezigheid bij en deelname aan de uitvoering van de rogatoire commissie

a. Aanwezigheid van partijen en/of hun vertegenwoordigers (artikel 7)

- 23 De aanwezigheid van partijen en vertegenwoordigers *via videoverbinding* mag uitsluitend na toestemming plaatsvinden, of volgens een speciale methode of procedure overeenkomstig artikel 9, lid 2, van het verdrag lopen.
- 24 De verzoekende instanties moeten in de rogatoire commissie (in de punten 13 en 14 van het modelformulier) aangeven of de aanwezigheid van de partijen en vertegenwoordigers via videoverbinding moet plaatsvinden en of een kruisverhoor nodig is.
- 25 De actieve deelname van de partijen en hun vertegenwoordigers aan de hoorzitting via videoverbinding (d.w.z. niet alleen aanwezigheid) wordt bepaald door het nationale recht van de aangezochte staat. Op grond van het nationale recht kan het aangezochte gerecht worden toegelaten om in dit verband per geval haar discretionaire bevoegdheid uit te oefenen.

- 73. Het verdrag bepaalt dat de partijen in de procedure in de verzoekende staat en hun vertegenwoordigers aanwezig zijn bij de uitvoering van de rogatoire commissie.
- 74. Indien de partijen en/of hun vertegenwoordigers via videoverbinding aanwezig willen zijn bij de uitvoering van de rogatoire commissies, dient de verzoekende instantie dit aan te geven in de punten 13 en 14 van het modelformulier voor rogatoire commissies. Hoewel de aanwezigheid van de partijen en/of hun vertegenwoordigers bij de uitvoering van het verzoek krachtens artikel 7 van het verdrag een recht is, strekt dit recht zich niet noodzakelijkerwijs uit tot de eis dat de aangezochte instantie een videoverbinding tot stand brengt om die aanwezigheid te vergemakkelijken. Dienovereenkomstig is de totstandbrenging van de videoverbinding om deze aanwezigheid mogelijk te maken, afhankelijk van de toestemming van de relevante instantie of wordt verzocht om een speciale methode of procedure op grond van artikel 9, lid 2. In het laatste geval is de aangezochte instantie verplicht eraan te voldoen, tenzij dit onverenigbaar zou zijn met het nationale recht van de aangezochte staat, of als het eenvoudigweg niet mogelijk is wegens een gebrek aan apparatuur of faciliteiten.

Voor nadere informatie over aangelegenheden betreffende faciliteiten, apparatuur en technische ondersteuning, zie de **delen B3, B4 en C**.

75. In de landenprofielen gaven de meeste rapporterende staten aan dezelfde regels toe te passen voor de aanwezigheid van de partijen en hun vertegenwoordigers, ongeacht of zij zich fysiek op één locatie bevinden of via videoverbinding aanwezig zijn⁹⁴. De actieve deelname van de partijen en hun vertegenwoordigers aan de hoorzitting via videoverbinding (d.w.z. niet alleen aanwezigheid) wordt in dit geval bepaald door het nationale recht van de aangezochte staat. In sommige rapporterende staten valt de toestemming om actief deel te nemen onder de discretionaire bevoegdheid en leiding van de voorzittende ambtenaar die met de uitvoering is belast, in overeenstemming met het nationale recht⁹⁵. Dienovereenkomstig wordt in vergelijkbare omstandigheden de mate waarin de partijen en hun vertegenwoordigers via videoverbinding aan de hoorzitting kunnen deelnemen, per geval bepaald door de voorzittende ambtenaar.
76. Bovendien moet worden opgemerkt dat de meerderheid van de rapporterende staten een kruisverhoor van een getuige/deskundige via videoverbinding door de vertegenwoordigers in de verzoekende staat toestaat⁹⁶. Sommige staten vereisen echter dat het kruisverhoor via videoverbinding specifiek in de rogatoire commissie wordt vermeld⁹⁷ en dat vragen indirect via de rechterlijke instantie worden gesteld⁹⁸. Hoewel in sommige rechtsgebieden kruisverhoren door vertegenwoordigers van de verzoekende staat niet zijn toegestaan, gaf een rechtsmacht in een rapporterende staat aan dat kruisverhoor mogelijk is als de beoefenaar van de verzoekende staat ook bevoegd is om op zijn grondgebied werkzaam te zijn (d.w.z. de aangezochte staat)⁹⁹.

b. Aanwezigheid van rechterlijke ambtenaren (artikel 8)

26

Nagaan of de aangezochte staat een verklaring heeft gedaan op grond van artikel 8 van het verdrag.

Om de verklaringen of voorbehouden van een specifieke verdragsluitende partij te bekijken, zie de **statustabel** van het bewijsverdrag, in de kolom "Res/D/N/DC".

⁹⁴ Zie de antwoorden van Belarus, Brazilië, China (SAR Hongkong), China (SAR Macau), Cyprus, Tsjechische Republiek, Estland, Finland, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Israël, Letland, Litouwen, Malta, Mexico, Polen, Portugal, Roemenië, Singapore, Slovenië, Zuid-Afrika, Zweden, Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) en Venezuela op deel V, v. e) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

⁹⁵ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Australië (twee staten), Brazilië, Frankrijk en Israël op deel V, v. e) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

⁹⁶ Zie de antwoorden van Brazilië, China (SAR Hongkong), Cyprus, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Israël, Zuid-Korea, Letland, Litouwen, Malta, Portugal, Roemenië, Singapore, Slovenië, Zuid-Afrika, Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) en Venezuela op deel V, v. f) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

⁹⁷ Zie bijvoorbeeld het antwoord van Frankrijk op deel V, v. f) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

⁹⁸ Zie bijvoorbeeld het antwoord van Brazilië op deel V, v. f) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

⁹⁹ Antwoord van Australië (Queensland) op deel V, v. f) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

- 27 Indien er geen verklaring is, kan de aanwezigheid van rechtelijke ambtenaren niettemin mogelijk zijn in overeenstemming met de nationale wetgeving of praktijk van de aangezochte staat.
- 28 Bij het aanvragen van toestemming van de aangezochte staat moeten de verzoekende instanties duidelijk aangeven dat de aanwezigheid van rechtelijke ambtenaren zal plaatsvinden via videoverbinding en dat zij de relevante technische specificaties van de videoverbindingsapparatuur verstrekken.
- 29 De actieve deelname van justitieel personeel aan de hoorzitting via videoverbinding (m.a.w. niet louter de aanwezigheid) wordt bepaald door de nationale wetgeving van de aangezochte staat. Op grond van het nationale recht kan het aangezochte gerecht worden toegelaten om in dit verband per geval haar discretionaire bevoegdheid uit te oefenen.

77. Of rechterlijke ambtenaren van de verzoekende staat al dan niet aanwezig mogen zijn bij de uitvoering van de rogatoire commissie, waaronder via videoverbinding, hangt af van de vraag of de aangezochte staat een verklaring heeft afgelegd krachtens artikel 8 van het verdrag die een dergelijke deelname toestaat. Indien een dergelijke verklaring is afgelegd, kan voorafgaande toestemming van de aangewezen bevoegde instantie vereist zijn.

*Om de verklaringen of voorbehouden van een specifieke verdragsluitende partij te bekijken, zie de **statustabel** van het bewijsverdrag, in de kolom “Res/D/N/DC”.*

78. Het is belangrijk op te merken dat in het geval dat de aangezochte staat geen verklaring op grond van artikel 8 heeft afgelegd, de aanwezigheid van rechtelijke ambtenaren niettemin mogelijk kan zijn in overeenstemming met de nationale wetgeving of praktijk van de aangezochte staat. Bovendien kunnen twee of meer verdragsluitende partijen een liberaler systeem overeenkomen ten behoeve van de aanwezigheid van rechtelijke ambtenaren bij de uitvoering van een rogatoire commissie (artikel 28, onder c) — hoewel deze bepaling in de praktijk zelden of helemaal niet wordt gebruikt).
79. Ook al is het justitieel personeel aanwezig, de daadwerkelijke actieve deelname aan het verhoor is een andere kwestie. Zoals opgemerkt in artikel 8, kan voorafgaande toestemming van de bevoegde instantie vereist zijn, en in sommige gevallen kan de deelname van het justitieel personeel van de verzoekende staat onderworpen zijn aan de toepasselijke gerechtelijke regels en het toezicht van de voorzittende ambtenaar¹⁰⁰.

¹⁰⁰ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Australië (twee staten), Brazilië en Frankrijk op deel V, v. g) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

A2.6 Dwangmaatregelen en dwang

30 In tegenstelling tot gewone verzoeken om rechtshulp, kan een getuige doorgaans niet specifiek worden gedwongen om videoverbinding te gebruiken om te getuigen.

80. In het kader van dwangmaatregelen en dwang is het belangrijk op te merken dat er mogelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen het dwingen van een getuige/deskundige om voor een rechtbank te getuigen en het dwingen van de getuige/deskundige om het bewijs te leveren met behulp van een specifiek medium (d.w.z. via videoverbinding). Daarom is het, afhankelijk van het toepassingsgebied van de dwangmaatregelen waarover de aangezochte instantie krachtens haar nationale recht beschikt, heel goed mogelijk dat een getuige/deskundige wordt gedwongen om voor een rechtbank te getuigen maar niet wordt gedwongen om een videoverbinding te gebruiken om dat bewijs te leveren.
81. Krachtens hoofdstuk I van het bewijsverdrag moet de aangezochte instantie op grond van haar nationale recht dezelfde dwangmaatregelen als bij lokale procedures toepassen (artikel 10). De getuige kan echter aanspraak maken op het recht om te weigeren een verklaring af te leggen in overeenstemming met het recht van ofwel de aangezochte staat (artikel 11, lid 1, onder a)) of van de verzoekende staat (artikel 11, lid 1, onder b)) of, indien gespecificeerd middels een verklaring van de aangezochte staat, met het recht van een derde staat (artikel 11, lid 2).
82. In de landenprofielen verwees de helft van de rapporterende staten naar hun nationale wetten die het verplichten van een getuige/deskundige om voor de rechtbank te verschijnen, toestaan en deden dit hoofdzakelijk in het kader van hoofdstuk I¹⁰¹. Het is echter onduidelijk of, eenmaal voor de rechtbank verschenen, de getuige kan worden gedwongen om dat bewijs via videoverbinding te leveren.
83. Daarentegen gaf de andere helft van de rapporterende staten aan dat een getuige of deskundige niet kon worden gedwongen om videoverbinding te gebruiken om te getuigen¹⁰². Twee rapporterende staten hebben zelfs specifiek aangegeven dat in hun nationale wetgeving het gebruik van dwang om een getuige te dwingen via videoverbinding te getuigen, niet is geregeld¹⁰³. Een andere rapporterende staat merkte op dat aan de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding de voorwaarde is verbonden dat de getuige niet wordt gedwongen om via videoverbinding te getuigen¹⁰⁴.
84. Eén rapporterende staat verduidelijkte verder dat *indien* bewijs rechtstreeks wordt verkregen op grond van hoofdstuk I (zoals besproken in **A1.2** hierboven), de getuige vrijwillig moet

¹⁰¹ Antwoorden van Australië (drie staten), China (SAR Hongkong), China (SAR Macau), Cyprus, Tsjechische Republiek, Hongarije, Israël, Zuid-Korea, Litouwen, Mexico, Noorwegen, Polen, Roemenië en Singapore op deel IV, v. g) van de landenprofielvragenlijst. Sommige van deze rapporterende staten hebben ook informatie over dwang opgenomen in hun antwoorden op deel IV, v. h) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁰² Antwoorden van Australië (twee staten), Belarus, Kroatië, Estland, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Malta, Portugal, Slovenië, Zuid-Afrika, Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales), Verenigde Staten en Venezuela op deel IV, v. g) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁰³ Antwoorden van Kroatië en Slovenië op deel IV, v. g) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁰⁴ Antwoord van het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel IV, v. e) en g) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

getuigen, aangezien dwang in dergelijke gevallen niet beschikbaar is, zelfs niet om de getuige te dwingen aanwezig te zijn op de hoorzitting¹⁰⁵.

A2.7 Eed/belofte

- 31 Het afnemen van de eed of belofte kan variëren naargelang het bewijs rechtstreeks of indirect wordt verkregen. Overeenkomstig artikel 9, lid 2, van het verdrag kan om een specifieke vorm van de eed of belofte worden verzocht.
- 32 Instanties moeten de relevante vereisten inzake nationale wetgeving van ofwel de aangezochte staat, de verzoekende staat of beide verifiëren om de toelaatbaarheid van het aangevoerde bewijs te waarborgen.

- 85. Zoals hierboven uiteengezet, is bij de uitvoering van een verzoek tot indirecte bewijsverkrijging op grond van hoofdstuk I van het bewijsverdrag waarbij gebruikgemaakt wordt van videoverbinding, het recht van de aangezochte staat van toepassing (artikel 9, lid 1), ook op het afnemen van een eed of belofte. De verzoekende instantie kan echter om een specifieke vorm van de eed of belofte vragen (artikel 3, onder h)) als een speciale methode of procedure (artikel 9, lid 2). De aangezochte instantie kan de getuige ook uitleggen hoe de eed of belofte wordt afgenomen.
- 86. Als bewijs daarentegen rechtstreeks wordt verkregen op grond van hoofdstuk I (zoals besproken in A1.2 hierboven, en indien toegestaan in de aangezochte staat), is het doorgaans de verzoekende staat die de eed of belofte afneemt¹⁰⁶. Gebruikers moeten echter in gedachten houden dat het afnemen van een buitenlandse eed of belofte kan worden beschouwd als een schending van de soevereiniteit van de aangezochte staat¹⁰⁷. Op dit punt dient om verduidelijking te worden verzocht bij de relevante bevoegde instantie.

Voor nadere informatie over de eed en belofte, zie het **landenprofiel** van de betreffende verdragsluitende partij.

¹⁰⁵ Antwoord van Frankrijk op deel IV, v. g) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*), waarin wordt verwezen naar artikel 747-1 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering van Frankrijk.

¹⁰⁶ Antwoord van Portugal op deel II, v. a) en b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁰⁷ Zo is volgens het Federale Bureau van Justitie van Zwitserland, “[d]e handeling van een buitenlandse rechter of een door hem aangewezen persoon of, zoals toegestaan volgens het “common law”-stelsel, van de vertegenwoordigers van de partijen die naar Zwitserland komen om gerechtelijke procedures te voeren, altijd een officiële handeling die alleen mag worden uitgevoerd in overeenstemming met de regels inzake rechtshulp. Gebeurt dit niet dan wordt dit gezien als een schending van de Zwitserse soevereiniteit, ongeacht of de bij deze gerechtelijke procedures betrokken personen al dan niet willen meewerken”: *Guidelines on International Judicial Assistance in Civil Matters*, derde uitgave, Bern, januari 2013, blz. 20, beschikbaar op het volgende adres: < <http://www.rhf.admin.ch> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020]. Zie ook M. Davies (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 217-218.

A2.8 Identificatie van de getuige/deskundige en andere actoren

- 33 De identificatie van de getuige/deskundige kan variëren afhankelijk van het rechtsgebied.
- 34 Gezien het gebruik van videoverbindingstechnologie in de procedures en de afstand tussen de verzoekende instantie en de getuige, kunnen strengere procedures nodig zijn als de verzoekende staat de getuige/deskundige moet identificeren.

- 87. Net als bij gerechtelijke procedures waarbij het bewijs in persona wordt verkregen, moet de getuige/deskundige doorgaans een geldig identiteitsbewijs (ID) tonen voor identificatie in videoverbindingprocedures¹⁰⁸. In sommige rechtsgebieden is de eed of belofte zoals afgenomen voldoende.¹⁰⁹ Krachtens artikel 9, lid 1, van het verdrag worden deze procedures bepaald overeenkomstig het nationale recht van de aangezochte staat, tenzij anders wordt verzocht via een bijzondere methode of procedure op grond van artikel 9, lid 2.
- 88. In het geval van indirecte bewijsverkrijging is het de aangezochte staat die de identificatie van de getuige verricht. Daarentegen kan bij rechtstreekse bewijsverkrijging via videoverbinding de identificatie van de getuige door de aangezochte staat en/of de verzoekende staat worden uitgevoerd. In het laatste geval kunnen echter strengere procedures nodig zijn om de identiteit van de getuige/deskundige te verifiëren. In de praktijk zou het in dit verband handig zijn om de getuige/deskundige te verzoeken via de videocamera zijn of haar identiteitskaart te tonen aan de verzoekende gerechtsdeurwaarder. Hiervoor mag ook een documentcamera worden gebruikt¹¹⁰.
- 89. Waarschijnlijk zal ook de identiteit van alle andere fysiek of via videoverbinding aanwezige actoren in de procedure naar behoren worden geverifieerd. Nogmaals, dit is afhankelijk van de vereisten van het recht van de aangezochte staat, tenzij daarom wordt verzocht als een speciale methode of procedure. De deelnemers zijn er dan ook zelf verantwoordelijk voor te zorgen dat zij de relevante wetten of procedures kunnen naleven die in de aangezochte staat met betrekking tot identificatie van kracht zijn.¹¹¹

¹⁰⁸ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Belarus, China (SAR Hongkong), Cyprus, Tsjechische Republiek, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Israël, Zuid-Korea, Litouwen, Malta, Mexico, Noorwegen, Polen, Portugal, Singapore, Slovenië, Zuid-Afrika en Venezuela op deel VII, v. j) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

¹⁰⁹ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Australië (twee staten), Kroatië, Roemenië, Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel VII, v. j) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*). In India had het hooggerechtshof van Karnataka in de zaak *Twentieth Century Fox Film Corporation/NRI Film Production Associates Ltd* AIR 2003 SC KANT 148 aanvullende documentatie nodig om de identiteit van de getuige vast te stellen, in de vorm van een “beëdigde verklaring voor identificatie”.

¹¹⁰ Antwoord van Hongarije op deel VII, v. h) en j) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹¹¹ Zie “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 87), blz. 18.

A2.9 Strafrechtelijke bepalingen

- 35 Getuigen via videoverbinding is meestal vrijwillig van aard, hoewel meened en minachting van het gerecht kunnen worden bestraft.
- 36 In sommige gevallen kan de werking van strafbepalingen van beide (of meerdere) betrokken rechtsgebieden ertoe leiden dat de rechtstelsels elkaar overlappen of juist een lacune vertonen.

90. De opstellers van het verdrag hebben de bewuste beslissing genomen om alle verwijzingen naar strafzaken uit te sluiten die verband houden met de handeling tot het verkrijgen van bewijs, met name *minachting van de rechtbank* (d.w.z. weigeren te getuigen of de procedure verstoren) en *meened* (d.w.z. het afleggen van een valse getuigenis). Tegelijkertijd merkten de opstellers op dat er bij deze zaken sprake kan zijn van een overlap van de rechtstelsels tussen de verzoekende staat en de aangezochte staat, waarbij de persoon die de verklaring aflegt, in beide gevallen aan strafbepalingen zou zijn onderworpen.¹¹²
91. De getuige zou in het algemeen bijvoorbeeld de eed of belofte afleggen volgens de wetten van de aangezochte staat. Dienovereenkomstig zou hij of zij dus onderhevig zijn aan de civielrechtelijke sancties of vervolging aldaar. Als een bepaalde eed of belofte wordt afgelegd door middel van een speciale methode of procedure en de getuige meened pleegt of de rechtbank minacht, moet worden overwogen of de getuige kan worden bestraft of vervolgd volgens de wetten van de verzoekende staat. Het is evenzeer mogelijk dat de strafbepalingen van noch de aangezochte noch de verzoekende staat van toepassing zijn, of dat geen van beide bevoegd zou zijn om de betrokken getuige te vervolgen, waardoor een rechterlijke bevoegdheid nietig wordt verklaard.
92. Het oplossen van een mogelijk overlappende toepassing van, of lacunes in de rechterlijke bevoegdheid tussen, verschillende strafbepalingen wordt niet behandeld in het bewijsverdrag. In plaats daarvan wordt het overgelaten aan regelingen tussen staten (bv. op grond van overeenkomsten inzake de wederzijdse rechtshulp in strafzaken)¹¹³, nationaal recht¹¹⁴ of algemene beginselen van internationaal publiekrecht. Het is daarom raadzaam dat de getuige of deskundige voorafgaand aan de hoorzitting naar behoren wordt geïnformeerd over de gevolgen

¹¹² Zie toelichtend verslag, punten 256 en 257.

¹¹³ Zie bijvoorbeeld *Overeenkomst van 29 mei 2000 betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de EU-landen*, PB C 197/1, artikel 10, lid 8. Zie ook *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Cth), artikel 61, de relevante Australische wetgeving ter uitvoering van de trans-Tasmaanse overeenkomst van 2008 (*op. cit.* voetnoot 60). Deze bepaling wijst rechterlijke bevoegdheid toe voor minachting voor personen in Australië die op afstand aanwezig zijn bij een proces voor een Nieuw-Zeelandse rechtbank.

¹¹⁴ Sommige staten in Australië hebben bijvoorbeeld wetgeving die specifiek betrekking heeft op de overlapping van rechterlijke bevoegdheden als gevolg van het gebruik van videoverbindingstechnologie bij bewijsverrijking. Zie bijvoorbeeld *Evidence (Miscellaneous Provisions) Act 1958* (Victoria), artikel 42W; *Evidence (Audio and Audio Visual Links) Act 1998* (Nieuw-Zuid-Wales), artikel 5C.

van het afleggen van onjuiste of misleidende verklaringen¹¹⁵.

¹¹⁵ “Handshake”-project (*loc. cit.* voetnoot 111). Zie ook de antwoorden van Australië (één staat), Tsjechische Republiek en Venezuela op deel V, v. d) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12). In de praktijk hebben sommige gerechten er pragmatisch voor gekozen om het bewijs eenvoudigweg te negeren of niet voor waar aan te nemen wanneer zij niet in staat zijn om een getuige te bestraffen die meened heeft gepleegd tijdens het getuigen via videoverbinding. Zie bijvoorbeeld het Hooggerechtshof van India in *State of Maharashtra/dr. Praful B Desai* AIR 2003 SC KANT 148.

A2.10 Voorrechten en andere waarborgen

- 37 Een getuige/deskundige kan op grond van artikel 11 van het verdrag een beroep doen op voorrechten.
- 38 Aangezien de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding echter in veel gevallen vrijwillig blijft, is de getuige/deskundige niet verplicht om specifiek een videoverbinding te gebruiken om te getuigen en kan hij dit weigeren zonder een voorrecht of plicht te hoeven invoeren.

93. In gevallen waarin de getuige wordt gedwongen om te getuigen via videoverbinding, of wanneer er een feit of mededeling is die een getuige/deskundige die vrijwillig getuigt, niet openbaar kan maken, kan een voorrecht of plicht worden ingeroepen op basis van artikel 11 van het verdrag op voorwaarde dat het wordt overwogen overeenkomstig:
- (1) de wetgeving van de aangezochte staat (artikel 11, lid 1, onder a));
 - (2) de wetgeving van de verzoekende staat, indien het voorrecht of de plicht is gespecificeerd in de rogatoire commissie of, op verzoek van de aangezochte instantie, anderszins is bevestigd door de verzoekende instantie (artikel 11, lid 1, onder b)); of
 - (3) de wetgeving van een derde staat, onder voorwaarden (artikel 11, lid 2).
94. Hoewel voorrechten doorgaans op dezelfde wijze kunnen worden ingeroepen als voor meer conventionele verdragsverzoeken om bewijsverkrijging, kan het gebruik van videoverbinding aanleiding geven tot complexere waarborgen. Deze kunnen omvatten, maar zijn niet beperkt tot, beschermende maatregelen om de veiligheid van de getuige/deskundige op de andere locatie te waarborgen¹¹⁶, het recht op juridische vertegenwoordiging en de mogelijkheid om vertrouwelijk met deze wettelijke vertegenwoordiger te overleggen¹¹⁷, het recht op terugbetaling van reis-/huisvestingskosten en gedeelde inkomsten¹¹⁸, evenals de verstrekking van vertolking. Veel van deze kwesties kunnen bij het regelen van de videoverbinding worden aangepakt.

Voor nadere informatie over de in aanmerking te nemen aspecten bij het voorbereiden op en het houden van hoorzittingen via videoverbinding, zie deel B.

¹¹⁶ Waaronder bijvoorbeeld ervoor zorgen dat de getuige/deskundige “niet door andere deelnemers wordt geïnstrueerd”: “Handshake”-project (*ibid.*).

¹¹⁷ In sommige rechtssystemen is het niet vereist dat een getuige zich tijdens de handeling tot het verkrijgen van bewijs door een advocaat laat bijstaan. Zie de antwoorden van Malta en Mexico op deel V, v. d) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

¹¹⁸ Zie artikel 26 van het bewijsverdrag. Zie ook de antwoorden van Roemenië en Slovenië op deel V, v. d) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

A2.11 Kosten

39 Het gebruik van videoverbinding bij de uitvoering van een rogatoire commissie kan kosten overeenkomstig artikel 14, lid 2, met zich meebrengen.

40 Voordat om het gebruik van videoverbinding bij de uitvoering van een rogatoire commissie wordt verzocht, moet worden nagegaan of dit kosten met zich meebrengt in zowel de verzoekende staat als de aangezochte staat en voor wiens rekening dit zou komen.

Zie het **landenprofiel** van de betreffende verdragsluitende partij.

95. Aangezien de kosten in verband met de huidige videoverbindingstechnologieën hoog kunnen zijn¹¹⁹, ligt de kwestie van kosten met betrekking tot het gebruik van videoverbindingen wellicht gevoeliger dan normaliter in het kader van het verdrag.
96. Doorgaans voert de aangezochte instantie de rogatoire commissie uit zonder enige terugbetaling van belastingen of kosten van welke aard dan ook (artikel 14, lid 1). De partijen, hun vertegenwoordigers en/of leden van de rechterlijke macht van de verzoekende instantie nemen hun eigen kosten voor aanwezigheid bij de uitvoering op zich.
97. Als een videoverbinding wordt aangevraagd als een speciale methode of procedure overeenkomstig artikel 9, lid 2, kan de aangezochte instantie een vergoeding eisen van de kosten die voortvloeien uit het gebruik van de videoverbinding, met inbegrip van transmissiekosten, en vergoedingen voor de huur van apparatuur en technische ondersteuning (artikel 14, lid 2).
98. Aanvragers moeten er ook rekening mee houden dat, zelfs als het gebruik van videoverbinding niet specifiek wordt gevraagd als een speciale methode of procedure uit hoofde van artikel 9, het mogelijk is dat de instantie in de aangezochte staat het toch als een dergelijk verzoek beschouwt en daarom in elk geval voor een deel van de kosten om terugbetaling verzoekt.
99. Andere kosten in verband met de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding op grond van hoofdstuk I kunnen zijn: reserveringskosten en uurtarief voor het gebruik van videoverbinding apparatuur, communicatiekosten zoals het gebruik van internet of telefoon, vergoedingen voor technici en externe dienstverlenende instanties voor videoverbinding, vergoedingen voor vertolking, gerechtelijke kosten (waaronder vergoedingen voor de huur van een rechtszaal met videoverbinding faciliteiten en de inzet van een sheriff voor de betekening van dagvaardingen), en het loon van het personeel (bv. betaling van overuren bij het houden van videoverbindingen buiten kantooruren)¹²⁰. Sommige rapporterende landen hebben

¹¹⁹ R. A. Williams (*op. cit.* voetnoot 1), blz. 21.

¹²⁰ Zie Synopsis of Response (*op. cit.* voetnoot 4), deel VII, v. m).

aangegeven dat ze een vast tarief in rekening brengen voor het gebruik van videoverbinding¹²¹, terwijl andere dat per geval zullen berekenen, afhankelijk van de omstandigheden en middelen die nodig zijn voor het gebruik ervan¹²².

100. Hoewel het verdrag tamelijk duidelijk is over kosten in het algemeen, gaat het niet dieper in op de precieze methode(n) waarop deze moeten worden vergoed. De praktijk leert dat de verzoekende instantie meestal verantwoordelijk is voor het dragen van de kosten die voortvloeien uit het gebruik van videoverbinding op grond van hoofdstuk I (waaronder vertolking), en dat de betalingsmethode bij voorkeur via bankoverschrijving geschiedt¹²³.

¹²¹ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Australië (één staat), Hongarije (voor videoverbinding buiten Boedapest) en Malta op deel VII, v. m) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

¹²² Zie bijvoorbeeld het antwoord van Brazilië op deel VII, v. m) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹²³ Zie Synopsis of Responses (*op. cit.* voetnoot 4), deel VII, v. n), o) en p).

A3 HET GEBRUIK VAN VIDEOVERBINDING ONDER HOOFDSTUK II

A3.1 Consuls en commissarissen

- 41 Het is belangrijk op te merken dat de verdragsluitende partijen op grond van een in artikel 33 vermelde verklaring de toepassing van hoofdstuk II geheel of gedeeltelijk kunnen uitsluiten. De instanties moeten nagaan of de betreffende verdragsluitende partij een dergelijke verklaring heeft afgelegd.¹²⁴

*Om de verklaringen of voorbehouden van een specifieke verdragsluitende partij te bekijken, zie de **statustabel** van het bewijsverdrag, in de kolom “Res/D/N/DC”.*

- 42 Het meest voorkomende scenario op grond van hoofdstuk II is dat de commissaris die zich in de staat van herkomst bevindt, via videoverbinding in de uitvoerende staat bewijs verkrijgt.
- 43 Indien praktisch mogelijk kunnen de partijen, hun vertegenwoordigers en/of justitieel personeel in de staat van herkomst via videoverbinding aanwezig zijn bij de handeling tot de verkrijging van bewijs door een commissaris of consul en/of deelnemen aan het verhoor van de getuige. Dergelijke aanwezigheid en deelname zijn toegestaan, tenzij dit onverenigbaar is met de wetgeving van de uitvoerende staat, en zouden evenwel aan alle voorwaarden zijn onderworpen die worden gespecificeerd wanneer de toestemming wordt verleend.

101. Krachtens hoofdstuk II mag een consul, of een persoon die daartoe naar behoren is aangesteld als commissaris, behoudens toestemming van de uitvoerende staat, bewijs verkrijgen in de uitvoerende staat, d.w.z. “rechtstreekse” bewijsverkrijging.
102. Het eerste (en meest voorkomende) scenario is wanneer de videoverbinding tot stand wordt gebracht tussen de plaats in de staat van herkomst waar de commissaris zich bevindt en de plaats in de uitvoerende staat waar de getuigenis wordt afgelegd. De Bijzondere Commissie heeft deze mogelijkheid uitdrukkelijk erkend en merkt op dat artikel 17 niet belet dat een rechterlijke ambtenaar van het gerecht van herkomst (of een andere naar behoren aangestelde persoon),

¹²⁴ Volgens artikel 33, lid 3, van het Verdrag kan “elke andere betrokken staat” (bv. de uitvoerende staat ten opzichte van de staat van herkomst) wederkerigheid toepassen. Daarom wordt aanbevolen om na te gaan of zowel de staat van herkomst als de uitvoerende staat bezwaar hebben gemaakt tegen de relevante bepaling van hoofdstuk II.

die zich in een verdragsluitende partij bevindt, een persoon in een andere verdragsluitende partij via videoverbinding verhoort¹²⁵.

103. Andere mogelijke scenario's kunnen bijvoorbeeld gevallen zijn (bv. in het geval van geografisch omvangrijke gebieden) waarin een consul of commissaris gebruik zou kunnen maken van videoverbinding om een getuige te horen die zich op een locatie (op afstand) bevindt die desalniettemin nog binnen de uitvoerende staat valt. In sommige uitzonderlijke gevallen kan een ander (hoewel onwaarschijnlijk) scenario worden overwogen, waarin een consul of commissaris zich niet in de staat van herkomst of de uitvoerende staat bevindt, maar in een derde staat, en is belast met het verkrijgen van bewijs van een getuige/deskundige die zich fysiek in de uitvoerende staat bevindt (bv. wanneer de bij de uitvoerende staat geaccrediteerde diplomatieke missie van de staat van herkomst zich in een derde staat bevindt, zie punt 104). Vermoedelijk zou de consul of commissaris in deze gevallen meestal reizen om het bewijs te verkrijgen, maar in sommige gevallen is het mogelijk dat het bewijs via videoverbinding wordt verkregen.
104. In het geval van een consul zou deze situatie theoretisch mogelijk zijn, omdat een consul op grond van artikel 15 bewijs mag verkrijgen "op het grondgebied van een andere staat en binnen het gebied waar hij [of zij] zijn [of haar] functies uitoefent". Wanneer dit wordt gelezen in samenhang met artikel 7 van het *Verdrag van Wenen inzake consulaire betrekkingen*, dat toestaat dat consulaire functies worden uitgeoefend vanuit een post in een andere staat, lijkt dit een mogelijkheid te bieden waarbij een consul via videoverbinding kan getuigen vanuit een consulaire post in zijn of haar uitzendende staat die niet in de uitvoerende staat is gelegen, maar in het land van een andere verdragsluitende partij bij het bewijsverdrag¹²⁶.
105. Een videoverbinding kan ook worden gebruikt om de aanwezigheid en deelname van de partijen of vertegenwoordigers en het justitieel personeel in de staat van herkomst te vergemakkelijken bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs door de consul of commissaris in de uitvoerende staat. Bij gebreke van een verklaring van de uitvoerende staat dat toestemming niet vereist is, zal dergelijke aanwezigheid of deelname aan alle voorwaarden zijn onderworpen die bij het verlenen van de toestemming worden gespecificeerd.

Voor nadere informatie over opkomst, aanwezigheid en deelname, zie A3.4.

*Voor nadere informatie over de verschillende situaties die zich in de praktijk kunnen voordoen, zie de **Praktische voorbeelden** in **bijlage III**.*

106. Volgens het verdrag moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan wil een consul of commissaris een getuige/deskundige via videoverbinding kunnen verhoren. De uitvoerende staat mag de toepassing van de relevante artikelen van hoofdstuk II niet hebben uitgesloten (overeenkomstig artikel 33). Bovendien moet de persoon ofwel een consul zijn die is geaccrediteerd bij de uitvoerende staat (artikel 15, lid 1, en 16, lid 1), of naar behoren zijn benoemd tot commissaris (artikel 17, lid 1). In gevallen waarbij voorafgaande toestemming

¹²⁵ C&A nr. 20 van de 2014 SC.

¹²⁶ Artikel 7 van het Verdrag van Wenen inzake consulaire betrekkingen van 24 april 1963 luidt als volgt: "De zendstaat kan, na hiervan de betrokken Staten in kennis te hebben gesteld, een consulaire post die in één bepaalde Staat is gevestigd opdragen consulaire werkzaamheden in een andere Staat uit te oefenen, tenzij een der betrokken Staten zich hiertegen uitdrukkelijk verzet."

vereist is, moet de consul of commissaris voldoen aan alle voorwaarden die de bevoegde instantie bij het verlenen van de toestemming heeft gespecificeerd.

107. De benoeming van een commissaris wordt meestal gedaan door het gerecht van herkomst, maar kan ook worden gedaan door een instantie in de uitvoerende staat, afhankelijk van de relevante wettelijke bepalingen. Het verdrag voorziet er echter niet in dat de uitvoerende staat voorwaarden kan stellen aan de benoeming van een commissaris door de staat van herkomst. Er zijn ook specifieke vereisten met betrekking tot toestemming van de uitvoerende staat, die staan beschreven in **A3.2**. Ten slotte moet het gebruik van videoverbinding, expliciet of impliciet, bij wet van de staat van herkomst zijn geregeld en mag het niet door de wet van de uitvoerende staat worden verboden (artikel 21, onder d)).
108. Het verhoor van de getuige/deskundige op grond van hoofdstuk II wordt uitgevoerd in overeenstemming met de wet en procedure van de staat van herkomst, tenzij dit door de uitvoerende staat is verboden. Aangezien de instanties van de uitvoerende staat niet (noodzakelijkerwijs) zijn betrokken bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs op grond van hoofdstuk II (behalve voor het verlenen van de vereiste toestemmingen of het verlenen van bijstand bij de verkrijging van bewijs door middel van dwang), zou de commissaris in dergelijke gevallen verantwoordelijk kunnen zijn voor het regelen van de videoverbinding op beide locaties. Toch hebben sommige verdragsluitende partijen middels een verklaring voorwaarden gesteld aan de handeling tot het verkrijgen van bewijs door consuls of commissarissen, waarbij zij eisen dat de instanties van de uitvoerende staat meer controle hebben over het verkrijgen van bewijs.¹²⁷

*Voor nadere informatie over de in aanmerking te nemen aspecten bij het voorbereiden op en het houden van hoorzittingen via videoverbinding, zie **deel B**.*

A3.2 Toestemming nodig van de uitvoerende staat

- 44 Volgens artikel 15 van het verdrag is toestemming *niet* vereist, tenzij een verdragsluitende partij een verklaring heeft afgelegd. Instanties moeten nagaan of de uitvoerende staat een verklaring heeft afgelegd op grond van dit artikel¹²⁸.
- 45 Krachtens de artikelen 16 en 17 van het verdrag *is* toestemming vereist, tenzij de verdragsluitende partij een verklaring heeft afgelegd dat bewijs kan worden verkregen zonder haar voorafgaande toestemming. Instanties moeten nagaan of de uitvoerende staat een verklaring heeft afgelegd op grond van deze artikelen¹²⁹.

¹²⁷ Zie bijvoorbeeld de verklaringen van Frankrijk en Duitsland, beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HcCH-website onder “Bijgewerkte lijst van verdragsluitende partijen”.

¹²⁸ Zie ook voetnoot 124 hierboven met betrekking tot wederkerigheid.

¹²⁹ *Ibid.*

Om de verklaringen of voorbehouden van een specifieke verdragsluitende partij te bekijken, zie de **statustabel** van het bewijsverdrag, in de kolom “Res/D/N/DC”.

- 46 In het verzoek om toestemming moet zijn gespecificeerd dat bewijs via videoverbinding zal worden verzameld en of er specifieke bijstand nodig is van de uitvoerende staat. Hiervoor mag het modelformulier worden gebruikt.
- 47 Consuls en commissarissen moeten voldoen aan de voorwaarden die de uitvoerende staat bij het verlenen van zijn toestemming heeft gespecificeerd.

- 109. Overeenkomstig artikel 15 van het bewijsverdrag kan een consul zonder dwang een getuige/deskundige ondervragen die onderdaan is van de staat die de consul vertegenwoordigt (uitzendende staat), wanneer het bewijs moet worden verkregen door de consul die handelt op het gebied waarin hij of zij zijn of haar taken uitoefent. Om dit te kunnen doen, vereist artikel 15, lid 2, dat de consul om de toestemming van de uitvoerende staat verzoekt, maar alleen als die verdragsluitende partij een verklaring met die strekking heeft afgelegd. Wanneer de consul bewijs moet verkrijgen van een onderdaan van een andere staat, is artikel 16 van toepassing.
- 110. Een consul (op grond van artikel 16) of een persoon die naar behoren is aangesteld als commissaris (op grond van artikel 17), mag, zonder dwang, alleen bewijs verkrijgen als een door de uitvoerende staat aangewezen bevoegde instantie daartoe toestemming heeft gegeven, hetzij in het algemeen, hetzij in het specifieke geval (artikel 16, lid 1, onder a)), en artikel 17, lid 1, onder a)). Dit is tenzij de uitvoerende staat in kwestie een verklaring heeft afgelegd dat bewijs kan worden verkregen zonder zijn voorafgaande toestemming (artikel 16, lid 2, en artikel 17, lid 2). De consul of commissaris moet ook voldoen aan alle voorwaarden die de bevoegde instantie in haar toestemming heeft gespecificeerd (artikel 16, lid 1, onder b), en artikel 17, lid 1, onder b)).
- 111. Zoals aangegeven in het handboek bewijsverkrijging, wordt in het verdrag niet gespecificeerd wie de toestemming aanvraagt; in de praktijk wordt toestemming vaak aangevraagd door het gerecht van herkomst of de ambassade of het consulaat van de staat van herkomst¹³⁰. Hoewel er geen modelformulier is voor het aanvragen van toestemming overeenkomstig hoofdstuk II (aangezien dit een zaak blijft van de uitvoerende staat), zijn sommige deskundigen van mening dat het modelformulier voor rogatoire commissies uit hoofde van hoofdstuk I nuttig kan zijn bij het aanvragen van toestemming om bewijs te verkrijgen uit hoofde van hoofdstuk II. In dergelijke gevallen moet het modelformulier dienovereenkomstig worden aangepast¹³¹. En nog belangrijker, in het verzoek om toestemming moet zijn gespecificeerd dat bewijs via videoverbinding zal worden verzameld en of er bijstand nodig is van de uitvoerende staat.

¹³⁰ Handboek bewijsverkrijging (op. cit. voetnoot 29), punt 380.

¹³¹ *Ibid.*, bijlage 4, “Richtsnoeren voor het invullen van het modelformulier”.

*Voor nadere informatie over de mogelijke soorten bijstand, waaronder het testen van de apparatuur voorafgaand aan de hoorzitting en het reserveren van geschikte faciliteiten, zie **deel B**, in combinatie met het **landenprofiel** van de betreffende verdragsluitende partij.*

112. Zoals hierboven vermeld, moet de consul of commissaris, in gevallen waarbij voorafgaande toestemming vereist is, voldoen aan alle voorwaarden die de bevoegde instantie bij het verlenen van de toestemming heeft gespecificeerd, hierbij inbegrepen de vereisten ten aanzien van de vorm en de inhoud. De uitvoerende staat kan bijvoorbeeld verlangen dat een videoverbinding op een bepaalde manier wordt voorbereid als voorwaarde voor het verlenen van toestemming (bv. dat het door een specifieke persoon wordt geregeld, dat een specifieke locatie wordt gebruikt, dat gebruik wordt gemaakt van specifieke apparatuur of technische ondersteuning, of dat specifiek personeel aanwezig is, zoals een ambtenaar van de uitvoerende staat).

A3.3 Kennisgeving aan de getuige

48 Naast de vereisten van artikel 21, onder b) en c), van het verdrag, is het belangrijk dat de consul of commissaris de getuige ervan in kennis stelt dat het bewijs via videoverbinding zal worden afgenomen.

113. Nadat de vereiste toestemmingen zijn verkregen, zal de consul of commissaris de getuige hiervan schriftelijk op de hoogte brengen en hem of haar verzoeken om op een bepaalde tijd en plaats te getuigen.
114. Naast het in kennis stellen van de getuige dat bewijs via videoverbinding zal worden afgenomen en of de partijen, vertegenwoordigers of rechtelijke ambtenaren via videoverbinding aanwezig zullen zijn, moet een dergelijk verzoek:
- (1) tenzij de ontvanger een onderdaan is van de staat van herkomst, zijn opgesteld in de taal van de uitvoerende staat of vergezeld gaan van een vertaling in die taal (artikel 21, onder b)); alsmede
 - (2) de ontvanger ervan op de hoogte stellen dat hij of zij zich wettelijk kan laten vertegenwoordigen en, indien de uitvoerende staat geen verklaring heeft ingediend op grond van artikel 18, de ontvanger moet informeren dat hij of zij niet verplicht is om te verschijnen of te getuigen (artikel 21, onder c)).
115. Zoals aangegeven in het handboek bewijsverkrijging, wordt de getuige in de praktijk vaak vóór de aanstelling of benoeming van de consul of commissaris benaderd door de partij die verzoekt om bewijsverkrijging om vast te stellen of de getuige bereid is om te getuigen¹³². In dergelijke gevallen is het van het grootste belang dat de getuige zich ervan bewust is dat de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding zal plaatsvinden.

¹³² *Ibid.*, punt 388.

A3.4 Opkomst, aanwezigheid, deelname van de partijen, hun vertegenwoordigers en/of rechtelijke ambtenaren

49 Indien dit niet in strijd is met het recht van de uitvoerende staat, moeten de aanwezigheid en actieve deelname van de partijen, hun vertegenwoordigers en justitieel personeel via videoverbinding volgens dezelfde regels verlopen als zou het bewijs in persona in de staat van herkomst worden afgenomen.

50 Rechtelijke ambtenaren van het gerecht van herkomst kunnen worden aangesteld als commissaris om via videoverbinding een persoon te verhoren die zich in de uitvoerende staat bevindt, en kunnen de hoorzitting houden in overeenstemming met het nationale recht van de staat van herkomst.

116. De consul of commissaris moet het getuigenverhoor via videoverbinding in overeenstemming met het recht van de staat van herkomst en artikel 21 van het verdrag afnemen. In gevallen waarbij voorafgaande toestemming is vereist, moet aan alle voorwaarden worden voldaan die de uitvoerende staat heeft gesteld aan de verlening van deze toestemming, met inbegrip van de voorwaarden die verband houden met de aanwezigheid van bijvoorbeeld vertegenwoordigers van de bevoegde instantie van de uitvoerende staat. Bovendien kan het nationale recht of de procedure voorschrijven dat de getuige recht heeft op een raadsman of juridische bijstand.
117. In tegenstelling tot hoofdstuk I is de actieve deelname van de partijen, hun vertegenwoordigers en/of rechtelijke ambtenaren onderworpen aan het recht van de staat van herkomst, op voorwaarde dat het niet onverenigbaar is met het recht van de uitvoerende staat en onder de voorwaarden die de uitvoerende staat bij het verlenen van de toestemming heeft gespecificeerd. Met name wanneer de voorzittende ambtenaar van het gerecht van herkomst (of een andere naar behoren aangestelde persoon) is aangesteld als commissaris om een persoon in de uitvoerende staat via videoverbinding te verhoren, moeten de partijen en hun vertegenwoordigers in staat zijn om deel te nemen alsof het verhoor in persona zou plaatsvinden in de staat van herkomst (tenzij door de uitvoerende staat gespecificeerde voorwaarden deze mogelijkheid zouden beperken of verhinderen).
118. De praktijk waarbij verdragsluitende partijen de wijze regelen waarop diplomatieke en consulaire ambtenaren getuigen, in het bijzonder of de partijen, hun wettelijke vertegenwoordigers en justitieel personeel aan de handeling tot het verkrijgen van bewijs kunnen deelnemen, loopt uiteen. Voor ten minste één verdragsluitende partij is de aanwezigheid en actieve deelname van wettelijke vertegenwoordigers aan de handeling tot het verkrijgen van bewijs door consuls van belang omdat het de wettelijke vertegenwoordiger is die de verklaring aflegt in aanwezigheid van de consul, en in sommige gevallen kan de wettelijke vertegenwoordiger de consul zelfs vragen om afwezig te zijn.¹³³ In die gevallen is het de primaire rol van de consul om de identiteit te verifiëren en de eed af te nemen van de getuige en/of om te assisteren bij de getuigenverklaring door indien nodig tolken en stenografen te regelen.

¹³³ B. Ristau, *International Judicial Assistance (Civil and Commercial)*, Washington, D.C., International Law Institute, Georgetown University Law Center, vol. I, deel V, herziening in 2000, blz. 326.

A3.5 Dwangmaatregelen en dwang

- 51 De getuige/deskundige is niet verplicht te getuigen tenzij de uitvoerende staat een verklaring heeft afgelegd op grond van artikel 18 en de bevoegde instantie het verzoek om bijstand bij het verkrijgen van het bewijs onder dwang heeft ingewilligd. De instanties moeten nagaan of de uitvoerende staat een dergelijke verklaring heeft afgelegd.

*Om de verklaringen of voorbehouden van een specifieke verdragsluitende partij te bekijken, zie de **statustabel** van het bewijsverdrag, in de kolom “Res/D/N/DC”.*

- 52 Zelfs als de instantie van een verdragsluitende partij een getuige dwingt om te getuigen, wil dat nog niet zeggen dat zij in staat is de getuige te dwingen om *videoverbinding te gebruiken* om dat bewijs te leveren.

119. Krachtens hoofdstuk II staat het verdrag consuls of commissarissen niet toe om het afleggen van een getuigenverklaring af te dwingen. In plaats daarvan kan een verdragsluitende partij op grond van artikel 18 verklaren dat een consul of commissaris die bevoegd is om bewijs te verkrijgen, bij de bevoegde instantie (zoals aangewezen door die verdragsluitende partij) om passende bijstand kan vragen bij het verkrijgen van bewijs onder dwang, onder de voorwaarden zoals die in de verklaring zijn opgenomen. De getuige/deskundige is op grond van hoofdstuk II dan ook niet verplicht om te getuigen, tenzij de uitvoerende staat een dergelijke verklaring heeft afgelegd en een verzoek om bijstand bij het verkrijgen van bewijs onder dwang inwilligt (artikel 21, onder c)). Uit de landenprofielen van de rapporterende staten blijkt dat ongeveer 25 % het gebruik van dit mechanisme toestaat.
120. Zoals hierboven vermeld in de context van hoofdstuk I (zie **A2.6**), moet er in sommige gevallen een onderscheid worden gemaakt tussen het dwingen van een getuige/deskundige om te getuigen en het dwingen van de getuige/deskundige om dat bewijs specifiek via videoverbinding te leveren. Bovendien blijkt uit de landenprofielen van enkele rapporterende staten die artikel 18 toepassen, dat de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding krachtens hoofdstuk II op vrijwillige basis moet gebeuren¹³⁴.
121. Er moet ook worden opgemerkt dat, overeenkomstig artikel 22, het niet kunnen verkrijgen van

134

Antwoorden van het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) en de Verenigde Staten op deel IV, v. g) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12). De Verenigde Staten voegden tevens toe dat in het kader van een motie op grond van 28 U.S. Code, punt 1782, onder a), om te verzoeken dat een Amerikaanse arrondissementsrechtbank een bevel uitvaardigt om een getuige te dwingen bewijs te leveren ter ondersteuning van een buitenlandse procedure, “[h]et onwaarschijnlijk is dat een Amerikaanse rechtbank een getuige zal dwingen om rechtstreeks via videoverbinding bewijs te leveren aan een buitenlandse rechtbank”.

bewijs volgens de procedures van hoofdstuk II geen uitsluiting mag betekenen of invloed mag hebben op een later verzoek om bewijsverkrijging overeenkomstig hoofdstuk I.

A3.6 Eed/belofte

- 53 De consul of commissaris heeft de bevoegdheid om een eed of belofte af te nemen volgens het recht van de staat van herkomst, voor zover dit niet onverenigbaar is met het recht van of in strijd is met de verleende toestemmingen door de uitvoerende staat (artikel 21, onder a) en d)).
- 54 Afhankelijk van nationale of internationale instrumenten kunnen eden/beloften die worden afgenomen door consuls of commissarissen, extraterritoriale gevolgen hebben in de uitvoerende staat.

122. Het belang van het afnemen van de eed of belofte mag niet worden onderschat¹³⁵. Bewijs op grond van hoofdstuk II wordt in het algemeen echter verkregen zonder de inzet van dwang, en er moet ook worden opgemerkt dat in sommige rechtsgebieden een getuige niet kan worden gedwongen om de waarheid van zijn of haar verklaringen te zweren of te bevestigen¹³⁶. Dit gezegd hebbende, kan het ontbreken van een eed of belofte de bewijskracht van enig verkregen bewijs negatief beïnvloeden.
123. In procedures op grond van hoofdstuk II heeft de consul of commissaris de bevoegdheid om een eed of belofte af te nemen, voor zover dit niet onverenigbaar is met de wet van of in strijd is met enige toestemming verleend door de uitvoerende staat (artikel 21, onder a) en d)). Er kunnen verschillende mogelijke vraagstukken rijzen, bijvoorbeeld: of de eed/belofte door de consul of commissaris moet worden afgenomen¹³⁷; of de eed/belofte op dezelfde locatie moet worden afgenomen waar de getuige zich bevindt; of deze moet worden afgenomen (hoewel onwaarschijnlijk) door een bevoegd persoon van de uitvoerende staat;¹³⁸ en of de wet vereist dat deze wordt afgenomen in overeenstemming met de wet van de staat van herkomst of de wet van de uitvoerende staat¹³⁹.
124. In het geval dat een consul videoverbinding gebruikt om bewijs te verkrijgen overeenkomstig hoofdstuk II, kan de consul de eed of belofte afnemen in overeenstemming met het nationale

¹³⁵ Zie bijvoorbeeld de bespreking van het Hooggerechtshof van India over het uitzenden van een consul om een eed af te nemen in de zaak *State of Maharashtra/dr. Praful B Desai* AIR 2003 SC KANT 148. De aanwezigheid van de ambtenaar terwijl de getuige een getuigenverklaring aflegde, werd door de rechtbank gezien als een waarborg voor het feit dat de getuige geen tips kreeg, niet werd begeleid of werd voorgezegd.

¹³⁶ Antwoord van Zwitserland op deel VI, v. d) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

¹³⁷ De meerderheid van de rapporterende staten (wanneer hoofdstuk II van toepassing is) spraken hun voorkeur uit voor deze optie op voorwaarde dat deze voldoet aan de regels van de staat van herkomst en in overeenstemming is met artikel 21, onder a) en d), van het Verdrag. Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Australië, Frankrijk, Duitsland, Litouwen, Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) en Venezuela op deel VI, v. d) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹³⁸ Zie bijvoorbeeld het antwoord van Zwitserland op deel VI, v. d) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹³⁹ R. A. Williams (*op. cit.* voetnoot 1), blz. 20; zie ook Synopsis of Responses (*op. cit.* voetnoot 4), deel VI, v. i).

recht van de uitzendende staat (d.w.z. de staat die de consul vertegenwoordigt) en, in sommige gevallen, alleen binnen de grenzen van de ambassade die de consul vertegenwoordigt¹⁴⁰. Een consul kan bijvoorbeeld de eed bij een getuige afnemen terwijl de partijen, hun vertegenwoordigers en justitieel personeel aanwezig zijn via videoverbinding, indien het recht van de uitzendende staat daarin voorziet. Opgemerkt moet worden dat wanneer bewijs wordt verkregen door een consul, dit vermoedelijk in de uitzendende staat plaatsvindt, aangezien de consul daar zijn of haar taken zou uitoefenen.

125. In het geval van een commissaris kan de eed of belofte via videoverbinding worden afgenomen vanuit de staat van herkomst (waarbij de getuige dus in de uitvoerende staat zweert of bevestigt)¹⁴¹, op voorwaarde dat de commissaris op grond van de wet van de staat van herkomst daartoe bevoegd is.

A3.7 Identificatie van de getuige/deskundige en andere actoren

55 De consul of commissaris is verantwoordelijk voor het identificeren van de getuige/deskundige in overeenstemming met het recht van de staat van herkomst, tenzij dit onverenigbaar is met het recht van de uitvoerende staat of met de voorwaarden die aan zijn toestemming zijn verbonden.

126. In tegenstelling tot hoofdstuk I van het bewijsverdrag, is het recht dat van toepassing is op de procedures voor de identificatie van een getuige/deskundige overeenkomstig hoofdstuk II, het recht van de staat van herkomst¹⁴². Maar dan wel onder de voorwaarde dat deze procedures niet verboden zijn door het recht van de uitvoerende staat (artikel 21, onder d), van het verdrag) en dat eventuele voorwaarden die door de uitvoerende staat op het moment van het verlenen van toestemming zijn opgelegd (artikel 16, lid 1, onder b), of artikel 17, lid 1, onder b)), zijn vervuld.

¹⁴⁰ Zie bijvoorbeeld 22 U.S. Code, punt 4221.

¹⁴¹ Hoewel niet binnen de bepalingen van het bewijsverdrag, doet zich een analoog grensoverschrijdend voorbeeld voor in de trans-Tasmaanse overeenkomst van 2008 (*op. cit.* voetnoot 60), waarbij in de Australische uitvoeringswetgeving wordt gespecificeerd dat met het oog op aanwezigheid op afstand vanuit Australië in verband met Nieuw-Zeelandse procedures, de plaats in Australië vanwaar de aanwezigheid op afstand plaatsvindt, “wordt geacht deel uit te maken van [het Nieuw-Zeelands] gerecht of tribunaal”. De wetgeving staat verder uitdrukkelijk toe dat een Nieuw-Zeelands gerecht of tribunaal (volgens de Australische wet) bij een persoon die op afstand een getuigenverklaring aflegt, een eed of belofte mag worden afgenomen (vanuit Australië). Zie *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Cth), secties 59, 62. Daarentegen moet in sommige gevallen de eed in de uitvoerende staat worden afgenomen en niet op de plaats waar de commissaris zich bevindt. Zie bijvoorbeeld D. Epstein, J. Snyder & C.S. Baldwin IV, *International Litigation: A Guide to Jurisdiction, Practice, and Strategy*, vierde uitgave, Leiden/Boston, Martinus Nijhoff Publishers, 2010, punt 10.24, waarin getuigenverklaringen met behulp van communicatiemiddelen op afstand worden besproken en waarin wordt opgemerkt dat artikel 30, onder b), punt 4, van de Amerikaanse *Federal Rules of Civil Procedure* ten minste tijdens één gelegenheid zo is uitgelegd dat de eed op de locatie van de getuige moet worden afgenomen. Zie ook *Federal Rules of Civil Procedure*, artikel 30, onder b), punt 4, Getuigenverklaringen door mondeling verhoor, met behulp van communicatiemiddelen op afstand, waarin wordt vastgesteld dat “[d]e partijen kunnen bepalen — of de rechtbank kan dit op verzoek — dat een getuigenverklaring wordt afgenomen per telefoon of ander communicatiemiddel op afstand. Voor de toepassing van deze regel en de regels 28, onder a), 37, onder a), punt 2, en 37, onder b), punt 1, vindt de getuigenverklaring plaats op het moment dat de deponent de vragen beantwoordt.”

¹⁴² Antwoorden van Duitsland en Venezuela op deel VII, v. r) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

127. Aangezien het verhoor wordt afgenomen door de consul of commissaris, vloeit hier logischerwijs uit dat de consul of commissaris de getuige ook formeel identificeert. Uit de landenprofielen blijkt dat de meest gebruikelijke procedure in rapporterende staten die hoofdstuk II toepassen, de verificatie van de identiteitsdocumenten van de getuige/deskundige is (in tegenstelling tot het afnemen van een eed of belofte ten aanzien van zijn of haar identiteit)¹⁴³. Hoewel niet specifiek vermeld in de landenprofielen, kan het gebruik van videoverbindingstechnologie in procedures in sommige gevallen strengere procedures vereisen dan bij reguliere procedures in persona.
128. Waarschijnlijk zal ook de identiteit van alle andere fysiek of via videoverbinding aanwezige actoren in de procedure naar behoren worden geverifieerd. Nogmaals, dit is afhankelijk van de vereisten van het recht van de staat van herkomst, tenzij dit onverenigbaar is met het recht van de uitvoerende staat of met de voorwaarden die aan zijn toestemming zijn verbonden.

A3.8 Strafrechtelijke bepalingen

56 Mogelijke overlappende toepassing van, of lacunes in de rechterlijke bevoegdheid tussen, verschillende strafbepalingen worden overgelaten aan nationale en/of internationale instrumenten, net als eventuele toepasselijke regelingen.

129. Zoals hierboven besproken in **A2.9** (in het kader van hoofdstuk I), hebben de opstellers van het verdrag de bewuste keuze gemaakt om alle verwijzingen naar strafzaken (zoals minachting van de rechtbank of meineed) die verband houden met de handeling tot het verkrijgen van bewijs, niet op te nemen, hoewel zij daarbij aantekenen dat er kans is op overlapping van rechterlijke bevoegdheid met betrekking tot dergelijke vraagstukken.
130. De consul of commissaris voert op grond van hoofdstuk II van het verdrag, aangezien het bewijs rechtstreeks wordt verkregen, over het algemeen een procedure volgens zijn of haar eigen recht (d.w.z. het recht van de uitzendende staat voor een consul of het recht van de staat van herkomst), voor zover dit niet in strijd is met het recht van de uitvoerende staat, zoals bepaald in artikel 21, onder d), of met eventuele voorwaarden die bij het verlenen van de toestemming zijn gespecificeerd (artikel 21, onder a)). In het bijzonder, zoals het geval is in een klein aantal rapporterende staten, kan de toestemming van de uitvoerende staat vereisen dat in de dagvaarding duidelijk wordt vermeld dat het niet verschijnen van de getuige niet kan leiden tot vervolging in de staat van herkomst¹⁴⁴.
131. Als een commissaris in de staat van herkomst bijvoorbeeld via een videoverbinding bewijs verkrijgt van een getuige/deskundige die zich in de uitvoerende staat bevindt, kan het zijn dat er wetten van meineed en minachting van zowel de staat van herkomst als de uitvoerende staat van toepassing zijn op het verhoor van de getuige/deskundige via videoverbinding. Hierdoor kan

¹⁴³ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Bulgarije, Estland, Zuid-Afrika en het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel VII, v. r) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁴⁴ Zie bijvoorbeeld de verklaringen afgelegd door Frankrijk en Luxemburg die beschikbaar zijn op de pagina Evidence Section van de HcCH-website (zie de koppeling in voetnoot 127).

de getuige/deskundige aan meervoudige vervolging zijn blootgesteld. Daarentegen is het evengoed mogelijk dat noch het recht van de staat van herkomst, noch het recht van de uitvoerende staat van toepassing is, of dat geen van beide over daadwerkelijke rechterlijke bevoegdheid beschikt om een getuige/deskundige te vervolgen die wordt beschuldigd van meened of minachting¹⁴⁵.

132. Van deze overlapping van rechterlijke bevoegdheden kan tevens sprake zijn wanneer bewijs wordt verkregen door een consul op grond van hoofdstuk II. In dergelijke gevallen neemt de consul de eed af op grond van de wet van de staat van herkomst, die een specifieke “extraterritoriale” toepassing kan hebben¹⁴⁶, in die zin dat de eed/beloofte in alle opzichten hetzelfde effect heeft als ware deze afgenomen of afgelegd op het grondgebied van de staat van herkomst¹⁴⁷. Dit kan aanleiding geven tot vervolging en handhaving, aangezien een latere sanctie voor meened alleen effect zou hebben in de staat van herkomst¹⁴⁸.
133. Volgens sommige commentatoren zou dit gebrek aan heldere regelgeving aanzienlijke gevolgen kunnen hebben, waaronder mogelijke afbreuk aan de bewijskracht van de gehele getuigenverklaring, waardoor de effectiviteit van een eed/beloofte in twijfel wordt getrokken¹⁴⁹. In het geval van meened zijn de problemen die zich voordoen tweeledig: ten eerste, in de staat van herkomst, of een in het buitenland afgelegde verklaring als meened kan worden beschouwd; en ten tweede, in de uitvoerende staat, of een verklaring ten overstaan van een buitenlandse rechtbank, consul of commissaris als meened kan worden beschouwd¹⁵⁰. In het geval van minachting hebben sommige commentatoren gesuggereerd dat minachting van de rechtbank waarschijnlijk zou worden afgehandeld door de *lex fori*, gezien de “virtuele aanwezigheid” van de getuige/deskundige in de rechtszaal¹⁵¹.
134. Ingeval getuigen via videoverbinding het wil opnemen tegen getuigen via fysieke aanwezigheid

¹⁴⁵ Dit blijkt uit de landenprofielen (zie Synopsis of Responses (*op. cit.* voetnoot 4), deel VI, v. j)). De rapporterende staten waren bijna gelijk verdeeld over de vraag of meened bij wet van de staat van herkomst of van de uitvoerende staat zou moeten worden geregeld wanneer bewijs overeenkomstig hoofdstuk II via videoverbinding wordt verkregen.

¹⁴⁶ Deze mogelijkheid wordt door Duitsland ook erkend met betrekking tot bewijsrecht en strafrecht, zie het antwoord van Duitsland op deel VI, v. d) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

¹⁴⁷ Zie bijvoorbeeld 22 U.S. Code, punt 4221: “[...] Een dergelijke, aan de hand van een ondertekening en officieel stempel gecertificeerde eed, belofte, beëdigde verklaring, getuigenverklaring en notariële akte die door of ten overstaan van een dergelijke ambtenaar wordt afgenomen, gezworen, bevestigd, afgelegd, uitgesproken of gedaan, zal in alle opzichten en voor alle doeleinden even geldig zijn, en van vergelijkbare kracht en met vergelijkbare gevolgen in de Verenigde Staten, als ware deze afgenomen, gezworen, bevestigd, afgelegd, uitgesproken of gedaan, door of voor enige andere persoon in de Verenigde Staten die daartoe naar behoren gemachtigd en bevoegd is [...].”

¹⁴⁸ *Ibid.*, punt 4221: “[...] Als een persoon opzettelijk en op corrupte wijze meened pleegt, of op welke manier dan ook iemand ertoe aanzet om meened te plegen bij een dergelijke eed, belofte, beëdigde verklaring of getuigenverklaring, in de zin en betekenis van een huidig of later opgesteld besluit van het Congres, mag een dergelijke overtreder in elk district van de Verenigde Staten beschuldigd, vervolgd, berecht, veroordeeld en behandeld worden op dezelfde manier, in alle opzichten, alsof dit misdrijf in de Verenigde Staten was gepleegd, ten overstaan van een ambtenaar die naar behoren gemachtigd is om deze eed, belofte, beëdigde verklaring of getuigenverklaring af te nemen of af te leggen, en zal dan ook worden onderworpen aan dezelfde straf en beperking als die aan de hand van een dergelijke handeling voor een dergelijk misdrijf worden of zullen worden voorgeschreven [...].”

¹⁴⁹ Zie bijvoorbeeld M. Davies (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 206 en 229 (zie, in het algemeen, blz. 221 tot en met 227 over meened, en blz. 228 tot en met 232 over minachting van de rechtbank).

¹⁵⁰ *Ibid.*, blz. 221 en 222.

¹⁵¹ *Ibid.*, blz. 228; R. A. Williams (*op. cit.* voetnoot 1), blz. 19. Het concept van minachting zoals dat in “common law”-landen bekend is, is mogelijk niet volledig in de rechtsstelsels van sommige verdragsluitende partijen opgenomen. Zie het antwoord van Duitsland op deel VI, v. d) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

in termen van juridische bruikbaarheid, dan is het van essentieel belang dat deze onzekerheden worden opgelost. Het oplossen van mogelijke overlappende toepassing van, of lacunes in de rechterlijke bevoegdheid tussen, verschillende strafbepalingen wordt echter niet behandeld in het bewijsverdrag. In plaats daarvan wordt het overgelaten aan het nationale recht, regelingen tussen staten (bv. op grond van overeenkomsten inzake de wederzijdse rechtshulp in strafzaken) of algemene beginselen van internationaal publiekrecht.

Voor nadere informatie over vraagstukken met betrekking tot meined en minachting op grond van hoofdstuk I, zie tevens A2.9.

A3.9 Voorrechten en andere waarborgen

57 Artikel 21 van het verdrag biedt verschillende waarborgen voor de getuige, waaronder: de wijze waarop het bewijs moet worden verkregen, de taal waarin het verzoek aan de getuige moet worden gedaan en de informatie die een dergelijk verzoek moet bevatten.

135. Naast de uitbreiding van de voorrechten die zijn vervat in artikel 11 van het verdrag, biedt artikel 21 van het verdrag verschillende waarborgen voor een persoon die wordt verzocht te getuigen via videoverbinding overeenkomstig hoofdstuk II. Ten eerste zijn de “soorten bewijs” die kunnen worden verkregen, beperkt tot soorten “die niet onverenigbaar zijn met het recht van de staat waar het bewijs wordt verkregen of niet in strijd zijn met enige verleende toestemming” (artikel 21, onder a)). Zoals besproken in **A3.6**, geldt voor het afnemen van de eed of belofte dezelfde beperking op grond van hetzelfde artikel. Bovendien is volgens artikel 21, onder d), de “wijze” waarop het bewijs moet worden verkregen, die waarin het recht van de staat van herkomst voorziet, maar is deze eveneens onderworpen aan eventuele onverenigbaarheden met het recht van de uitvoerende staat.
136. Ten tweede legt artikel 21, onder b), een taalgerelateerde waarborg op, waarbij wordt geëist dat het verzoek (d.w.z. de dagvaarding) aan de toekomstige getuige wordt opgesteld in, of vergezeld gaat van, een vertaling in de taal van de uitvoerende staat. De enige uitzondering op deze vereiste is als de toekomstige getuige de nationaliteit van de staat van herkomst heeft (in de veronderstelling dat hij de taal van de staat van herkomst begrijpt).
137. Ten derde vereist artikel 21, onder c), dat het verzoek de toekomstige getuige ook informeert over zijn of haar recht om wettelijk te worden vertegenwoordigd (zoals vastgelegd in artikel 20 van het verdrag) en, in een verdragsluitende partij die geen verklaring uit hoofde van artikel 18 heeft afgelegd met betrekking tot dwang (zie **A3.5**), dat de getuige “niet verplicht is om te verschijnen of te getuigen”.
138. Ten slotte voorziet artikel 21, onder e), in een verdere aanvulling op de bovengenoemde waarborgen, waarin is bepaald dat de toekomstige getuige ook een beroep kan doen op dezelfde voorrechten en plichten om te weigeren te getuigen zoals uiteengezet in artikel 11 van hoofdstuk I.

*Voor nadere informatie over de voorrechten en plichten die op grond van hoofdstuk I kunnen worden ingeroepen, zie **A2.10**.*

A3.10 Kosten

58

Het gebruik van videoverbinding kan aanvullende kosten met zich meebrengen. Het is de staat van herkomst die bepaalt of deze kosten voor rekening van de partijen komen.

Zie het **landenprofiel** van de betreffende verdragsluitende partij.

139. Hoewel het verdrag niet expliciet ingaat op de kostenkwestie met betrekking tot verzoeken uit hoofde van hoofdstuk II, zijn er een aantal mogelijke scenario's en bestaat bij elk scenario de mogelijkheid dat er extra kosten worden gemaakt door het gebruik van videoverbinding bij het verkrijgen van bewijsmateriaal.
140. Zoals uiteengezet in het handboek bewijsverkrijging, zijn er uiteenlopende kosten die gemaakt kunnen worden, waaronder vergoedingen voor de diensten van de consul of commissaris, vergoedingen voor tolken of stenografen, evenals bijbehorende reis- en verblijfkosten¹⁵². Het gebruik van videoverbinding kan ook leiden tot aanvullende kosten die voortvloeien uit de huur van de locatie waar de videoverbinding zal worden gemaakt, personeelskosten of het inhuren van technische ondersteuning¹⁵³. Het recht van de staat van herkomst bepaalt of dergelijke kosten voor rekening van de partijen komen. In het algemeen worden deze kosten gedragen door de partij die het bewijs wil verkrijgen¹⁵⁴.
141. In het geval van consuls kan het recht van de uitzendende staat (d.w.z. de staat van herkomst) de inning van vergoedingen voorschrijven voor betrokkenheid bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs¹⁵⁵, terwijl voor commissarissen de kosten vaak worden bepaald door het nationale recht of worden gespecificeerd in de voorwaarden van de commissie¹⁵⁶. In gevallen waarin voorafgaande toestemming is vereist, kan de uitvoerende staat de terugbetaling eisen van bepaalde kosten die zijn gemaakt bij de betrokkenheid en/of bijstand van de uitvoerende staat als voorwaarde voor het verlenen van toestemming (bv. de kosten in verband met het gebruik van de faciliteiten indien er gebruik moet worden gemaakt van een specifieke locatie, zoals een rechtszaal, of andere administratieve kosten)¹⁵⁷. Daarbij kan de uitvoerende staat de vergoeding van kosten eisen in gevallen waarin hij de consul of commissaris assisteert bij het verkrijgen van bewijs door middel van dwang¹⁵⁸.

¹⁵² Handboek bewijsverkrijging (*op. cit.* voetnoot 29), punt 403 e.v.

¹⁵³ Antwoorden van Bulgarije en Litouwen op deel VII, v. w) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

¹⁵⁴ Handboek bewijsverkrijging (*op. cit.* voetnoot 29), punt 405.

¹⁵⁵ In de Verenigde Staten is het vergoedingsschema voor consulaire diensten uiteengezet in 22 CFR, punt 22.1 (dit schema publiceert vergoedingen voor rechtshulpdiensten in zowel verdrags- als niet-verdragscontexten). In Australië zijn de vergoedingen voor consulaire diensten, met inbegrip van het "[a]fnemen van een eed, verklaring of belofte", uiteengezet in de *Consular Fees Regulations* 2018.

¹⁵⁶ In het Verenigd Koninkrijk (Engeland) worden de vergoedingen voor een commissaris (bekend als "examinatoren van de rechtbank") uiteengezet in Praktische aanwijzing 34B.

¹⁵⁷ Antwoord van Zwitserland op deel VII, v. w) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

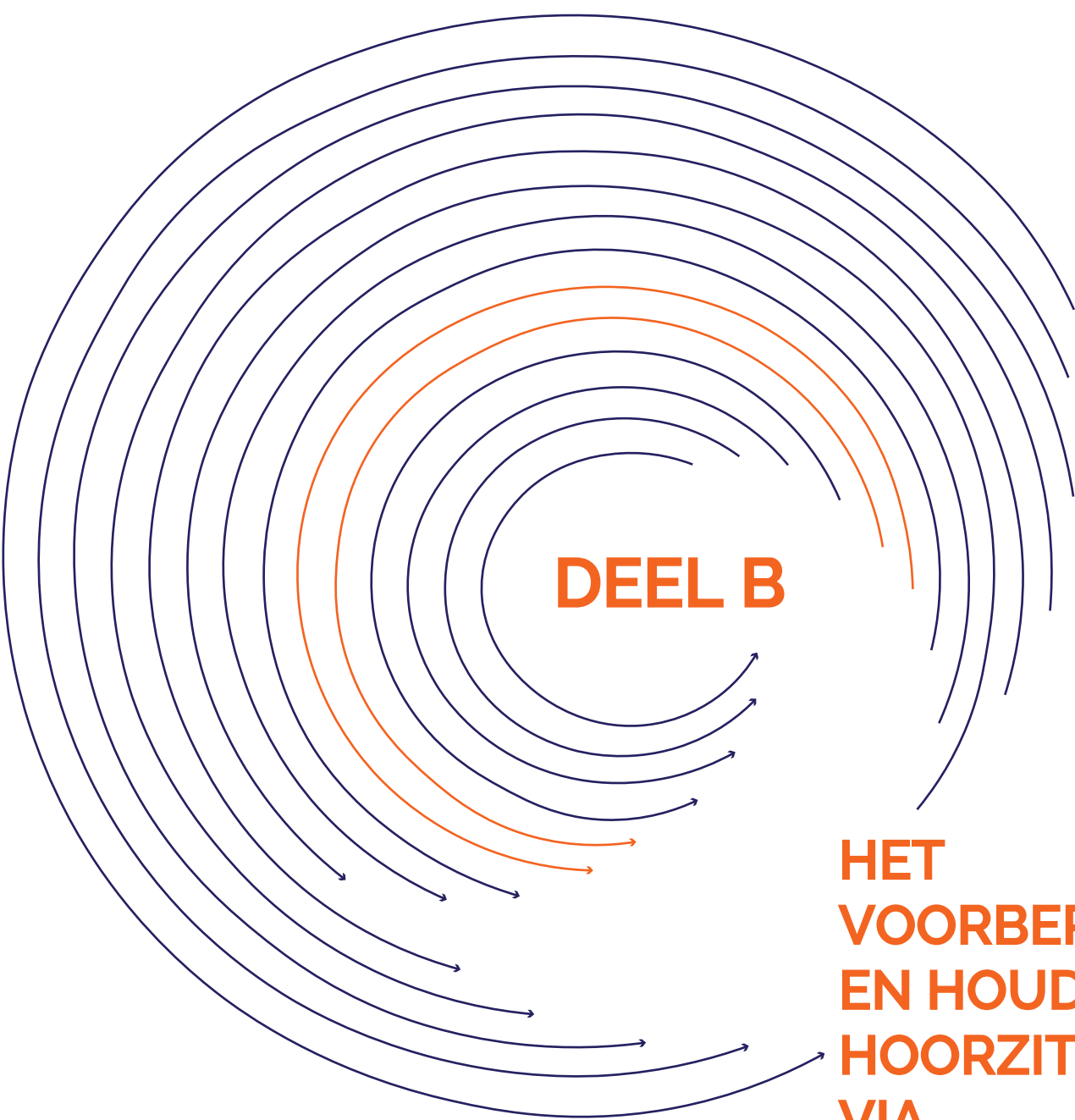
¹⁵⁸ Dit scenario wordt overwogen in punt 163 van het toelichtend verslag.

Voor nadere informatie over de inzet van dwang op grond van hoofdstuk II, zie A3.5.

142. In de praktijk wordt van de commissarissen verwacht dat zij alle nodige maatregelen treffen voor de handeling tot het verkrijgen van bewijs. Als er gebruik wordt gemaakt van videoverbinding, kan dit het vinden van een locatie voor het verhoor van de getuige omvatten, het boeken van de videoverbindingsapparatuur en het regelen van de nodige technische ondersteuning¹⁵⁹. Indien de omstandigheden vereisen dat hulp van de uitvoerende staat nodig kan zijn (bv. om te voldoen aan de voorwaarden die zijn gekoppeld aan een verleende toestemming), worden de instanties aangemoedigd om, waar mogelijk en gepast, hulp te bieden bij het regelen van de handeling van het verkrijgen van bewijs via videoverbinding.

¹⁵⁹ Handboek bewijsverkrijging (op. cit. voetnoot 29), bijlage 6 “Gids inzake het gebruik van videoverbindingen”, punt 26 e.v.

DEEL B

**HET
VOORBEREIDEN
EN HOUDEN VAN
HOORZITTINGEN
VIA
VIDEOVERBINDING**

- B1 AANDACHT VOOR MOGELIJKE PRAKTISCHE BELEMMERINGEN
- B2 PLANNEN EN TESTEN
- B3 TECHNISCHE ONDERSTEUNING EN OPLEIDING
- B4 RESERVERING VAN GESCHIKTE FACILITEITEN
- B5 INZET VAN VERTOLKINGSDIENSTEN
- B6 OPNAME, VERSLAGLEGGING EN BEOORDELING
- B7 OMGEVING, OPSTELLING EN PROTOCOLLEN

- 59 Waar mogelijk worden instanties aangemoedigd om algemene praktische informatie en/of richtlijnen openbaar te maken (bij voorkeur online) om diegenen te helpen die zich voorbereiden op het indienen van een verzoek tot of het uitvoeren van een rogatoire commissie met behulp van videoverbinding. Waar mogelijk worden instanties uitgenodigd om dergelijke informatie te delen met het Permanent Bureau voor publicatie op de HcCH-website. Op verzoek kan aan de betrokken partijen meer specifieke en gevoelige informatie worden verstrekt.
- 60 Het is de verantwoordelijkheid van alle actoren bij de voorbereiding en uitvoering van een videoverbinding om ervoor te zorgen dat er een effectieve communicatie in stand wordt gehouden.

143. Zoals eerder uiteengezet, kan het gebruik van videoverbindingstechnologie bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs in het buitenland niet alleen vanuit een puur juridisch perspectief worden benaderd — er is een holistische, interdisciplinaire benadering nodig (zie **A1**).
144. Uit een recente uitvoerige studie in het land van een verdragsluitende partij is gebleken dat de resultaten en doeltreffendheid van videoverbinding ter bevordering van de rechtsgang onlosmakelijk zijn verbonden met dienstverlening en praktische uitvoering, en er alleen toe dienen om te benadrukken dat de wijze waarop videoverbindingssystemen worden ontworpen, beheerd en gebruikt, het verschil kan maken¹⁶⁰. Bovendien kunnen wetten zelf verschillende praktische en technische aspecten voorschrijven of beïnvloeden, zoals verderop zal worden besproken in **deel B** en **C**.
145. Om degenen die gebruik willen maken van videoverbinding, te helpen bij het voorbereiden van verzoeken tot rogatoire commissie, worden de centrale instanties aangemoedigd om algemene informatie te publiceren over organisatorische vereisten, boekingsystemen, apparatuur en technische mogelijkheden, en/of contactinformatie van de persoon of afdeling die verantwoordelijk is voor de uitvoering van een verzoek om een handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding, en dit te delen met de relevante instanties. Indien dit nog niet het geval is, worden de centrale en andere instanties ook aangemoedigd om gerichte richtlijnen en protocollen vast te stellen, waarin de processen uiteen worden gezet en de verantwoordelijkheden duidelijk worden toegewezen in verband met: het plannen en reserveren van geschikte faciliteiten; het uitvoeren van tests en onderhoud; het tot stand brengen, beheren en afsluiten van de videoverbinding; alsook het achteraf verzamelen van feedback.¹⁶¹ Om het risico te verkleinen dat een beveiligde IT-infrastructuur wordt gehackt of anderszins wordt aangetast, kunnen sommige instanties ervoor kiezen om specifieke en gevoelige informatie alleen op verzoek te delen, ingeval de relevante overheidsinstantie dit nodig of passend acht.

¹⁶⁰ Voor de volledige bespreking van deze studie, die in Australië is uitgevoerd, zie E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 10.

¹⁶¹ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 14.

146. Andere nuttige informatie waarvoor publicatie kan worden overwogen, is bijvoorbeeld: de belangrijkste communicatietalen van het betrokken personeel, of er specifieke contactpersonen zijn voor technisch advies en probleemoplossing, of, meer in het algemeen, of de instanties in het land van herkomst zich in een positie verkeren om organisatorische bijstand of bijstand op de locatie te verlenen wanneer het verzoek wordt gedaan op grond van hoofdstuk II. Veel van deze informatie is beschikbaar gesteld in de afzonderlijke landenprofielen van verdragsluitende partijen.
147. Ongeacht de praktische en procedurele informatie die reeds beschikbaar is, blijft communicatie een doorslaggevend aspect in alle fasen van het proces: voorafgaand, tijdens en na de hoorzitting via videoverbinding. Het is met name cruciaal dat de rol en rechtspositie van elke deelnemer duidelijk wordt vastgesteld, vooral ten behoeve van de getuige¹⁶².

¹⁶² “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 36.

B1 Aandacht voor mogelijke praktische belemmeringen

61 Zij die zich voorbereiden om een verzoek tot videoverbinding in te dienen, moeten navraag doen bij de relevante instantie of er geen praktische belemmeringen of beperkingen zijn voor de uitvoering van een verzoek om videoverbinding te gebruiken bij het verkrijgen van bewijs (met name op grond van hoofdstuk II).

Zie het **landenprofiel** van de betreffende verdragsluitende partij.

148. Uit de landenprofielen blijkt dat de meest fundamentele praktische problemen zijn gerezen in het kader van hoofdstuk II van het verdrag.
149. Praktische belemmeringen in het kader van hoofdstuk I zijn voornamelijk de onbeschikbaarheid van videoconferentieapparatuur en ondersteunende middelen¹⁶³, de kwaliteit van de transmissie en compatibiliteit van systemen¹⁶⁴, en het tijdsverschil tussen de verzoekende staat en de aangezochte staat¹⁶⁵. De meeste rapporterende landen gaven echter aan geen praktische belemmeringen te hebben ondervonden¹⁶⁶.
150. Praktische belemmeringen in het kader van hoofdstuk II zijn diverser en complexer. In tegenstelling tot hoofdstuk I van het verdrag (waarbij de plaats van de handeling tot het verkrijgen van bewijs doorgaans rechtbanken zijn), kan de locatie van de handeling tot het verkrijgen van bewijs op grond van hoofdstuk II variëren afhankelijk van het artikel dat wordt ingeroepen, gezien het feit dat een diplomatieke of consulaire missie (artikelen 15 en 16) dan wel een commissaris (artikel 17) met deze taak kan worden belast. Met name omdat er veel diplomatieke en consulaire missies zijn die daarbij kunnen beschikken over verschillende middelen (bv. de toegang tot en snelheid van de internetverbinding) en apparatuur (bv. videoconferentieapparatuur), kan het moeilijker zijn om hun beschikbaarheid vast te stellen voor de handeling tot het verkrijgen van bewijs op grond van hoofdstuk II.
151. Er moet worden stilgestaan bij het feit dat de locatie waar het bewijs overeenkomstig hoofdstuk II via videoverbinding zal worden verzameld, toegankelijk, goed uitgerust, voldoende bemand met IT-deskundigen of met IT-bijstand op afstand moet zijn, en waar van toepassing moet voldoen aan de voorwaarden gespecificeerd in de door de bevoegde instantie van de uitvoerende staat verleende toestemming en in eventuele beveiligingsoverwegingen van de staat van herkomst.

¹⁶³ Antwoorden van Australië, Bulgarije, Kroatië (met betrekking tot enkele instanties), Griekenland, Hongarije, Zwitserland en Venezuela op deel VII, v. i) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

¹⁶⁴ Antwoorden van Duitsland en Polen op deel VII, v. i) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁶⁵ Antwoorden van Australië, Frankrijk en Duitsland op deel VII, v. i) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁶⁶ Antwoorden van Brazilië, China (SAR Hongkong), Kroatië, Cyprus, Tsjechische Republiek, Estland, Finland, Israël, Zuid-Korea, Letland, Litouwen, Malta, Noorwegen, Portugal, Roemenië, Singapore, Slovenië, Zuid-Afrika, Zweden, Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel VII, v. i) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

152. Met betrekking tot de handeling tot het verkrijgen van bewijs door diplomatieke of consulaire ambtenaren moet worden opgemerkt dat niet alle rapporterende staten het gebruik van videoverbinding in hun respectieve diplomatieke en consulaire missies toestaan als ondersteuning bij het verkrijgen van bewijs op grond van hoofdstuk II van het verdrag.
153. Rapporterende staten die *geen* bezwaar hebben gemaakt tegen het relevante artikel van hoofdstuk II, maar het gebruik van videoverbinding *niet* toestaan als ondersteuning bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs op grond van hoofdstuk II in hun diplomatieke of consulaire missies (of alleen in uitzonderlijke omstandigheden), hebben de volgende redenen gegeven: het onvermogen of het gebrek aan capaciteit van instanties of diplomatieke en consulaire missies om hulp te bieden bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding¹⁶⁷, het gebrek aan technische uitrusting bij de diplomatieke en consulaire missies¹⁶⁸, het gebrek aan ervaring, regulering of betrokkenheid van hun diplomatieke en consulaire missies met betrekking tot dit onderwerp¹⁶⁹, de onmogelijkheid van de consulaire diensten om uitgaande verzoeken te verwerken¹⁷⁰, en beveiligingsproblemen¹⁷¹.
154. Twee rapporterende staten merkten op dat de gebruikelijke procedure is om de aanvrager of partijen door te verwijzen naar commerciële aanbieders zoals conferentiecentra¹⁷², waarbij een van beide opmerkte dat dergelijke regelingen particulier moeten worden overeengekomen en dat de centrale instantie hier niet bij is betrokken¹⁷³.
155. Rapporterende staten die *geen* bezwaar hebben gemaakt tegen het relevante artikel van hoofdstuk II, en die het gebruik van videoverbinding *wel* toestaan als ondersteuning bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs op grond van hoofdstuk II in hun diplomatieke of consulaire missies, hebben onder andere de volgende praktische problemen gemeld: de beperkte beschikbaarheid van videoconferentieapparatuur¹⁷⁴ of van een geschikte ruimte bij de diplomatieke of consulaire missie¹⁷⁵, en de noodzaak om de nodige veiligheidsonderzoeken te verrichten door een diplomatieke missie om te beoordelen of een te horen persoon een fysieke of veiligheidsbedreiging vormt¹⁷⁶. Sommige rapporterende staten gaven aan dat er sprake was van praktische belemmeringen bij het gebruik van videoverbinding overeenkomstig hoofdstuk II, maar specificeerden niet welke dat waren¹⁷⁷.
156. Verder gaf een rapporterende staat aan dat de videoconferentieapparatuur bij de meeste van zijn diplomatieke en consulaire missies zich in beveiligde ruimten bevindt waar alleen ambtenaren zijn toegestaan. Deze rapporterende staat merkte echter ook op dat Skype een optie zou kunnen zijn en verduidelijkte verder dat videoconferentieapparatuur in de toekomst ook beschikbaar zou kunnen zijn in de openbare ruimten van diplomatieke en consulaire

¹⁶⁷ Antwoord van Australië op deel VII, v. q) en antwoord van Zwitserland op deel VII, v. q) en t) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁶⁸ Antwoorden van Slovenië en Griekenland op deel VII, v. q) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁶⁹ Antwoorden van Israël en Finland op deel VII, v. q) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁷⁰ Antwoord van Polen op deel VII, v. q) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁷¹ Antwoord van de Verenigde Staten op deel VII, v. u) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁷² Antwoorden van het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) (en dus dat handelingen tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding bij diplomatieke missies alleen in uitzonderlijke omstandigheden worden ingezet) en de Verenigde Staten op deel VII, v. t) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁷³ Antwoord van de Verenigde Staten op deel I, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁷⁴ Antwoord van Frankrijk op deel VII, v. q) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁷⁵ Antwoord van Bulgarije op deel VII, v. u) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁷⁶ Antwoord van het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel IV, v. d) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁷⁷ Antwoord van de Tsjechische Republiek en Zuid-Afrika op deel VII, v. q) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

missies¹⁷⁸.

157. Met betrekking tot de handeling tot het verkrijgen van bewijs door een commissaris mag de locatie niet veel problemen opleveren, aangezien de commissaris een geschikte locatie moet kunnen selecteren en dus voor een conferentiecentrum of een hotel met de juiste faciliteiten en medewerkers kan kiezen. Indien van toepassing moet de locatie echter voldoen aan de voorwaarden die zijn gespecificeerd in de toestemming van de bevoegde instantie van de uitvoerende staat.
158. In dit verband moet worden opgemerkt dat sommige rapporterende staten de handeling tot het verkrijgen van bewijs op grond van specifieke artikelen van hoofdstuk II afhankelijk stellen van een locatie/ruimte waartoe het publiek toegang heeft¹⁷⁹, een voorwaarde waaraan mogelijk niet kan worden voldaan wanneer de beperkt toegankelijke zones van diplomatieke en consulaire missies (of een privé-hotelkamer in het geval van de commissaris) worden gebruikt.

Voor nadere informatie over de locatie van waar het bewijs moet worden verkregen, zie B4.

¹⁷⁸ Antwoord van Estland op deel VII, v. q) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁷⁹ Zie de verklaringen van Frankrijk, beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HcCH-website (zie de koppeling in voetnoot 127).

B2 Plannen en testen

- 62 Bij het plannen van een hoorzitting waarbij videoverbinding wordt gebruikt, worden instanties aangemoedigd om rekening te houden met de verschillende tijdzones en de gevolgen van werken buiten de reguliere kantooruren, zoals mogelijk hogere kosten en beperkte beschikbaarheid van ondersteunend personeel.
- 63 Instanties worden ook aangemoedigd om voorafgaand aan een hoorzitting tests met de verbinding en ook regelmatig onderhoud aan de apparatuur uit te voeren.

- 159. De verzoekende en de aangezochte instanties moeten met elkaar overleggen over de planning en voorafgaande tests¹⁸⁰. Degenen die de videoverbinding organiseren, moeten rekening houden met aspecten zoals de beschikbaarheid van de deelnemers, de te gebruiken faciliteiten en apparatuur, en de aanwezigheid van personeelsleden of een derde partij voor technische ondersteuning. Instanties worden aangeraden een centraal register bij te houden van de faciliteiten, apparatuur en het betrokken ondersteunende personeel om de beoordeling van beschikbare ruimten te vergemakkelijken tijdens de planningsfase¹⁸¹.
- 160. Bij het vaststellen van het tijdstip van de videoverbinding moet rekening worden gehouden met het tijdsverschil tussen de locaties van alle betrokken partijen en moet dit bij het bevestigen van de afspraken worden gespecificeerd.¹⁸² Bovendien moet bij het plannen van zowel voorafgaande tests als hoorzittingen via videoverbinding voor de handeling tot het verkrijgen van bewijs in gedachten worden gehouden dat uitvoering buiten de normale kantooruren kan leiden tot hogere kosten.
- 161. Het stroomlijnen van de procedures kan ook een groot voordeel zijn bij het maken en verzetten van boekingen, het verkrijgen van de vereiste toestemming van een bepaalde instantie en het verkrijgen van de toestemming van partijen of andere deelnemers. Instanties worden aangemoedigd om gebruik te maken van beveiligde online-instrumenten om dit tot stand te brengen.¹⁸³
- 162. De apparatuur en operationele parameters op alle locaties moeten regelmatig worden getest, vooral voorafgaand aan een hoorzitting via videoverbinding, om zo de interoperabiliteit en de goede werking van de apparatuur te controleren¹⁸⁴. Dit moet ruim genoeg van tevoren

¹⁸⁰ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 10.

¹⁸¹ E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 52.

¹⁸² De vermelding van de relevante tijden in zowel lokale tijd als gecoördineerde universele tijd (UTC) kan hierbij helpen, rekening houdend met mogelijke zomertijdregeling. Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 17; Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 3.

¹⁸³ E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 52 en 53.

¹⁸⁴ Zie bijvoorbeeld *London Borough of Islington/M, R (vertegenwoordigd door zijn curator)* [2017] EWHC 364 (Fam), waarbij de hoogste rechterlijke instantie van Engeland en Wales (afdeling familie- en jeugdrecht) (Verenigd Koninkrijk) benadrukte dat het belangrijk is de videoverbindingsapparatuur voorafgaand aan de hoorzitting te

gebeuren, zodat technici voldoende tijd hebben om de nodige aanpassingen te doen¹⁸⁵. Ongeacht of er tijdens de tests al dan niet aanpassingen worden gemaakt, is het uiteindelijk aan de voorzittende ambtenaar om te bepalen of de hoorzitting kan doorgaan of dat er aanvullende aanpassingen of ondersteuning nodig zijn.¹⁸⁶

163. In de praktijk gaven de meeste in het kader van de landenprofielen rapporterende staten aan dat er procedures bestaan voor het testen van de videoverbinding¹⁸⁷, vooral voorafgaand aan een hoorzitting en doorgaans door het technische personeel of de dienstverlener. Bovendien meldden de meeste van de rapporterende staten die aangaven niet over een formele procedure te beschikken, ofwel dat tests toch worden uitgevoerd of dat voorafgaand aan de hoorzitting technische ondersteuning wordt geboden, maar dit wordt meestal per geval bepaald¹⁸⁸.

testen. Zie ook Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 7. Voor een voorbeeld van een “testplan”, zie “Handshake”-project, “D2.2 Test Plan”, blz. 8 en 9.

¹⁸⁵ E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 55. Zie ook Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 7, waarin een testlink “op een geschikt tijdstip voorafgaand aan de hoorzitting” en, indien nodig, een aanvullende test een paar uur voorafgaand aan de hoorzitting wordt aanbevolen.

¹⁸⁶ E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 55.

¹⁸⁷ Antwoorden van Australië (meeste staten), Belarus, Bosnië en Herzegovina, Brazilië, Bulgarije, China (SAR Hongkong), Cyprus, Tsjechische Republiek, Estland, Finland, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Israël, Zuid-Korea, Letland, Litouwen, Malta, Portugal, Roemenië, Singapore, Slovenië, Zuid-Afrika, Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) en Venezuela op deel III, v. d) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

¹⁸⁸ Antwoorden van Mexico, Noorwegen en Polen op deel III, v. d) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

B3 Technische ondersteuning en opleiding

64

Instanties worden aangemoedigd om, waar van toepassing, de nodige contactgegevens te verstrekken om ervoor te zorgen dat elke deelnemer aan een hoorzitting met videoverbinding toegang heeft tot passende technische ondersteuning.

Zie het **landenprofiel** van de betreffende verdragsluitende partij of gebruik het mogelijke bijvoegsel bij het **modelformulier** voor bewijs via videoverbinding in **bijlage IV**.

65

Het wordt aanbevolen dat elk personeelslid dat is betrokken bij het besturen of bedienen van videoverbindingssapparatuur, ten minste een basisopleiding volgt.

164. Aangezien effectieve technische ondersteuning van cruciaal belang is voor videoverbinding, is het van het grootste belang dat het technisch ondersteunend personeel zo vroeg mogelijk wordt betrokken bij het organiseren van een hoorzitting waarbij videoverbinding wordt gebruikt.
165. Voor procedures op grond van hoofdstuk I moet de verzoekende instantie er doorgaans voor zorgen dat er ter plaatse voldoende technische ondersteuning wordt geboden, terwijl de aangezochte instantie dezelfde verantwoordelijkheid heeft op de locatie op afstand. Voor procedures in het kader van hoofdstuk II is de consul of commissaris in het algemeen verantwoordelijk voor het treffen van dergelijke regelingen op beide locaties. Deze verantwoordelijkheden kunnen enigszins anders zijn verdeeld, afhankelijk van welke van de vier belangrijkste verbindingstypen wordt gebruikt, bijvoorbeeld of er een videoconferentie-bridge wordt verzorgd door een derde partij.

Voor nadere informatie over deze verbindingstypen, met inbegrip van het gebruik van een videoconferentie-bridge, zie **C2**.

166. Op beide locaties moeten tijdens de hoorzitting geschikte operatoren en ondersteunend personeel aanwezig zijn (of ten minste beschikbaar zijn via een derde partij als een bridge-dienst wordt ingezet) om de apparatuur te bedienen en eventuele technische problemen op te lossen. Opleiding in het oplossen van problemen en de toepasselijke onderhoudsprocedures voor apparatuur wordt ook aanbevolen voor anderen, zoals juridisch personeel en tolken, die mogelijk (zelfs al is het incidenteel) met de technologie moeten werken¹⁸⁹.

189

Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*loc. cit.* voetnoot 16).

Zie voor nadere technische en beveiligingsaspecten **deel C**.

167. Gezien de grote verschillen in de structuur van de rechtsstelsels en de daaruit voortvloeiende moeilijkheden bij het bepalen van de juiste contactpersoon, kan het nuttig zijn om specifieke technische contactpunten te publiceren (bv. in het landenprofiel of op de nationale website(s)) binnen de centrale instantie (hoofdstuk I), of andere technische contactpunten die de consul of commissaris kunnen bijstaan (hoofdstuk II).¹⁹⁰ Deze contactpunten worden ook aangemoedigd om regelmatig met elkaar te communiceren, zelfs als dit niet in het kader van een specifieke zaak of hoorzitting is, om beste praktijken uit te wisselen. Dit zal in de loop van de tijd de efficiëntie helpen verbeteren, de kosten verlagen en het gebruik van technologie overeenkomstig het verdrag verder bevorderen.

¹⁹⁰ Zie de vragen in deel I, onder b) en c), en deel II, onder d) en e), van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12). Zie ook “Handshake”-project, “D3 Recommendations on the practical application of technical standards for cross-border videoconferencing”, blz. 23.

B4 Boeken van geschikte faciliteiten

- 66 Instanties moeten alle vereisten of beperkingen nagaan met betrekking tot de te reserveren faciliteiten, zoals het type verhoorkamer (bv. rechtszaal, conferentieruimte) of de locatie van die ruimte (bv. in een gerechtsgebouw, in een diplomatieke of consulaire missie, in een hotel).

Zie **B1** en **A1.3**, en het **landenprofiel** van de betreffende verdragsluitende partij.

- 67 Instanties moeten vooraf controleren of de faciliteiten moeten worden gereserveerd, en worden aangemoedigd om online-instrumenten te gebruiken om het reserveringsproces te vergemakkelijken.

168. Zowel op de plaatselijke locatie als op de locatie op afstand moeten faciliteiten worden gereserveerd. Zoals hierboven vermeld, zijn voor procedures op grond van hoofdstuk I de aangezochte instantie en de verzoekende instantie elk verantwoordelijk voor het voorbereiden van de respectieve locaties voor de videoverbinding, terwijl bij procedures krachtens hoofdstuk II de consul of commissaris doorgaans verantwoordelijk is voor het treffen van regelingen voor de voorbereidingen op beide locaties.
169. Net zoals de locaties kunnen variëren, bv. een rechtszaal, conferentieruimte of gespecialiseerde videoconferentiefaciliteit, kunnen ook de praktische vereisten uiteenlopen, bv. apparatuur voor het gebruik van documenten en/of bewijsstukken (zie **B4.1**), of procedures om de vertrouwelijke communicatie tussen een getuige/deskundige en zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger te waarborgen (zie **B4.2**). Er kunnen ook wettelijke en/of praktische beperkingen zijn met betrekking tot het type locatie of plaats dat kan worden gebruikt voor het verkrijgen van bewijs via videoverbinding (zie ook **A1.3**). Vanuit praktisch oogpunt hebben veel rapporterende staten bijvoorbeeld in de landenprofielen aangegeven dat de locatie voor het verkrijgen van bewijs elke verhoorkamer kan zijn, zolang deze zich in een gerechtsgebouw bevindt¹⁹¹. Twee rapporterende staten gaven aan dat er binnen het betreffende gerechtsgebouw een speciaal aangewezen ruimte is die moet worden gebruikt¹⁹². Een andere rapporterende staat meldde dat de verhoorkamer zich in een rechtbank voor algemene getuigen moet bevinden, hoewel in het geval van bewijs dat wordt geleverd door een getuige-deskundige, ook een andere locatie (buiten de rechtbank) mag worden gebruikt¹⁹³. Weer een andere rapporterende staat gaf aan

¹⁹¹ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Australië (meeste staten), Belarus, Bulgarije, Cyprus, Finland, Frankrijk, Griekenland, Singapore (indien een gerechtsdeurwaarder in Singapore die helpt bij de bewijsverkrijging, aanwezig moet zijn in een rechtszaal van het Hooggerechtshof) en Zuid-Afrika op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

¹⁹² Zie bijvoorbeeld de antwoorden van China (SAR Hongkong) en Malta op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁹³ Antwoord van Zuid-Korea op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

dat de locatie zowel bij een rechtbank als bij een andere instantie mag zijn, zolang het maar een aparte ruimte is¹⁹⁴.

170. Andere rapporterende staten gaven in bredere zin aan dat vereisten voortvloeien uit het toepasselijke nationale recht of uit internationale overeenkomsten¹⁹⁵, terwijl een andere staat meldde dat de voorzittende ambtenaar indien nodig aanvullende vereisten kan opleggen¹⁹⁶. Degenen die het verzoek indienen, moeten de beschikbare apparatuur en faciliteiten dan ook zorgvuldig overwegen, zodat aan specifieke behoeften wordt voldaan.¹⁹⁷
171. In dit opzicht, hoewel niet elk type hoorzitting in dezelfde rechtszaal kan worden gehouden, zijn er toch enkele algemene aspecten waarmee rekening moet worden gehouden om ervoor te zorgen dat de juiste faciliteiten worden gereserveerd. Het gebruik van een locatie bijvoorbeeld waar indringers of verstoringen tot een minimum kunnen worden beperkt, evenals de noodzaak van een beveiligde wachtruimte voor de getuige/deskundige (indien nodig met een gescheiden entree van de openbare of hoofdingang)¹⁹⁸.
172. Communicatie tussen de betrokken personeelsleden (met name technisch personeel) is daarom essentieel om ervoor te zorgen dat er voldoende faciliteiten beschikbaar zijn en, indien nodig, worden gereserveerd. Het kan zijn dat sommige instanties beschikken over een specifiek reserveringssysteem voor faciliteiten, dus het is raadzaam om de verstrekte informatie in het landenprofiel van de betreffende verdragsluitende partij te bekijken.

B4.1 Gebruik van documenten en bewijsstukken

68

Als documenten of bewijsstukken worden gebruikt, moet een geschikt medium worden overeengekomen en geregeld om deze voorafgaand aan of tijdens de hoorzitting formeel te delen en te presenteren.

Zie **C2.6** en het **landenprofiel** van de betreffende verdragsluitende partij.

173. De presentatie van documenten of bewijsstukken wordt geregeld door het recht van de aangezochte staat (hoofdstuk I) of het recht van de staat van herkomst (hoofdstuk II). Volgens de toepasselijke wetgeving moeten de partijen, voorafgaand aan de hoorzitting, proberen overeen te komen welke documenten of bewijsstukken vereist zijn, en een uiterste datum vaststellen voor de identificatie van bewijsstukken (bv. enkele dagen vóór de hoorzitting) om een pakket relevante documenten te kunnen samenstellen die voorafgaand aan de hoorzitting

¹⁹⁴ Antwoord van Hongarije op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁹⁵ Antwoorden van Zweden en Venezuela op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁹⁶ Antwoord van Slovenië op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

¹⁹⁷ Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 2.

¹⁹⁸ E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 56, 62 en 63.

op beide locaties beschikbaar moet worden gesteld¹⁹⁹. Als alternatief kunnen documenten beschikbaar worden gesteld via gedeelde elektronische documentendatabases.²⁰⁰ Voor zover mogelijk moeten alle documenten en/of bewijsstukken waarnaar tijdens de procedure wordt verwezen, ook vóór de hoorzitting aan de tolken worden verstrekt.²⁰¹

174. Waar toegestaan onder de toepasselijke wetgeving, moeten er mogelijk ook regelingen worden getroffen om het opvoeren van aanvullende documenten of bewijsstukken tijdens de hoorzitting mogelijk te maken. Indien van toepassing moet de presentatie van dergelijke documenten of bewijsstukken worden gedaan door een gerechtsambtenaar of een andere onpartijdige persoon²⁰². Dit kan gebeuren via een documentcamera²⁰³, een digitale schermdeelfunctie of op een andere manier, zoals via fax, die nodig kan zijn om privégesprekken tussen de getuige en zijn of haar advocaat over het document of bewijsstuk mogelijk te maken.²⁰⁴ In de landenprofielen gaven twee rapporterende staten aan dat documentcamera's toegestaan of zelfs vereist kunnen worden door de voorzittende ambtenaar, voor zover dat nodig is²⁰⁵.

B4.2 Privécommunicatie

69

Extra (vertrouwelijke) communicatielijnen kunnen wenselijk of noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld als een partij/getuige en zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger vanuit verschillende locaties deelnemen.

175. Er kunnen situaties zijn waarin vertrouwelijk overleg vereist is, bijvoorbeeld tussen de getuige en zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger(s), of tussen de wettelijke vertegenwoordiger(s) en de ondervrager of gerechtelijke ambtenaren²⁰⁶. Hoewel het de voorkeur zou hebben dat de advocaat bij zijn of haar cliënt kan zitten²⁰⁷, moeten, indien deze actoren niet op dezelfde locatie aanwezig zijn, middelen beschikbaar zijn (bv. beveiligde telefoonlijnen, mobiele telefoons of afzonderlijke videoconferentieapparatuur) zodat zij elkaar onder vier ogen kunnen spreken

¹⁹⁹ Zie bijvoorbeeld *Federal Commissioner of Taxation/Grbich* (1993) 25 ATR 516, waarin de federale rechtbank van Australië verklaarde dat het verstrekken van een pakket documenten aan de getuige voorafgaand aan het verhoor “procedurele hindernissen voor het voeren van een degelijk verhoor in de rechtbank” wegneemt.

²⁰⁰ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 21.

²⁰¹ “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 40.

²⁰² “Handshake”-project (*loc. cit.* voetnoot 111).

²⁰³ Zie bijvoorbeeld Verenigd Koninkrijk ministerie van Justitie, *Practice Direction 32 – Evidence*, bijlage 3 “Video Conferencing Guidance”, blz. 18: wanneer een documentcamera wordt gebruikt, moeten de partijen de panelleden informeren over het aantal en de grootte van documenten of voorwerpen (beschikbaar op het volgende adres: < https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part32/pd_part32 > [laatste raadpleging op 4 maart 2020]).

²⁰⁴ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*loc. cit.* voetnoot 16); “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 190), blz. 20.

²⁰⁵ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Hongarije en Slovenië op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

²⁰⁶ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 15.

²⁰⁷ “Handshake”-project (*loc. cit.* voetnoot 111). Ook moet worden opgemerkt dat sommige rechtsstelsels niet vereisen dat een getuige wordt bijgestaan door een advocaat tijdens de handeling tot het verkrijgen van bewijs, zie voetnoot 117 hierboven.

zonder dat anderen kunnen meeluisteren. Microfoons en in sommige gevallen camera's die zijn aangesloten op de hoofdvideoverbinding, moeten mogelijk ook worden uitgeschakeld tijdens een dergelijk overleg.

176. Deze extra communicatielijijn moet mogelijk ook worden gebruikt als er problemen zijn met de verbindingkwaliteit of andere technische problemen, of wanneer er een andere reden is waardoor de hoorzitting wordt onderbroken (bv. ziekte)²⁰⁸. Evenzo kan het worden gebruikt om vertrouwelijke communicatie met de deelnemer op afstand mogelijk te maken, zowel vóór als na het feitelijke verhoor (bv. om de deelnemer voor te bereiden en protocollen te bespreken of om de laatste instructies te geven)²⁰⁹.

B4.3 Bijzondere gevallen

70

In bijzondere omstandigheden kunnen extra deelnemers of aanvullende beveiligings-/beschermingsmaatregelen nodig zijn, met name in het geval van kwetsbare getuigen.

177. Er zijn bepaalde gevallen waarin aanvullende overwegingen gerechtvaardigd zijn vanwege de aard van het verhoor of de relatie van de te verhoren persoon met andere deelnemers. Hoewel dit vaker voorkomt in strafprocedures²¹⁰, kan het niettemin relevant zijn voor procedures in burgerlijke en handelszaken. Voorbeelden hiervan zijn gevallen waarin bewijs moet worden verkregen van kwetsbare personen, zoals kinderen, ouderen of personen met een psychische of fysieke aandoening of beperking. In deze gevallen kan videoverbindingstechnologie van groot belang zijn, aangezien de getuige kan getuigen zonder de spanning, het ongemak of de intimidatie die kunnen ontstaan bij fysieke aanwezigheid in de rechtszaal²¹¹.
178. Mogelijk moeten ook aanvullende aspecten worden overwogen en, indien nodig, aanpassingen worden aangebracht om de handeling tot het verkrijgen van bewijs in dergelijke delicate omstandigheden te vergemakkelijken. Het feitelijke proces moet mogelijk ook worden aangepast aan de toepasselijke wetgeving, bijvoorbeeld door de getuige te laten getuigen ten overstaan van de voorzittende ambtenaar in afwezigheid van de partijen, of door een psycholoog of vergelijkbare deskundige aanwezig te laten zijn om te helpen toe te zien op de getuige²¹².

²⁰⁸ E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 63.

²⁰⁹ *Ibid.*, blz. 56.

²¹⁰ "Handshake"-project (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 21.

²¹¹ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*loc. cit.* voetnoot 16). Er moet ook worden opgemerkt dat de hoogste rechterlijke instantie (Engeland en Wales) in het Verenigd Koninkrijk heeft geoordeeld dat de mogelijke nadelen van videoverbinding (bv. beperkingen aan de beoordeling van de geloofwaardigheid) niet zwaarder wegen louter door het gebruik van de technologie ten aanzien van kwetsbare getuigen of getuigen die vertolking behoeven: *Kimathi & Ors/Foreign and Commonwealth Office* [2015] EWHC 3684 (QB).

²¹² "Handshake"-project (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 35.

B5 Inzet van vertolkingsdiensten

- 71 Gezien de uitdagende aard van de setting voor de videoverbinding, wordt waar mogelijk aanbevolen alleen tolken met de juiste kwalificaties en ervaring erbij te betrekken.
- 72 Deelnemers moeten, rekening houdend met de nationale wettelijke vereisten en eventuele aanwijzingen van de rechtbank, beslissen of er gebruik moet worden gemaakt van consecutieve of simultaanvertolking (de eerste wordt doorgaans aanbevolen in de context van videoverbinding) en waar de tolk zich zal bevinden (bij voorkeur op dezelfde locatie als de getuige).

- 179. Als vertolking nodig is voor een getuige of deskundige, moeten degenen die de videoverbinding organiseren, rekening houden met de kwalificaties, opleiding en ervaring van de tolk in de specifieke context van het gebruik van videoverbindingstechnologie en het verloop van de hoorzitting²¹³. Veel verdragsluitende partijen beschikken over een registratiesysteem voor gekwalificeerde of beëdigde tolken en vertalers²¹⁴.
- 180. In het kader van het verkrijgen van bewijs wordt meestal consecutieve vertolking gebruikt, en dit heeft de voorkeur wanneer de tolk en de getuige of deskundige zich op twee verschillende locaties bevinden, voornamelijk vanwege het gemak van verduidelijking of tussenkomst, met name van de voorzittende ambtenaar²¹⁵. Simultaanvertolking ligt moeilijker, omdat hiervoor een cabine en speciale apparatuur nodig is, en hier kunnen zelfs meerdere tolken bij betrokken zijn die elkaar afwisselen²¹⁶.
- 181. Ook moet vooraf worden nagedacht over de locatie van eventuele tolken die voor de hoorzitting zullen worden ingezet, d.w.z. of de tolk zich op de locatie op afstand zal bevinden waar de getuige aanwezig is, of op de hoofdlocatie²¹⁷. Volgens hoofdstuk I zou de tolk die de getuige zal bijstaan, zich doorgaans in de aangezochte staat bevinden, aangezien de rogatoire commissie wordt uitgevoerd volgens de methoden en procedures van deze staat (tenzij om een specifieke methode of procedure wordt verzocht). Wanneer bewijsmateriaal door een commissaris via videoverbinding wordt verzameld, mag de tolk zich in de staat van herkomst of de uitvoerende staat bevinden. Er moet ook worden opgemerkt dat in sommige gevallen, om kwalitatief hoogwaardige tolkdiensten te garanderen, een tolk kan worden aangesteld die zich niet in de staat van herkomst of in de uitvoerende staat bevindt, maar in een derde staat.

²¹³ Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 3. Zie ook *Stuke/ROST Capital Group Pty Ltd* (*op cit.* voetnoot 55), waar de federale rechtbank van Australië aarzelde om het gebruik van videoverbinding toe te staan om bewijs te verkrijgen van een getuige die vertolking nodig had, aangezien het bewijs betrekking had op een omstreden of kritisch feit.

²¹⁴ Zie voor nadere informatie het landenprofiel van de betreffende verdragsluitende partij.

²¹⁵ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 11.

²¹⁶ *Ibid.*

²¹⁷ Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 3.

182. Wanneer de tolk zich op de locatie op afstand bevindt (d.w.z. op dezelfde locatie als de persoon die de getuigenis aflegt), moeten de technische faciliteiten daar, met inbegrip van akoestiek en geluidskwaliteit, worden gecontroleerd om er zeker van te zijn dat de vertolking kan worden verstaan. Als de tolk zich op de hoofdlocatie bevindt en dus niet bij de getuige, is het des te belangrijker om een hoogwaardige transmissie in stand te houden. Hoewel de geluidskwaliteit uiteraard van het hoogst mogelijke niveau moet zijn, is het eigenlijk de videokwaliteit die van het grootste belang is, gezien het vermogen van tolken om lipbewegingen, uitdrukkingen en andere non-verbale communicatie te gebruiken om dubbelzinnigheid te voorkomen en een nauwkeurigere interpretatie te bieden²¹⁸. Of de tolk zich nu in de voornaamste rechtszaal bevindt, met de getuige op de locatie op afstand of op een derde locatie, hij of zij moet altijd een duidelijk frontaal zicht hebben op alle deelnemers op afstand die aan het woord zijn²¹⁹.

²¹⁸ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 12.

²¹⁹ “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 37.

B6 Opname, verslaglegging en beoordeling

- 73 Deelnemers moeten aangeven hoe de procedure zal worden opgenomen, waarbij zij opmerken dat waar mogelijk en toegestaan een video-opname de voorkeur heeft boven een schriftelijke registratie. Instanties moeten ervoor zorgen dat de daaropvolgende verwerking en opslag van elke gemaakte opname of elk opgesteld verslag beveiligd is.

Zie het **landenprofiel** van de betreffende verdragsluitende partij.

- 74 De nodige regelingen moeten worden getroffen voor opnameapparatuur en/of voor de aanwezigheid van een stenograaf of rechtbankverslaggever bij de hoorzitting.
- 75 Instanties moeten ervoor zorgen dat de rechtstreekse uitzending via videoverbinding veilig en indien mogelijk gecodeerd verloopt.

Voor nadere informatie over versleuteling, zie **C2.4**.

- 76 Indien van toepassing worden deelnemers aangemoedigd om problemen of uitdagingen van praktische aard aan de betrokken instanties te melden. Instanties worden op dezelfde manier aangemoedigd om een proactieve houding aan te nemen bij het opvragen van terugkoppeling om de levering van videoverbindingdiensten verder te verbeteren.

183. Wanneer videoverbindingstechnologieën worden gebruikt bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs, geven sommige instanties en deelnemers de voorkeur aan het opnemen van videoprocedures in plaats van te vertrouwen op conventionele transcriptietechnieken²²⁰. Het mag dan ook geen verrassing zijn dat er opnamemogelijkheden kunnen worden vereist²²¹, en hiermee moet bij het regelen van de videoverbinding rekening worden gehouden. Toch blijven sommige rapporterende staten gebruikmaken van transcripties en beschouwen zij het opnemen

²²⁰ Antwoorden van China (SAR Macau) (met enkele uitzonderingen: de getuigenverklaring moet bijvoorbeeld tot een schriftelijke worden beperkt als er sprake is van een bekentenis van de deponent), Tsjechische Republiek, Litouwen en Noorwegen op deel VII, v. f) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12). Zie ook R. A. Williams (*op. cit.* voetnoot 1), blz. 22.

²²¹ E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 118.

van de getuigenis via audio of video als een speciale methode of procedure (voor verzoeken uit hoofde van hoofdstuk I), die per geval moet worden goedgekeurd door een gerechtsambtenaar van de aangezochte staat²²².

184. Voor procedures op grond van hoofdstuk I volgt de aangezochte instantie haar eigen recht om te bepalen hoe de hoorzitting moet worden opgenomen. De rechterlijke instantie kan ook verzoeken dat de hoorzitting wordt opgenomen volgens een specifieke methode of procedure in de zin van artikel 9, lid 2, van het verdrag. Indien een dergelijk verzoek wordt ingewilligd, is de verzoekende instantie verantwoordelijk voor het verstrekken van de opname-apparatuur, indien nodig.
185. Voor procedures op grond van hoofdstuk II mogen opnamen in het algemeen worden gebruikt in overeenstemming met de procedures in de staat van herkomst, tenzij opname verboden is door de wet van de uitvoerende staat of anderszins onderworpen is aan door de uitvoerende staat gespecificeerde voorwaarden. In sommige rapporterende staten staat het partijen op grond van dit hoofdstuk vrij om een opname te maken van de getuigenis via audio of video zolang zij de middelen verstrekken²²³. Als een rechtbankverslaggever op de hoofdlocatie wordt ingezet om de procedure te transcriberen, moet de verslaggever zo worden neergezet dat hij of zij de videoverbinding duidelijk kan zien en horen.
186. Bij de uitvoering van rogatoire commissies krachtens zowel hoofdstuk I als hoofdstuk II is het belangrijk om de relevante regels en procedures met betrekking tot de gemaakte opname of het opgestelde verslag in overweging te nemen. De beveiliging van de daadwerkelijke rechtstreekse uitzending is van doorslaggevend belang (zie **deel D** hieronder), maar de daaropvolgende veilige afhandeling en opslag van elke gemaakte opname of elk opgesteld verslag is ook van groot belang²²⁴. Bovendien moeten instanties overwegen hoe zij documentatie of andere bewijsstukken opnemen in of toevoegen aan de definitieve opname of het definitieve verslag²²⁵. Vaak gelden voor dergelijke opnamen of verslagen dezelfde regels en procedures als voor opnamen of verslagen van hoorzittingen waarbij geen gebruik wordt gemaakt van videoverbinding²²⁶. In andere gevallen kunnen er specifieke vereisten zijn voor de opname van of verslaglegging over een verhoor via videoverbinding, met inbegrip van de verwerking of opslag ervan²²⁷.

²²² Antwoorden van Frankrijk, Duitsland, Malta en Zuid-Korea op deel VII, v. f) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

²²³ Antwoord van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel VII, v. g) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²²⁴ Een rechtbank in India heeft richtlijnen opgesteld om ervoor te zorgen dat passende beveiligingsmaatregelen worden getroffen bij de verwerking en opslag van de opname. Zie bijvoorbeeld het hoogerechtshof van Delhi, *Delhi High Court Rules*, 2018, bijlage B “Guidelines for the Conduct of Court Proceedings between Courts and Remote Sites”, 6.9: “Een gecodeerde moederkopie met hashwaarde wordt in de rechtbank als onderdeel van het dossier bewaard. Een andere kopie zal ook worden opgeslagen op een andere veilige locatie voor [back-up] in geval van [een] noodgeval. Een afschrift van het door de rechtbank opgetekende bewijs wordt aan de partijen overhandigd volgens de toepasselijke regels. Een partij kan worden toegestaan om de moederkopie van de [audiovisuele] opname die in de rechtbank wordt bewaard, op verzoek in te zien, waarover de rechtbank overeenkomstig de behartiging van de belangen van de rechtsbedeling zal beslissen.”

²²⁵ “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 87), blz. 19.

²²⁶ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*loc. cit.* voetnoot 16).

²²⁷ Sommige staten hebben procedures voor de afhandeling en opslag van de opname van de getuigenis. Zie de antwoorden van Kroatië, Litouwen, Slovenië, Zweden en het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel VII, v. f) en g) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12). In één staat wordt de audio van de getuigenis automatisch opgenomen door de rechtbank in overeenstemming met zijn wetboek van burgerlijke rechtsvordering (zie het antwoord van Portugal op deel VII, v. g) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*)).

187. Het over de grens meenemen van technische apparatuur kan kosten met zich meebrengen en kan leiden tot problemen bij de douane in de uitvoerende staat als niet alle benodigde vergunningen zijn verkregen²²⁸. Overleg met de betreffende staat of dergelijke apparatuur op zijn grondgebied mag worden gebracht. Daarom kan het raadzaam zijn om technische apparatuur in de uitvoerende staat te huren.
188. Over het algemeen zijn ambassades en consulaten niet in staat om stenograaf-/tolkdiensten of video-/audio-opnameapparatuur aan te bieden. Daarom moet de verzoekende partij vooraf alle nodige regelingen treffen²²⁹.

Voor nadere informatie over kosten in het bijzonder, zie **A2.11** (hoofdstuk I) en **A3.10** (hoofdstuk II).

189. Bovendien mogen de bestaande mechanismen en procedures met betrekking tot opname en verslaglegging niet beperkt blijven tot de materiële inhoud van het verkregen bewijsmateriaal. Naast algemene gegevens over het gebruik van videoverbindingen door die bepaalde instantie of in dat specifieke rechtsgebied, moeten ook praktische zaken worden gemeld, met name problemen of uitdagingen. Op deze manier kunnen op basis van praktijkervaringen en aanbevelingen de operationele aspecten regelmatig worden bijgestuurd²³⁰.
190. Het is daarom van groot belang voor de instanties om een nauwkeurig gebruiksregister bij te houden en om een adequaat en toegankelijk mechanisme te bieden voor het verzamelen van feedback van de deelnemers aan een hoorzitting via videoverbinding, teneinde verschillende aspecten van het proces te bekijken, waaronder de technologie zelf, de gebruikte ruimten, de protocollen voor- en achteraf, evenals de algehele ervaring, om ten slotte toe te werken naar een betere toewijzing van middelen en een efficiëntere uitvoering van procedures met videoverbinding²³¹.

²²⁸ D. Epstein *et al.* (*op. cit.* voetnoot 141), punt 10.25.

²²⁹ B. Ristau (*op. cit.* voetnoot 133), blz. 328. Het kan ook nuttig zijn om een back-up van de opname te regelen, wat een effectieve waarborg is tegen eventuele verslechtering van de audio- of videokwaliteit tijdens de uitzending. Zie bijvoorbeeld Verenigd Koninkrijk ministerie van Justitie, *Practice Direction 32 – Evidence* (*op. cit.* voetnoot 203), blz. 15.

²³⁰ M. E. Gruen and C. R. Williams (*op. cit.* voetnoot 14), blz. 25.

²³¹ E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 77.

B7 Omgeving, opstelling en protocollen

- 77 De omstandigheden in alle kamers of ruimten die tijdens de hoorzitting met elkaar in verbinding staan, moeten worden geoptimaliseerd voor het gebruik van videoverbinding, waaronder de grootte, indeling, toegang, akoestiek en verlichting van een kamer.
- 78 De apparatuur moet zo worden opgesteld dat een hoorzitting “in persona” wordt nagebootst, waarbij gezorgd moet worden voor een passend aantal camera’s en microfoons zodat elke deelnemer met weinig moeite of verstoring kan worden gezien en gehoord.

191. De gebruikte kamers of ruimten kunnen een aanzienlijke invloed hebben op de manier waarop de hoorzitting wordt gevoerd en uiteindelijk op de effectiviteit van de procedure. Voor een getuige kan de ervaring om via videoverbinding vanaf een locatie op afstand bewijs te leveren, aanzienlijk anders zijn dan de ervaring waarbij in een rechtszaal een getuigenis moet worden afgelegd, dus het kan lastig zijn om de benodigde sfeer na te bootsen²³². Niettemin moet, terwijl het bewijsmateriaal wordt verzameld, de ruimte op de externe locatie in alle opzichten ook worden beschouwd als een verlengstuk van de rechtszaal zelf²³³.
192. Voortkomend uit dit idee van een verlengstuk van de rechtszaal, werden in het kader van het project “Gateways to Justice”²³⁴ in Australië een aantal aanbevelingen gedaan over de omgeving, opstelling en protocollen met betrekking tot videoverbinding. Vanuit het project werd geadviseerd dat de voorzittende ambtenaar, om de vereiste formele sfeer te waarborgen, ervoor zou zorgen dat de persoon of personen op de externe locatie worden geïnformeerd over de verwachtingen met betrekking tot gepast gedrag²³⁵.
193. In het licht van deze overwegingen op het gebied van sfeer en gedrag zijn de fysieke ruimten vaak even belangrijk als de gebruikte techniek. De indeling van de kamer op de externe locatie moet daarom ook zo worden georganiseerd dat het gevoel van getuigen wordt versterkt dat zij onderdeel uitmaken van een traditionele rechtszaalsetting²³⁶. Vanuit het project “Gateways to Justice” werd dan ook verder aanbevolen dat, met het oog op het bereiken van optimale omstandigheden en waar middelen en capaciteiten het toelaten, rechtbanken en andere facilitaire aanbieders een aanpak zouden moeten volgen die de technische aspecten integreert met zowel de architectuur als de fysieke omgeving, en met name dat:

²³² In de zaak *Campaign Master (UK) Ltd/Forty Two International Pty Ltd (No. 3)* (2009) 181 FCR 152 uitte het Hooggerechtshof van Australië bijvoorbeeld zijn bezorgdheid dat het toestaan van het gebruik van videoverbindingstechnologie afbreuk doet aan enkele belangrijke effecten van het afleggen van een getuigenis in een rechtszaal, waarbij wordt benadrukt dat een getuige zich mogelijk minder bewust is van de “ernst van de gelegenheid en van zijn of haar verplichtingen”.

²³³ Zie bijvoorbeeld *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Cth), punt 59, zoals hierboven besproken in voetnoot 141.

²³⁴ Zie de bespreking onder voetnoot 45 hierboven.

²³⁵ E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 63 en 64.

²³⁶ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 18.

- de verhoorkamer op beide locaties groot genoeg is voor alle deelnemers en, indien van toepassing, het aanwezige publiek;
 - er rekening wordt gehouden met aanvullende ontwerpfactoren, zoals geschikte verlichting en decor, goede akoestiek, gecontroleerde temperatuur en de opstelling van zowel de deelnemers als de apparatuur; en
 - herindeling, aanpassing of op zijn minst “precieze afstemming” van de ruimte worden meegewogen, ongeacht of de kamers zijn ontworpen met het oog op videoverbinding²³⁷.
194. De ervaring leert dat de vereisten voor de verlichting van ruimten die voor videoverbinding moet worden gebruikt, vanuit ontwerp perspectief tot de meest veeleisende behoren. Dit komt voornamelijk omdat de ruimten op elke bij de videoverbinding betrokken locatie over een combinatie moeten beschikken van zowel helderdere verlichting in specifieke ruimten, om gelaatstrekken en uitdrukkingen van deelnemers ten volle te laten zien, maar ook iets donkerdere verlichting voor de rest van de omgeving, om het zicht op de beeldschermen met de andere verbonden locaties niet te belemmeren²³⁸. Organisatoren moeten dus rekening houden met het gebruik van directe verlichting op de gezichten van alle deelnemers op alle locaties, en ervoor zorgen dat de reguliere verlichting in elke kamer geen reflecties, schaduw of verblinding veroorzaakt²³⁹.
195. Vanuit een akoestisch perspectief moeten degenen die verantwoordelijk zijn voor de videoverbinding, ervoor zorgen dat de ruimte is ontworpen om zowel lawaai als afleiding tot een minimum te beperken, maar ook om het geluid binnen de ruimte te beperken, om redenen van vertrouwelijkheid en privacy²⁴⁰. Voor een optimale verstaanbaarheid van hetgeen er tijdens de hoorzitting wordt gezegd, moet bovendien rekening worden gehouden met factoren zoals weergalm, geluidsabsorptie en geluidsverspreiding²⁴¹.
196. De deelnemers moeten zich zodanig in de kamer bevinden dat ze tijdens het spreken naar de camera kijken, wat noodzakelijk is om een goede communicatie te bevorderen. Dit zal helpen bij het bepalen van het aantal benodigde camera's en de opstelling ervan²⁴². Indien er geen gebruik wordt gemaakt van een rechtszaal, moet de persoon die de hoorzitting leidt, mogelijk bepalen waar de deelnemers moeten zitten. Als er een tolk aanwezig is, moet hij of zij daar worden geplaatst waar duidelijk zicht is op de gezichts- en lipbewegingen van degenen die aan het woord zijn.
197. Zoals vermeld in **A1** en hieronder besproken in **C1** (*Geschiktheid van apparatuur*), is het hoofddoel van een hoorzitting via videoverbinding om de setting zo veel mogelijk op een hoorzitting in persona te laten lijken, wat vooral belangrijk is wanneer de opstelling van de apparatuur wordt bepaald. In de landenprofielen verwees een rapporterende staat specifiek naar het feit dat de deelnemers “[...] duidelijk moeten kunnen zien, horen en begrijpen wat er gebeurt [zowel] in de rechtszaal als in de kamer waar de ondervraagde zich bevindt”, en benadrukte dat het bovendien noodzakelijk is dat alle deelnemers zowel zicht hebben op de ruimte in het algemeen alsook op de meer gedetailleerde aspecten van hun onderlinge communicatie, inclusief “verbale [communicatie], lichaamstaal, bijbehorende

²³⁷ E. Rowden *et al.* (op. cit. voetnoot 45), blz. 53 en 57, vi.

²³⁸ J. R. Benya, *Lighting for Teleconferencing Spaces*, Lutron Electronics, Inc., 1998, aangehaald in M. E. Gruen and C. R. Williams (op. cit. voetnoot 14), blz. 16.

²³⁹ “Handshake”-project (op. cit. voetnoot 190), blz. 22; E. Rowden *et al.* (op. cit. voetnoot 45), blz. 122 en 123.

²⁴⁰ M. E. Gruen and C. R. Williams (op. cit. voetnoot 14), blz. 18.

²⁴¹ “Handshake”-project (op. cit. voetnoot 190), blz. 21 en 22.

²⁴² M. E. Gruen and C. R. Williams (op. cit. voetnoot 14), blz. 12.

gelaatsuitdrukkingen, [en] gebaren”²⁴³. Camera’s moeten dan ook zo worden gepositioneerd dat degenen die aan het woord zijn, rechtstreeks in de camera kunnen kijken en oogcontact houden²⁴⁴, wat belangrijk is bij het beoordelen van het gedrag en de geloofwaardigheid van de spreker²⁴⁵.

198. Het is ook belangrijk dat er voldoende videomonitoren met de juiste afmetingen zijn, zodat alle deelnemers op de ene locatie de spreker op de andere locatie kunnen zien bij eenzelfde kijkhoek en afstand. De deelnemers moeten de getuige of deskundige kunnen zien, en die persoon moet kunnen zien wie de vragen stelt en verder iedereen die commentaar geeft op de getuigenis. De waarnemingen en opvattingen zijn van bijzonder belang om de deelnemers een waar gevoel van “aanwezigheid” te geven, terwijl tegelijkertijd objectiviteit wordt gewaarborgd door de verschillende deelnemers op een identieke manier in beeld te brengen²⁴⁶. Er moeten ook voldoende microfoons zijn, die zo worden gepositioneerd dat de luidsprekers duidelijk hoorbaar zijn en dat geluidsinterferentie tot een minimum wordt beperkt²⁴⁷.
199. Hoewel de gebruikte ruimten en de omgeving van het allergrootste belang zijn, kan er ook behoefte zijn aan specifieke protocollen of instructies van de voorzittende ambtenaar, ook met betrekking tot in- en uitgangen, de positionering en bediening van de apparatuur, evenals de spreekvolgorde en zitplaatsen²⁴⁸.

B7.1 Bediening van camera’s/geluidsapparatuur

79

Een gebruikersvriendelijke interface wordt aanbevolen om een gemakkelijke bediening van de apparatuur mogelijk te maken, bij voorkeur door de voorzittende ambtenaar.

200. De voorzittende ambtenaar op de hoofdlocatie zou idealiter de volledige controle moeten hebben over de apparatuur tijdens de procedure²⁴⁹, indien nodig met de hulp van technisch ondersteunend personeel, bijvoorbeeld om het volume van de camera’s of de microfoon naar wens in te stellen, zodat uiteindelijk elke persoon die op welke locatie dan ook aan het woord is, goed kan worden gezien en gehoord. Het wordt aanbevolen om indien mogelijk een volgcamera te gebruiken die kan worden gericht op de persoon die aan het woord is, evenals een andere camera die een overzicht van de verhoorkamer vanaf de andere kant kan bieden.
201. Ten behoeve van de voorzittende ambtenaar die tijdens de hoorzitting de uiteindelijke controle heeft over het video-/audiosysteem, wordt aanbevolen de bediening zo gebruiksvriendelijk

²⁴³ Antwoord van Litouwen op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

²⁴⁴ E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 120.

²⁴⁵ Voor een bespreking van het effect van videoverbindingstechnologie bij het beoordelen van de geloofwaardigheid van een getuige, zie ook voetnoot 42 hierboven.

²⁴⁶ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 19 en 21.

²⁴⁷ E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 118.

²⁴⁸ Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 8.

²⁴⁹ *Ibid.*

mogelijk te maken en te beperken tot de noodzakelijke basisopties²⁵⁰. Voor zover er verschillende cameraweergaven of verschillende audio-instellingen beschikbaar zijn, verdient het de voorkeur dat een reeks van deze opties voorafgaand aan de hoorzitting als standaardconfiguraties in het systeem wordt ingesteld²⁵¹.

Voor nadere informatie over de technische vereisten in verband met audio en video, zie **C2.5** en **C2.6**.

B7.2 Spreekprotocol

80

Om verstoring door mogelijke vertragingen in de verbinding tot een minimum te beperken, kunnen de instanties een spreekprotocol voor deelnemers tijdens de hoorzitting overwegen, vooral als er vertolking moet worden ingezet.

202. Gezien de extra complexiteit van een videoverbinding in vergelijking met een traditionele hoorzitting in persona, kunnen aanvullende protocollen nodig zijn om ervoor te zorgen dat het daadwerkelijke verhoor soepel verloopt. Bij het ontbreken van een formeel protocol, moet de voorzittende ambtenaar de deelnemers herinneren aan de aspecten die extra aandacht verdienen vanwege de veranderde omstandigheden van een videoverbinding.
203. Met name bij het gebruik van videoverbindingstechnologie is er doorgaans sprake van een korte vertraging tussen de ontvangst van het beeld en het bijbehorende geluid, zelfs met de beste technologie die momenteel beschikbaar is²⁵². Dit komt doordat de audio- en videosignalen afzonderlijk worden verzonden, wat tot looping en interferentie leidt²⁵³. Het kan handig zijn om de deelnemers hier vóór aanvang van de hoorzitting op te wijzen, zodat er zo min mogelijk door elkaar heen wordt gesproken. De voorzittende ambtenaar kan overwegen om bij aanvang de procedure uit te leggen voor het onderbreken van de andere partij of het bezwaar maken tegen vragen tijdens de hoorzitting. Deelnemers moeten er ook aan worden herinnerd om rechtstreeks in de microfoons te spreken²⁵⁴.
204. Deze aspecten zijn uitermate belangrijk als er een tolk aanwezig is, aangezien er extra behoefte kan zijn om te onderbreken om vragen te stellen of om opheldering te vragen. In dat geval is het bijzonder nuttig dat de voorzittende ambtenaar de volgorde kan coördineren waarin mensen aan het woord komen²⁵⁵. Wanneer vertolking wordt ingezet, moeten de deelnemers zich er ook van bewust zijn in een passend tempo te spreken, duidelijk te articuleren en hun stem duidelijk

²⁵⁰ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*loc. cit.* voetnoot 16).

²⁵¹ E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 57.

²⁵² Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*loc. cit.* voetnoot 16).

²⁵³ M. Dunn and R. Norwick (*op. cit.* voetnoot 20), blz. 2.

²⁵⁴ Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 8.

²⁵⁵ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 11 en 12.

te gebruiken, en duidelijke taal te gebruiken met zo min mogelijk jargon, spreektaal of andere uitdrukkingen die bij het vertalen verloren kunnen gaan²⁵⁶.

B7.3 Protocol bij het wegvallen van de communicatie

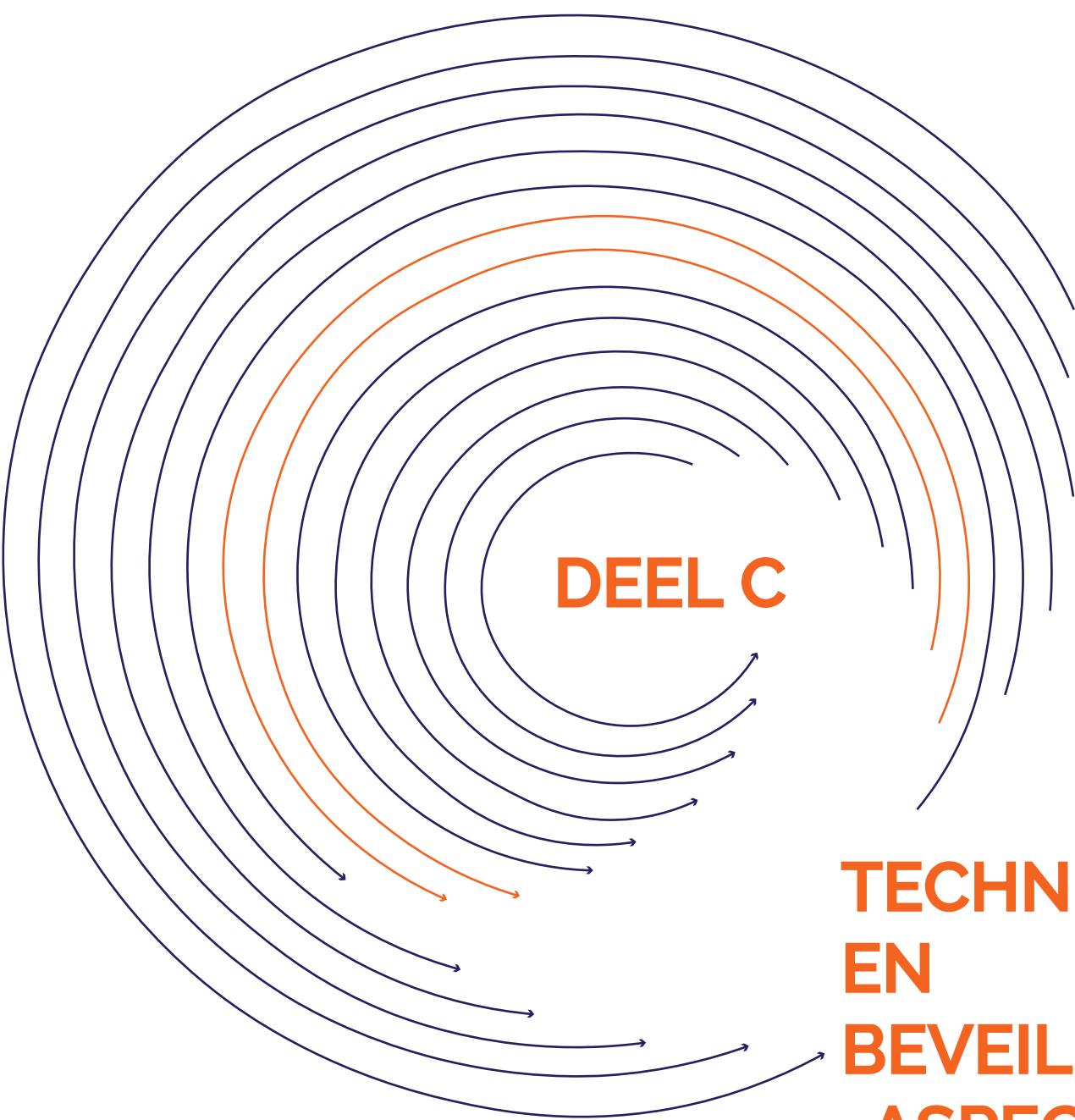
81 Alle deelnemers moeten op de hoogte worden gebracht van de procedure voor het waarschuwen van de voorzittende ambtenaar bij technische problemen die tijdens de hoorzitting optreden, alsook van de contactgegevens van het technisch ondersteunend personeel, met inbegrip van de bridge-dienst van derden, indien van toepassing.

205. Tijdens de hoorzitting moeten technici aanwezig of op zijn minst “oproepbaar” en beschikbaar zijn om eventuele technische problemen op te lossen wanneer deze zich voordoen. Afhankelijk van het type verbinding kan het nodig zijn dat er zowel op de hoofdlocatie als op de locatie op afstand personeel aanwezig is, of dat het personeel, als er gebruik wordt gemaakt van een bridge-dienst van een derde, via die dienst kan worden bereikt. Zowel de technici als de deelnemers moeten ook een helpdesk kunnen bereiken voor externe technische ondersteuning als verdere bijstand nodig is.
206. Hoewel het van essentieel belang is om van tevoren dergelijke onvoorziene gebeurtenissen te hebben geregeld, moeten de deelnemers ook worden geïnformeerd over het juiste protocol voor het melden van een technisch probleem aan de voorzittende ambtenaar tijdens elk stadium van de hoorzitting en moeten zij alert blijven op dergelijke problemen.²⁵⁷
207. Als de hoorzitting wordt onderbroken door het wegvallen van de communicatie tussen de locaties die niet gemakkelijk verholpen kan worden, moet de voorzittende ambtenaar de bevoegdheid hebben om, tenzij anders bepaald in de wet waaronder de procedure wordt gevoerd, te bepalen of de videoverbindingssessie moet worden beëindigd en op een later tijdstip opnieuw moet worden ingepland²⁵⁸.

²⁵⁶ “Handshake”-project (*loc. cit.* voetnoot 15).

²⁵⁷ Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 8; E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 71.

²⁵⁸ Bij het verlenen van toestemming of een beschikking voor het gebruik van videoverbinding in de procedure, kan de rechtbank bijvoorbeeld een protocol opstellen in het geval de communicatie uitvalt, zoals verwoord in de slotbepaling van het bevel door de Amerikaanse District Court voor het District Connecticut in *Sawant/Ramsey* (*op. cit.* voetnoot 55).

DEEL C

**TECHNISCHE
EN
BEVEILIGINGS
-ASPECTEN**

C1 GESCHIKTHEID VAN APPARATUUR

C2 TECHNISCHE MINIMUMNORMEN

208. De snelheid waarmee technologie verandert, ligt vele malen hoger dan die van wetgeving, waardoor ongelijkheden ontstaan die de compatibiliteitsproblemen tussen systemen met het oog op moderne justitiële samenwerking verergeren. In sommige delen van de wereld zorgen technologische ontwikkelingen al meer dan een decennium voor veranderingen in onze rechtszalen en systemen voor het beheer van rechtszaken, waarbij het “Handshake”-project aantoont dat bepaalde Europese staten zelfs procedures volledig kunnen “virtualiseren” volgens hun nationale burgerlijk wetboek²⁵⁹.
209. In dit deel van de gids worden veel conventionele aspecten besproken die samenhangen met de overweging van technologie en beveiliging in de context van grensoverschrijdend gebruik van videoverbinding. Gezien het snelle karakter van technologische ontwikkelingen, moet dit niet als allesomvattend worden beschouwd, maar was het wel volledig op het moment van publicatie. Instanties en gebruikers worden aangemoedigd om zoveel mogelijk gelijke tred te houden met dergelijke ontwikkelingen en er zo voor te zorgen dat kwalitatief hoogwaardige infrastructuur wordt gehandhaafd. Als er nieuwe apparatuur of technologieën moeten worden geïmplementeerd, heeft de Raad van de Europese Unie aanbevolen om eerst een proefprogramma te starten en, indien dit succesvol verloopt, de implementatie in afzonderlijke stadia of fasen te laten plaatsvinden²⁶⁰.

²⁵⁹ M. Davies (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 205; “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 22.

²⁶⁰ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 13.

C1 Geschiktheid van apparatuur

- 82 Instanties worden aangemoedigd om apparatuur van de best beschikbare kwaliteit te gebruiken om zo goed mogelijk een hoorzitting in persona na te bootsen.
- 83 Medewerkers die verantwoordelijk zijn voor het maken van afspraken, dienen zich bewust te zijn van de technologische mogelijkheden en faciliteiten, waaronder welke locaties zijn uitgerust met de benodigde technologie.

- 210. Het gebruik van videoverbindingstechnologie kan zeker een revolutie teweegbrengen in de manier waarop bewijs wordt verkregen, met name in grensoverschrijdende situaties, veel meer dan telefoon- en audiotecnologieën ooit zouden kunnen. Dit komt omdat het met videoverbinding mogelijk is om naast het kunnen horen van het verbale bewijs vanaf een externe locatie, ook cruciale aspecten van non-verbale communicatie te beoordelen, waaronder lichaamstaal en gezichtsuitdrukkingen²⁶¹.
- 211. Zoals hierboven vermeld (A1), is het hoofddoel van een hoorzitting via videoverbinding het zo goed mogelijk nabootsen van een hoorzitting in persona. Hieruit volgt dat het grote nut van videoverbinding wordt ondermijnd als de gebruikte apparatuur niet van een toereikend niveau is; de belangrijkste voordelen gaan verloren en de beperkingen worden erger²⁶².
- 212. In feite meldden sommige rapporterende staten in de landenprofielen dat het eigenlijk een vereiste is dat de video en audio van voldoende kwaliteit zijn voor de voorzittende ambtenaar om de persoon duidelijk via videoverbinding te kunnen zien en horen, vooral wanneer die persoon een getuige is²⁶³.
- 213. De verantwoordelijken moeten er niet alleen voor zorgen dat de apparatuur van voldoende *kwaliteit* is, maar ook dat het personeel in elke fase van het proces over voldoende *kennis* van de aanwezige technologische infrastructuur beschikt²⁶⁴. Het kan bijvoorbeeld nodig zijn dat degenen die verzoeken beoordelen, contact moeten opnemen met ander personeel om te bepalen of het verzoek om videoverbinding praktisch kan worden uitgevoerd, gelet op de faciliteiten en infrastructuur die beschikbaar zijn binnen die specifieke instantie of regio. Deze kennis zal niet alleen de selectie en toewijzing van geschikte faciliteiten door administratief of juridisch personeel aanzienlijk vergemakkelijken, maar ook de samenwerking tussen instanties verbeteren, met name wanneer technisch personeel de interoperabiliteit van systemen moet bepalen

²⁶¹ M. E. Gruen and C. R. Williams (*op. cit.* voetnoot 14), blz. 4.

²⁶² Zowel de rechter als partijen bij het proces ondervinden nadelen wanneer de technologie gebrekkig is of defect raakt. Zie bijvoorbeeld *Stuke/ROST Capital Group Pty Ltd* (*op. cit.* voetnoot 55), waar de Federale rechtbank van Australië het onvermogen besprak om te bepalen “of een vertraging bij het geven van een antwoord op een kritische vraag te wijten is aan ontwijking of onzekerheid van de kant van de getuige, of slechts aan problemen met de transmissie”.

²⁶³ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Australië, Finland, Hongarije, Israël en Polen op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

²⁶⁴ “Handshake”-project (*loc. cit.* voetnoot 190).

Voor nadere informatie over technische ondersteuning en opleiding van personeel, zie B3.

214. In het algemeen zal de videoverbindingsapparatuur zelf ofwel op een locatie worden geïntegreerd (d.w.z. vast) of naar verschillende locaties kunnen worden vervoerd (d.w.z. draagbaar). Hoewel vaste apparatuur doorgaans meer functionaliteit biedt, kan draagbare apparatuur een meer kosteneffectieve oplossing zijn, met name voor locaties waar videoverbinding niet vaak wordt gebruikt.

C1.1 Gebruik van licentiesoftware

84 Het gebruik van licentiesoftware is voornamelijk voordelig vanwege de beschikbaarheid van technische ondersteuning, en de praktijk van de instanties bevestigt dat het gebruik ervan de voorkeur heeft.

215. In de landenprofielen gaf de meerderheid van de rapporterende staten aan dat ze licentiesoftware gebruiken die ondersteuning biedt voor technische en beveiligingskwesties bij het verkrijgen van bewijs via videoverbinding²⁶⁵. Enkele voorbeelden van de door de rapporterende staten gebruikte licentiesoftware zijn Cisco infrastructure (waaronder Cisco Jabber)²⁶⁶, Lifesize²⁶⁷, Polycom²⁶⁸, Skype for Business²⁶⁹, Sony IPELA Video Communication System²⁷⁰, Tandberg²⁷¹, Telkom²⁷², en Vidyo conference²⁷³. Eén rapporterende staat gaf aan dat het gebruikmaakte van kosteloze software²⁷⁴.
216. Bovendien kan er verschillende software worden gebruikt, afhankelijk van de aard van het verzoek, aangezien de betrokken instanties en locaties zouden verschillen indien het een verzoek uit hoofde van hoofdstuk I of hoofdstuk II is. Een rapporterende staat merkte bijvoorbeeld op

²⁶⁵ M.a.w. 23 rapporterende staten. Zie de antwoorden van Belarus, Bosnië en Herzegovina, Bulgarije, China (SAR Hongkong), Kroatië, Cyprus, Tsjechië, Finland, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Israël, Zuid-Korea, Letland, Litouwen, Malta, Noorwegen, Polen, Portugal, Roemenië, Singapore, Zuid-Afrika en Zweden op deel III, v. a) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

²⁶⁶ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Australië (één staat), Bosnië en Herzegovina, Duitsland (enkele staten), Noorwegen en Zweden op deel III, v. a) en b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁶⁷ Antwoord van Belarus en Duitsland (enkele staten) op deel III, v. a) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁶⁸ Antwoorden van Australië (één staat), Tsjechische Republiek, Duitsland (enkele staten), Malta en Singapore op deel III, v. a) en b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁶⁹ Antwoord van Israël op deel III, v. a) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁷⁰ Antwoord van Duitsland (enkele staten) op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁷¹ *Ibid.*

²⁷² Antwoord van Zuid-Afrika op deel III, v. a) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁷³ Antwoord van Zuid-Korea op deel III, v. a) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁷⁴ Antwoord van Venezuela op deel III, v. a) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*) (waarbij is aangegeven dat Venezuela Apache Openmeetings-software versie 3.0.6 gebruikt).

dat, hoewel het in het algemeen geen licentiesoftware uit hoofde van hoofdstuk I gebruikt, dit soms wel kan voorkomen uit hoofde van hoofdstuk II²⁷⁵.

C1.2 Gebruik van commerciële aanbieders

85 Degenen die videoverbindingstechnologie willen gebruiken bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs, moeten nagaan of het gebruik van algemeen beschikbare commerciële aanbieders is toegestaan door de relevante instanties van de staat.

86 Als een commerciële aanbieder wordt gebruikt voor de handeling tot het verkrijgen van bewijs, worden deelnemers en instanties aangemoedigd om ervoor te zorgen dat de juiste beveiligingsmaatregelen worden getroffen.

217. Met het toegenomen gebruik van direct beschikbare softwareapplicaties voor instant messaging die audio- en videotransmissie in realtime mogelijk maken, is de vraag gerezen of een commerciële aanbieder (zoals Skype) kan worden gebruikt voor het verkrijgen van bewijs via videoverbinding en of deze een toereikend beveiligingsniveau bij de transmissie kan bieden.
218. Terwijl in de landenprofielen sommige rapporterende staten meldden dat zij commerciële aanbieders als Skype²⁷⁶ en Skype for Business²⁷⁷ of Polycom RealPresence (mobiel of desktop)²⁷⁸ gebruiken voor de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding, staan andere dit alleen bij uitzondering toe en alleen op verzoek van het gerecht van herkomst²⁷⁹. Veel rapporterende staten staan dit onder geen enkele omstandigheid toe²⁸⁰.
219. Eén rapporterende staat gaf aan dat het mogelijk zou zijn om bewijs te verkrijgen via een commerciële aanbieder zodra het beveiligde netwerk van de rechtbanken IP-verbindingen kan verwerken (aangezien momenteel alleen inkomende ISDN-oproepen zijn toegestaan), hoewel dit per geval ter beoordeling van de rechter zou zijn²⁸¹.
220. Enkele zorgen die door de rapporterende staten zijn geuit met betrekking tot het gebruik van

²⁷⁵ Antwoord van het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel III, v. a) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁷⁶ Antwoorden van Australië (één staat), Brazilië, Israël, Malta en Mexico op deel III, v. c) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁷⁷ Antwoorden van Israël en Portugal op deel III, v. a) en c) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*). Uit het antwoord van Portugal bleek ook dat wanneer bewijs kan worden verkregen via commerciële aanbieders, het gebruik van Skype zou worden voorgesteld vanwege de interoperabiliteit ervan met Skype for Business.

²⁷⁸ Antwoord van Singapore op deel III, v. c) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁷⁹ Antwoorden van Finland en Polen op deel III, v. c) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁸⁰ Antwoorden van Australië (twee staten), Belarus, Bosnië en Herzegovina, Bulgarije, China (SAR Hongkong), Kroatië, Cyprus, Tsjechische Republiek, Estland, Duitsland, Griekenland, Hongarije, Letland, Noorwegen, Slovenië, Zweden en Zwitserland op deel III, v. c) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁸¹ Antwoord van het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel III, v. c) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*). Voor een bespreking van IP en ISDN (beide zijn type netwerken), zie C2.2.

commerciële aanbieders, zijn de volgende: een beveiligde verbinding die afzonderlijk tot stand wordt gebracht tussen de verzoekende en de aangezochte instanties, heeft de voorkeur²⁸²; een commerciële aanbieder kan de inhoud van de videoverbinding opslaan, een situatie die moet worden vermeden²⁸³; Skype of andere commerciële aanbieders zijn niet geïntegreerd in de videoconferentie-infrastructuur van de relevante instanties²⁸⁴.

²⁸² Antwoord van Polen op deel III, v. c) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁸³ Antwoorden van China (SAR Hongkong) op deel III, v. c) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

²⁸⁴ Antwoord van Letland op deel III, v. c) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

C2 Technische minimumnormen

- 87 De technische normen van videoverbindingssystemen moeten holistisch worden benaderd, zodat elk onderdeel de effectieve werking van het systeem ondersteunt.
- 88 Van de belangrijkste manieren waarop een videoverbinding tot stand kan worden gebracht, worden instanties aangemoedigd om te overwegen om gebruik te maken van een videoconferentie-bridge of een multipoint-bedieningseenheid (MCU), hetzij geïntegreerd in het systeem, hetzij via een dienst van een derde partij, teneinde zorgen over interoperabiliteit weg te nemen, met name wanneer een grensoverschrijdende verbinding tot stand moet worden gebracht.

- 221. Hoewel het natuurlijk belangrijk is dat de componenten van de hoogst mogelijke standaard zijn, zoals bij elk type technologische infrastructuur, kan de technologie achter de videoverbinding alleen zo goed zijn als de zwakste schakel. Bij het bepalen van de vereiste kwaliteit en standaarden voor elk component is dan ook een holistische benadering nodig.
- 222. Als uitgangspunt is het belangrijk om de vier belangrijkste manieren te noemen waarop een videoverbinding tot stand kan worden gebracht, namelijk: “rechtstreeks” tussen de systemen, via een videoconferentie-bridge, of door ofwel de voornaamste rechtszaal uit te breiden naar de externe locatie, of omgekeerd, door de externe locatie toe te voegen aan het systeem van de voornaamste rechtszaal. Elke manier heeft zijn voordelen, maar het gebruik hangt voornamelijk af van de soorten systemen en mogelijkheden op elke specifieke locatie.
- 223. Ten eerste, om een effectieve, rechtstreekse videoverbinding tot stand te brengen, moet de apparatuur op elke locatie interoperabel zijn (bv. het netwerktype en de codec-protocollen)²⁸⁵. Om dit te garanderen, moet de gebruikte apparatuur, mits van toepassing, voldoen aan erkende industriënormen, namelijk die aanbevolen door de Telecommunication Standardization Sector van de Internationale Telecommunicatie-unie (ITU-T).²⁸⁶ De voordelen van deze rechtstreekse “point-to-point”-oproepstijl tussen twee locaties zijn dat de functionaliteit en het volledige scala aan mogelijkheden van de systemen behouden blijven, zoals het gebruik van meerdere camera’s en/of beeldschermen.
- 224. Ten tweede, voor zover apparatuur niet interoperabel is, worden de locaties met elkaar verbonden via verschillende netwerken of incompatibele protocollen, of als er meer dan twee locaties met elkaar moeten worden verbonden, moet mogelijk een bridge-dienst worden ingezet²⁸⁷. Zoals aangegeven in de verklarende woordenlijst, is een videoconferentie-bridge (soms simpelweg een “bridge” genoemd, ook wel bekend als een multipoint-bedieningseenheid (MCU) of “gateway”) de combinatie van software en hardware die een virtuele vergaderruimte

²⁸⁵ Zie bijvoorbeeld **C2.1** en **C2.2**.

²⁸⁶ De ITU-T-normen worden uitgegeven als “aanbevelingen” en zijn toegankelijk via de lijst “Aanbevelingen per serie”, die beschikbaar is op het volgende adres: < <https://www.itu.int/ITU-T/recommendations/index.aspx?> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020].

²⁸⁷ “Handshake”-project, “D2.1 Overall Test Report”, blz. 18 en 19.

creëert en als een “brug” fungeert door de locaties met elkaar te koppelen en waar nodig conversies uit te voeren (bv. van het netwerksignaal, de codec-protocollen of de audio-/videodefinitie)²⁸⁸. De bridge kan ofwel in de videoverbindinginfrastructuur worden ingebouwd op een bepaalde locatie of worden geleverd door een derde partij die ook aanvullende diensten kan aanbieden, zoals het bellen naar de locaties en het bewaken van de verbinding en de algehele kwaliteit. Sommige instanties kunnen er dan ook de voorkeur aan geven om een bridge in hun eigen infrastructuur op te nemen, teneinde mogelijke beveiligingsproblemen te voorkomen wanneer een derde partij de bridge-dienst zou leveren. Ongeacht hoe dit wordt beheerd, de belangrijkste overweging is dat de MCU zo wordt geconfigureerd dat deze op de juiste manier inkomende en uitgaande oproepen afhandelt, mits beveiligingsprocedures of -protocollen dit toestaan. Het wordt bijvoorbeeld aanbevolen om een MCU te configureren om rechtstreeks uitbellen naar het externe eindpunt toe te staan, en op dezelfde manier om inbellen vanaf externe eindpunten mogelijk te maken²⁸⁹. Dit voorkomt de situatie waarbij de MCU's van beide instanties alleen inkomende oproepen toestaan, wat in wezen een impasse creëert, omdat geen van beide MCU's een verbinding tot stand kan brengen²⁹⁰.

225. De laatste twee opties werken op vergelijkbare wijze, de derde optie is die waarbij het videoverbindingssysteem in de rechtszaal wordt “uitgebreid” naar de locatie op afstand via een externe verbinding, en een geïnstalleerde applicatie op de locatie op afstand inbelt naar de ingebouwde codec van de voornaamste rechtszaal. Hiervoor is het echter noodzakelijk dat de rechtszaal niet alleen IP-netwerkverbindingen ondersteunt, maar ook met internet is verbonden, wat bij sommige instanties aanleiding kan geven tot zorgen over de beveiliging.
226. De vierde optie om een videoverbinding tot stand te brengen, is daarentegen om de locatie op afstand op te nemen in het videoverbindingssysteem van de voornaamste rechtszaal, maar gewoon als een “secundaire” ingang waarmee de locatie op afstand verbinding kan maken, terwijl deze tegelijkertijd veilig afgeschermd en afgezonderd blijft van het videoverbindingssysteem van de voornaamste rechtszaal.
227. Welke technologische oplossingen er ook worden gebruikt, de volgende worden aanbevolen als “minimale” technische normen om een verbinding van voldoende kwaliteit te garanderen en die uiteindelijk de toegang tot de rechter zullen vergemakkelijken voor degenen die op afstand deelnemen, vergeleken met degenen die in persona verschijnen.

²⁸⁸ Het is belangrijk op te merken dat als de bridge effectieve transcoderingsmogelijkheden biedt, de personen via de videoconferentie-bridge zullen worden verbonden “met de hoogste snelheid en de best mogelijke kwaliteit die hun individuele systeem kan ondersteunen” (als resultaat kunnen de deelnemers verschillende kwaliteitsniveaus van video en audio ervaren). Als er geen effectieve transcoding is, zal de bridge de verbindingen tot stand brengen op basis van de kleinste gemene deler (d.w.z. de traagste verbinding). Voor nadere informatie, zie Polycom, White Paper, *An Introduction to the Basics of Video Conferencing*, 2013, beschikbaar op het volgende adres: < <http://www.polycom.com/content/dam/polycom/common/documents/whitepapers/intro-video-conferencing-wp-engb.pdf> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020].

²⁸⁹ “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 190), blz. 24.

²⁹⁰ De tests die zijn uitgevoerd in het kader van het “Handshake”-project, hebben ook aangetoond dat als beide eindpunten van een videoverbinding bellen vanuit een MCU, er problemen kunnen optreden zoals looping of het verbreken van de verbinding. Zie “Handshake”-project (*ibid.*), blz. 17 en 18.

C2.1 Codec

89 Codecs moeten voldoen aan de geldende industriestandaarden, waardoor minimaal gelijktijdige audio- en videotransmissie kan plaatsvinden.

228. De codec, die wordt gedefinieerd in de verklarende woordenlijst, is een belangrijk onderdeel van het videoverbindingssysteem en moet compatibel zijn met de andere componenten in het systeem. Videoverbindingssystemen omvatten doorgaans zowel een videocodec als een audiocodec, evenals een gegevens- of tekstcodec.
229. Uit de landenprofielen blijkt dat er een breed scala aan codecs beschikbaar is²⁹¹. De meeste rapporterende staten gaven aan dat ofwel Cisco-codecs (met inbegrip van Cisco Tandberg) ofwel Polycom-codecs door hun instanties worden gebruikt²⁹². Andere gebruikte codecs, zoals gemeld door de rapporterende staten, worden geproduceerd door fabrikanten zoals Aethra²⁹³, Avaya²⁹⁴, AVer²⁹⁵, Google²⁹⁶, Huawei²⁹⁷, LifeSize²⁹⁸, Openmeetings²⁹⁹, Sony³⁰⁰ en Vidyo³⁰¹.
230. Welke fabrikant er ook wordt geselecteerd, de te gebruiken codecs moeten voldoen aan de ITU-T-standaarden of een gelijkwaardige standaard. De ITU-T-standaarden voor videocodecs zijn gedefinieerd in de aanbevelingen H.261, H.263, H.264 en H.265³⁰². De audiocodecstandaarden van de ITU-T worden uiteengezet in de aanbevelingen G.711, G.719, G.722, G.722.1, G.723.1, G.728 en G.729³⁰³. Andere audiocodecs die worden gebruikt in rapporterende staten: AAC-LD³⁰⁴,

²⁹¹ Zie Synopsis of Responses (*op. cit.* voetnoot 4), deel III, v. b).

²⁹² Voor Cisco (en/of Cisco Tandberg)-codecs, zie de antwoorden van Australië (één staat), Belarus (bepaalde rechtbanken), Bosnië en Herzegovina, Bulgarije, China (SAR Hongkong), Frankrijk, Duitsland (sommige locaties), Letland, Noorwegen en Zweden in deel III, v. b) van de landenprofielvroegelijst (*op. cit.* voetnoot 12). Voor Polycom-codecs, zie de antwoorden van Australië (één staat), Tsjechische Republiek, Estland, Finland, Duitsland (sommige locaties), Hongarije, Malta, Singapore, Slovenië en het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel III, v. b) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

²⁹³ Antwoorden van Cyprus en Roemenië (zie bijlage II) op deel III, v. b) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

²⁹⁴ Antwoorden van China (SAR Hongkong) op deel III, v. b) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

²⁹⁵ Antwoord van Bulgarije op deel III, v. b) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

²⁹⁶ Antwoord van Venezuela op deel III, v. b) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

²⁹⁷ Antwoord van Litouwen op deel III, v. b) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

²⁹⁸ Antwoorden van Belarus (bepaalde rechtbanken) en Duitsland (enkele locaties) op deel III, v. b) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

²⁹⁹ Antwoord van Venezuela op deel III, v. b) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

³⁰⁰ Antwoorden van Kroatië en Duitsland (enkele locaties) op deel III, v. b) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

³⁰¹ Antwoord van Zuid-Korea op deel III, v. b) van de landenprofielvroegelijst (*ibid.*).

³⁰² Zie lijst "Aanbevelingen per serie" (*op. cit.* voetnoot 286), serie H.

³⁰³ *Ibid.*, serie G.

³⁰⁴ Antwoorden van Bosnië en Herzegovina, Litouwen, Roemenië en Zweden op deel III, v. b) van de landenprofielvroegelijst (*op. cit.* voetnoot 12).

SPEEX³⁰⁵, HWA-LD³⁰⁶, Siren³⁰⁷ en ASAO³⁰⁸. De standaard voor een datacodec (bv. voor het verzenden van ondertiteling of tekst via videoverbinding) is opgenomen in aanbeveling T.120³⁰⁹.

C2.2 Netwerken

- 90 Het wordt aanbevolen om een IP-netwerk te gebruiken, waarbij ISDN (indien beschikbaar)³¹⁰ wordt gereserveerd voor gebruik als back-up of noodplan.
- 91 Instanties worden aangemoedigd om het netwerk indien mogelijk van meerdere punten (multipoint) te voorzien.

- 231. De meest gebruikte netwerken voor transmissies van videoverbindingen zijn het digitaal netwerk voor geïntegreerde diensten (ISDN) en het internetprotocol (IP)³¹¹. ISDN, dat aanvankelijk het geaccepteerde middel was voor videoverbinding, biedt digitale communicatie via een telefoonlijn. Daarentegen is IP, waarbij internet wordt gebruikt voor de transmissie, het overheersende netwerk voor videoconferenties geworden, aangezien het doorgaans een grotere bandbreedte biedt, waardoor een betere video- en audiokwaliteit mogelijk is³¹².
- 232. In de landenprofielen gaven de meeste rapporterende staten aan dat zowel de IP- als ISDN-verbindingen worden gebruikt om videoverbinding mogelijk te maken³¹³. Sommige rapporterende staten meldden dat ze uitsluitend gebruikmaken van het IP-netwerk³¹⁴.
- 233. Met betrekking tot ISDN geldt er geen enkele wereldwijde standaard en daarom bestaan er verschillende varianten van deze technologie. Videoconferentiesystemen die ISDN gebruiken,

³⁰⁵ Antwoord van Zuid-Korea op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

³⁰⁶ Antwoord van Litouwen op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

³⁰⁷ Antwoord van Singapore op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

³⁰⁸ Antwoord van Venezuela op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*) (deze specifieke codec staat ook bekend als "Nellymoser").

³⁰⁹ Zie lijst "Aanbevelingen per serie" (*op. cit.* voetnoot 286), serie T.

³¹⁰ ISDN wordt de komende jaren in grote delen van Europa afgebouwd. Sommige EU-lidstaten hebben de migratie van ISDN naar IP-gebaseerde netwerken al voltooid, terwijl andere de migratie naar verwachting uiterlijk in 2025 zullen voltooien. Zie Comité voor elektronische communicatie (ECC) van de Europese Conferentie van post- en telecommunicatieadministraties (CEPT), *ECC Report 265: Migration from PSTN/ISDN to IP-based networks and regulatory aspects*, 2017, beschikbaar op het volgende adres:

< <https://www.ecodocdb.dk/download/754b9fdf-e4c5/ECCRep265.pdf> > [laatste raadpleging op 4 maart 2020].

³¹¹ M. E. Gruen and C. R. Williams (*op. cit.* voetnoot 14), blz. 6 en 7. Zie ook de verklarende woordenlijst.

³¹² "Handshake"-project (*op. cit.* voetnoot 190), blz. 18.

³¹³ Antwoorden van Australië (sommige staten hebben aangegeven alleen ISDN of IP te hebben), Brazilië, China (SAR Hongkong), Kroatië, Cyprus, Frankrijk (in het overgangsproces van ISDN naar IP, met 75 % reeds voltooid), Duitsland, Zuid-Korea (dat Asymmetric Digital Subscriber Line (ADSL) gebruikt om verbinding met de dienstverlener te maken), Letland, Litouwen, Noorwegen, Polen, Portugal, Singapore, Slovenië, Zweden en het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

³¹⁴ Antwoorden van Belarus, Bosnië en Herzegovina, Bulgarije, Tsjechische Republiek (gebruikt ISDN voor tests), Estland, Finland, Hongarije, Israël, Malta en Venezuela op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

worden echter automatisch omgezet naar een gemeenschappelijke standaard, die is vastgelegd in ITU-T-aanbeveling H.320, een overkoepelende aanbeveling voor video- en audiotransmissie via een ISDN³¹⁵. Daarentegen is de conversie niet nodig voor IP, aangezien de standaard wereldwijd consistent is, via internetcommunicatie. De ITU-T heeft in dit verband een aanbeveling uitgevaardigd: H.323, een standaard die in veel rapporterende landen wordt toegepast³¹⁶. Session Initiation Protocol (SIP) is een alternatieve IP-standaard die ook in veel rapporterende staten wordt gebruikt³¹⁷.

234. De resultaten van het “Handshake”-project benadrukken verschillende andere belangrijke aspecten met betrekking tot de netwerkparameters. Ten eerste zou “Gatekeeper”-software idealiter in het videoconferentiesysteem moeten worden opgenomen om het netwerk (met inbegrip van land- en netnummers) en de interactie met een firewall te beheren³¹⁸. Ten tweede, voor zover apparatuur niet interoperabel is of niet aangesloten is op verschillende netwerken (d.w.z. ISDN naar IP-verbindingen), kan het nodig zijn om een bridge-dienst voor videoconferentie te gebruiken (zoals hierboven besproken onder punt 224)³¹⁹. Ten derde kan een dergelijke bridge ook nodig zijn om het gebruik van videoverbindingen te coördineren waarbij drie of meer discrete eindpunten zijn betrokken, of om meerdere videoverbindingsooproepen tegelijkertijd te beheren³²⁰. In de landenprofielen gaf een meerderheid van de rapporterende staten aan dat multipoint-verbindingen mogelijk zijn binnen de systemen van hun instanties³²¹.

³¹⁵ Zie lijst “Aanbevelingen per serie” (*op. cit.* voetnoot 286), serie H.

³¹⁶ Antwoorden van Bosnië en Herzegovina, China (SAR Hongkong), Cyprus, Tsjechische Republiek, Finland, Frankrijk, Duitsland (enkele locaties), Hongarije, Israël, Malta, Portugal, Singapore en Slovenië op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

³¹⁷ Antwoorden van Bosnië en Herzegovina, China (SAR Hongkong), Tsjechische Republiek, Finland, Frankrijk, Duitsland (enkele locaties), Israël, Malta, Portugal (in ontwikkeling) en Zweden op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

³¹⁸ “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 190), blz. 25.

³¹⁹ *Ibid.* Zie ook het antwoord van het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) (gebruikt een beveiligd netwerk met “bridge-verbinding”) op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

³²⁰ “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 190), blz. 17. Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Letland, Noorwegen, Portugal en Zweden op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*), waarin specifiek wordt verwezen naar een MCU.

³²¹ Antwoorden van Australië (twee staten), Belarus, Brazilië (in de meeste gevallen), Bosnië en Herzegovina, China (SAR Hongkong), Tsjechische Republiek, Estland, Finland, Frankrijk (via een bridging-dienst vanuit het ministerie van Justitie), Duitsland (sommige locaties), Hongarije, Israël, Zuid-Korea (tot maximaal 100 deelnemers), Letland, Litouwen (tot maximaal 46 deelnemers), Malta, Noorwegen, Polen (niet in alle rechtbanken), Portugal, Roemenië, Singapore, Slovenië (tot maximaal 20 deelnemers), Zweden (tot 5 deelnemers per eenheid, of meer via de multipoint-besturingseenheid (MCU)) en Venezuela op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

C2.3 Bandbreedte

- 92 Instanties worden aangemoedigd om hun netwerk te voorzien van de maximaal haalbare bandbreedtecapaciteit.
- 93 Afhankelijk van het netwerk is de aanbevolen bandbreedte momenteel minimaal 1,5-2 megabit per seconde voor IP-netwerken (of minimaal 384 kilobit per seconde voor ISDN-netwerken).

235. Het leveren van voldoende bandbreedte is zowel een van de belangrijkste als mogelijk een van de duurste componenten van de levering van videoverbindingdiensten. Codecs kunnen alleen toereikende beeld- en geluidskwaliteit bieden met voldoende bandbreedte. Videoverbindingssystemen moeten met dit in gedachten worden ontworpen, waarbij de hoogst haalbare bandbreedtecapaciteit wordt gegarandeerd, zelfs als de bandbreedte later in de praktijk kan worden beperkt door netwerk- of internetbandbreedtecapaciteit³²². Evenzo moet, zelfs voor systemen met de hoogste bandbreedtecapaciteit, de betrouwbaarheid en prestatie van de netwerkverbinding in gedachten worden gehouden, aangezien de minste onderbreking of inconsistentie het vermogen van het systeem om de best mogelijke dienst te leveren, kan verhinderen. De tests die werden uitgevoerd tijdens het “Handshake”-project, bevestigden bijvoorbeeld dat de bandbreedtecapaciteit van een ISDN-verbinding veel lager is (d.w.z. met een lagere transmissiesnelheid, doorgaans rond de 384 kilobit per seconde) dan die van een IP-netwerkverbinding (d.w.z. doorgaans minimaal 1,5 megabit per seconde)³²³, en daarom zouden dergelijke systemen slechts een secundaire of “back-up”-oplossing moeten blijven.
236. Vandaag de dag zijn met de meeste videoconferentieapparatuur transmissies in hoge definitie (high definition — HD) mogelijk (doorgaans 720 tot 1080 resolutielijnen) en de bandbreedtevereiste voor een dergelijke transmissie voor één “point-to-point”-oproep tussen twee locaties is minimaal 1,2-1,5 megabit per seconde³²⁴. Logischerwijs, zoals Gruen en Williams opmerken, vereisen oproepen met meerdere punten een grotere bandbreedte, waardoor de bandbreedte in feite wordt vermenigvuldigd met ten minste het vereiste aantal punten (bv. 5 megabit per seconde voor een vierpuntsverbinding)³²⁵. In de conclusies van het “Handshake”-project werd op dezelfde manier aanbevolen dat de bandbreedte van elk videoverbindingssysteem dus groot genoeg zou moeten zijn om het maximale aantal vereiste sessies te ondersteunen dat tegelijkertijd tijdens piekperioden kan worden aangeboden.³²⁶

³²² E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 121; Federale rechtbank van Australië (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 2.

³²³ “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 190), blz. 19.

³²⁴ M. E. Gruen and C. R. Williams (*op. cit.* voetnoot 14), blz. 8 en 9. Zie ook de antwoorden van Bulgarije, China (SAR Hongkong), Estland, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Letland, Malta, Noorwegen, Polen, Portugal en Slovenië op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12), die alle meldten over ofwel hogedefinitiemogelijkheden (HD) of zowel hoge- als standaarddefinitiemogelijkheden (HD/SD) te beschikken. Zie ook de antwoorden van Belarus en Kroatië, die aangaven uitsluitend over standaarddefinitiemogelijkheden (SD) te beschikken, op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

³²⁵ M. E. Gruen and C. R. Williams (*op. cit.* voetnoot 14), blz. 9.

³²⁶ Voor IP-verbindingen werd in het project verder een extra buffer geadviseerd binnen de “gegarandeerde prioriteitsbandbreedte” (d.w.z. de minimale bandbreedte, plus 20 %). Zie “Handshake”-project (*loc. cit.* voetnoot 323).

Opgemerkt moet worden dat deze problemen gedeeltelijk kunnen worden opgelost door het gebruik van een videoconferentie-bridge (zoals hierboven besproken in punt 224), hoewel de bridge zelf voldoende bandbreedte moet hebben.

237. In de landenprofielen gaven de rapporterende staten een breed scala aan mogelijke bandbreedten en transmissiesnelheden aan, zelfs binnen de twee belangrijkste soorten netwerkverbindingen³²⁷. Veel rapporterende staten meldden maximale capaciteiten van 2 megabit per seconde of hoger³²⁸, met als hoogste gerapporteerde bandbreedtecapaciteit 8 megabit per seconde (voor een IP-verbinding)³²⁹. Zoals hierboven opgemerkt, is de belangrijkste bepalende factor het type netwerk dat wordt gebruikt, aangezien met IP-netwerkverbindingen doorgaans een aanzienlijk grotere bandbreedtecapaciteit mogelijk is.

C2.4 Versleuteling

- 94 Versleuteling van signalen volgens de industriestandaard wordt aanbevolen, waarbij de praktijk van de instanties bevestigt dat het op grote schaal wordt gebruikt.
- 95 Indien gebruik wordt gemaakt van versleuteling, moet deze worden ingesteld op “automatisch” of “beste poging” om compatibiliteitsproblemen met andere soorten versleuteling tot een minimum te beperken.

238. Hoewel het in strafzaken doorgaans belangrijker lijkt, moeten grensoverschrijdende videotransmissies in burgerlijke en handelszaken eveneens worden beveiligd tegen illegale onderschepping door derden, met behulp van middelen die in verhouding staan tot de gevoeligheid van de zaak³³⁰. Het gebruik van een firewall en/of een ISDN-netwerk kan het risico van illegale toegang tot de transmissie minimaliseren, hoewel IP-verbindingen al enige tijd de voorkeur genieten boven ISDN³³¹.
239. In het “Handshake”-project werd geconcludeerd dat, ongeacht welk netwerk wordt gebruikt, aanvullende middelen om ongeautoriseerde toegang tot een minimum te beperken, zoals de versleuteling van de daadwerkelijke signalen die worden verzonden, sterk worden aanbevolen³³². In de landenprofielen meldden de meeste rapporterende staten dat ze een

³²⁷ Zie, in het algemeen, Synopsis of Responses (*op. cit.* voetnoot 4), deel III, v. b).

³²⁸ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Belarus, Bosnië en Herzegovina, China (SAR Hongkong), Tsjechische Republiek, Frankrijk, Hongarije, Litouwen, Malta, Polen en Portugal op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

³²⁹ Antwoord van Litouwen op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

³³⁰ “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 15), blz. 19.

³³¹ Zie bijvoorbeeld M. Reid, “Multimedia conferencing over ISDN and IP Networks using ITU-T H-series recommendations: architecture, control and coordination”, *Computer Networks*, deel 31, 1999, blz. 234.

³³² “Handshake”-project (*loc. cit.* voetnoot 323).

bepaalde vorm van aanvullende beveiliging of versleuteling gebruikten³³³. Het meest voorkomende type versleuteling onder de rapporterende staten was dat van de AES (Advanced Encryption Standard)³³⁴, dat in ongeveer de helft van de rapporterende staten wordt gebruikt³³⁵. Andere versleutelingsmethoden zijn afhankelijk van het type netwerk en systeem dat wordt gebruikt, maar zijn over het algemeen consistent met de ITU-T-standaard in aanbeveling H.235³³⁶.

240. Om compatibiliteitsproblemen vanwege het gebruik van verschillende versleutelingsmethoden tot een minimum te beperken, wordt het bovendien aanbevolen om de versleutelingsinstelling “auto” of “beste poging” op het apparaat te selecteren³³⁷. Afhankelijk van de gebruikte netwerken, moeten de verzoekende en aangezochte instanties mogelijk zelfs een specifieke versleutelingsmethode afspreken (bv. in het geval van een IP-netwerk).

C2.5 Audio (microfoons en speakers)

- 96 Instanties worden aangemoedigd om een extra audiosysteem te installeren om de geluidskwaliteit van de bestaande videoverbindingssystemen te verbeteren.
- 97 Het wordt aanbevolen dat de verhoorkamer wordt uitgerust met voldoende microfoons en luidsprekers voor alle actoren.

241. De verhoorkamer moet in het algemeen zijn uitgerust met een audiosysteem dat is aangesloten op de videoverbindingssystemen, met inbegrip van instelbaar volume en met voldoende luidsprekers om het geluid duidelijk door de kamer te verspreiden (d.w.z. niet alleen vertrouwen op de luidsprekers die zich normaal gesproken op het beeldscherm bevinden)³³⁸. Voor zover mogelijk moet de plaats van elke sprekende deelnemer in de ruimte zijn voorzien van microfoons, maar deze moeten zo worden gepositioneerd dat zo min mogelijk afleiding of hinder wordt veroorzaakt³³⁹.

³³³ M.a.w. 22 rapporterende staten. Zie de antwoorden van Belarus, Bosnië en Herzegovina, Bulgarije, China (SAR Hongkong), Kroatië, Cyprus, Tsjechische Republiek, Estland, Finland, Frankrijk, Duitsland (sommige locaties), Hongarije, Israël, Zuid-Korea, Letland, Litouwen, Malta, Noorwegen, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië en Zweden op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (op. cit. voetnoot 12).

³³⁴ Zie bijvoorbeeld United States National Institute of Standards and Technology (NIST), “Announcing the Advanced Encryption Standard (AES)”, *Federal Information Processing Standards Publication*, deel 197, 2001.

³³⁵ Antwoorden van Belarus, Bosnië en Herzegovina, China (SAR Hongkong), Tsjechische Republiek, Estland, Finland, Frankrijk, Duitsland (sommige locaties), Zuid-Korea, Litouwen, Noorwegen, Portugal, Roemenië, Slovenië en Zweden op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (op. cit. voetnoot 12).

³³⁶ Zie lijst “Aanbevelingen per serie” (op. cit. voetnoot 286), serie H. Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Litouwen (H.235), Portugal (H.235) en Roemenië (H.233, H.234, H.235) op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (op. cit. voetnoot 12).

³³⁷ “Handshake”-project (loc. cit. voetnoot 204).

³³⁸ M. E. Gruen and C. R. Williams (op. cit. voetnoot 14), blz. 12.

³³⁹ E. Rowden *et al.* (op. cit. voetnoot 45), blz. 118. Zie ook het antwoord van Hongarije op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (op. cit. voetnoot 12), waaruit bleek dat er per videoverbindingssysteem twee microfoons beschikbaar zijn.

242. Zoals vastgesteld tijdens een uitgebreide studie in het land van een verdragsluitende partij, zijn er tot slot vijf belangrijke aspecten waarmee rekening moet worden gehouden bij het selecteren van een geschikt audiosysteem: verstaanbaarheid; natuurlijke toonweergave; versterking (zonder feedback); bronlokalisatie; en akoestisch comfort³⁴⁰.

C2.6 Video (camera's en beeldschermen)

- 98 Voor zover mogelijk moeten camera's beschikken over pan-, tilt- en zoomfuncties.
- 99 Het wordt aanbevolen dat camera's en beeldschermen hogedefinitievideo's (720p) kunnen uitzenden, met een resolutie van minimaal 1 280x720 pixels.
- 100 Deelnemers en instanties worden aangemoedigd om voorafgaand aan de hoorzitting aanvullende vereisten te controleren (zoals het zicht op de gehele ruimte, splitscreen-functies of documentcamera's).

243. In termen van camera-opties, zoals hierboven vermeld (**B7.1**), wordt een verscheidenheid aan weergaven aanbevolen, waaronder close-up- of groothoekopnamen die vooraf zijn ingesteld, indien beschikbaar³⁴¹. Ervaring in de Europese Unie heeft geleerd dat camera's voor zover mogelijk moeten beschikken over de vereiste pan-, tilt- en zoomfuncties, rekening houdend met de noodzaak om een in proportie weergegeven weergave te behouden, evenals de mogelijkheid dat de voorzittende ambtenaar meer opties of weergaven kan vereisen dan andere deelnemers³⁴².
244. Aangezien er, zoals sommige commentatoren hebben opgemerkt, bijzondere betekenis wordt gehecht aan het feit dat voorzittende ambtenaren het gedrag en de nuance in videoverbindingprocedures kunnen beoordelen³⁴³, moeten zowel camera's als beeldschermen zo zijn uitgerust dat deze de hoogst mogelijke definitie kunnen ondersteunen. Uit recente tests binnen de Europese Unie is gebleken dat de aanbevolen parameters voor hoge definitie minimaal 720p zijn met een resolutie van 1 280x720 pixels en een framesnelheid van 25 tot 30 frames per seconde³⁴⁴. Volgens ITU-T-aanbeveling H.265 ondersteunt de nieuwere standaard voor videocodering met hoge efficiëntie resoluties tot 8 192x4 320 pixels (die zowel 4K als 8K omvat)³⁴⁵, maar het feit of een videoconferentiesysteem gebruik kan maken van deze ultrahoge

³⁴⁰ Voor de volledige bespreking van deze studie, die in Australië is uitgevoerd, zie E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 117.

³⁴¹ *Ibid.*, blz. 58.

³⁴² Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 18 en 19. Zie ook het antwoord van Duitsland op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12); E. Rowden *et al.* (*op. cit.* voetnoot 45), blz. 120 en 121.

³⁴³ Zie bijvoorbeeld R. A. Williams (*op. cit.* voetnoot 1), blz. 21.

³⁴⁴ "Handshake"-project (*loc. cit.* voetnoot 323).

³⁴⁵ Zie lijst "Aanbevelingen per serie" (*op. cit.* voetnoot 286), serie H.

definitie, is grotendeels afhankelijk van de beschikbare bandbreedte (zie ook **C2.3**)³⁴⁶.

245. De optimale afmeting van het beeldscherm hangt af van factoren zoals de grootte van de verhoorkamer en of het een splitscreen of volledig scherm is. Het is in het algemeen wenselijk als de afbeelding bijna op ware grootte is, waardoor een duidelijk beeld van het individu ontstaat³⁴⁷. Beeldschermen moeten een minimale resolutie hebben van de Wide Extended Graphics Array (WXGA)-standaard³⁴⁸.
246. Afhankelijk van de eisen van de voorzittende ambtenaar, de partijen, de persoon die wordt verhoord, of andere belanghebbenden, kan het nodig zijn om voor de hoorzitting gebruik te maken van beeldschermen met een “splitscreen”-functie. In de landenprofielen meldde de grote meerderheid van de rapporterende staten dat zij over mogelijkheden voor “gesplitste” of “meerdere” beeldschermen beschikken, waardoor meerdere videokanalen binnen een enkele videoverbinding kunnen worden verzonden³⁴⁹. De weergave van twee (of meer) afbeeldingen wordt mogelijk gemaakt door de standaard die is vastgesteld door ITU-T-aanbeveling H.239³⁵⁰.
247. In de landenprofielen gaven veel rapporterende staten aan dat de gebruikte camera('s) over de optie moet(en) beschikken om een beeld van de hele kamer of alle deelnemers vast te leggen, in het bijzonder de voorzittende ambtenaar en de persoon/personen die via een videoverbinding in beeld komen³⁵¹. Eén rapporterende staat meldde ook dat de camera tijdens de hoorzitting niet mag worden verplaatst en dat de tijd continu op het beeldscherm moet worden weergegeven³⁵².
248. Zoals opgemerkt in **B4.1**, kan in sommige gevallen een documentcamera of een andere mogelijkheid om presentaties of schermen te delen, wenselijk of noodzakelijk zijn om de weergave van documenten of bewijsstukken mogelijk te maken. In dergelijke gevallen moeten partijen die tijdens een procedure via een videoverbinding op deze weergavemogelijkheden willen terugvallen, van tevoren passende inlichtingen inwinnen bij de aangezochte instantie.

³⁴⁶ “Handshake”-project (*op. cit.* voetnoot 190), blz. 27.

³⁴⁷ M. E. Gruen and C. R. Williams (*op. cit.* voetnoot 14), blz. 12.

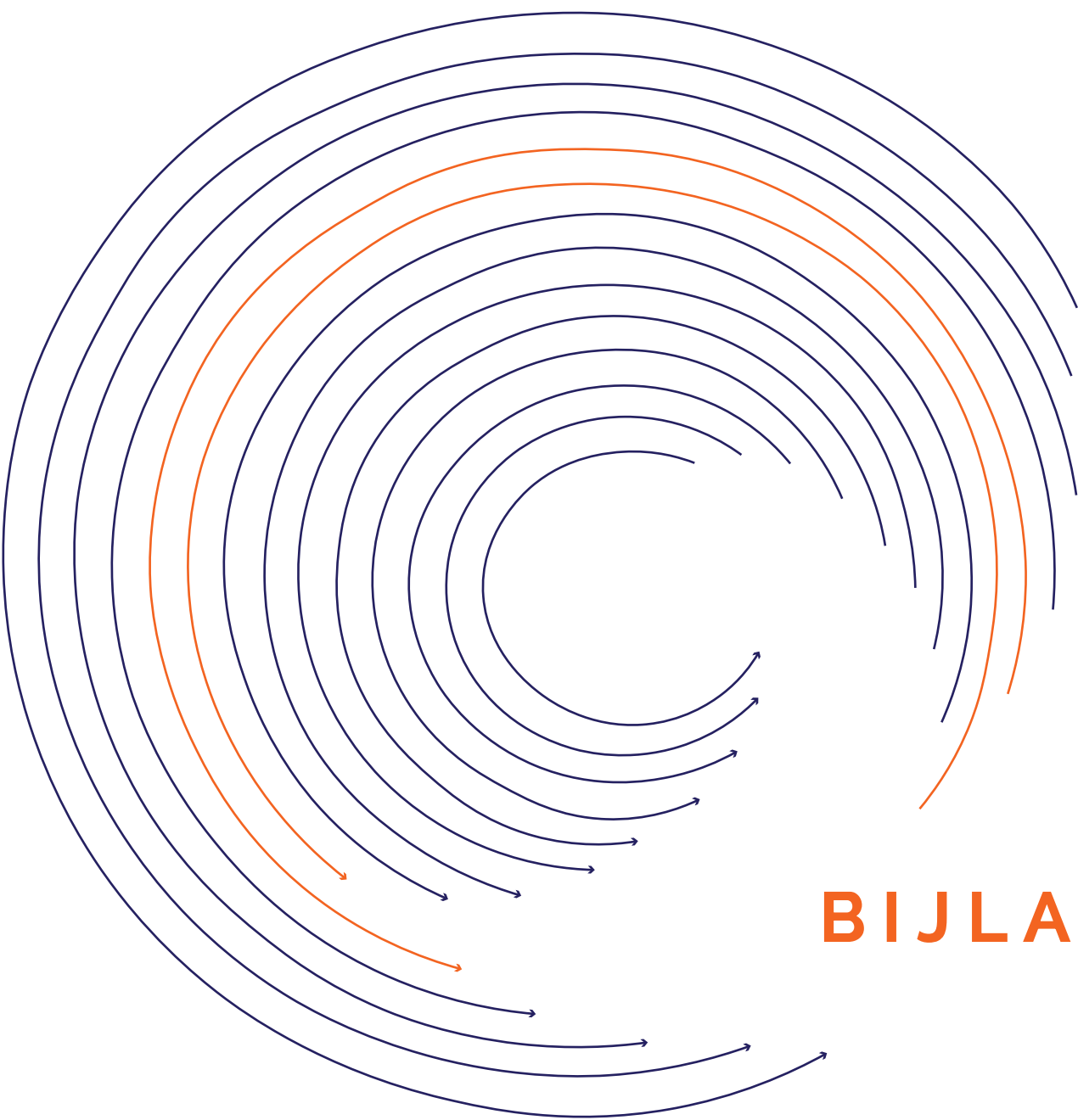
³⁴⁸ Gids over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures (*op. cit.* voetnoot 16), blz. 19.

³⁴⁹ Zie de antwoorden van Australië (meeste staten), Belarus, Brazilië (in de meeste gevallen), Bosnië en Herzegovina, Bulgarije, China (SAR Hongkong) (slechts op één locatie), Kroatië, Cyprus, Tsjechische Republiek, Estland, Finland, Frankrijk, Duitsland (sommige locaties), Hongarije, Israël, Zuid-Korea (maximaal 8 splitscreen-functies), Letland (maximaal 16 splitscreen-functies), Litouwen, Malta, Noorwegen (afhankelijk van de apparatuur), Portugal, Roemenië, Singapore, Slovenië, Zweden en Venezuela op deel III, v. b) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

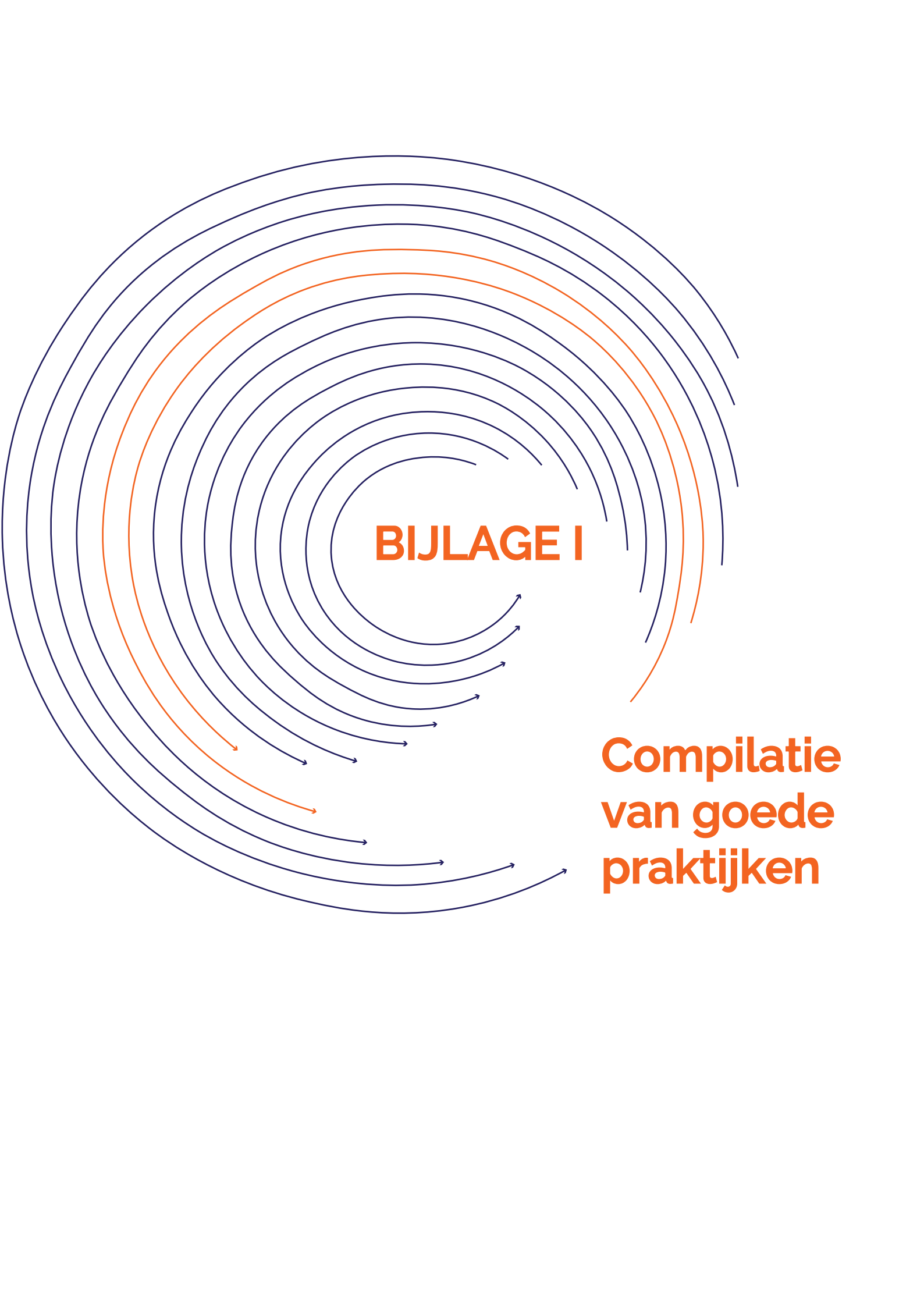
³⁵⁰ Zie lijst “Aanbevelingen per serie” (*op. cit.* voetnoot 286), serie H.

³⁵¹ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van Australië, Finland, Duitsland, Hongarije, Portugal en het Verenigd Koninkrijk (Engeland en Wales) op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*op. cit.* voetnoot 12).

³⁵² Zie het antwoord van Hongarije op deel III, v. e) van de landenprofielvragenlijst (*ibid.*).

BIJLAGEN

BIJLAGE I

**Compilatie
van goede
praktijken**

DEEL A INLEIDING TOT HET GEBRUIK VAN VIDEOVERBINDING

A1 INLEIDENDE OVERWEGINGEN

A1.1 Rechtsgrondslagen

a. Het gebruik van videoverbinding onder nationale wetgeving

- 1 Krachtens artikel 27 belet het verdrag de toepassing van nationaal recht niet om onder minder beperkende voorwaarden via videoverbinding bewijs te verkrijgen.
- 2 Ten eerste moeten de instanties nagaan of de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding is toegestaan volgens het nationale recht van de plaats waar de procedure aanhangig is.
- 3 Ten tweede moeten de instanties nagaan of de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding niet in strijd is met het nationale recht van de plaats waar het bewijs moet worden verkregen, met inbegrip van bestaande “blokkeringsverordeningen” of het strafrecht.

b. Het gebruik van videoverbinding onder andere instrumenten

- 4 Aangezien het verdrag niet afwijkt van andere instrumenten (artikel 32), moeten instanties nagaan of in het specifieke geval andere bilaterale of multilaterale instrumenten kunnen prevaleren.

c. Het gebruik van videoverbinding onder het bewijsverdrag

- 5 Het verdrag vormt noch inhoudelijk, noch formeel een belemmering voor het gebruik van nieuwe technologieën, en de werking van het verdrag kan baat hebben bij het gebruik ervan.
- 6 De verdragsluitende partijen blijven verdeeld over de vraag of het verdrag een dwingend karakter heeft (d.w.z. of het verdrag moet worden toegepast wanneer bewijsmateriaal in het buitenland moet worden verkregen, hetzij in persoon, hetzij via videoverbinding). Ondanks deze meningsverschillen heeft de Bijzondere Commissie de verdragsluitende partijen aanbevolen voorrang te geven aan het verdrag wanneer in het buitenland naar bewijs wordt gezocht (beginsel van eerste middel tot beroep).
- 7 Het gebruik van het verdrag of andere toepasselijke verdragen is in het algemeen in overeenstemming met de bepalingen van blokkeringsverordeningen.

A1.2 Rechtstreekse tegenover indirecte bewijsverkrijging

- 8 De meningen van de verdragsluitende partijen over de vraag of rechtstreekse bewijsverkrijging is toegestaan op grond van hoofdstuk I van het verdrag, zijn verdeeld. Instanties moeten nagaan of rechtstreekse bewijsverkrijging is toegestaan op de plaats waar het bewijs zich bevindt, voordat zij te dien einde een rogatoire commissie instellen.
- 9 Krachtens hoofdstuk II van het verdrag mag de commissaris bewijs verkrijgen in de staat van herkomst of in de uitvoerende staat, onder de voorwaarden die in de verleende toestemming zijn gespecificeerd. Instanties moeten nagaan of de uitvoerende staat een voorbehoud heeft gemaakt op grond van artikel 18 van het verdrag.
- 10 Krachtens hoofdstuk II van het verdrag mag de consul via videoverbinding bewijs

verkrijgen van getuigen/deskundigen die zich op een locatie op afstand in de uitvoerende staat bevinden, onder de voorwaarden die in de verleende toestemming zijn gespecificeerd. Instanties moeten nagaan of dit mogelijk is in het land van de betreffende verdragsluitende partij.

- 11 Ongeacht of het bewijs rechtstreeks of indirect wordt verkregen, kunnen de partijen en vertegenwoordigers via videoverbinding aanwezig zijn.

A1.3 Wettelijke beperkingen op de handeling tot het verkrijgen van bewijs

- 12 Handelingen tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding zijn meestal beperkt tot getuigen-/deskundigenverhoor.
- 13 Dezelfde wettelijke beperkingen zijn doorgaans van toepassing op een getuigenverhoor via videoverbinding, als werd het bewijs in persona verkregen. Instanties moeten de nationale wetgeving van de desbetreffende verdragsluitende partij raadplegen om na te gaan of er aanvullende beperkingen worden opgelegd.
- 14 Instanties worden aangemoedigd om informatie te verstrekken over de beperkingen in hun nationale wetgeving met betrekking tot het gebruik van videoverbindingen voor bewijsverkrijging (bv. door dergelijke bepalingen in hun landenprofiel te vermelden).

A2 HET GEBRUIK VAN VIDEOVERBINDING ONDER HOOFDSTUK I

A2.1 Rogatoire commissies

- 15 Rogatoire commissies kunnen worden uitgevoerd via videoverbinding overeenkomstig artikel 9, lid 1, of artikel 9, lid 2, van het verdrag.
- 16 In artikel 9, lid 1, wordt de standaardmethode of -procedure beschreven om bewijs te verkrijgen, bijvoorbeeld van een getuige/deskundige die zich op een locatie (op afstand) op het eigen grondgebied van de aangezochte instantie bevindt.
- 17 De keuze voor het verkrijgen van bewijs via videoverbinding als een speciale methode of procedure op grond van artikel 9, lid 2, kan gevolgen hebben voor de kosten, onder meer met betrekking tot de mogelijkheid om vergoeding te vragen.

A2.2 Inhoud, vorm en verzending van de rogatoire commissie

- 18 Om toestemming voor het tot stand brengen van een videoverbinding kan in de rogatoire commissie zelf worden verzocht of via informele communicatiemiddelen. Het verdient echter aanbeveling om dit in de rogatoire commissie te vermelden. Het wordt ook aanbevolen om contact op te nemen met de centrale instantie van de aangezochte staat voordat de rogatoire commissie formeel wordt ingediend, om na te gaan of het gebruik van videoverbinding mogelijk is.
- 19 Instanties worden aangemoedigd om het modelformulier voor rogatoire commissies te gebruiken en, waar mogelijk en gepast, gebruik te maken van elektronische middelen om de verzending van rogatoire commissies en/of vragen te versnellen.

A2.3 Antwoord op een rogatoire commissie

- 20 Centrale instanties moeten de ontvangst van rogatoire commissies onverwijld bevestigen en moeten op vragen (waaronder over het gebruik van videoverbindingen) van

verzoekende instanties en/of belanghebbenden reageren.

A2.4 In kennis stellen en oproepen van de getuige/deskundige en andere actoren

- 21 De procedure voor het in kennis stellen van of oproepen van de getuige kan variëren naargelang het bewijs rechtstreeks of indirect wordt verkregen. Voor procedures op grond van hoofdstuk I is het doorgaans de aangezochte staat die betekening of kennisgeving verricht of de getuige/deskundige oproept.
- 22 Als en wanneer om rechtstreekse bewijsverkrijging wordt verzocht, wordt aanbevolen dat de verzoekende instanties ervoor zorgen dat de getuige bereid is om via videoverbinding te getuigen voordat een rogatoire commissie wordt ingediend.

A2.5 Aanwezigheid bij en deelname aan de uitvoering van de rogatoire commissie

a. Aanwezigheid van partijen en/of hun vertegenwoordigers (artikel 7)

- 23 De aanwezigheid van partijen en vertegenwoordigers *via videoverbinding* mag uitsluitend na toestemming plaatsvinden, of volgens een speciale methode of procedure overeenkomstig artikel 9, lid 2, van het verdrag lopen.
- 24 De verzoekende instanties moeten in de rogatoire commissie (in de punten 13 en 14 van het modelformulier) aangeven of de aanwezigheid van de partijen en vertegenwoordigers via videoverbinding moet plaatsvinden en of een kruisverhoor nodig is.
- 25 De actieve deelname van de partijen en hun vertegenwoordigers aan de hoorzitting via videoverbinding (d.w.z. niet alleen aanwezigheid) wordt bepaald door het nationale recht van de aangezochte staat. Op grond van het nationale recht kan het aangezochte gerecht worden toegelaten om in dit verband per geval haar discretionaire bevoegdheid uit te oefenen.

b. Aanwezigheid van rechterlijke ambtenaren (artikel 8)

- 26 Nagaan of de aangezochte staat een verklaring heeft gedaan op grond van artikel 8 van het verdrag.
- 27 Indien er geen verklaring is, kan de aanwezigheid van rechterlijke ambtenaren niettemin mogelijk zijn in overeenstemming met de nationale wetgeving of praktijk van de aangezochte staat.
- 28 Bij het aanvragen van toestemming van de aangezochte staat moeten de verzoekende instanties duidelijk aangeven dat de aanwezigheid van rechterlijke ambtenaren zal plaatsvinden via videoverbinding en dat zij de relevante technische specificaties van de videoverbindingsapparatuur verstrekken.
- 29 De actieve deelname van justitieel personeel aan de hoorzitting via videoverbinding (m.a.w. niet louter de aanwezigheid) wordt bepaald door de nationale wetgeving van de aangezochte staat. Op grond van het nationale recht kan het aangezochte gerecht worden toegelaten om in dit verband per geval haar discretionaire bevoegdheid uit te oefenen.

A2.6 Dwangmaatregelen en dwang

- 30 In tegenstelling tot gewone verzoeken om rechtshulp, kan een getuige doorgaans niet

specifiek worden gedwongen om videoverbinding te gebruiken om te getuigen.

A2.7 Eed/belofte

- 31 Het afnemen van de eed of belofte kan variëren naargelang het bewijs rechtstreeks of indirect wordt verkregen. Overeenkomstig artikel 9, lid 2, van het verdrag kan om een specifieke vorm van de eed of belofte worden verzocht.
- 32 Instanties moeten de relevante vereisten inzake nationale wetgeving van ofwel de aangezochte staat, de verzoekende staat of beide verifiëren om de toelaatbaarheid van het aangevoerde bewijs te waarborgen.

A2.8 Identificatie van de getuige/deskundige en andere actoren

- 33 De identificatie van de getuige/deskundige kan variëren afhankelijk van het rechtsgebied.
- 34 Gezien het gebruik van videoverbindingstechnologie in de procedures en de afstand tussen de verzoekende instantie en de getuige, kunnen strengere procedures nodig zijn als de verzoekende staat de getuige/deskundige moet identificeren.

A2.9 Strafrechtelijke bepalingen

- 35 Getuigen via videoverbinding is meestal vrijwillig van aard, hoewel meened en minachting van het gerecht kunnen worden bestraft.
- 36 In sommige gevallen kan de werking van strafbepalingen van beide (of meerdere) betrokken rechtsgebieden ertoe leiden dat de rechtstelsels elkaar overlappen of juist een lacune vertonen.

A2.10 Voorrechten en andere waarborgen

- 37 Een getuige/deskundige kan op grond van artikel 11 van het verdrag een beroep doen op voorrechten.
- 38 Aangezien de handeling tot het verkrijgen van bewijs via videoverbinding echter in veel gevallen vrijwillig blijft, is de getuige/deskundige niet verplicht om specifiek een videoverbinding te gebruiken om te getuigen en kan hij dit weigeren zonder een voorrecht of plicht te hoeven invoeren.

A2.11 Kosten

- 39 Het gebruik van videoverbinding bij de uitvoering van een rogatoire commissie kan kosten overeenkomstig artikel 14, lid 2, met zich meebrengen.
- 40 Voordat om het gebruik van videoverbinding bij de uitvoering van een rogatoire commissie wordt verzocht, moet worden nagegaan of dit kosten met zich meebrengt in zowel de verzoekende staat als de aangezochte staat en voor wiens rekening dit zou komen.

A3 HET GEBRUIK VAN VIDEOVERBINDING ONDER HOOFDSTUK II

A3.1 Consuls en commissarissen

- 41 Het is belangrijk op te merken dat de verdragsluitende partijen op grond van een in artikel 33 vermelde verklaring de toepassing van hoofdstuk II geheel of gedeeltelijk kunnen uitsluiten. De instanties moeten nagaan of de betreffende verdragsluitende partij een dergelijke verklaring heeft afgelegd.
- 42 Het meest voorkomende scenario op grond van hoofdstuk II is dat de commissaris die zich in de staat van herkomst bevindt, via videoverbinding in de uitvoerende staat bewijs verkrijgt.
- 43 Indien praktisch mogelijk kunnen de partijen, hun vertegenwoordigers en/of justitieel personeel in de staat van herkomst via videoverbinding aanwezig zijn bij de handling tot de verkrijging van bewijs door een commissaris of consul en/of deelnemen aan het verhoor van de getuige. Dergelijke aanwezigheid en deelname zijn toegestaan, tenzij dit onverenigbaar is met de wetgeving van de uitvoerende staat, en zouden evenwel aan alle voorwaarden zijn onderworpen die worden gespecificeerd wanneer de toestemming wordt verleend.

A3.2 Toestemming nodig van de uitvoerende staat

- 44 Volgens artikel 15 van het verdrag is toestemming *niet* vereist, tenzij een verdragsluitende partij een verklaring heeft afgelegd. Instanties moeten nagaan of de uitvoerende staat een verklaring heeft afgelegd op grond van dit artikel.
- 45 Krachtens de artikelen 16 en 17 van het verdrag *is* toestemming vereist, tenzij de verdragsluitende partij een verklaring heeft afgelegd dat bewijs kan worden verkregen zonder haar voorafgaande toestemming. Instanties moeten nagaan of de uitvoerende staat een verklaring heeft afgelegd op grond van deze artikelen.
- 46 In het verzoek om toestemming moet zijn gespecificeerd dat bewijs via videoverbinding zal worden verzameld en of er specifieke bijstand nodig is van de uitvoerende staat. Hiervoor mag het modelformulier worden gebruikt.
- 47 Consuls en commissarissen moeten voldoen aan de voorwaarden die de uitvoerende staat bij het verlenen van zijn toestemming heeft gespecificeerd.

A3.3 Kennisgeving aan de getuige

- 48 Naast de vereisten van artikel 21, onder b) en c), van het verdrag, is het belangrijk dat de consul of commissaris de getuige ervan in kennis stelt dat het bewijs via videoverbinding zal worden afgenomen.

A3.4 Opkomst, aanwezigheid, deelname van de partijen, hun vertegenwoordigers en/of rechtelijke ambtenaren

- 49 Indien dit niet in strijd is met het recht van de uitvoerende staat, moeten de aanwezigheid en actieve deelname van de partijen, hun vertegenwoordigers en justitieel personeel via videoverbinding volgens dezelfde regels verlopen als zou het bewijs in persona in de staat van herkomst worden afgenomen.
- 50 Rechtelijke ambtenaren van het gerecht van herkomst kunnen worden aangesteld als commissaris om via videoverbinding een persoon te verhoren die zich in de uitvoerende staat bevindt, en kunnen de hoorzitting houden in overeenstemming met het nationale

recht van de staat van herkomst.

A3.5 Dwangmaatregelen en dwang

- 51 De getuige/deskundige is niet verplicht te getuigen tenzij de uitvoerende staat een verklaring heeft afgelegd op grond van artikel 18 en de bevoegde instantie het verzoek om bijstand bij het verkrijgen van het bewijs onder dwang heeft ingewilligd. De instanties moeten nagaan of de uitvoerende staat een dergelijke verklaring heeft afgelegd.
- 52 Zelfs als de instantie van een verdragsluitende partij een getuige dwingt om te getuigen, wil dat nog niet zeggen dat zij in staat is de getuige te dwingen om videoverbinding te gebruiken om dat bewijs te leveren.

A3.6 Eed/belofte

- 53 De consul of commissaris heeft de bevoegdheid om een eed of belofte af te nemen volgens het recht van de staat van herkomst, voor zover dit niet onverenigbaar is met het recht van of in strijd is met de verleende toestemmingen door de uitvoerende staat (artikel 21, onder a) en d)).
- 54 Afhankelijk van nationale of internationale instrumenten kunnen eden/beloften die worden afgenomen door consuls of commissarissen, extraterritoriale gevolgen hebben in de uitvoerende staat.

A3.7 Identificatie van de getuige/deskundige en andere actoren

- 55 De consul of commissaris is verantwoordelijk voor het identificeren van de getuige/deskundige in overeenstemming met het recht van de staat van herkomst, tenzij dit onverenigbaar is met het recht van de uitvoerende staat of met de voorwaarden die aan zijn toestemming zijn verbonden.

A3.8 Strafrechtelijke bepalingen

- 56 Mogelijke overlappende toepassing van, of lacunes in de rechterlijke bevoegdheid tussen, verschillende strafbepalingen worden overgelaten aan nationale en/of internationale instrumenten, net als eventuele toepasselijke regelingen.

A3.9 Voorrechten en andere waarborgen

- 57 Artikel 21 van het verdrag biedt verschillende waarborgen voor de getuige, waaronder: de wijze waarop het bewijs moet worden verkregen, de taal waarin het verzoek aan de getuige moet worden gedaan en de informatie die een dergelijk verzoek moet bevatten.

A3.10 Kosten

- 58 Het gebruik van videoverbinding kan aanvullende kosten met zich meebrengen. Het is de staat van herkomst die bepaalt of deze kosten voor rekening van de partijen komen.

DEEL B HET VOORBEREIDEN EN HOUDEN VAN HOORZITTINGEN VIA VIDEOVERBINDING

- 59 Waar mogelijk worden instanties aangemoedigd om algemene praktische informatie en/of richtlijnen openbaar te maken (bij voorkeur online) om diegenen te helpen die zich voorbereiden op het indienen van een verzoek tot of het uitvoeren van een rogatoire commissie met behulp van videoverbinding. Waar mogelijk worden instanties uitgenodigd om dergelijke informatie te delen met het Permanent Bureau voor publicatie op de HccH-website. Op verzoek kan aan de betrokken partijen meer specifieke en gevoelige informatie worden verstrekt.
- 60 Het is de verantwoordelijkheid van alle actoren bij de voorbereiding en uitvoering van een videoverbinding om ervoor te zorgen dat er een effectieve communicatie in stand wordt gehouden.

B1 Aandacht voor mogelijke praktische belemmeringen

- 61 Zij die zich voorbereiden om een verzoek tot videoverbinding in te dienen, moeten navraag doen bij de relevante instantie of er geen praktische belemmeringen of beperkingen zijn voor de uitvoering van een verzoek om videoverbinding te gebruiken bij het verkrijgen van bewijs (met name op grond van hoofdstuk II).

B2 Plannen en testen

- 62 Bij het plannen van een hoorzitting waarbij videoverbinding wordt gebruikt, worden instanties aangemoedigd om rekening te houden met de verschillende tijdzones en de gevolgen van werken buiten de reguliere kantooruren, zoals mogelijk hogere kosten en beperkte beschikbaarheid van ondersteunend personeel.
- 63 Instanties worden ook aangemoedigd om voorafgaand aan een hoorzitting tests met de verbinding en ook regelmatig onderhoud aan de apparatuur uit te voeren.

B3 Technische ondersteuning en opleiding

- 64 Instanties worden aangemoedigd om, waar van toepassing, de nodige contactgegevens te verstrekken om ervoor te zorgen dat elke deelnemer aan een hoorzitting met videoverbinding toegang heeft tot passende technische ondersteuning.
- 65 Het wordt aanbevolen dat elk personeelslid dat is betrokken bij het besturen of bedienen van videoverbindingsapparatuur, ten minste een basisopleiding volgt.

B4 Boeken van geschikte faciliteiten

- 66 Instanties moeten alle vereisten of beperkingen nagaan met betrekking tot de te reserveren faciliteiten, zoals het type verhoorkamer (bv. rechtszaal, conferentieruimte) of de locatie van die ruimte (bv. in een gerechtsgebouw, in een diplomatieke of consulaire missie, in een hotel).
- 67 Instanties moeten vooraf controleren of de faciliteiten moeten worden gereserveerd, en worden aangemoedigd om online-instrumenten te gebruiken om het reserveringsproces te vergemakkelijken.

B4.1 Gebruik van documenten en bewijsstukken

- 68 Als documenten of bewijsstukken worden gebruikt, moet een geschikt medium worden overeengekomen en geregeld om deze voorafgaand aan of tijdens de hoorzitting formeel te delen en te presenteren.

B4.2 Privécommunicatie

- 69 Extra (vertrouwelijke) communicatielijnen kunnen wenselijk of noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld als een partij/getuige en zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger vanuit verschillende locaties deelnemen.

B4.3 Bijzondere gevallen

- 70 In bijzondere omstandigheden kunnen extra deelnemers of aanvullende beveiligings-/beschermingsmaatregelen nodig zijn, met name in het geval van kwetsbare getuigen.

B5 Inzet van vertolkingsdiensten

- 71 Gezien de uitdagende aard van de setting voor de videoverbinding, wordt waar mogelijk aanbevolen alleen tolken met de juiste kwalificaties en ervaring erbij te betrekken.
- 72 Deelnemers moeten, rekening houdend met de nationale wettelijke vereisten en eventuele aanwijzingen van de rechtbank, beslissen of er gebruik moet worden gemaakt van consecutieve of simultaanvertolking (de eerste wordt doorgaans aanbevolen in de context van videoverbinding) en waar de tolk zich zal bevinden (bij voorkeur op dezelfde locatie als de getuige).

B6 Opname, verslaglegging en beoordeling

- 73 Deelnemers moeten aangeven hoe de procedure zal worden opgenomen, waarbij zij opmerken dat waar mogelijk en toegestaan een video-opname de voorkeur heeft boven een schriftelijke registratie. Instanties moeten ervoor zorgen dat de daaropvolgende verwerking en opslag van elke gemaakte opname of elk opgesteld verslag beveiligd is.
- 74 De nodige regelingen moeten worden getroffen voor opnameapparatuur en/of voor de aanwezigheid van een stenograaf of rechtbankverslaggever bij de hoorzitting.
- 75 Instanties moeten ervoor zorgen dat de rechtstreekse uitzending via videoverbinding veilig en indien mogelijk gecodeerd verloopt.
- 76 Indien van toepassing worden deelnemers aangemoedigd om problemen of uitdagingen van praktische aard aan de betrokken instanties te melden. Instanties worden op dezelfde manier aangemoedigd om een proactieve houding aan te nemen bij het opvragen van terugkoppeling om de levering van videoverbindingsdiensten verder te verbeteren.

B7 Omgeving, opstelling en protocollen

- 77 De omstandigheden in alle kamers of ruimten die tijdens de hoorzitting met elkaar in

verbinding staan, moeten worden geoptimaliseerd voor het gebruik van videoverbinding, waaronder de grootte, indeling, toegang, akoestiek en verlichting van een kamer.

- 78 De apparatuur moet zo worden opgesteld dat een hoorzitting “in persona” wordt nagebootst, waarbij gezorgd moet worden voor een passend aantal camera’s en microfoons zodat elke deelnemer met weinig moeite of verstoring kan worden gezien en gehoord.

B7.1 Bediening van camera’s/geluidsapparatuur

- 79 Een gebruikersvriendelijke interface wordt aanbevolen om een gemakkelijke bediening van de apparatuur mogelijk te maken, bij voorkeur door de voorzittende ambtenaar.

B7.2 Spreekprotocol

- 80 Om verstoring door mogelijke vertragingen in de verbinding tot een minimum te beperken, kunnen de instanties een spreekprotocol voor deelnemers tijdens de hoorzitting overwegen, vooral als er vertolking moet worden ingezet.

B7.3 Protocol bij het wegvallen van de communicatie

- 81 Alle deelnemers moeten op de hoogte worden gebracht van de procedure voor het waarschuwen van de voorzittende ambtenaar bij technische problemen die tijdens de hoorzitting optreden, alsook van de contactgegevens van het technisch ondersteunend personeel, met inbegrip van de bridge-dienst van derden, indien van toepassing.

DEEL C TECHNISCHE EN BEVEILIGINGSASPECTEN

C1 Geschiktheid van apparatuur

- 82 Instanties worden aangemoedigd om apparatuur van de best beschikbare kwaliteit te gebruiken om zo goed mogelijk een hoorzitting in persona na te bootsen.
- 83 Medewerkers die verantwoordelijk zijn voor het maken van afspraken, dienen zich bewust te zijn van de technologische mogelijkheden en faciliteiten, waaronder welke locaties zijn uitgerust met de benodigde technologie.

C1.1 Gebruik van licentiesoftware

- 84 Het gebruik van licentiesoftware is voornamelijk voordelig vanwege de beschikbaarheid van technische ondersteuning, en de praktijk van de instanties bevestigt dat het gebruik ervan de voorkeur heeft.

C1.2 Gebruik van commerciële aanbieders

- 85 Degenen die videoverbindingstechnologie willen gebruiken bij de handeling tot het

verkrijgen van bewijs, moeten nagaan of het gebruik van algemeen beschikbare commerciële aanbieders is toegestaan door de relevante instanties.

- 86 Als een commerciële aanbieder wordt gebruikt voor de handeling tot het verkrijgen van bewijs, worden deelnemers en instanties aangemoedigd om ervoor te zorgen dat de juiste beveiligingsmaatregelen worden getroffen.

C2 Technische minimumnormen

- 87 De technische normen van videoverbindingssystemen moeten holistisch worden benaderd, zodat elk onderdeel de effectieve werking van het systeem ondersteunt.
- 88 Van de belangrijkste manieren waarop een videoverbinding tot stand kan worden gebracht, worden instanties aangemoedigd om te overwegen om gebruik te maken van een videoconferentie-bridge of een multipoint-bedieningseenheid (MCU), hetzij geïntegreerd in het systeem, hetzij via een dienst van een derde partij, teneinde zorgen over interoperabiliteit weg te nemen, met name wanneer een grensoverschrijdende verbinding tot stand moet worden gebracht.

C2.1 Codec

- 89 Codecs moeten voldoen aan de geldende industrienormen, waardoor minimaal gelijktijdige audio- en videotransmissie kan plaatsvinden.

C2.2 Netwerken

- 90 Het wordt aanbevolen om een IP-netwerk te gebruiken, waarbij ISDN (indien beschikbaar) wordt gereserveerd voor gebruik als back-up of noodplan.
- 91 Instanties worden aangemoedigd om het netwerk indien mogelijk van meerdere punten (multipoint) te voorzien.

C2.3 Bandbreedte

- 92 Instanties worden aangemoedigd om hun netwerk te voorzien van de maximaal haalbare bandbreedtecapaciteit.
- 93 Afhankelijk van het netwerk is de aanbevolen bandbreedte momenteel minimaal 1,5-2 megabit per seconde voor IP-netwerken (of minimaal 384 kilobit per seconde voor ISDN-netwerken).

C2.4 Versleuteling

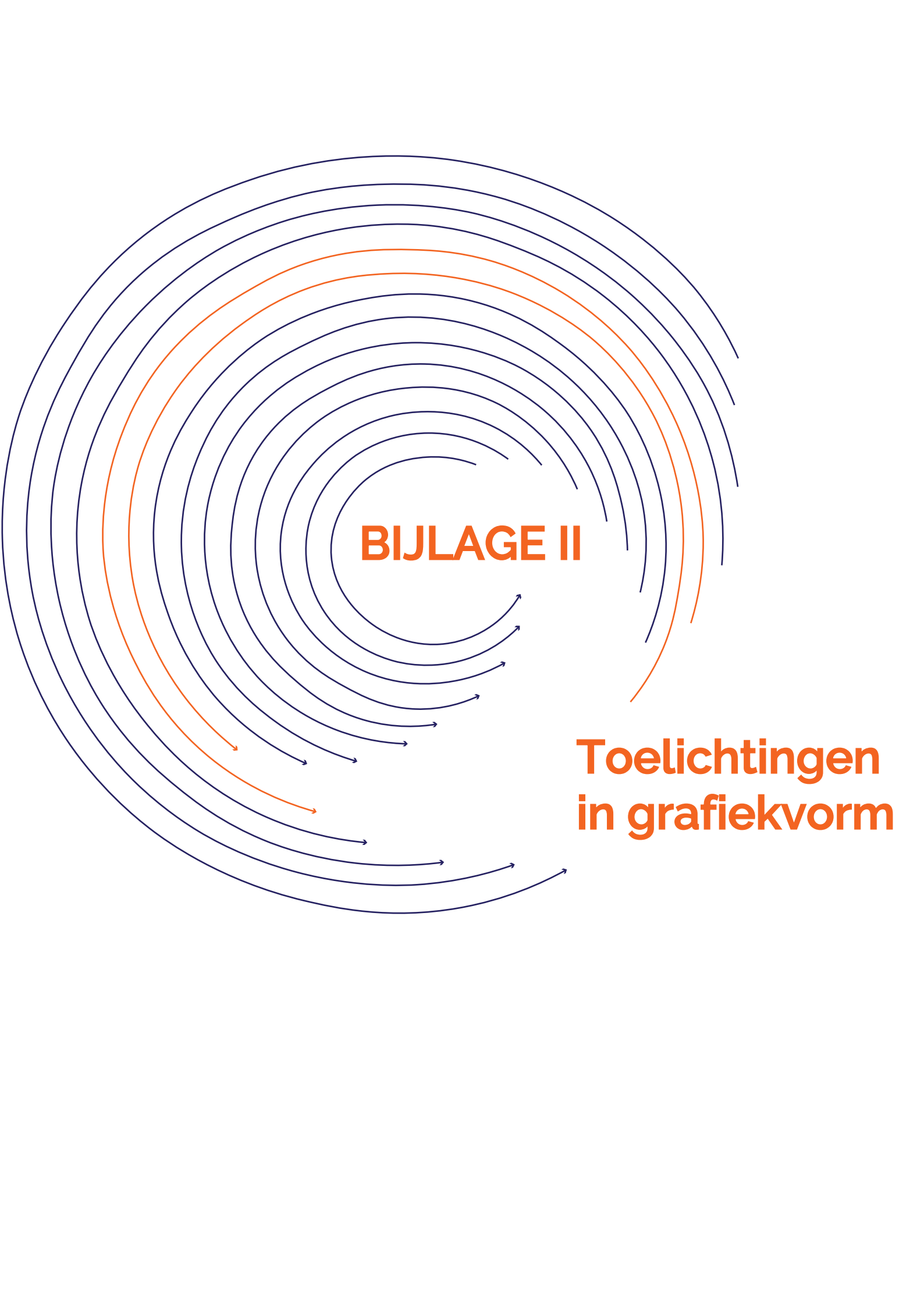
- 94 Versleuteling van signalen volgens de industrienorm wordt aanbevolen, waarbij de praktijk van de instanties bevestigt dat het op grote schaal wordt gebruikt.
- 95 Indien gebruik wordt gemaakt van versleuteling, moet deze worden ingesteld op “automatisch” of “beste poging” om compatibiliteitsproblemen met andere soorten versleuteling tot een minimum te beperken.

C2.5 Audio (microfoons en speakers)

- 96 Instanties worden aangemoedigd om een extra audiosysteem te installeren om de geluidskwaliteit van de bestaande videoverbindingsapparatuur te verbeteren.
- 97 Het wordt aanbevolen dat de verhoorkamer wordt uitgerust met voldoende microfoons en luidsprekers voor alle actoren.

C2.6 Video (camera's en beeldschermen)

- 98 Voor zover mogelijk moeten camera's beschikken over pan-, tilt- en zoomfuncties.
- 99 Het wordt aanbevolen dat camera's en beeldschermen hogedefinitievideo's (720p) kunnen uitzenden, met een resolutie van minimaal 1 280x720 pixels.
- 100 Deelnemers en instanties worden aangemoedigd om voorafgaand aan de hoorzitting aanvullende vereisten te controleren (zoals het zicht op de gehele ruimte, splitscreen-functies of documentcamera's).

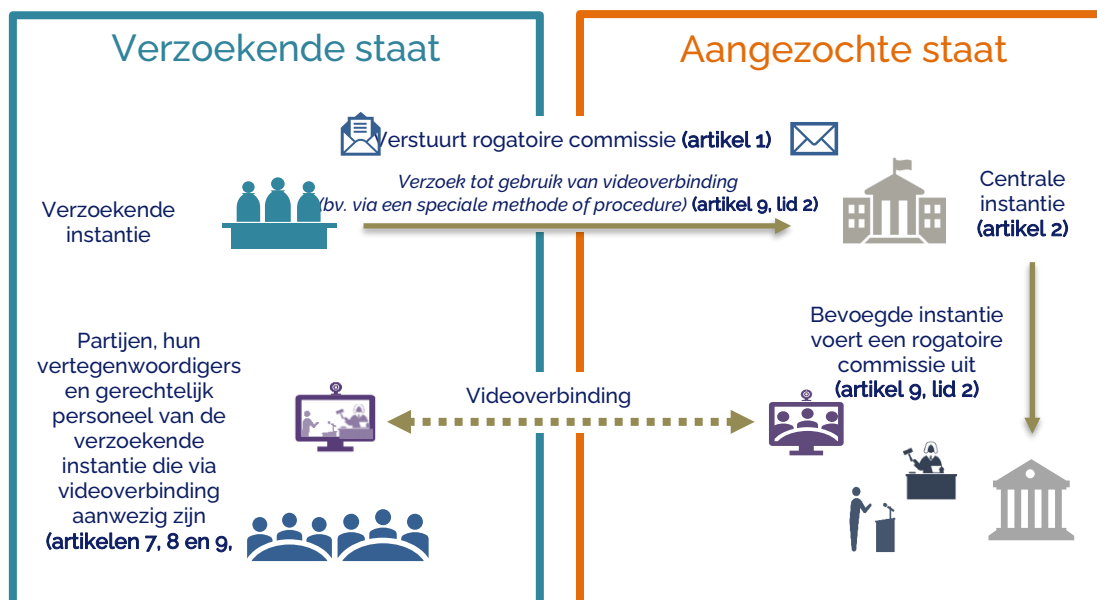

BIJLAGE II

**Toelichtingen
in grafiekvorm**

Het gebruik van videoverbinding onder het bewijsverdrag Hoofdstuk I

Indirecte bewijsverkrijging (mogelijk gebruik van videoverbinding op grond van de artikelen 7, 8 en 9)

Rechtstreekse bewijsverkrijging (in sommige staten mogelijk overeenkomstig artikel 9, lid 2)

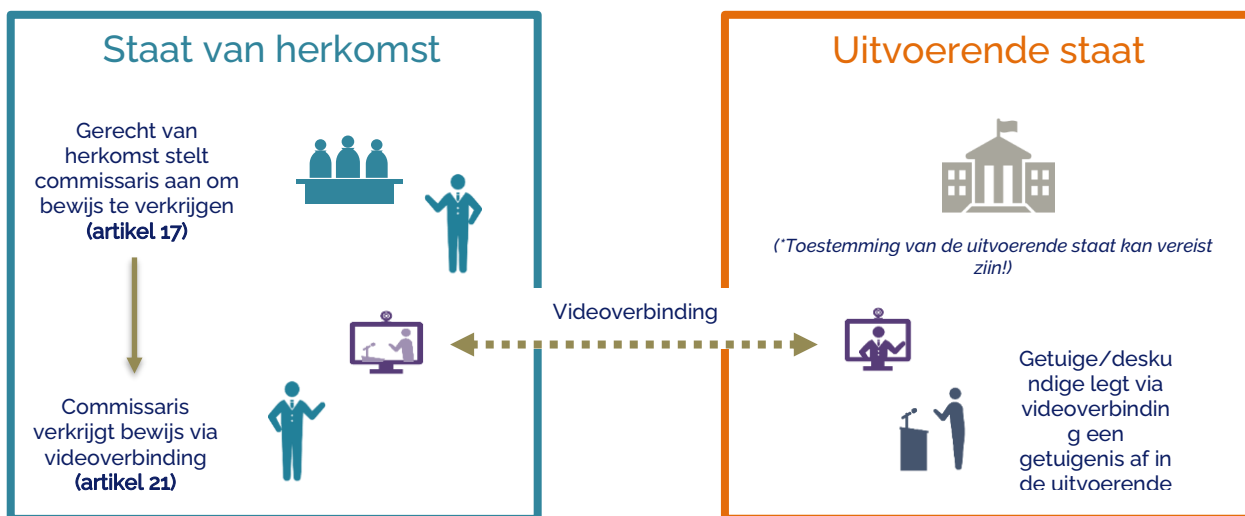

Het gebruik van videoverbinding onder het bewijsverdrag Hoofdstuk II¹

Rechtstreekse bewijsverkrijging door een consul (artikelen 15, 16 en 21)

Rechtstreekse bewijsverkrijging door een commissaris (artikelen 17 en 21)

¹ Krachtens artikel 33 van het Verdrag kan een verdragsluitende partij de toepassing van hoofdstuk II geheel of gedeeltelijk uitsluiten. Om de verklaringen of voorbehouden van een bepaalde verdragsluitende partij te bekijken, zie de statustabel voor het bewijsverdrag in de kolom "Res/D/N/DC".

BIJLAGE III

**Praktische
voorbeelden**

I. Het gebruik van videoverbinding op grond van hoofdstuk I van het bewijsverdrag

Voorbeeld (1)

- (i) Een civiele rechtszaak is aanhangig bij een rechtbank in staat X.
- (ii) Getuigenis is nodig van een getuige die in staat Y woont.
- (iii) De voorzittende rechter in staat X (de verzoekende staat) geeft een rogatoire commissie af waarin de centrale instantie (aangewezen op grond van het bewijsverdrag) van staat Y (de aangezochte staat) wordt gevraagd de getuigenis te verkrijgen via de juiste bevoegde instantie in staat Y.
- (iv) In de rogatoire commissie heeft de verzoekende instantie in staat X verzocht om een speciale methode of procedure te volgen overeenkomstig artikel 9 van het verdrag, waarin wordt gevraagd of de vertegenwoordigers van de partijen vervolgvragen mogen stellen en of de getuigenis woordelijk wordt gereproduceerd. De aangezochte instantie in staat Y moet dus voldoen aan dit verzoek uit artikel 9, tenzij het onverenigbaar is met de nationale wetgeving van de aangezochte staat of onmogelijk is vanwege nationale praktijken en procedures of vanwege praktische moeilijkheden.
- (v) Nadat de rogatoire commissie is verzonden, komen de partijen bij de rechtszaak overeen dat videoverbinding wordt gebruikt, waardoor zij in staat X de getuigenis kunnen observeren die moet worden afgelegd bij de bevoegde rechterlijke instantie in staat Y. De verzoekende instantie in staat X neemt dus contact op met de centrale instantie in staat Y, die bevestigt dat de gerechtelijke instanties in staat Y over de nodige faciliteiten beschikken en dat het verhoor van de getuige mogelijk is via videoverbinding.
- (vi) De verzoekende instantie in staat X vult vervolgens de optionele bijlage bij het modelformulier voor bewijs via videoverbinding in en dient deze in bij de centrale instantie van staat Y.
- (vii) De centrale instantie van staat Y aanvaardt de rogatoire commissie en stuurt deze door naar de bevoegde rechterlijke instantie, waarbij zij opmerkt dat de rogatoire commissie moet worden uitgevoerd middels het verstrekken van een videoverbinding.
- (viii) De bevoegde rechterlijke instantie bepaalt of de getuige in staat Y bereid is om te getuigen, zodat het verzoek kan worden uitgevoerd zonder dwangmaatregelen te hoeven inzetten.
- (ix) De bevoegde rechterlijke instantie in staat Y voert de rogatoire commissie uit en laat het verhoor van de getuige verlopen volgens haar eigen wetten, methoden en procedures (waaronder bijvoorbeeld de wijze waarop de eed/belofte wordt afgelegd), maar in overeenstemming met de verzoeken om een speciale methode of procedure op grond van artikel 9 van de verzoekende instantie in staat X.
- (x) De procedure wordt via videoverbinding uitgezonden naar een rechtszaal in staat X, waar de partijen en hun wettelijke vertegenwoordigers aanwezig zijn, zoals toegestaan is op grond van artikel 7.
- (xi) Hoewel staat Y geen verklaring op grond van artikel 8 heeft afgelegd met betrekking tot de aanwezigheid van justitieel personeel van de verzoekende instantie, staan de nationale regels van de aangezochte staat hun aanwezigheid desalniettemin toe. De rechter in staat X is dus ook via videoverbinding tijdens de hoorzitting aanwezig.
- (xii) De wet van staat Y verbiedt geen van de speciale verzoeken van staat X, dus voor zover ze ook mogelijk zijn, zullen ze worden ingewilligd.
- (xiii) In dit geval is vertolking nodig en is overeengekomen dat de verzoekende instantie in staat X ervoor zorgt dat een gekwalificeerde tolk uit zijn nationale register bij de partijen, hun vertegenwoordigers en het justitieel personeel in staat X wordt geplaatst.

- (xiv) Hoewel het recht van staat Y de partijen, hun wettelijke vertegenwoordigers en/of justitieel personeel in staat X niet toestaat actief deel te nemen aan de procedure, op grond van het verzoek dat is gedaan als een speciale methode of procedure van artikel 9, is het de wettelijke vertegenwoordigers van de partijen toegestaan om vervolgvragen te stellen, mits deze worden gesteld via de voorzittende rechter in staat Y, gebruikmakend van de vertolking in staat X.
- (xv) Overeenkomstig het verzoek op grond van artikel 9 worden regelingen getroffen (door de instantie die hiervoor het meest geschikt is) dat een stenograaf of rechtbankverslaggever aanwezig is om de procedure woordelijk te reproduceren. Het woordelijke transcript van de procedure wordt opgesteld en vervolgens naar de verzoekende instantie in staat X gestuurd, samen met de documenten waaruit blijkt dat de uitvoering overeenkomstig artikel 13 heeft plaatsgevonden.
- (xvi) In het algemeen voert de aangezochte instantie de rogatoire commissie uit zonder enige vergoeding van kosten, met uitzondering van, op grond van artikel 14, lid 2, vergoedingen die aan deskundigen en/of tolken moeten worden betaald of kosten in verband met het gebruik van een speciale methode of procedure. In dit geval is het niet nodig om staat Y terug te betalen voor de vergoedingen die aan de tolk zijn betaald, omdat de tolk was geregeld door de instantie in staat X. De verzoeken van de rechterlijke instantie in staat X om een stenograaf of rechtbankverslaggever om de woordelijke transcriptie als een speciale methode of procedure op te stellen, zullen waarschijnlijk leiden tot extra kosten die moeten worden vergoed. Aangezien het gebruik van de videoverbinding niet was aangevraagd op grond van artikel 9 en slechts een informeel verzoek aan de centrale instantie van staat Y was, hoeven de kosten in verband met het gebruik van de videoverbindingsfaciliteiten niet noodzakelijkerwijs te worden vergoed, afhankelijk van het nationale recht en de procedure van de aangezochte staat. Het is echter mogelijk dat staat Y van mening is dat een informeel verzoek om gebruik te maken van videoverbinding, niettemin binnen de werkingssfeer van artikel 9, lid 2, valt en dat de kosten daarom moeten worden vergoed.

Voorbeeld (2)

- (i) Een familierechtszaak is aanhangig bij een rechtbank in staat X.
- (ii) Getuigenis is nodig van een getuige die in staat Y woont.
- (iii) De partijen bij de rechtszaak komen overeen dat een videoverbinding wordt gebruikt waardoor zij in staat X de getuigenis kunnen observeren die moet worden afgelegd bij de juiste bevoegde instantie in staat Y.
- (iv) De voorzittende rechter in staat X (de verzoekende staat) geeft een rogatoire commissie af waarin de centrale instantie (aangewezen op grond van het bewijsverdrag) van staat Y (de aangezochte staat) wordt gevraagd de getuigenis te verkrijgen via de juiste bevoegde instantie in staat Y. In de rogatoire commissie vraagt de verzoekende instantie in staat X om de getuigenis via videoverbinding af te leggen en om video-opnamen te maken als een speciale methode of procedure overeenkomstig artikel 9. Verder heeft de verzoekende instantie in staat X een aanvullend verzoek uit artikel 9 opgenomen om de getuige te verhoren. De aangezochte instantie in staat Y moet voldoen aan deze verzoeken uit artikel 9, tenzij deze onverenigbaar zijn met de nationale wetgeving van de aangezochte staat of als deze verzoeken onmogelijk zijn vanwege nationale praktijken en procedures of vanwege praktische moeilijkheden.
- (v) De centrale instantie van staat Y aanvaardt de rogatoire commissie en stuurt deze door naar de bevoegde rechterlijke instantie, waarbij zij opmerkt dat als deze niet onverenigbaar is met het nationale recht en de rechterlijke instantie over de benodigde faciliteiten beschikt om de videoverbinding mogelijk te maken (en op te nemen), de rogatoire commissie dus via een videoverbinding moet worden uitgevoerd. Bovendien is het nationale recht van staat Y niet onverenigbaar met het verzoek om kruisverhoor, en hoewel het niet vaak wordt gebruikt, is het mogelijk.
- (vi) De rechterlijke instantie in staat Y roept de getuige op, maar hij of zij verschijnt niet. Bijgevolg

en overeenkomstig artikel 10 wendt de rechterlijke instantie zich tot de bepalingen van haar nationale recht, die voorzien in het uitvaardigen van een dagvaarding waarbij de getuige wordt verplicht te getuigen op straffe van een dwangsom voor niet-naleving. Conform de dagvaarding verschijnt de getuige voor de rechtbank.

- (vii) Staat Y heeft op grond van artikel 8 van het bewijsverdrag verklaard dat ook justitieel personeel van de verzoekende instantie aanwezig mag zijn, mits voorafgaande toestemming van een bevoegde instantie is verkregen. In dit geval heeft de bevoegde instantie (die tevens de centrale instantie is) in staat Y toestemming gegeven voor de aanwezigheid van justitieel personeel van staat X via videoverbinding.
- (viii) De bevoegde rechterlijke instantie in staat Y voert het verhoor van de getuige uit volgens de methoden en procedures van de aangezochte staat, ook met betrekking tot de af te nemen eed of belofte.
- (ix) Overeenkomstig het verzoek van artikel 9 om een speciale methode of procedure, wordt de procedure ook via videoverbinding uitgezonden naar een rechtszaal in staat X, waar de partijen en hun wettelijke vertegenwoordigers aanwezig zijn. Op grond van het andere deel van het verzoek uit artikel 9 wordt het kruisverhoor afgenomen door de vertegenwoordiger van een van de partijen in staat X door zijn of haar vragen rechtstreeks aan de getuige te stellen. Een tolk in staat X vertaalt zowel de vragen van de vertegenwoordiger als de antwoorden van de getuige.
- (x) Overeenkomstig het verzoek op grond van artikel 9 wordt de procedure ook op video opgenomen. In overleg met de verzoekende instantie in staat X zorgt de bevoegde rechterlijke instantie in staat Y ervoor dat de video-opname wordt versleuteld en digitaal wordt teruggestuurd naar de verzoekende instantie op een veilige manier die in overeenstemming is met het nationale recht van beide staten.
- (xi) In het algemeen voert de aangezochte instantie de rogatoire commissie uit zonder enige vergoeding van kosten, met uitzondering van, op grond van artikel 14, lid 2, vergoedingen die aan deskundigen en/of tolken moeten worden betaald of kosten in verband met het gebruik van een speciale methode of procedure. In dit geval, omdat het gebruik van de videoverbinding en de daaropvolgende video-opname op grond van artikel 9 werd aangevraagd als een speciale methode of procedure, zullen de kosten in verband met het gebruik van de videoverbinding en de daaropvolgende versleuteling/transmissie waarschijnlijk ook moeten worden terugbetaald.

Voorbeeld (3)

- (i) Er is een handelszaak aangespannen bij een rechtbank in staat X.
- (ii) Getuigenis is nodig van een getuige die in staat Y woont.
- (iii) De wettelijke vertegenwoordigers van een van de partijen vragen het gerecht om een rogatoire commissie uit te sturen om bewijs te verkrijgen van de getuige in staat Y, door de getuigenis via videoverbinding af te nemen.
- (iv) De rechtbank in staat X (als verzoekende instantie) stuurt de rogatoire commissie met het verzoek naar de centrale instantie van staat Y (als de aangezochte instantie), met inbegrip van een verzoek uit hoofde van artikel 9 voor een bijzondere methode of procedure om het bewijs rechtstreeks door de verzoekende staat via videoverbinding te verkrijgen.

Voorbeeld 3A

- (v) Krachtens het nationale recht van staat Y is rechtstreekse bewijsverkrijging niet toegestaan op grond van hoofdstuk I van het verdrag. De speciale methode of procedure van artikel 9 kan dus niet worden uitgevoerd, aangezien deze onverenigbaar is met het recht van de aangezochte staat.
- (vi) Na de verzoekende instantie in staat X te hebben geïnformeerd, gaat de aangezochte

instantie in staat Y dus (in overleg met de verzoekende instantie) over tot de indirecte uitvoering van de rogatoire commissie, waarbij zij haar eigen wetten en procedures toepast. De bevoegde instantie in staat Y voert het verhoor vervolgens uit aan de hand van vragen van de verzoekende instantie (waarschijnlijk verstrekt door de wettelijke vertegenwoordigers van de partijen) in staat X.

Voorbeeld 3B

- (v) Krachtens het nationale recht van staat Y is rechtstreekse bewijsverkrijging toegestaan op grond van hoofdstuk I van het verdrag. Het verzoek om de speciale methode of procedure van artikel 9 moet dan ook kunnen worden ingewilligd.
- (vi) De aangezochte instantie in staat Y beoordeelt het verzoek en verleent toestemming om rechtstreeks bewijs te verkrijgen, op voorwaarde dat: de getuige zich in een rechtszaal in staat Y bevindt; dat het verhoor wordt uitgevoerd door het verzoekende gerecht; en dat een gerechtelijke ambtenaar van staat Y aanwezig is om bepaalde taken uit te voeren en toezicht te houden op de procedure.
- (vii) De wettelijke vertegenwoordigers in staat X treffen in overleg met de verzoekende instantie in staat X de nodige praktische regelingen volgens de voorwaarden die zijn verbonden aan de toestemming van de aangezochte instantie in staat Y. Dit omvat het informeren van de getuige en het onderhouden van contacten met staat Y om op een geschikte datum en tijd een rechtszaal te boeken, en om de aanwezigheid van een gerechtelijke ambtenaar van staat Y te regelen.
- (viii) Ter ondersteuning van de rechtstreekse bewijsverkrijging is ook een tolk geregeld in staat X.
- (ix) Aan het begin van de hoorzitting via videoverbinding identificeert de gerechtelijke ambtenaar die staat Y vertegenwoordigt, de getuige.
- (x) Een gerechtelijke ambtenaar van de verzoekende instantie in staat X en de gerechtelijke ambtenaar die aanwezig is in staat Y vertegenwoordigt, stellen vervolgens ieder de getuige in kennis van de voorrechten die tijdens de hoorzitting kunnen worden ingeroepen, in overeenstemming met de wetten en procedures van respectievelijk staat X en staat Y.
- (xi) Het bewijs wordt verkregen in overeenstemming met de wetten en procedures van staat X, aangezien de getuigenis rechtstreeks wordt afgenomen door het verzoekende gerecht in staat X.
- (xii) Overeenkomstig de voorwaarden die zijn opgelegd door de centrale instantie in staat Y, is de gerechtelijke ambtenaar van staat Y verantwoordelijk voor het toezicht op de procedure en zorgt hij er met name voor dat de getuige tijdens het afleggen van een verklaring op geen enkel moment wordt gedwongen of anderszins wordt geadviseerd.
- (xiii) Een rechtbankverslaggever in staat X stelt een verslag op van de getuigenverklaring.

II. Het gebruik van videoverbinding op grond van hoofdstuk II van het bewijsverdrag

Opmerking: Krachtens artikel 33 van het bewijsverdrag kan een verdragsluitende partij de toepassing van hoofdstuk II geheel of gedeeltelijk uitsluiten. In deze voorbeelden is ervan uitgegaan dat de uitvoerende staat een dergelijke uitsluiting niet heeft ingesteld en dat de staat van herkomst geen voorbehoud heeft gemaakt waarop de “geen bezwaar makende” uitvoerende staat toch wederkerigheid toepast overeenkomstig artikel 33, lid 3.

Voorbeeld (4)

- (i) Een familierechtszaak is aanhangig bij een rechtbank (het gerecht van herkomst) in staat X.
- (ii) Getuigenis is nodig van een getuige die in staat Y woont.
- (iii) Aangezien de getuige ook een onderdaan is van staat X, komen de partijen en het gerecht van herkomst overeen dat een consul van staat X (de staat van herkomst) die zijn of haar functies in staat Y (de uitvoerende staat) uitoefent, de getuigenis afneemt bij de getuige.
- (iv) De partijen vragen om het tot stand brengen van een videoverbinding zodat het verhoor van de getuige door de consul wordt uitgezonden naar een rechtszaal in staat X, waar de partijen en hun wettelijke vertegenwoordigers aanwezig zijn.
- (v) Het gebruik van videoverbinding wordt expliciet geregeld door het recht van staat X, en het is evenmin verboden op grond van het recht van staat Y.
- (vi) Aangezien de getuige de nationaliteit heeft van staat X, hoeft overeenkomstig artikel 15 geen toestemming te worden gevraagd aan de aangewezen bevoegde instantie in staat Y.
- (vii) De getuige is bereid om te getuigen en spreekt, als onderdaan van staat X, vloeiend de taal van het gerecht van herkomst. In deze zaak is dwang of vertolking dan ook niet aan de orde.
- (viii) Omdat staat Y echter een geografisch omvangrijke staat is en de getuige zich op een aanzienlijke afstand bevindt van de stad waar de consul is gevestigd, besluit de consul (in overleg met het gerecht van herkomst) dat het efficiënter zou zijn om een driewegsvideoverbinding tot stand te brengen. De videoverbinding verbindt op deze manier dus het gerecht van herkomst in staat X, de consul die staat X vertegenwoordigt en zich bij de ambassade in staat Y bevindt, en de getuige die zich ook in staat Y bevindt, maar op een andere locatie op afstand en in aanwezigheid van een ander persoon die bevoegd is de getuige te identificeren en ervoor te zorgen dat de getuige te allen tijde vrij blijft van advies en/of dwang.
- (ix) Het verhoor van de getuige wordt uitgevoerd in overeenstemming met het recht en de procedures van de staat van herkomst, voor zover dit niet door de uitvoerende staat wordt verboden.
- (x) Op verzoek van de partijen en op grond van het recht van staat X zijn de partijen, hun wettelijke vertegenwoordigers en/of justitieel personeel van de staat of herkomst tijdens de hoorzitting via videoverbinding aanwezig, aangezien dit niet is verboden door het recht van staat Y.
- (xi) De consul, zoals gemachtigd door de staat van herkomst, neemt de eed/belofte af, aangezien deze niet onverenigbaar is met het recht van de uitvoerende staat.
- (xii) In dit geval worden de kosten gedragen door de partij die verzoekt om bewijsverkrijging.

Voorbeeld (5)

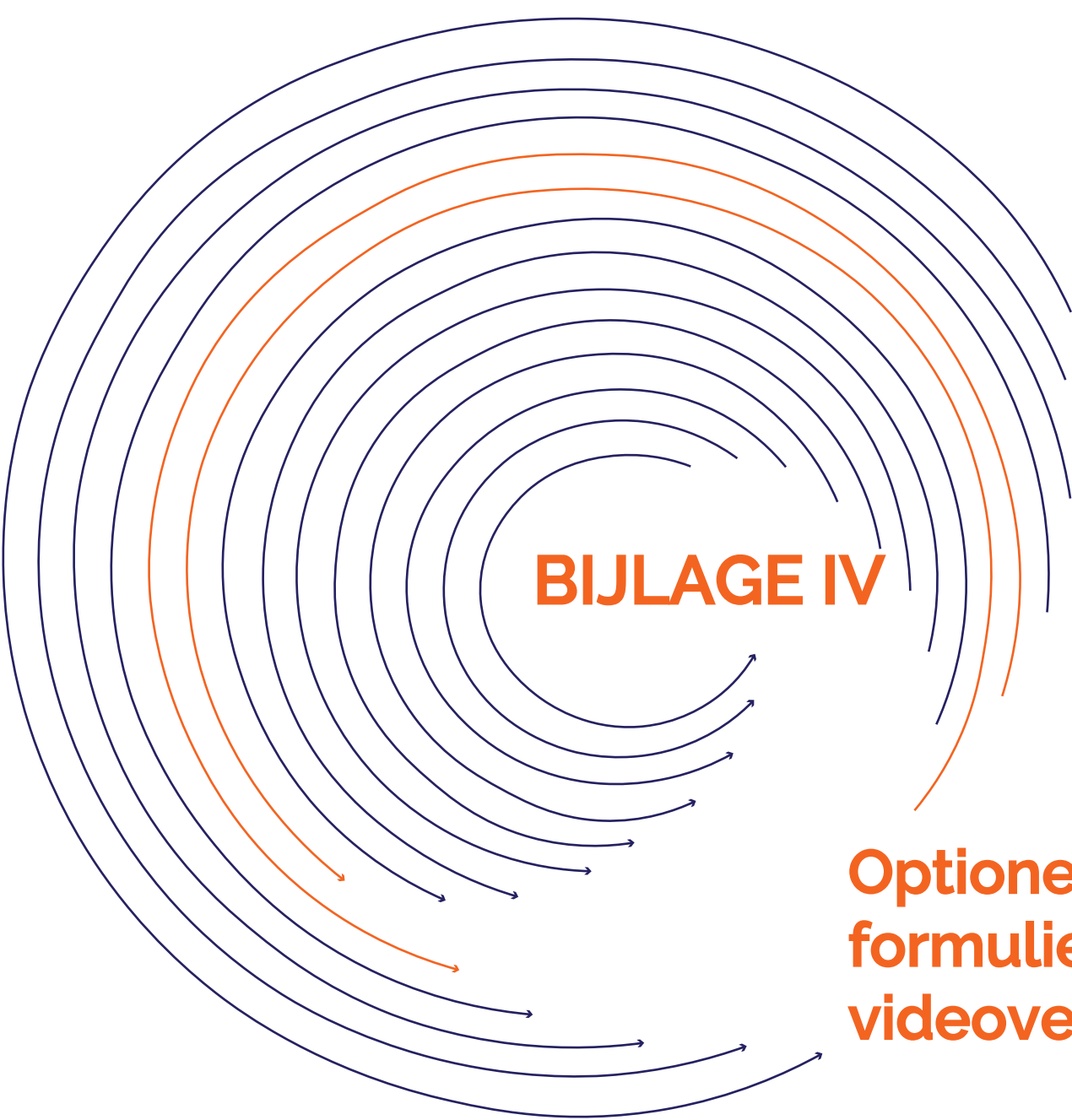
- (i) Een civiele rechtszaak is aanhangig bij een rechtbank (het gerecht van herkomst) in staat X.
- (ii) Getuigenis is nodig van een getuige die in staat Y woont.
- (iii) Een commissaris wordt door het gerecht van herkomst in staat X (de staat van herkomst) aangesteld om de getuigenis af te nemen bij de getuige die zich in staat Y (de uitvoerende staat) bevindt.
- (iv) De partijen bij de rechtszaak zijn het erover eens dat de commissaris in staat X zal blijven en een videoverbinding zal gebruiken om de getuigenis van de getuige in staat Y te verkrijgen, aangezien het gebruik van technologie is vastgelegd in de wet van de staat van herkomst.
- (v) Bovendien mag het gebruik van videoverbinding op grond van het recht van de uitvoerende staat niet verboden zijn. In dit geval staat de wet van staat Y het gebruik van videoverbinding toe om de handeling tot het verkrijgen van bewijs te vergemakkelijken.
- (vi) Staat Y heeft een verklaring op grond van artikel 17 afgelegd waarin hij herhaalt dat de voorafgaande toestemming van de door hem aangewezen bevoegde instantie vereist is. De

- vertegenwoordigers van de partijen vragen toestemming aan de bevoegde instantie van staat Y.
- (vii) De bevoegde instantie verleent toestemming, onder de voorwaarde dat de getuige wordt geïdentificeerd door een ambtenaar van de bevoegde instantie voordat de getuigenis wordt afgenomen.
 - (viii) De commissaris is verantwoordelijk voor het treffen van de nodige praktische regelingen, evenals voor het verzenden van het verzoek aan de getuige, met vermelding van de datum, het tijdstip, de plaats en alle andere relevante informatie.
 - (ix) Aangezien de getuige bereid is en ermee instemt om te getuigen, is het niet nodig om kwesties in verband met dwang in overweging te nemen.
 - (x) In dit geval is er vertolking nodig voor zowel de commissaris als de getuige. De commissaris zorgt ervoor dat een gekwalificeerde tolk aanwezig is bij de getuige in staat Y.
 - (xi) De commissaris voert het verhoor van de getuige uit in overeenstemming met het recht en de procedures van de staat van herkomst, tenzij dit onverenigbaar is met het recht van de uitvoerende staat. Dit verloopt via een videoverbinding vanaf een locatie in staat X, waar de partijen en hun wettelijke vertegenwoordigers ook aanwezig zijn, zoals zij daartoe gerechtigd zijn volgens het recht van staat X.
 - (xii) De commissaris, zoals gemachtigd door het recht van staat X als de staat van herkomst, neemt via videoverbinding de eed/belofte af, aangezien dit niet onverenigbaar is met het recht van staat Y als de uitvoerende staat.
 - (xiii) De deelname van de partijen en hun wettelijke vertegenwoordigers (met inbegrip van eventuele kruisverhoren of vervolgvragen) wordt op dezelfde manier bepaald onder verwijzing naar het recht van staat X, voor zover dit niet onverenigbaar is met het recht van staat Y.
 - (xiv) Zoals in het algemeen het geval is, worden de kosten van de procedure (met inbegrip van de kosten van vertolking en zaalhuur) gedragen door de partij die verzoekt om bewijsverzekrijging.

Voorbeeld (6)

- (i) Een handelszaak is aanhangig bij een rechtbank (het gerecht van herkomst) in staat X.
- (ii) Getuigenis is nodig van een getuige die in staat Y woont.
- (iii) Een commissaris wordt door het gerecht van herkomst in staat X (de staat van herkomst) aangesteld om de getuigenis af te nemen bij de getuige die zich in staat Y (de uitvoerende staat) bevindt.
- (iv) De commissaris is een advocaat gevestigd in staat Y die de taal van zowel staat X als staat Y vloeiend spreekt.
- (v) Aangezien het gebruik van technologie is vastgelegd in de wet van de staat van herkomst, dienen de partijen een verzoekschrift in bij het gerecht van herkomst om de commissaris toe te staan een videoverbinding te gebruiken bij het verkrijgen van het bewijs van de getuige in staat Y, waarbij de partijen en hun vertegenwoordigers de procedure vanuit hun locatie in staat X observeren.
- (vi) Bovendien mag het gebruik van videoverbinding op grond van het recht van de uitvoerende staat niet verboden zijn. In dit geval verbiedt het recht van staat Y het gebruik van videoverbinding niet.
- (vii) Staat Y heeft geen verklaring afgelegd op grond van artikel 17. Bij gebrek aan een verklaring die in het algemeen toestemming geeft, is voor dit specifieke geval de voorafgaande toestemming van de door haar aangewezen bevoegde instantie dan ook vereist.
- (viii) De bevoegde instantie verleent toestemming, maar stelt de toestemming ervan onder voorwaarden, waarbij wordt geëist dat het bewijs wordt verkregen in een rechtszaal in staat Y in aanwezigheid van een gerechtelijke ambtenaar van staat Y.

- (ix) De commissaris is verantwoordelijk voor het treffen van de nodige praktische regelingen, evenals voor het verzenden van het verzoek aan de getuige, met vermelding van de datum, het tijdstip, de plaats en alle relevante informatie.
- (x) Na de getuige te hebben geïnformeerd, komt de commissaris erachter dat de getuige niet bereid is om te getuigen. Aangezien staat Y een verklaring op grond van artikel 18 heeft afgelegd, kan de commissaris het oorspronkelijke verzoek aanvullen met een aanvullend verzoek om bijstand van de bevoegde instantie bij het verkrijgen van het bewijs onder dwang.
- (xi) De bevoegde instantie willicht het verzoek van de commissaris in en past aldus de gepaste dwangmaatregelen toe zoals voorgeschreven door de wet om de aanwezigheid van de getuige te verzekeren.
- (xii) De commissaris voert vervolgens het verhoor van de getuige uit in overeenstemming met het recht en de procedures van de staat van herkomst, tenzij dit onverenigbaar is met het recht van de uitvoerende staat. Dit verloopt in de rechtszaal van staat Y, waarbij de partijen en hun wettelijke vertegenwoordigers vanuit staat X ook via videoverbinding aanwezig zijn, zoals zij daartoe zijn gerechtigd volgens het recht van staat X.
- (xiii) De commissaris, zoals gemachtigd door het recht van staat X als de staat van herkomst, neemt de eed/belofte af, aangezien dit niet onverenigbaar is met het recht van staat Y als de uitvoerende staat.
- (xiv) De deelname van de partijen en hun wettelijke vertegenwoordigers (met inbegrip van eventuele kruisverhoren of vervolgvragen) wordt op dezelfde manier bepaald onder verwijzing naar het recht van staat X, voor zover dit niet onverenigbaar is met het recht van staat Y.
- (xv) Aangezien de commissaris de talen van zowel staat X als staat Y vloeiend spreekt, is vertolking in dit geval wellicht niet nodig, maar kan mogelijk worden ingezet ten behoeve van de aanwezigen via videoverbinding in staat X.
- (xvi) Zoals in het algemeen het geval is, worden de kosten van de procedure (bijvoorbeeld de kosten die voortvloeien uit het gebruik van de rechtszaal of het dwingen van een getuige om te verschijnen) gedragen door de partij die verzoekt om bewijsverkrijging.

BIJLAGE IV

Optioneel formulier voor videoverbinding

Dit formulier is bedoeld om als bijlage bij het aanbevolen modelformulier voor rogatoire commissies te worden gebruikt, dat beschikbaar is op de pagina Evidence Section van de website van de Haagse Conferentie: < www.hcch.net >.

ROGATOIRE COMMISSIE –
OPTIONEEL FORMULIER VOOR BEWIJS VIA VIDEOVERBINDING

COMMISSION ROGATOIRE –
FORMULAIRE FACULTATIF POUR DES PREUVES PAR LIAISON VIDEO

**Het Verdrag van Den Haag van 18 maart 1970 inzake de
verkrijging van bewijs in het buitenland in burgerlijke en in handelszaken**
*Convention de La Haye du 18 mars 1970 sur
l'obtention des preuves à l'étranger en matière civile ou commerciale*

Technische parameters van de videoverbindingsapparatuur

Paramètres techniques des appareils de liaison vidéo

1.	Merk en model van het toestel <i>Marque et modèle de l'appareil</i>	Naam invoeren van merk videoverbindingsapparaat dat door verzoekende staat moet worden gebruikt
2.	Type bedieningseenheid <i>Type d'unité de commande</i>	Houd er rekening mee dat een multipoint-bedieningseenheid wordt aanbevolen. <i>Veillez noter qu'une unité de commande multipoint est recommandée.</i> ☐ Endpoint ☐ Multipoint <i>Point de terminaison</i>

3.	Type netwerk <i>Type de réseau</i> Voorbeelden van IP- en ISDN-parameterreeksen zijn te vinden op pagina 3. <i>Des exemples de séquences de paramètres IP et RNIS sont donnés en page 3</i>	Houd er rekening mee dat een IP-netwerk het aanbevolen netwerk is. <i>Veillez noter qu'un réseau IP est le réseau recommandé.</i> <table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="671 409 1013 436">IP (SIP of/ou H.323)</th> <th data-bbox="1021 409 1343 436">ISDN</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="671 443 1013 965"> IP-adres: <i>Adresse IP:</i> IP-adres invoeren Hostnaam: <i>Nom de l'hôte:</i> Hostnaam invoeren (met inbegrip van volledig gekwalificeerde domeinnaam) Extensienummer: <i>Numéro de poste :</i> Extensie invoeren (indien van toepassing) </td> <td data-bbox="1021 443 1343 965"> ISDN-nummer: <i>Numéro RNIS:</i> ISDN-nummer invoeren Extensienummer: <i>Numéro de poste :</i> Extensie invoeren (indien van toepassing) </td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="671 972 1343 1265"> Aanvullende opmerkingen: <i>Autres remarques:</i> Noteer hier eventuele relevante opmerkingen of aantekeningen </td> </tr> </tbody> </table>	IP (SIP of/ou H.323)	ISDN	IP-adres: <i>Adresse IP:</i> IP-adres invoeren Hostnaam: <i>Nom de l'hôte:</i> Hostnaam invoeren (met inbegrip van volledig gekwalificeerde domeinnaam) Extensienummer: <i>Numéro de poste :</i> Extensie invoeren (indien van toepassing)	ISDN-nummer: <i>Numéro RNIS:</i> ISDN-nummer invoeren Extensienummer: <i>Numéro de poste :</i> Extensie invoeren (indien van toepassing)	Aanvullende opmerkingen: <i>Autres remarques:</i> Noteer hier eventuele relevante opmerkingen of aantekeningen	
IP (SIP of/ou H.323)	ISDN							
IP-adres: <i>Adresse IP:</i> IP-adres invoeren Hostnaam: <i>Nom de l'hôte:</i> Hostnaam invoeren (met inbegrip van volledig gekwalificeerde domeinnaam) Extensienummer: <i>Numéro de poste :</i> Extensie invoeren (indien van toepassing)	ISDN-nummer: <i>Numéro RNIS:</i> ISDN-nummer invoeren Extensienummer: <i>Numéro de poste :</i> Extensie invoeren (indien van toepassing)							
Aanvullende opmerkingen: <i>Autres remarques:</i> Noteer hier eventuele relevante opmerkingen of aantekeningen								
4.	Virtuele ruimte (via multipoint-bedieningseenheid) <i>Salle virtuelle (via une unité de commande multipoint)</i>	Alleen invullen als er gebruik wordt gemaakt van een virtuele vergaderruimte. <i>Ne compléter que si une salle de réunion virtuelle sera utilisée.</i> Adres/Hostnaam <i>Adresse / Nom de l'hôte</i> Adres en/of hostnaam invoeren (met inbegrip van volledig gekwalificeerde domeinnaam) Pincode <i>Code d'accès</i> Toegangspincode voor virtuele ruimte invoeren						
5.	Codec <i>Codec</i>	Gegevens van de gebruikte coder-decoder invoeren.						

6.	Type versleuteling <i>Type de chiffrement</i>	Gegevens van het gebruikte type versleuteling invoeren (bv. AES, 3DES) en de gebruikte bit (bv. 128 bit, 192 bit) Zal de instelling “automatisch” of “beste poging” worden gebruikt? <i>Le paramètre « automatique » ou « au mieux » sera-t-il utilisé ?</i> ☐ Ja <i>Oui</i> ☐ Nee <i>Non</i>
-----------	---	--

Gegevens technische contactperso(n)en*Coordonnées des interlocuteurs techniques*

Dit zijn naast de in de rogatoire commissie genoemde contactpersonen, personen specifiek voor technische zaken (indien van toepassing).

Il y a des interlocuteurs techniques outre ceux qui sont mentionnés dans la Commission rogatoire, en particulier pour les questions techniques (le cas échéant)

7a.	Contactpersoon 1 <i>Interlocuteur 1</i>	7b.	Contactpersoon 2 <i>Interlocuteur 2</i>										
	<table border="1"> <tr><td>Naam <i>Nom</i></td></tr> <tr><td>Functie <i>Fonction</i></td></tr> <tr><td>E-mailadres</td></tr> <tr><td>Telefoon <i>Téléphone</i></td></tr> <tr><td>Talen <i>Langues</i></td></tr> </table>	Naam <i>Nom</i>	Functie <i>Fonction</i>	E-mailadres	Telefoon <i>Téléphone</i>	Talen <i>Langues</i>		<table border="1"> <tr><td>Naam <i>Nom</i></td></tr> <tr><td>Functie <i>Fonction</i></td></tr> <tr><td>E-mailadres</td></tr> <tr><td>Telefoon <i>Téléphone</i></td></tr> <tr><td>Talen <i>Langues</i></td></tr> </table>	Naam <i>Nom</i>	Functie <i>Fonction</i>	E-mailadres	Telefoon <i>Téléphone</i>	Talen <i>Langues</i>
Naam <i>Nom</i>													
Functie <i>Fonction</i>													
E-mailadres													
Telefoon <i>Téléphone</i>													
Talen <i>Langues</i>													
Naam <i>Nom</i>													
Functie <i>Fonction</i>													
E-mailadres													
Telefoon <i>Téléphone</i>													
Talen <i>Langues</i>													

Na de voltooiing van het *Multi-aspectinitiatief ter verbetering van grensoverschrijdende videoconferenties* (*“Handshake”-project*), heeft de Raad van de Europese Unie de volgende voorbeeldreeksen gegeven om gebruikers met verschillende soorten netwerkverbindingen te helpen¹:

À la suite de la conclusion du projet « Handshake » (Multi-aspectinitiatief ter verbetering van grensoverschrijdende videoconferenties), le Conseil de l’Union européenne a donné les exemples de séquences suivants pour aider les utilisateurs en fonction des types de connexions réseau :

¹ “Handshake”-project, “D4: Formulier voor het aanvragen/bevestigen van een grensoverschrijdende videoconferentie”, blz. 20.

Voorbeelden van parameterreeksen en -scheidingstekens voor het opstarten van een videoconferentie

Exemples de séquences de paramètres et de délimiteurs pour lancer une visioconférence

Afhankelijk van de merken van de betrokken apparaten, moeten mogelijk verschillende parameterreeksen worden gebruikt.

Dépendent de la marque des appareils – il sera peut-être nécessaire d'utiliser différentes séquences de paramètres.

Met behulp van IP:

IP :

Hostnaam/IP-adres gevolgd door extensienummer met scheidingsteken ##: 111.22.33.4##5656

Hostnaam/IP-adres gevolgd door extensienummer met scheidingsteken #: 111.22.33.4#5656

Nom de l'hôte/adresse IP suivi du numéro de poste avec le délimiteur ## :

111.22.33.4##5656

Nom de l'hôte/adresse IP suivi du numéro de poste avec le délimiteur # : 111.22.33.4#5656

Met behulp van SIP:

SIP :

Extensienummer gevolgd door hostnaam/IP-adres met scheidingsteken @: 5656@videoconf.host.eu
5656@111.22.33.4

Numéro de poste suivi du nom de l'hôte/de l'adresse IP avec le délimiteur @ :

5656@videoconf.host.eu

5656@111.22.33.4

ISDN-reeksen:

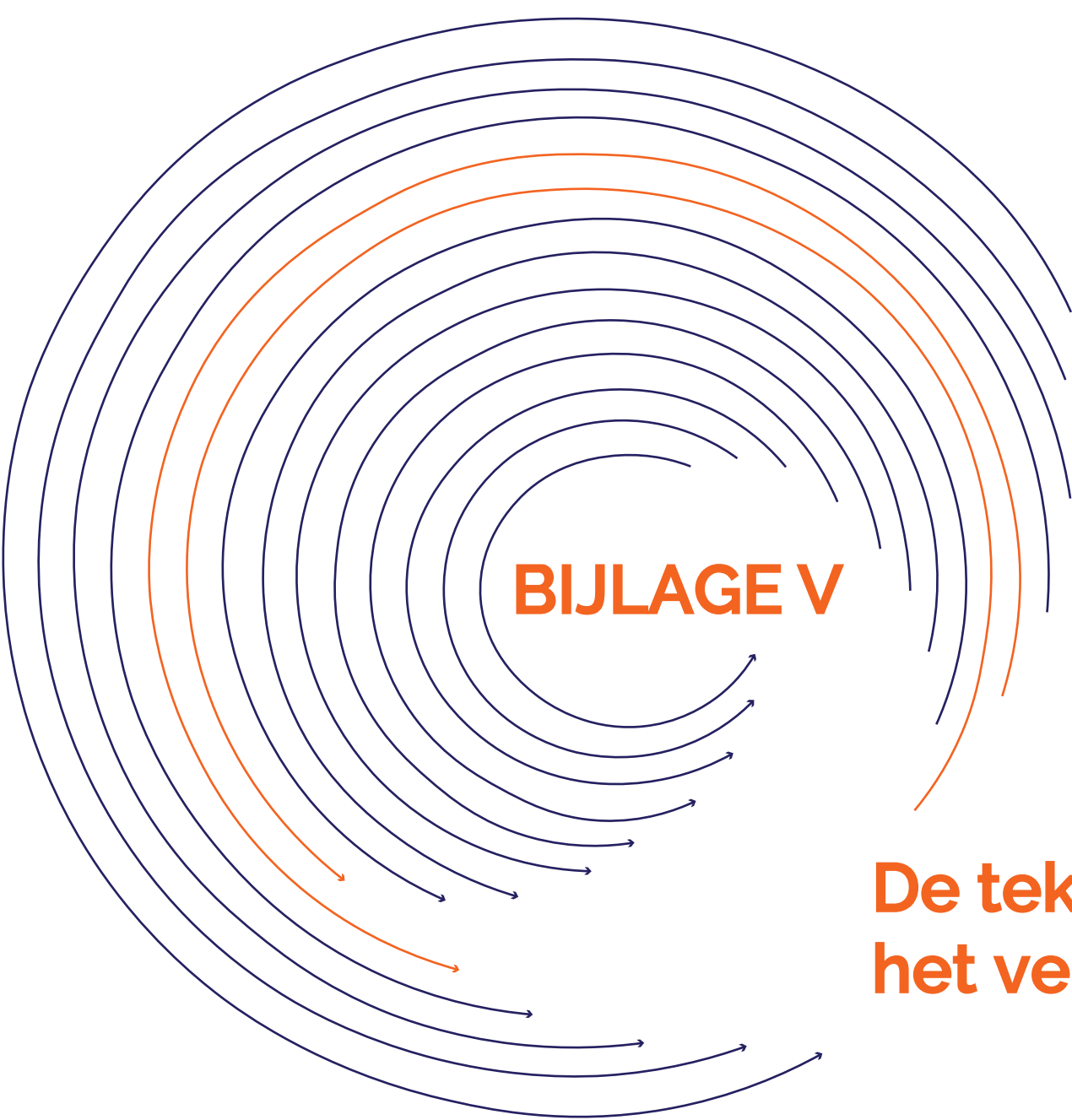
Séquences RNIS :

ISDN-nummer en extensienummer gecombineerd: + 43 1 0000895656

ISDN-nummer en extensienummer gescheiden door het scheidingsteken #: + 43 1 000089#5656

Numéro RNIS et numéro de poste ensemble : + 43 1 0000895656

Numéro RNIS et numéro de poste séparés par un délimiteur # : + 43 1 000089#5656

BIJLAGE V

**De tekst van
het verdrag**

VERDRAG INZAKE DE VERKRIJGING VAN BEWIJS IN HET BUITENLAND
IN BURGERLIJKE EN IN HANDELSZAKEN¹

(gesloten op 18 maart 1970)

De staten die dit Verdrag hebben ondertekend,
Geleid door de wens de overmaking en uitvoering van rogatoire commissies te vergemakkelijken en te bevorderen, dat de verschillende werkwijzen welke zij te dien einde volgen, beter met elkaar in overeenstemming worden gebracht,
Strevend naar verbetering van de wederzijdse samenwerking op het gebied van de rechtshulpverlening in burgerlijke en in handelszaken,
Hebben besloten te dien einde een Verdrag tot stand te brengen en zijn het volgende overeengekomen:

HOOFDSTUK I - ROGATOIRE COMMISSIES

Artikel 1

In burgerlijke en in handelszaken kan de rechterlijke autoriteit van een Verdragsluitende Staat overeenkomstig de wettelijke bepalingen van die Staat, bij wege van rogatoire commissie aan de bevoegde autoriteit van een andere Verdragsluitende Staat verzoeken, een handeling tot het verkrijgen van bewijs (onderzoekshandeling) of andere gerechtelijke handelingen te verrichten.

Een onderzoekshandeling kan niet worden verzocht met het doel partijen in staat te stellen, zich bewijs te verschaffen dat niet bestemd is om te dienen tot gebruik in een reeds aanhangige of in een toekomstige procedure.

De term “andere gerechtelijke handelingen” heeft geen betrekking op de betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken, noch op maatregelen tot bewaring van recht of tot tenuitvoerlegging.

Artikel 2

Elke Verdragsluitende Staat wijst een Centrale Autoriteit aan, die belast is met het in ontvangst nemen van rogatoire commissies die afkomstig zijn van de rechterlijke autoriteit van een andere Verdragsluitende Staat, en met het overmaken daarvan aan de voor de uitvoering ervan bevoegde autoriteit. Iedere Staat organiseert de Centrale Autoriteit overeenkomstig de bepalingen van zijn eigen wetgeving.

De rogatoire commissies worden aan de Centrale Autoriteit van de aangezochte Staat overgemaakt zonder tussenkomst van een andere autoriteit van die Staat.

Artikel 3

De rogatoire commissie bevat de volgende gegevens:

¹ Dit Verdrag, met inbegrip van aanverwant materiaal, is toegankelijk via de pagina Evidence Section van de HcCH-website. Voor de volledige geschiedenis van het Verdrag, zie HcCH, *Actes et documents de la Onzième session (1968)*, Tome IV, Obtention des preuves, (219 blz.).

- a) de verzoekende autoriteit en, indien mogelijk, de aangezochte autoriteit;
- b) de namen en adressen van de partijen en eventueel van hun vertegenwoordigers;
- c) de aard en het onderwerp van het geding en een beknopte uiteenzetting van de feiten;
- d) de onderzoekshandelingen of andere gerechtelijke handelingen die moeten worden verricht.

Voor zover nodig vermeldt de rogatoire commissie bovendien:

- e) de namen en adressen van de te horen personen;
- f) de vragen welke aan de te horen personen moeten worden gesteld, dan wel de feiten waarover zij moeten worden gehoord;
- g) de stukken of andere voorwerpen welke moeten worden onderzocht;
- h) het verzoek om de verklaring onder ede of belofte af te nemen en, eventueel, de formule die daarbij moet worden gebruikt;
- i) de bijzondere vormen waarvan de toepassing wordt verlangd overeenkomstig artikel 9.

De rogatoire commissie vermeldt eventueel tevens de inlichtingen welke nodig zijn voor de toepassing van artikel 11.

Er kan geen legalisatie of andere vergelijkbare formaliteit worden verlangd.

Artikel 4

De rogatoire commissie moet worden gesteld in de taal van de aangezochte autoriteit of vergezeld gaan van een vertaling in die taal.

Evenwel moet elke Verdragsluitende Staat een rogatoire commissie die in het Frans of het Engels is gesteld of vergezeld is van een vertaling in een van deze talen aanvaarden, tenzij die Staat zich daartegen heeft verzet door het maken van het voorbehoud voorzien in artikel 33.

Elke Verdragsluitende Staat die meer dan één officiële taal heeft en wegens redenen van zijn nationale wetgeving niet een rogatoire commissie voor zijn gehele grondgebied kan aanvaarden indien deze slechts in één van die talen is gesteld, moet door middel van een daartoe strekkende verklaring doen weten, in welke taal de rogatoire commissie moet worden gesteld of vertaald met het oog op de uitvoering ervan in de door die Staat aangewezen delen van zijn grondgebied. Indien de verplichting welke uit die verklaring voortvloeit zonder geldige reden niet is nageleefd, komen de kosten van de vertaling in de vereiste taal voor rekening van de Staat waarvan het verzoek is uitgegaan.

Elke Verdragsluitende Staat kan door middel van een daartoe strekkende verklaring doen weten, in welke andere taal of talen dan die bedoeld in de voorgaande leden een rogatoire commissie aan zijn Centrale Autoriteit kan worden gericht.

Elke aan een rogatoire commissie gehechte vertaling moet voor overeenstemmend zijn verklaard door een diplomatieke of consulaire ambtenaar, door een beëdigd vertaler dan wel door enige andere daartoe in een van de beide Staten bevoegd verklaarde persoon.

Artikel 5

Indien de Centrale Autoriteit van oordeel is dat de bepalingen van het Verdrag niet zijn geëerbiedigd, stelt zij de autoriteit van de verzoekende Staat die haar de rogatoire commissie heeft overgemaakt onverwijld daarvan in kennis en doet daarbij nauwkeurige opgave van de bezwaren welke tegen het verzoek zijn gerezen.

Artikel 6

In geval van onbevoegdheid van de aangezochte autoriteit, wordt de rogatoire commissie ambtshalve en onverwijld overgedragen aan de rechterlijke autoriteit van dezelfde Staat, die volgens de bepalingen van diens wetgeving wel bevoegd is.

Artikel 7

De verzoekende autoriteit wordt op haar verlangen ingelicht over het tijdstip waarop en de plaats waar de verlangde handeling zal worden verricht, opdat de belanghebbende partijen en eventueel hun vertegenwoordigers daarbij tegenwoordig kunnen zijn. Deze mededeling wordt rechtstreeks aan die partijen of hun vertegenwoordigers gedaan wanneer de verzoekende autoriteit zulks heeft verzocht.

Artikel 8

Elke Verdragsluitende Staat kan verklaren, dat rechterlijke ambtenaren van de verzoekende autoriteit van een andere Verdragsluitende Staat de uitvoering van een rogatoire commissie mogen bijwonen. Daaraan kan de Staat die zulk een verklaring heeft afgelegd de voorwaarde verbinden, dat vooraf toestemming moet zijn verleend door een door die Staat aangewezen bevoegde autoriteit.

Artikel 9

De rechterlijke autoriteit die de rogatoire commissie uitvoert past, wat betreft de vormen waarin dit geschiedt, haar eigen landswet toe.

Deze autoriteit zal evenwel gehoor geven aan de wens van de autoriteit waarvan het verzoek uitgaat om een speciale vorm toe te passen, tenzij deze onverenigbaar is met de wet van de aangezochte Staat, of de toepassing niet mogelijk is hetzij wegens de rechterlijke gebruiken van de aangezochte Staat, hetzij wegens praktische moeilijkheden.

De rogatoire commissie moet onverwijld worden uitgevoerd.

Artikel 10

Bij de uitvoering van de rogatoire commissie past de aangezochte autoriteit de daartoe passende dwangmiddelen toe welke in haar eigen wet zijn voorzien, in de gevallen en in gelijke mate als zij daartoe verplicht zou zijn bij de uitvoering van een dergelijk verzoek van de autoriteiten van de eigen Staat, of bij het gevolg geven aan een daartoe strekkend verzoek van een belanghebbende partij.

Artikel 11

De rogatoire commissie wordt niet uitgevoerd indien en voor zover de betrokken persoon zich beroept op een recht van verschoning of een verbod tot het afleggen van een verklaring gegrond op:

- a) de wet van de aangezochte Staat; of
- b) de wet van de verzoekende Staat, en het verschoningsrecht of het verbod is vermeld in de rogatoire commissie of, eventueel, op verzoek van de aangezochte autoriteit is bevestigd door de autoriteit waarvan het verzoek uitgaat.

Elke Verdragsluitende Staat kan verklaren, dat hij eveneens dergelijke verschoningsrechten en verboden erkent welke voorkomen in de wetten van andere Staten dan de Staat waaruit het verzoek afkomstig is

en de aangezochte Staat, zulks in de mate waarin dit is aangegeven in die verklaring.

Artikel 12

De uitvoering van de rogatoire commissie kan niet worden geweigerd dan in zoverre

- a) die uitvoering in de aangezochte Staat niet behoort tot de bevoegdheid van de rechterlijke macht; of
- b) de aangezochte Staat van oordeel is dat die uitvoering een inbreuk zou betekenen op zijn soevereiniteit of zijn veiligheid.

De uitvoering kan niet worden geweigerd op de enkele grond dat de wet van de aangezochte Staat ten aanzien van de zaak waarop het verzoek betrekking heeft uitsluitende rechtsmacht voor die Staat op eist, dan wel een rechtsvordering als waarop het verzoek betrekking heeft niet toekent.

Artikel 13

De stukken ten bewijze van de uitvoering van de rogatoire commissie worden door de aangezochte autoriteit aan de verzoekende autoriteit overgemaakt langs dezelfde weg die deze laatste heeft gebruikt.

Wanneer de rogatoire commissie niet of slechts ten dele is uitgevoerd, wordt de verzoekende autoriteit daarvan onverwijld verwittigd langs dezelfde weg en de redenen daarvoor worden daarbij medegedeeld.

Artikel 14

De uitvoering van de rogatoire commissie kan niet leiden tot terugbetaling van rechten of kosten van welke aard ook.

Evenwel heeft de aangezochte Staat het recht van de verzoekende Staat de terugbetaling te verlangen van vergoedingen welke zijn betaald aan deskundigen en tolken, alsmede van de kosten welke zijn veroorzaakt door de toepassing van een bijzondere vorm welke door de verzoekende Staat verzocht is overeenkomstig het tweede lid van artikel 9.

De aangezochte autoriteit welke wet het aan partijen overlaat de bewijzen te verzamelen en die niet in staat is zelf de rogatoire commissie uit te voeren, kan een daartoe geschikte persoon daarmede belasten na daartoe toestemming te hebben verkregen van de verzoekende autoriteit. Bij het verzoek tot een zodanige toestemming vermeldt de aangezochte autoriteit bij benadering de uit deze procedure voortvloeiende kosten. De toestemming brengt voor de verzoekende autoriteit de verplichting mee, die kosten terug te betalen. Is er geen toestemming verleend, dan kan de verzoekende autoriteit niet voor die kosten worden aangesproken.

HOOFDSTUK II - DE VERKRIJGING VAN BEWIJS DOOR DIPLOMATIEKE OF CONSULAIRE AMBTENAREN EN DOOR COMMISSARISSEN

Artikel 15

In burgerlijke en in handelszaken kan een diplomatieke of consulaire ambtenaar van een

Verdragsluitende Staat op het grondgebied van een andere Verdragsluitende Staat, binnen het ressort waar hij zijn functie uitoefent, zonder dwang elke onderzoekshandeling verrichten, mits daarbij slechts onderdanen van een Staat die hij vertegenwoordigt zijn betrokken en het een zaak betreft welke aanhangig is voor een gerecht van die Staat.

Elke Verdragsluitende Staat heeft de bevoegdheid te verklaren dat deze handeling slechts kan worden verricht indien daartoe verlof is verleend, op een daartoe strekkend verzoek van deze ambtenaar zelf of te zijnen behoeve gedaan, door de bevoegde autoriteit welke door de Staat die deze verklaring heeft afgelegd is aangewezen.

Artikel 16

Een diplomatieke of consulaire ambtenaar van een Verdragsluitende Staat kan bovendien op het gebied van een andere Verdragsluitende Staat, binnen het ressort waar hij zijn functie uitoefent, zonder dwang onderzoekshandelingen verrichten waarbij onderdanen van de Staat waar hij zijn functie uitoefent of onderdanen van derde Staten zijn betrokken, ten behoeve van een zaak die aanhangig is voor een gerecht van een Staat die hij vertegenwoordigt:

- a) indien een bevoegde autoriteit welke is aangewezen door de Staat waar de ambtenaar zijn functies verricht daartoe verlof heeft verleend, hetzij in het algemeen, hetzij voor ieder geval afzonderlijk, en
- b) indien hij de voorwaarden die de bevoegde autoriteit bij dat verlof heeft gesteld naleeft.

Elke Verdragsluitende Staat kan verklaren dat de hierboven bedoelde onderzoekshandelingen zonder zijn voorafgaand verlof mogen worden verricht.

Artikel 17

In burgerlijke en in handelszaken kan iedere persoon die daartoe op behoorlijke wijze als commissaris is benoemd, zonder dwang op het gebied van een Verdragsluitende Staat onderzoekshandelingen verrichten welke betrekking hebben op een procedure, welke aanhangig is voor een gerecht van een andere Verdragsluitende Staat:

- a) indien een bevoegde autoriteit welke is aangewezen door de Staat waar de uitvoering moet plaats vinden daartoe verlof heeft verleend, hetzij in het algemeen, hetzij voor ieder geval afzonderlijk, en
- b) indien hij de voorwaarden die de bevoegde autoriteit bij dat verlof heeft gesteld naleeft.

Elke Verdragsluitende Staat kan verklaren dat de hierboven bedoelde onderzoekshandelingen zonder zijn voorafgaand verlof mogen worden verricht.

Artikel 18

Elke Verdragsluitende Staat kan verklaren dat een diplomatieke of consulaire ambtenaar of een commissaris, die bevoegd is tot het verrichten van een onderzoekshandeling in overeenstemming met artikel 15, 16 of 17, zich kan wenden tot de terzake als bevoegd aangewezen autoriteit van die Staat, met het verzoek de nodige bijstand te verkrijgen tot het verrichten van deze handeling door toepassing van dwangmiddelen. De verklaring kan elke voorwaarde bevatten welke de Staat die haar aflegt dienstig acht.

Wanneer de bevoegde autoriteit gevolg geeft aan het verzoek, past zij de dwangmiddelen toe welke passend zijn en in haar nationale recht zijn voorzien.

Artikel 19

De bevoegde autoriteit kan aan het verlenen van het verlof bedoeld in de artikelen 15, 16 en 17 of van de toestemming op grond van artikel 18 de voorwaarden verbinden welke zij wenselijk acht, met name wat betreft het uur, de dag en de plaats van de onderzoekshandeling. Zij kan ook verlangen dat het uur, de dag en de plaats haar tevoren tijdig worden medegedeeld; in dat geval kan een vertegenwoordiger van die autoriteit die onderzoekshandeling bijwonen.

Artikel 20

De personen op wie een onderzoekshandeling als bedoeld in dit hoofdstuk betrekking heeft kunnen zich doen bijstaan door een raadsman.

Artikel 21

Wanneer een diplomatieke of consulaire ambtenaar of een commissaris bevoegd is of verlof heeft gekregen om een onderzoekshandeling te verrichten ingevolge de artikelen 15, 16 of 17:

- a) kan hij alle onderzoekshandelingen verrichten welke niet onverenigbaar zijn met de wet van de Staat waar de uitvoering geschiedt, of die niet in strijd is met het op grond van de evenvermelde artikelen verleend verlof en kan hij binnen dezelfde grenzen een verklaring onder ede of onder belofte voor zich doen afleggen;
- b) moet, tenzij de bij de onderzoekshandeling betrokken persoon onderdaan is van de Staat waar de procedure aanhangig is, iedere oproep om te verschijnen of om mede te werken aan een onderzoekshandeling zijn gesteld in de taal van de plaats waar de onderzoekshandeling wordt verricht, of vergezeld zijn van een vertaling in die taal;
- c) vermeldt de oproep dat de betrokkene zich kan doen bijstaan door een raadsman en, in elke Staat die niet een verklaring als bedoeld in artikel 18 heeft afgelegd, dat hij niet is gehouden om te verschijnen of mede te werken aan de onderzoekshandeling;
- d) kan de onderzoekshandeling worden verricht met inachtneming van de vormen die zijn voorgeschreven door de wet van het gerecht waar de procedure aanhangig is, mits deze vormen niet zijn verboden door de wet van de Staat waar de uitvoering geschiedt;
- e) kan de persoon op wie de onderzoekshandeling betrekking heeft zich beroepen op een recht van verschoning of een verbod als bedoeld in artikel 11.

Artikel 22

De omstandigheid dat een onderzoekshandeling niet kon worden verricht overeenkomstig de bepalingen van het onderhavige hoofdstuk doordat een persoon geweigerd heeft er aan mede te werken, belet niet dat een rogatoire commissie voor dezelfde handeling later wordt verzocht overeenkomstig het eerste hoofdstuk.

HOOFDSTUK III – ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 23

Elke Verdragsluitende Staat kan op het tijdstip van de ondertekening, bekrachtiging of toetreding verklaren, dat hij geen uitvoering geeft aan rogatoire commissies tot het houden van een procedure welke in de Staten waar de Common Law geldt bekend is als “pretrial discovery of documents”.

Artikel 24

Elke Verdragsluitende Staat kan naast de Centrale Autoriteit nog andere autoriteiten aanwijzen; hij stelt de bevoegdheden daarvan vast. Evenwel kunnen rogatoire commissies steeds worden overgemaakt aan de Centrale Autoriteit.

Federale Staten hebben de bevoegdheid om meer dan één Centrale Autoriteit aan te wijzen.

Artikel 25

Elke Verdragsluitende Staat waarin meer dan één rechtsstelsel van kracht is, kan de autoriteiten van één van deze stelsels aanwijzen, die een exclusieve bevoegdheid zullen bezitten wat de uitvoering van de rogatoire commissies ingevolge dit Verdrag betreft.

Artikel 26

Elke Verdragsluitende Staat kan, indien hij daartoe op staatsrechtelijke gronden is gehouden, van de verzoekende Staat de terugbetaling verlangen van de kosten van de uitvoering van de rogatoire commissie wat betreft de betekening of de oproep te verschijnen, de schadeloosstellingen verschuldigd aan de persoon die de getuigenverklaring heeft afgelegd en de opstelling van het proces-verbaal van de onderzoekshandeling.

Indien een Staat gebruik heeft gemaakt van de bepalingen van het vorige lid, kan elke andere Verdragsluitende Staat deze Staat verzoeken zodanige kosten terug te betalen.

Artikel 27

De bepalingen van dit Verdrag beletten niet dat een Verdragsluitende Staat:

- a) verklaart dat rogatoire commissies aan zijn rechterlijke autoriteiten kunnen worden overgemaakt langs andere wegen dan die bedoeld in artikel 2;
- b) toestaat, krachtens zijn interne wet of zijn gewoonterecht, de handelingen waarop het Verdrag betrekking heeft onder minder beperkende voorwaarden uit te voeren;
- c) toestaat, krachtens zijn interne wet of zijn gewoonterecht, andere methoden tot verkrijging van bewijs dan die waarin dit Verdrag voorziet te gebruiken.

Artikel 28

Dit Verdrag belet niet dat Verdragsluitende Staten overeenkomen af te wijken van

- a) artikel 2, wat betreft de wijze van overmaking van de rogatoire commissies;
- b) artikel 4, wat betreft het gebruik van de talen;
- c) artikel 8, wat betreft de tegenwoordigheid van rechterlijke ambtenaren bij de uitvoering van rogatoire commissies;
- d) artikel 11, wat betreft de verschoningsrechten of verboden om een getuigenverklaring te geven;
- e) artikel 13, wat betreft de overmaking van de stukken ten bewijze van de uitvoering;
- f) artikel 14, wat betreft de kostenregeling;
- g) de bepalingen van hoofdstuk II.

Artikel 29

Dit Verdrag vervangt in de rechtsbetrekkingen tussen de Staten die het hebben bekrachtigd de artikelen 8-16 van de Verdragen betreffende de burgerlijke rechtsvordering onderscheidenlijk ondertekend te 's-Gravenhage op 17 juli 1905 en 1 maart 1954, voor zover die Staten bij één van deze of beide Verdragen partij zijn.

Artikel 30

Dit Verdrag maakt geen inbreuk op de toepassing van artikel 23 van het Verdrag van 1905 of van artikel 24 van het Verdrag van 1954.

Artikel 31

De aanvullende akkoorden bij de Verdragen van 1905 en 1954, gesloten door de Verdragsluitende Staten, worden eveneens op dit Verdrag van toepassing geacht, tenzij de belanghebbende Staten daaromtrent anders overeenkomen.

Artikel 32

Onverminderd het bepaalde in de artikelen 29 en 31 laat dit Verdrag onverlet de Verdragen waarbij de Verdragsluitende Staten partij zijn of zullen worden en die bepalingen bevatten inzake bij dit Verdrag geregelde onderwerpen.

Artikel 33

Elke Staat kan op het tijdstip van de ondertekening, bekrachtiging of toetreding de toepassing van het bepaalde in het tweede lid van artikel 4, alsmede van het bepaalde in hoofdstuk II, geheel of gedeeltelijk uitsluiten. Geen enkel ander voorbehoud is toegestaan.

Elke Verdragsluitende Staat kan een door die Staat gemaakt voorbehoud te allen tijde intrekken; de werking van het voorbehoud eindigt met ingang van de zestigste dag volgend op de kennisgeving van intrekking.

Indien een Staat een voorbehoud heeft gemaakt, kan elke andere Staat die daardoor is getroffen dezelfde regel toepassen ten opzichte van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt.

Artikel 34

Elke Staat kan te allen tijde een verklaring intrekken of wijzigen.

Artikel 35

Elke Verdragsluitende Staat brengt op het tijdstip van de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging of toetreding, of op een later tijdstip, de aanwijzing van de autoriteiten bedoeld in de artikelen 2, 8, 24 en 25 ter kennis van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland.

Een Verdragsluitende Staat brengt, voor zover nodig, onder dezelfde voorwaarden ter kennis van het Ministerie:

- a) de aanwijzing van de autoriteiten tot wie de diplomatieke of consulaire ambtenaren zich moeten wenden op grond van artikel 16 en van de autoriteiten die het verlof of de bijstand bedoeld in de artikelen 15,16 en 18 kunnen verlenen;
- b) de aanwijzing van de autoriteiten die aan de commissaris de toestemming bedoeld in artikel 17 of de bijstand bedoeld in artikel 18 kunnen verlenen;
- c) de verklaringen bedoeld in de artikelen 4, 8, 11, 15, 16, 17, 18, 23 en 27;
- d) elke intrekking of wijziging van de bovengenoemde aanwijzingen en verklaringen;
- e) de intrekking van een voorbehoud.

Artikel 36

Moeilijkheden die tussen de Verdragsluitende Staten naar aanleiding van de toepassing van dit Verdrag kunnen rijzen, worden langs diplomatieke weg geregeld.

Artikel 37

Dit Verdrag staat ter ondertekening open voor de Staten die vertegenwoordigd waren op de Elfde Zitting van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht.

Het dient te worden bekrachtigd en de akten van bekrachtiging dienen te worden nedergelegd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland.

Artikel 38

Dit Verdrag treedt in werking op de zestigste dag na de nederlegging van de derde akte van bekrachtiging, bedoeld in het tweede lid van artikel 37.

Voor elke ondertekenende Staat die het Verdrag daarna bekrachtigt, treedt het in werking op de zestigste dag na de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging.

Artikel 39

Elke Staat die niet vertegenwoordigd is geweest op de Elfde Zitting van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht en die lid is van deze Conferentie of van de Verenigde Naties of van een van haar gespecialiseerde organisaties, of die Partij is bij het Statuut van het Internationaal Gerechtshof, kan tot dit Verdrag toetreden nadat het overeenkomstig het eerste lid van artikel 38 in werking is getreden.

De akte van toetreding dient te worden nedergelegd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland.

Het Verdrag treedt voor een toetredende Staat in werking op de zestigste dag na de nederlegging van zijn akte van toetreding.

De toetreding heeft slechts gevolg ten aanzien van de betrekkingen tussen de toetredende Staat en de Verdragsluitende Staten die verklaard hebben de toetreding te aanvaarden. Een zodanige verklaring wordt nedergelegd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland; dit Ministerie doet daarvan langs diplomatieke weg een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift aan elk der Verdragsluitende Staten toekomen.

Tussen de toetredende Staat en de Staat die heeft verklaard de toetreding te aanvaarden treedt het Verdrag in werking op de zestigste dag na de nederlegging van de verklaring van aanvaarding.

Artikel 40

Iedere Staat kan bij de ondertekening, bekrachtiging of toetreding verklaren, dat dit Verdrag zich uitstrekt tot alle gebieden voor welker internationale betrekkingen hij verantwoordelijk is, of tot één of meer van deze gebieden. Een zodanige verklaring wordt van kracht op de datum van inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat.

Daarna wordt van zodanige uitbreidingen kennis gegeven aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland.

Het Verdrag treedt voor de in de verklaring van uitbreiding genoemde gebieden in werking op de zestigste dag na de kennisgeving bedoeld in het voorafgaande lid.

Artikel 41

Dit Verdrag blijft van kracht gedurende vijf jaar te rekenen van de datum van zijn inwerkingtreding overeenkomstig het eerste lid van artikel 38, ook voor die Staten die het Verdrag nadien hebben bekrachtigd of daartoe zijn toegetreden.

Indien geen opzegging heeft plaatsgevonden, wordt het Verdrag stilzwijgend telkens voor vijf jaar verlengd.

Opzeggingen moeten ten minste zes maanden voor het einde van de termijn van vijf jaar ter kennis worden gebracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland.

De opzegging kan beperkt worden tot bepaalde gebieden waarop het Verdrag van toepassing is.

De opzegging heeft slechts gevolg ten opzichte van de Staat die haar ter kennis heeft gebracht. Het Verdrag blijft voor de andere Verdragsluitende Staten van kracht.

Artikel 42

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland geeft aan de in artikel 37 bedoelde Staten, alsmede aan de Staten die overeenkomstig artikel 39 zijn toegetreden, kennis van:

- a) de ondertekeningen en bekrachtigingen bedoeld in artikel 37;
- b) de datum waarop dit Verdrag overeenkomstig het eerste lid van artikel 38 in werking treedt;
- c) de toetredingen bedoeld in artikel 39 en de tijdstippen waarop zij van kracht worden;
- d) de uitbreidingen bedoeld in artikel 40 en de tijdstippen waarop zij van kracht worden;
- e) de aanwijzingen, voorbehouden en verklaringen genoemd in de artikelen 33 en 35;
- f) de opzeggingen bedoeld in het derde lid van artikel 41.

Ten blijke waarvan de ondergetekenden, hiertoe behoorlijk gemachtigd, dit Verdrag hebben ondertekend.

Gedaan te 's-Gravenhage op 18 maart 1970 in de Engelse en de Franse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk authentiek, in een enkel exemplaar, dat zal worden nedergelegd in het archief van de Nederlandse Regering en waarvan een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift langs diplomatieke weg wordt toegezonden aan elk van de Staten die vertegenwoordigd waren op de Elfde Zitting van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht.

BIJLAGE VI

**Relevante
conclusies een
aanbevelingen
van de
Bijzondere
Commissie**

Bijeenkomst van 2003

C&A nr. 4

De Bijzondere Commissie benadrukte dat de Apostille-, Bewijs- en Betekeningsverdragen werkzaam zijn in een omgeving die onderhevig is aan belangrijke technische ontwikkelingen. Hoewel deze evolutie ten tijde van de goedkeuring van de drie verdragen niet te voorzien was, onderstreepte de Bijzondere Commissie dat moderne technologieën een integraal onderdeel zijn van de huidige samenleving en dat het gebruik ervan een feit is. In dit verband merkte de Bijzondere Commissie op dat de geest en de letter van de verdragen geen belemmering vormen voor het gebruik van moderne technologie en dat de toepassing en werking ervan verder kunnen worden verbeterd door op dergelijke technologieën te vertrouwen. De workshop die voorafgaand aan de Bijzondere Commissie werd gehouden (d.w.z. op 27 oktober 2003), bracht duidelijk de middelen, mogelijkheden en voordelen aan het licht van het gebruik van moderne technologieën bij onderwerpen die binnen het toepassingsgebied van de verdragen vallen.

C&A nr. 42

De Bijzondere Commissie sprak haar algemene steun uit voor het gebruik van moderne technologieën om de efficiënte werking van het Verdrag verder te vergemakkelijken. De Bijzondere Commissie merkte op dat er geen juridische belemmering lijkt te zijn voor het gebruik van moderne technologieën in het kader van het Verdrag. Het gebruik van sommige technieken kan echter onderworpen zijn aan verschillende wettelijke vereisten in verschillende staten (bv. toestemming verkrijgen van alle partijen die bij de uitvoering betrokken zijn). In dit verband adviseerde de Bijzondere Commissie dat de staten die partij zijn, relevante informatie over wettelijke vereisten met betrekking tot specifieke technieken beschikbaar stellen aan het Permanent Bureau.

C&A nr. 43

De Bijzondere Commissie benadrukte dat indien om een speciale methode of procedure voor de handeling tot het verkrijgen van bewijs wordt gevraagd (artikel 9, lid 2), de uitzondering voor methoden die “onverenigbaar [zijn] met de wet van de aangezochte staat, of de toepassing niet mogelijk is hetzij wegens de rechterlijke gebruiken van de aangezochte staat, hetzij wegens praktische moeilijkheden”, op restrictieve wijze moet worden geïnterpreteerd om het gebruik van moderne informatietechnologie zoveel mogelijk toe te staan.

C&A nr. 44

De Bijzondere Commissie benadrukte dat vroegtijdig informeel contact tussen de bevoegde instanties om de presentatie en uitvoering van rogatoire commissies te coördineren, zou kunnen worden vergemakkelijkt door het gebruik van moderne informatietechnologie zoals e-mail.

Bijeenkomst van 2009

C&A nr. 44

De Bijzondere Commissie stimuleert een betere communicatie tussen centrale instanties en tussen verzoekende instanties en de relevante centrale instantie in alle stadia van de uitvoering van een rogatoire commissie. Informele communicatie kan via elk geschikt middel plaatsvinden, waaronder e-mail en fax.

C&A nr. 55

De Bijzondere Commissie herinnert aan de conclusies en aanbevelingen nrs. 42 tot en met 44 van de Bijzondere Commissie van 2003 en merkt op dat het gebruik van videoverbindingen en vergelijkbare technologieën ter ondersteuning van de handeling tot het verkrijgen van bewijs in het buitenland consistent is met het huidige kader van het Verdrag. De Bijzondere Commissie merkt met name het volgende op:

- a. Het Verdrag staat partijen en hun vertegenwoordigers toe om aanwezig te zijn (artikel 7), en belet niet dat justitieel personeel van de verzoekende autoriteit via videoverbinding aanwezig is (artikel 8) bij de uitvoering van de rogatoire commissie door de aangezochte staat, in dezelfde mate als deze personen fysiek aanwezig zouden kunnen zijn.
- b. Het Verdrag staat het gebruik van een videoverbinding toe om te helpen bij de uitvoering van een rogatoire commissie indien het recht van de aangezochte staat dergelijk gebruik toestaat (artikel 9, lid 1).
- c. Een videoverbinding kan worden gebruikt om te helpen bij de uitvoering van een rogatoire commissie in overeenstemming met artikel 9, lid 2.
- d. Het Verdrag staat het gebruik van een videoverbinding toe om te helpen bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs door een diplomatieke of consulaire ambtenaar of een commissaris, mits de praktijk niet wordt verboden door de staat waar het bewijs moet worden verkregen en de relevante toestemming is verleend (artikelen 15, 16, 17 en 21).

Bijeenkomst van 2014**C&A nr. 9**

De Bijzondere Commissie merkt op dat de praktische werking van het bewijsverdrag verder zou worden verbeterd door een snellere uitvoering van rogatoire commissies en betere communicatie met de centrale instanties, ook per e-mail, in alle fasen van de uitvoering van een rogatoire commissie.

C&A nr. 10

De Bijzondere Commissie verwelkomt de door de verdragsluitende staten gerapporteerde praktijk waarbij centrale instanties:

- a. onmiddellijk de ontvangst van rogatoire commissies aan de verzoekende instantie en/of belanghebbende partijen bevestigen;
- b. onmiddellijk reageren op vragen van verzoekende instanties en/of belanghebbenden over de uitvoeringsstatus;
- c. de verzoekende instantie en/of belanghebbenden een indicatie geven van de stappen die met betrekking tot de uitvoering moeten worden genomen.

C&A nr. 20

De Bijzondere Commissie herinnert eraan dat het gebruik van videoverbindingen om te helpen bij de handeling tot het verkrijgen van bewijs in het buitenland, in overeenstemming is met het kader van het bewijsverdrag (zie C&A nr. 55 van de 2009 SC). De Bijzondere Commissie erkent dat artikel 17 niet belet dat een rechterlijke ambtenaar van het gerecht van herkomst (of een andere naar behoren aangestelde persoon), die zich in een verdragsluitende staat bevindt, een persoon in een andere verdragsluitende staat via videoverbinding verhoort.

C&A nr. 21

Naar aanleiding van een voorstel van de delegatie van Australië om een optioneel protocol te overwegen om de handeling tot het verkrijgen van bewijs zonder dwang via videoverbinding in het kader van het bewijsverdrag te vergemakkelijken, en om het verdere gebruik van moderne technologieën te bevorderen, beveelt de Bijzondere Commissie aan dat de Raad tijdens zijn volgende bijeenkomst een deskundigengroep opricht om de problemen te onderzoeken die zich kunnen voordoen bij het gebruik van videoverbinding en andere moderne technologieën bij het verkrijgen van bewijs in het buitenland. De Bijzondere Commissie beveelt verder aan dat de deskundigengroep de bestaande instrumenten en huidige praktijk bestudeert en mogelijke manieren onderzoekt om deze kwesties aan te pakken, waaronder de wenselijkheid en haalbaarheid van een optioneel protocol of enig ander instrument.

C&A nr. 39

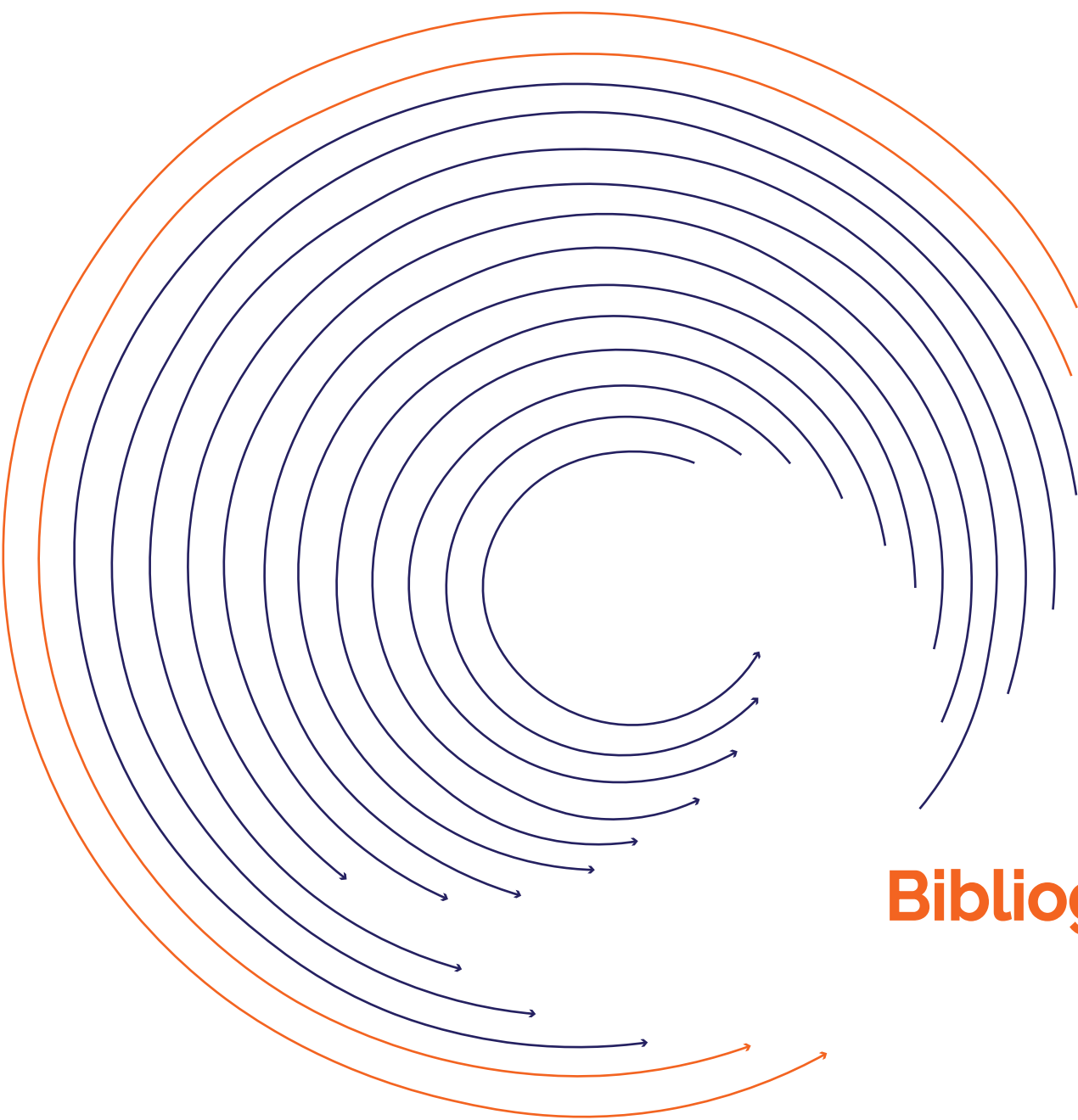
De Bijzondere Commissie moedigt de verzending en ontvangst van verzoeken langs elektronische weg aan om een snelle uitvoering te vergemakkelijken. Verdragsluitende staten dienen beveiligingskwesties in overweging te nemen bij het evalueren van methoden voor elektronische verzending.

**Lijst van
aangehaalde
rechtspraak**

Casos

Chandra/Canadian Broadcasting Corporation 2016 ONSC 5385	44
Davies/Clarington 2011 ONSC 4540.....	44
DynaSteel Corporation/Durr Systems, Inc., No. 2:08-cv-02091-V, 2009 WL10664237, bij *1 (W.D. Tenn. 26 juni 2008)	48
Federal Commissioner of Taxation/Grbich (1993) 25 ATR 516.....	116
In re Rand International Leisure Products, LLC No. 10-71497-ast, 2010 WL 2507634, bij *4 (Bankr. E.D.N.Y. 16 juni 2010)	43
Kimathi & Ors/Foreign and Commonwealth Office [2015] EWHC 3684 (QB)	118
Kirby/Centro Properties [2012] FCA 60	48
London Borough of Islington/M, R (vertegenwoordigd door zijn curator) [2017] EWHC 364 (Fam)	109
Paiva/Corpening [2012] ONCJ 88	44
Rowland/Bock [2002] EWHC 692 (QB).....	43
Sawant/Ramsey, nr. 3:07-cv-980 (VLB), 2012 WL 1605450, bij *3 (D. Conn. 8 mei 2012)	48
Skyrun Light Industry (Hong Kong) Co Ltd/Swift Resources Ltd [2017] HKEC 1239	43
Slaughter/Sluys 2010 BCSC 1576	44
State of Maharashtra/dr. Praful B Desai AIR 2003 SC KANT 148.....	77, 92
Tetra Pak Marketing Pty Ltd/Musashi Pty Ltd [2000] FCA 1261.....	48
Twentieth Century Fox Film Corporation/NRI Film Production Associates Ltd AIR 2003 SC KANT 148.....	75
U.S./Philip Morris USA, Inc., nr. CIV.A. 99-2496 (GK), 2004 WL 3253681, bij *1 (D. D.C. 30 augustus 2004)	48

Bibliografie

Conférence de La Haye de droit international privé / Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht:

- Antwoorden op de landenprofielvragenlijst, beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HccH-website onder "Taking of evidence by video-link".
- Overzicht van antwoorden op de landenprofielvragenlijst inzake de verkrijging van bewijs via videoverbinding onder het *Verdrag van Den Haag van 18 maart 1970 inzake de verkrijging van bewijs in het buitenland in burgerlijke en in handelszaken* (bewijsverdrag), beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HccH-website onder "Taking of evidence by video-link".
- Conclusies en aanbevelingen die zijn aangenomen door de vergaderingen van de Bijzondere Commissie in 2003, 2009 en 2014 over de praktische werking van het Haagse Betekeningsverdrag, bewijsverdrag en Verdrag inzake de toegang tot de rechter, beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HccH-website onder "Special Commissions" (Bijzondere Commissies).
- Conclusies en aanbevelingen die zijn aangenomen door de vergaderingen van de Raad voor algemene zaken en beleid in 2015 en 2016, beschikbaar op de HccH-website onder "Governance" en vervolgens "Council on General Affairs and Policy".
- Handboek bewijsverkrijging: *Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention*, 3e ed., Den Haag, 2016.
- Explanatory Report on the 1970 Evidence Convention, by P. W. AMRAM, in *Actes et documents de la Onzième session (1968)*, Tome IV, *Obtention des preuves à l'étranger*, Den Haag, SDU, 1970.
- *Report of the Experts' Group on the Use of Video-link and Other Modern Technologies in the Taking of Evidence Abroad*, voorbereidend document nr. 8 van december 2015 ter attentie van de Raad voor algemene zaken en beleid, beschikbaar op de pagina Evidence Section van de HccH-website.

RAAD VAN DE EUROPESE UNIE – *Guides over videoconferenties in grensoverschrijdende procedures*; Luxemburg, Publicatiebureau van de Europese Unie (Publications Office), 2013, beschikbaar op het volgende adres: < <http://www.consilium.europa.eu/nl/documents-publications/publications/guide-videoconferencing-cross-border-proceedings/> >.

RAAD VAN DE EUROPESE UNIE – Raad van de Europese Unie, *Initiatief waarin meerdere aspecten worden bekeken van de verbetering van grensoverschrijdende videoconferenties ("Handshake"-project)*; 2017, beschikbaar op het volgende adres: < https://beta.e-justice.europa.eu/69/NL/general_information >.

DAVIES, M. – Bypassing the Hague Evidence Convention: Private International Law Implications of the Use of Video and Audio Conferencing Technology in Transnational Litigation; (2007) *American Journal of Comparative Law* 55(2), blz. 206.

DUNN, M. & NORWICK, R. – *Report of a Survey of Videoconferencing in the Courts of Appeals*; Federal Judicial Center, 2006, beschikbaar op het volgende adres: < <https://www.fjc.gov/sites/default/files/2012/VidConCA.pdf> >.

EPSTEIN, D., SNYDER, J. & BALDWIN IV, C.S. – *International Litigation: A Guide to Jurisdiction, Practice, and Strategy*; vierde editie, Leiden/Boston, Martinus Nijhoff Publishers, 2010.

COMITÉ VOOR ELEKTRONISCHE COMMUNICATIE (ECC) VAN DE EUROPESE CONFERENTIE VAN POST- EN TELECOMMUNICATIEADMINISTRATIES (CEPT), *ECC Report 265: Migration from PSTN/ISDN to IP-based networks and regulatory aspects*; 2017, beschikbaar op het volgende adres: < <https://www.ecodocdb.dk/download/754b9fdf-e4c5/ECCRep265.pdf> >.

EUROPEES JUSTITIEEL NETWERK IN BURGERLIJKE EN HANDELSZAKEN – *Using videoconferencing to obtain evidence in civil and commercial matters under Council Regulation (EC) No 1206/2001 of 28 May 2001: A practical guide*; Brussel, Europese Commissie, 2009, beschikbaar op het volgende adres: < file:///C:/Users/II/Downloads/guide_videoconferencing_EU_en.pdf >.

FEDERALE RECHTBANK VAN AUSTRALIË – *Guide on Videoconferencing*; 2016, beschikbaar op het volgende adres: < <http://www.fedcourt.gov.au/services/videoconferencing-guide> >.

FEDERALE DIENST JUSTITIE VAN ZWITSERLAND – *Guidelines on International Judicial Assistance in Civil Matters*; derde editie, Bern, januari 2013, blz. 20, beschikbaar op het volgende adres: < <http://www.rhf.admin.ch> >.

GRUEN, M. E. & WILLIAMS, C. R. – *Handbook on Best Practices for Using Video Teleconferencing in Adjudicatory Hearings*; Administratieve Conferentie van de Verenigde Staten, 2015, beschikbaar op het volgende adres: < <https://www.acus.gov/report/handbook-best-practices-using-video-teleconferencing-adjudicatory-hearings> >.

INTERNATIONALE TELECOMMUNICATIE-UNIE – *Standardization*; beschikbaar op het volgende adres: < <https://www.itu.int/ITU-T/recommendations/index.aspx?> >.

INTERNATIONALE TELECOMMUNICATIE-UNIE – *Y.1001: IP framework – A framework for convergence of telecommunications network and IP network technologies*; 2000, beschikbaar op het volgende adres: < <https://www.itu.int/rec/T-REC-Y.1001-200011-I> >.

BUREAU VOOR INTERNATIONALE RECHTSHULP VAN HET AMERIKAANSE MINISTERIE VAN JUSTITIE, OIJA Evidence and Service Guidance (11 juni 2018); beschikbaar op het volgende adres: < <https://www.justice.gov/civil/evidence-requests> >.

POLYCOM – *An Introduction to the Basics of Video Conferencing*; witboek, 2013, beschikbaar op het volgende adres: < <http://www.polycom.com/content/dam/polycom/common/documents/whitepapers/intro-video-conferencing-wp-engb.pdf> >.

REID, M. – Multimedia conferencing over ISDN and IP Networks using ITU-T H-series recommendations: architecture, control and coordination; (1999) 31 *Computer Networks*, blz. 234.

RIJAVEC, V., et al. (eds) – *Dimensions of Evidence in European Civil Procedure*; Nederland, Kluwer Law International, 2016.

RISTAU, B. – *International Judicial Assistance (Civil and Commercial)*; Washington, D.C., International Law Institute, Georgetown University Law Center, vol. I, deel V, herziening in 2000.

ROWDEN, E., et al. – *Gateways to Justice: Design and Operational Guidelines for Remote Participation in Court Proceedings*; Sydney, University of Western Sydney, 2013.

TORRES, M. – Cross-Border Litigation: “Video-taking” of evidence within EU Member States, (2018) 12 *Dispute Resolution International* 1, blz. 76.

MINSTERIE VAN JUSTITIE VERENIGD KONINKRIJK – *Practice Direction 32 – Evidence*; beschikbaar op het volgende adres: < https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part32/pd_part32 >.

AMERIKAANS NATIONAAL INSTITUUT VOOR NORMEN EN TECHNOLOGIE (NIST) – Announcing the Advanced Encryption Standard (AES); (2001) *197 Federal Information Processing Standards Publication*.

VAN RHEE, C.H. & UZELAC, A. (eds) – *Evidence in Contemporary Civil Procedure*; Cambridge, Intersentia, 2015.

VILELA FERREIRA, N., *et al.* – *Council Regulation (EC) no 1206/2001: Article 17° and the video conferencing as a way of obtaining direct evidence in civil and commercial matters*; Centrum voor gerechtelijke studies (*Centro de Estudos Judiciários*), Lissabon, 2010.

WILLIAMS, R. A. – Videoconferencing: Not a foreign language to international courts; (2011) *Oklahoma Journal of Law and Technology* 7(54).